

Ελεύθερο Πνεύμα

ΡΕΥΝΑ — ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ — ΤΕΧΝΗ — ΚΡΙΤΙΚΗ
ρυτής—Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας—Χρόνος 15ος Τεύχος

59

Θέματα:

- Τιμητικά πρωτοσέλιδα
- Βασίλης Ρώτας
- Η σωστή Δημοτική Γλώσσα
- Παγκόσμια Ποίηση
- Ελληνική Ποίηση
- Ευρωπαϊκή Πεζογραφία
- Ανέκδοτο αριστούργημα του Ντιντερό
- Ταξιδιωτική Λογοτεχνία
- Εντυπώσεις από την Αίγυπτο
- Δοκιμιογραφία - στοχασμοί
- Ρεαλιστική διηγηματογραφία
- Μορφές της Εθνικής Αντίστασης
- Πρωτότυπο χρονικό απο τη Μικρασία
- Κριτικές βιβλίων
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Επίκαιρα μαχητικά σχόλια
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Με την πειθώ των αριθμών
- Μηνύματα στο «Ελ. Πνεύμα»
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

«Όταν διαβάζεις κείμενα του Λάμπρου Μάλαμα, καταγγελίες για τα στραβά και τ' άδικα ή θερμή υποστήριξη για τα σωστά και τα δίκια είναι σαν ν' ακούς τη φωνή του Γάλλου (ιδρυτικού παράγοντα του Σοσιαλισμού) Ζαν Ζωρές, και ικανοποιείσαι μαθαίνοντας την αλήθεια για το χτύπημα του κακού...»
Άγγελος Δόξας

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο να πνίγει το δίκαιο
Μακρυγιάννης

Περιεχόμενα

Τιμητικά Πρωτοσέλιδα	Σελ.
Βασίλης Ρώτας: Λάμπρου Μάλαμα	257
Επιφυλλίδα	
Δέκα σημεία	
για το γλωσσικό πρόβλημα: Γιάννη Ιωαννίδη - Φαληριώτη	260
Παγκόσμια Ποίηση	
Από ΕΣΣΔ, μετ. ο Γ. Βελλάς	264
Από ΗΠΑ μετ. ο Ν. Καρβούνης	265
Από Ιταλία μετ. ο Α. Μάλαμας	265
Από Βουλγαρία μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου	265
Από Χιλή μετ. ο Α. Μάλαμας	266
Από Ινδία μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου	266
Ελληνική ποίηση	
Μαίρης Τράνακα: Αν δεν μπορείς	266
Κώστα Πηγαδιώτη: Διο ποιήματα	266
Αντώνη Κυριακόπουλου: Διο ποιήματα	267
Γιάννη Κοφίνη & Γ. Κουλούκη: Στίχοι για τον Μολόιζε	267
Μίνας Πέτρου - Βενετσιάνου: Διο ποιήματα	267
Νίκου Γαλάξη: Είδωλο (Στο Γ. Κοφίνη)	268
Νίκου Γαργαρώνη: Δοξαστικό κάτω από ηλιοβέλη	268
Ιάσωνα Ευαγγέλου: Ποιητικές ψηφίδες	268
Θάνου Κωτσόπουλου: Το παπαγαλάκι	269
Τάκη Νατσούλη: Λένε πως υπάρχουν κι αυτοί	269
Τάκη Κολιαβά - Μωλιωτάκη: Σκιτσογραφία	269
Χρήστου Πύρπασου: Ακροστιχίδα	269
Πάνου Ι. Παναγούλια: Θλιμμένο πορτρέτο	270
Νίκου Β. Καραζένη: Γιατί νά έζησαν	270
Σταυρούλας Ζήρα: Προσμονή	270
Έλπας Σπηλιωτόπουλου: Ειρήνη	270
Ευρωπαϊκή πεζογραφία	
Ντενί Ντιντερό: Συμπλήρωμα στο ταξίδι του Μπουγκαινβίλ ή Διάλογος Α & Β ..	271
Ταξιδιωτική Λογοτεχνία	
Λάμπρου Μάλαμα: Εντυπώσεις από την Αίγυπτο	276
Λοκίμιο - διηγηματογραφία	
Γιώργου Παπαστάμου: Σύντροφε Νεκράσωφ τι λες; Είναι νεκρός ο γεωργός;	279
Ζαφείρη Στάλιου: Η πολιτεία και ο θάνατος	281

Μνήμες και μορφές της Εθνικής Αντίστασης	
Γρηγόρη Α. Στεργιούλη: Αριστεά Παιδα κ.α.	283
Γιώργου Παπαστάμου: Ο ακόχηος της «Συννεφιασμένης Κυριακής»	284
Γιώργου Φωτιάδη: Πώς είδα κι έζησα την καταστροφή της Σμύρνης	287

Οι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Ο Α. Μάλαμας κρίνει:		
Ν. Τσαοισέσκου, Κ. Γ. Καλαντζή (Θεσσαλό)		
Κ. Μαιστράλη, Θ. Κωτσόπουλο, Π. Φούντα, Βαγγ. Λιάπη, Γιαν. Χαρατσιόδη, Τ. Παπακοστόλου		
Ελ. Χωρεάνθη, Β. Καραγεώργου, Γ. Χ. Κουλούρη		
Ελευθερία Παπαδάκη και Κ. Νόβαλη.		
Ο Αναστάσης Τακάς κρίνει: Γιώργο Τσαλίκη		
Ο Κώστας π. Λαζαρίδης κρίνει: Β. Καράμπελα		
Ο Ανδρέας Λασκαράτος κρίνει: Α. Μάλαμα		
Ο Ιωσήφ Στ. Παπαδάτος κρίνει: Αριστ. Βρέλλη		
Με το σφυρί στα καμώματα (Σχόλια του Άλκη Φωτεινού)		294

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

(Σχόλια του Στέλιου Κεντη)	304	
Με την πειθώ των Αριθμών	314	
Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»	314	
Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα		314
Αναγγελίες βιβλίων	324	

«Ελεύθερο Πνεύμα»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας
Διεύθυνση σύμφωνα με το νόμο:
Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα
τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 250
Χρονιατική συνδρομή 1000

Ιδρύματα-Σύλλογοι- Δήμοι 3000
Εξωτερικού δολάρια 20

*Υψη - αλληλογραφία - επιταγές στον ίδιο
Φιλοξενούνται μόνο δημοσίευτες συνεργασίες
και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Ελεύθερο Πνεύμα

Κριτική — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

Κριτική — Λευκοντής: Λάμπρος Μάλαμα

Β' Εκδοτική Περίοδος
Χρόνος 15ος, Τόμος 7ος
Τεύχος 59
Γενάρης - Φεββάρης
Μάρτης (1986)

Μικρές σκιαγραφίες μνημοσύνης

Βασίλης Ρώτας

Ο ποιητής, ο τίμος και κορυφαίος πνευματικός αγωνιστής
και με λίγες προσωπικές αναμνήσεις

Του Λάμπρου Μάλαμα

Για να δώσει κανείς μια σκιαγράφηση, έστω και περιχτική, αλλά σωστή κι αληθινή, αισθητική και βιολογική ανάλυση, σε κάθε δημιουργική και αγωνιστική προσωπικότητα, πρέπει να τη ζήσει από κοντά, να μελετήσει, να εκτιμήσει και ν' αγαπήσει ανάλογα τα έργα, το χαρακτήρα, το σκοπό της ζωής και της κοινωνικής ωφελιμότητας, για ν' αποχτήσει γενική επίγνωση της όλης βιοπορίας και προσφοράς της, στο κοινωνικό σύνολο και στον πολιτισμό.

Πέρασαν κιόλας 9 χρόνια, από το θάνατο του Βασίλη Ρώτα· κ' η θαυμαστή φρεσιογνωμία του, παραμένει ζωντανή στη μνήμη μας και στην καρδιά μας.

Ορφάνεψι τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα μας, από πνευματικά και πατριωτικά ανιστήματα και μορφές σαν εκείνη του Β. Ρώτα. Αγαπητός κι αξιομίμητος φίλος και γάμπης του λαού. Ημίος, τραγός, κι ακαταπόνητος αγωνιστής, ως τα γιρόματά του.

Ποιητής και πεζογράφος, δάσκαλος και σχολάρχης του Λαϊκού Θεάτρου και του Καραγκιόζη. Δραματογράφος με πολλά ιστορικά δράματα ηρωικών χαρακτήρων από τους απελευθερωτικούς αγώνες. Σάτιρες και κομωδίες με τύπους από τη γνήσια ρωμική ζωή. Υπεροχός και τέλειος ποιητικός με ταφρασιότη, του Σαίξπηρ και άλλων αρχαίων και νέων κλασικών. Δημιουργός του περιοδικού «Λαϊκός Λόγος» (με τη Β. Λαμπιανάκου) σπουδαίος και μαχητικός σχολιογράφος θεμελιωτής, και πατέρας του Αντιστασιακού μας Θεάτρου (πράγμα με το Γ. Κοτσιούλα) στον ΕΛΑΣ. Το

φλογερό πατριωτισμό του, τον έθριψε, το παράδειγμα του Λισχόλου στο Μαυραβάνι... Γυλούχησε από το 1920 ως το 1940, τις δικές μας γενιές, στα δημοτικά σχολεία, με το έργο του «Να ζει το Μεσολόγγι» κ.α. Πρωτοπόρος και στο ΕΑΜ. Από τη μια, ο μεγάλος μας Λ. Γληνός, με το γνωστό μανιφέστο του, κι από την άλλη ο Ρώτας, με το πρώτο αντίρτικτο τραγούδι: «Ανετηριά πανόρτια κόρη/κατεβαίνει από τα όρη...» κλπ., ξεσήκωσαν έναν ολόκερο λαό στ' άρματα και στον τιάνιο αγώνα της Εθνικής μας Αντίστασης. Ήταν ένα θούριο σαν εκείνο του Ρήγα!

Ο Βασίλης Ρώτας

Ο Ρώτας, υπήρξε ένας, ενσάρκωτης της πιο αυθεντικής ελληνικής λεβεντιάς! Γιάβισια αυτοστρατευμένος και υποδιηγησιατικός τόλμολόγος, στα προοδευτικά και σοσιαλιστικά ιδανικά του λαού μας. Αυστηρά διαλεκτικός στη φιλοσοφική του κατάρτιση και πλάση.

«Απυθάνομαι και αποστρέφω το πρόσωπό μου από τους μυστικισμούς κι απ' άλλους τους αρρωστημένους ιδιαιτισμούς...»

Μου 'λεγε με καθαρή κι επιστημονική σκέψη. Γρανιτένιος κι ακούραστος δουλευταράς στα Γράμματα, από το 1910, ως τα 88 χρόνια της τελευταίας του πνοής. Απλός σεμνός, μετριόφρονος, κι ειάντοχο παλικάρι. Φιλότημος και φιλόξενος, έλεγε συχνά:

«Λε με νοιάζει ποιθ' έρχεσαι και ποιθε είσαι. Κάτσε να φάμε να πιούμε και σίφε στο καλό σου!»

Αυτή είναι η πιο ανεκτίμητη παραδοσιακή αρετή των Ελλήνων και πολλών Βαλκάνιων, από την εποχή ακόμα του Ομήρου.

Σήμερα έλειψαν ολότελα πνευματικοί πατέρες σαν το Ρώτα! Οι νεώτεροι, έχουν υπεροπτικές κι έξαλλες φιλοδοξίες και μωροφιλοδοξίες, που μη έχοντας το «γνώθι σ' αυτόν» και των άλλων, δεν μπορούν ν' αντιληφθούν ότι, καταλήγουν σε ματαιοπονίες.

Ο Ρώτας έζησε έντονα, κι αφομοίωσε στην τέχνη του, το λαό, σ' όλα του τα φανερώματα. Είχε γεννηθεί το Μάη του 1889 στο Χιλιομόδι - Κορινθίας. Φτωχόπαιδο, μα πολυτάλαντο από τη φύση του, έγραφε κι έπαιζε Καραγκιόζη από το γυμνάσιο που τέλειωσε με άριστα. Και από τα 16 του κιόλας, έγινε φοιτητής της φιλοσοφίας στο πανεπιστήμιο της Αθήνας.

Στα 1910, με το Βάρναλη κι άλλους συμφοιτητές, ιδρύουν την οργάνωση της «Φοιτητικής Συντροφιάς».

Δουλεύει συνάμα, δημοσιογράφος στην «Ακρόπολη» του Γαβριηλίδη, για να εξοικονομεί τα προς του ζειν... και φοιτεί και στη Δραματική Σχολή του Ωδείου.

Μέγα το πάθος του για το θέατρο. Το 1906, στα 17 του χρόνια, βρίσκεται κιόλας στη σκηνή, πλάι στη Μ. Κοτοπούλη.

Μαθητεύει στους κοριφαίους των αρχών του αιώνα δασκάλους του θεάτρου, Χριστομάνο και Θωμά Οικονόμου. Τότε έγραψε και το πρώτο θεατρικό του έργο «Τα παιδιά της μοίρας».

Το 1908, δημοσιεύει στο «Νουμά» το πρώτο του ποίημα. Το 1910, κατατάσσεται στρατιώτης. Γίνεται αξιωματικός. Συμμετέχει κι εκεί στο θέατρο του Γ. Σαραντίδη.

Αγαπάει τους στρατιώτες του. Διακρίνεται στους βαλκανικούς πολέμους, στα πεδία των μαχών.

Είναι πάντα στην πρώτη γραμμή. Τραυματίζεται στο Γευγελή και στη Δοϊράνη το 1912, και παρασημοφορείται. 'Ηθελε νά 'ναι πάντα μπροστά στις μάχες.

— Μα εσύ μπαρμπα - Βασίλη, υπήρξες ή-

ρωας της πατρίδας!... Του είπα κάποτε, σε μια από τις συχνές συναντήσεις μας. Και η σεμνότητα κ' η μετριοφροσύνη του, με καθήλωσε.

— «'Οχι, δεν ήμουν ήρωας: ένας τυχερός στρατιώτης που επέζησα».

Μα αφού αντραγάθησες και τραυματίστηκες:

«Έ, ήταν κάποιες συμπτώσεις. Με βρήκε η τυχερή σφαίρα του αντίπαλου αδερφού...».

Οι πολεμικές του περιπέτειες και οι τραγικές εμπειρίες των άδικων πολέμων, τον έκαναν, να συνειδητοποιήσει βυθιά κι ολόψυχα την ιδέα και την υπόθεση της ειρήνης. Γι αυτό και πάλαιψε σ' όλη τη ζωή του, για τα τέσσερα μυριοπόθητα ιδεώδη:

Τη λευτεριά, την ειρήνη, το δίκιο και την προκοπή του λαού μας.

Να η δοξαστική του επίκληση που κάνει σ' αυτά, με το ποίημα του «Ειρήνη»:

*Έλα, Ειρήνη, χαρά των λαών, των μαανάδων
ελπίδα, σι που φυτεύεις και χτίζεις και κά-
νεις τη γη περιβόλι, σι που αναθρέφεις κι
αντριεύεις τα νιάτα μ' αγώντες ωραιούς, έλα
κ' οι δρόμοι σου λάμπουν πλιμένοι με δάκρια
κι αίμα: τόσα κορμιά φυτεμένα στα πλάγια
πετάζαντ κλώνους, έλα στην άννιξη κι άννι-
ξε πόρτες κλεισμένες και κάστρα, έλα σα
μάννα γλυκιά, σε καλούντ τα νιάτα του κόσμου
να μπεις με νέο τραγούδι μπροστά στο χορό
της Ειρήνης».*

Σ'το στρατό, ο Ρώτας εκδήλωνε ανεπιφύλαχτα, τα δημοκρατικά και ανθρωπιστικά του αισθήματα. Αγαπούσε και βοηθούσε αδερφικά τους φαντάρους. Και οι αντιδραστικοί τον βάφτισαν «αναρχικό».

Αιχμάλωτος στο Γκέρλιτς της Γερμανίας. Τον υποβλέπουν και τον διώκουν...

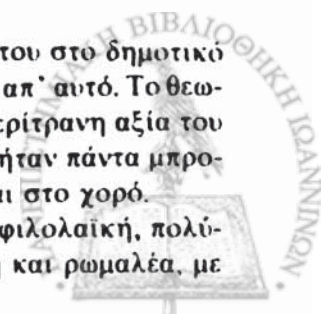
Το 1917 τυπώνει την πρώτη ποιητική του συλλογή «Το τραγούδι των σκοτωμένων». Το 1920 και 1923, άλλες ποιητικές συλλογές.

Λίγο αργότερα, γοητεύεται με τα έργα του Σαίξπηρ. Τα μελετάει κι αρχίζει να μεταφράζει. Το πρώτο, στα 1927.

Στα 1930 αποστρατεύεται με το βαθμό του Συντ/ρχη: αλλά σε πολεμική διαθεσιμότητα!...

Μεγάλη ήταν η λατρεία του στο δημοτικό τραγούδι, και η επιρροή του απ' αυτό. Το θεωρούσε πάντα σαν την πιο περίπληρη αξία του λαϊκού μας πολιτισμού: κ' ήταν πάντα μπροστάρης στη διάδοσή του και στο χορό.

Γι αυτό και η τέχνη του, φιλολαϊκή, πολύ-
χυμη, ουσιαστική, ζωντανή και ρωμαλέα, με

ιστορικές και κοινωνικές αλήθειες τσεκουράτις, με τραγικές διαστάσεις, σαρκαστικές και σατιρικές διαθέσεις, άρρησι να διαδοθεί και να επιβληθεί, καθώς μετά το 1930, τον είχαν αποκλείσει κι από τη θεατρική ζωή και κίνηση, κυρίως όπως μου 'λεγε. «ο άσπονδος ιθρρός... ο Κωστής Μπαστιάς, που ήταν για πολλά χρόνια ο βασικός αντιδραστικός μοχλός του κατεστημένου των γραμμάτων».

Μα ο Ρώτας στάθηκε βράχος ακλόνητος και φάρος λαμπροβόλος, απαρσάλευτος από τις φιλοσοφικές και ματριοαλιστικές του γνώσεις, κι από τη γραμμή του λυτρωτικού κοινωνικού αγώνα της τέχνης του.

Ασημβίβαστος κι απροσκύνητος, ως τα 88 του χρόνια, που μας αποχαιρέτησε πάλι μήνα Μάη το 1977. Δοκίμασι βέβαια πίκρες, κι απογοητεύσις και κατατρεγμούς. Αλλά, ποτέ δεν έχασε την αισιοδοξία και τη γενναιοψυχία του, όπως και κάθε λογική κι ευγενική φιλοδοξία.

Το 1965 στη Ν. Μάκρη που με φιλοξενούσε μου είπε με λύπη του:

«Πολλές φιλοδοξίες μου πήγανε χαμένες! Γι αυτό, στις υπαίσιες συνθήκες που ζούμε, θά 'πρεπε, οι άνθρωποι να μην έχουν πολλές εγωιστικές κι ουτοπικές φιλοδοξίες».

Ο Ρώτας και στις πιο δύσκολες καμπές της ζωής του, στάθηκε αγέρωχος κι αλέγρος. Δε γέγρασε ίσως σε τίποτε, ως τα στερνά του, γιατί συμμετείχε σχεδόν σε όλες τις χαρές του βίου.

Γεννήθηκε λεβέντης και πέθανε σε λιβέντης!

Ακόμα και στα 80 του χρόνια σύρθηκε από τους ανόητους χουντικούς στην εξορία! Αυτός ο απ' όλους σεβαστός πρσιβύτης των λυτρωτικών γραμμάτων, ο πρωτομάχος, με τις τόσες εθνικές, αγωνιστικές και πατριωτικές, ατίμητες υπηρεσίες, και περγαμηνές... να, πως τους στόλισε τότε ποιητικά, η θαρραλέα στάση του, και το αντρίκιο μπόι του:

«Γραζουδάκι»

*Γλώθηκαν τα ψίματα
σταμάτησαν τα θάματα
κι έρχοντ' αλήθειες μ' αίματα
μαθήματα με κλάματα.*

*Γ' ανθρώποι, ανθρώποι, ανθρώποι,
πάν' χαμένοι τόσσοι κόποι,
πάν' χαμένοι τόσσοι αγώνες,
πλήθυναν οι απαιτώνες.*

Στη Γούρο, όταν τον επιτίμησι ένας ελιε-

νός φρουρός του, με ύφος δήμιου, άγνοιας και κακίας, γρυλίζοντάς του:

«Κι εσύ παλιόγερε είσαι κομμούνις...» εκείνος του απάντησε ήρεμα και φιλοσοφημένα:

Μπορείς να με σκοτώσεις... αλλά, δε μπορείς να με κρίνεις...».

Είχε καταπληχτική αντοχή. Και δούλευε και ζαναδούλευε τα έργα του...

Κι όμως, γι αυτόν το δυναμικό πνευματικό αγωνιστή, δε βρέθηκε Έλληνας εκδότης να τον τιμήσει, τυπώνοντας με άνεση και διαδίδοντας τα έργα του.

Όμως, το ίδιο δεν έχουν πάθει και οι άλλοι κορυφαίοι πνευματικοί πατέρες: Βηλαράς, Σολωμός, Βαλαωρίτης, Παλαμάς, Βάρναλης, Σικελιανός, Καζαντζάκης και άλλοι πολλοί, που υπήρξαν εκδοτικά, άτυχοι στον καιρό τους; Τι να κάνουν αφού οι κερδομανείς ψευτοεκδότες, στάθηκαν και στέκουν ξένοι και άσχετοι με τη ζωντανή και εθνική νεότερη λογοτεχνία μας;

Ο Ρώτας τύπωνε και διέθετε μόνος του τα βιβλία του: γνωστικός για το αδιάφορο και το διάφορο... άκαμπτος πάντα και πεισματάρης, μέσα στην αειτήσια περηφάνια της αξιοπρέπειάς του.

Συμπονούσε βαθιά τον ταλαίπωρο άνθρωπο του αιώνα μας, όπου, η κραιπάλη των μεταφυσικών μέσων, τον έκανε έρμαιο στα δολερά νύχια της εκμετάλλευσης και της απάτης.

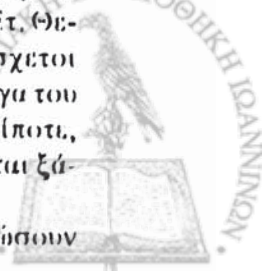
Δε χώνευε τις παρεοφατρίες της πνευματικής ζωής του τόπου, τις υπερβολές και τις αδικίες των ισχυρών της ημέρας.

Έγινε γνωστός σιγά σιγά, σε πλατιά κοινωνικά στρώματα, από τον ίδιο το λαό, και πίοτερο από την προσφορά του στο θέατρο, ιδιαίτερα και στο σχολικό θέατρο, με πατριωτικό δράματα, κωμωδίες, και καραγκιόζικα.

Η πίστη κ' η αγάπη του, στο βασανισμένο κι αδούλωτο ψυχικά λαό μας και τα έργα του, τονε θροναίζουν σε καρδιές και συνειδήσεις γενεών.

Πρόσφατα, στο θέατρο Ληναίου στην Αθήνα, έγινε μια εκδήλωση προς τιμή του, από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Ν. Μάκρης, και την άχρηστη σκιά, του Λ/κού Συμ/λίου της Ε.τ. Θεατρ. Συγγραφέων. Μίλησαν κάποιοι άσχετοι με τον αληθινό Ρώτα, και ξένοι για τα έργα του και τους αγώνες του... και διν είχαν τίποτε, απ' όσα αναφέρωμ παραπάνω καθαρά και ξάστερα.

Όμολητές άτυχοι κι ανιπαρκείς, να δώσουν

μια έστω συμπυκνωμένη και κατανοητή ταιριαστή και κατατοπιστική για το κεφάλαιο Ρώτα, ερμηνεία.

Κ' ήταν ευτύχημα που το καλλιτεχνικό τμήμα του Συλλόγου, έπαιξε μια περικοπή από έργο του... Και ο μουσικοσυνθέτης γιός του με τη γυναίκα του, τραγούδησαν ένα κομμάτι αφιερωμένο στον πατέρα τους. Καθώς και η συντρόφισσά του Β. Δαμιανάκου που διάβασε το κείμενό του...

Άλλωστε ο Ρώτας, εκπροσωπείται στο θέατρο κι από τον κορυφαίο πρωταγωνιστή του Εθνικού, Ιάκωβο Ψαρρά, γαμπρό του στην εξαιρετική κόρη του Μαρούλα.

Το πνευματικό του άστρο βέβαια, θα λάμπει, πάντα, με την πλούσια σε μεταφράσεις και σε άλλες λογοτεχνικές δημιουργίες πολυτιμη προσφορά του.

Μας άφησε πάνω από 40 εκδομένα κι ανέκδοτα προσωπικά του έργα: ποιητικά, διηγηματογραφικά, θεατρικά, παιδικά, караγκιόζικα, κ.λπ., που είχε μερικά και σε συνεργασία με τη Β. Δαμιανάκου.

Επιδράσεις δέχτηκε και από τον Σαίξπηρ και Αριστοφάνη. Του πρώτου μετέφρασε ολόκληρο σχεδόν το έργο και του δεύτερου την «Ειρήνη» και τις «Όρνιθες».

Μετέφρασε ακόμα Ησίοδο, Σίλλερ, Χάοιπμαν, Ρ. Μπερντ κ.α.

Ο χώρος δε μας παίρνει ν' αραδιάσουμε τίτλους.

Ο Γληνός αποκάλυψε το Ρώτα «Κριλώφ της Ελλάδας»... σα δυνατό δημιουργό της λαϊκής λογοτεχνίας και σοφίας.

Κ' ήταν αλήθεια ένας πολυσύνθετος και προικισμένος δημιουργός, με δικό του, απλό, θιμοσοφικό, σκληρό, μαχητικό και τριφερό ύφος και με αδάμαστο ήθος.

Το «Ελεύθερο Πνεύμα» που τόσο το εκτίμησε και το αγάπησε, ο φίλος γέρο - δάσκαλος... όταν πέθανε, τόν έτιμησε μ' ένα ποίημα του γράφοντα, δημοσιευμένο στο 24 τεύχος μας σελ. 577 - 578 με τίτλο «Έπεσες γέρο-Πλάτανε».

Τούτα τα φτωχά κι ειλικρινά μας λόγια, ας θεωρηθούν, σαν ένα μπουκέτο αγριολούλουδα τ' Απρίλη στον τάφο του, και σαν ελάχιστο δείγμα τιμής κι ανάμνησης, φιλίας, σεβασμού, εκτίμησης κι αναδρομής, στην πάντοτε ζωντανή κι αθάνατη αξία και μορφή του.

Α. Μάλαμας
15.3.86

Επιφυλλίδα

Δέκα σημεία

για το γλωσσικό πρόβλημα

Του Γιάννη Ιωαννίδη - Φαληριώτη

1) Το «νέο» γλωσσικό πρόβλημα, που τόσο άσκεπτα και άκαιρα και άστοχα ξεσήκωσαν κάποιοι τα τελευταία τούτα χρόνια, κλείνει μέσα του, κινδύνους πολύ πιο σοβαρούς απ' ότι αρκετοί αισιόδοξοί πίστευαν, στην αρχή. Με το θάρρος (;) που δίνει η γλωσσική αμάθεια, οι δήθεν ανανεωτές της γλώσσας μας, άνοιξαν τους ασκούς του Αιόλου και ξεσήκωσαν θιέλλες, την ώρα ακριβώς που άρχισε η πιο ευτυχημένη περίοδος για την πρόοδο της Νεοελληνικής Γλώσσας. Γιατί την ονομάζω ευτυχημένη; Για δύο λόγους: α') Γιατί στα 1976 το ελληνικό κράτος (έστω και με καθυστέρηση 150 χρόνων), αναγνώρισε πως η ΔΗΜΟΤΙΚΗ είναι πια η μόνη και ΕΠΙΣΗΜΗ γλώσσα του ελληνικού λαού. Δηλαδή αναγνώρισε μια (γλωσσική) πραγματικότητα. Γιατί ήδη από το 1930 - 1950 η δημοτική, ουσιαστικά, είχε ολοκληρωτικά επικρατήσει στη Λογοτεχνία και σ' ένα μεγάλο μέρος της εκπαίδευσης, της πανεπιστημιακής διδασκαλίας, των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων, της ραδιοφωνίας, της διαφήμισης, κτλ. β') Γιατί η δημοτική, ύστερα από 150 χρόνων πολίτευρη, πολέμοχθη, επιδέξια καλλιέργεια, που άρχισε από το Δ. Σολωμό και έφτανε έως τον Ψυχάρη, τον Παλαμά, το Σικελιανό, το Βενεζή το Ι.Μ. Παναγιωτόπουλο, τον Ευ. Παπανούτσο, το Λορεντζάτο, Κ. Άμαντο, το Βέη, το Βαρναλή και πλήθος άλλους¹, είχε αποκτήσει αυτάρκεια και τελειότητα. Είχε διαμορφώσει τεράστιο λεξιλογικό θησαυρό, μεγάλη ποικιλία συντακτικών λέξεων (λουφές, μπαξές, μπαξίσσι) φαναρτζής) και από άλλες ξένες λέξεις² (πόστα, κοστάρω αντί ταχυδρομείο, ταχυδρομώ κτλ.), είχε αντλήσει από την ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ, (όπως έκαναν και εξακολουθούν να κάνουν όλοι οι λαοί του πολιτισμένου κόσμου), την ορολογία των διαφόρων επιστημών, της φιλοσοφίας και γενικά της πνευματικής ζωής. Ακόμα είχε απαλλαγεί από τις ακρότητες των πρώτων χρόνων του Δημοτικιστικού Αγώνα, (όταν ο Ψυχάρης εκρότεινε «Παρθενός», αντί Παρθενώνας, «περιεχάμενα» αντί περιεχόμενα, και άλλα όμοια). Ακόμα είχε αποκτήσει ομαλότητα, ομοιομορφία και γραμματική, και φυσικά εννοώ τη «Μεγάλη Ιστορική γραμματική της Δημοτικής» του Μ. Τριανταφυλλίδη, όπου ο αναγνώστης μάθαινε τις λέξεις, τις σημασίες και τους τύπους της Δημοτικής, αλλά ταυτόχρονα μάθαινε και τις λόγιες λέξεις που είχαν εισχωρήσει στη Δημοτική και που τις χρησιμοποιούσε κάθε μορφωμέ-

νος άνθρωπος, αλλά και εκείνοι που είχαν απλώς στοιχειώδη μόρφωση (π.χ. ηλιοφάνεια, διακριτικότητα, συμβολή, προδιάθεση, διαθεσιμότητα, «ψηλά» νοήματα -- σε αντίθεση με τα «ψηλά» βουνά συνδυασμός, σύζευξη δύο ιδεών [και όχι «πάντρεμα»] και άπειρες άλλες λέξεις). Ήταν επί πλέον μια γλώσσα με φωνητική αρμονία και μουσικότητα και αντίστοιχη με την Ισπανική και Ιταλική συμφωνία -- όπως έγραφε εδώ και 164 χρόνια ο Φωριέλ, όταν δημοσίευσε τα «Ελληνικά Λαϊκά Τραγούδια» (*hants populaires de la Grèce moderne*). Ήρα ήταν λογικά αδικαιολόγητη και αποτελεί αναμφισβήτητη ιεροσυλία η έμπνευση (:) κάποιων νεοελλήνων να «χειρουργήσουν» αυτή την καλοδουλεμένη και τελειοποιημένη Δημοτική, να την παραμορφώσουν, να τη γελοιοποιήσουν, άλλοτε καταργώντας, άλλοτε αλλοιώνοντας λέξεις και εκφράσεις αισθητικά τέλειες, ολοζώντανες που τις χρησιμοποιούν ακόμα και οι αναλφάβητοι -- και άλλοτε «κατασκευάζοντας» (σαν νέοι Όμηροι!) καινούργιες λέξεις ακαταλαβίστικες, και κακόηχες, που αντί να ξεκαθαρίζουν, συσκοτίζουν τα νοήματα.

2) Σ' όλες τις εποχές και σ' όλες τις χώρες του κόσμου η γλώσσα παίρνει δύο βασικές μορφές. Μια απλή (γλωσσική) μορφή που βοηθάει τους ανθρώπους να εκφράζονται και να συνεννοούνται για τα απλά θέματα της καθημερινής πρακτικής ζωής, και μια συνθετότερη και τελειότερη γλωσσική μορφή, που είναι το όργανο της Λογοτεχνίας, της Παιδείας, της Φιλοσοφίας, της Επιστήμης και γενικά της ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ. Είναι παρατηρημένο λοιπόν και ιστορικά διαπιστώνεται ότι παντού και πάντοτε η γλώσσα της πνευματικής ζωής είναι (και πρέπει να είναι, και επιδιώκεται να είναι), όσο το δυνατό πιο πλούσια σε λεξιλόγιο, σε συντακτικές μορφές, στους τύπους των λέξεων στους τρόπους παραγωγής και σύνθεσης των λέξεων, ώστε να δίνει τη δυνατότητα στον ποιητή και στον κάθε πνευματικό άνθρωπο να εκφράζει με τη μεγαλύτερη σαφήνεια, ακρίβεια, ποικιλία και ομορφιά (καλαισθησία), κάθε τι που αναβλύζει από το πνεύμα του και την καρδιά του.

3) Φυσική και λογική συνέπεια της προηγούμενης διαπίστωσης είναι ότι, αυτή πλούσια γλώσσα της πνευματικής ζωής είναι, (παντού και πάντοτε και όχι μόνο στην Ελλάδα σήμερα), δύσκολη και απαιτεί σχολική (και μετασχολική), γλωσσική μόρφωση, για όσους θέλουν να είναι πραγματικά μορφωμένοι και να έχουν τη δυνατότητα να εννοούν και να απολαμβάνουν ότι ωραίο και αξιόλογο υπάρχει μέσα στους θησαυρούς του εθνικού τους πολιτισμού. Πολύ περισσότερο, βέβαια, του ελληνικού πολιτισμού, που δεν είναι μόνο ο δικός μας εθνικός πολιτισμός, αλλά η βασική πηγή για όλες σχεδόν τις λέξεις της πνευματικής ζωής όλων των ευρωπαϊκών πολιτισμών¹. Ποιός όμως από τους σύγχρονους πολιτισμένους λαούς, είπε πως είναι περιττή, ή άσκοπη, ιδίως σήμερα, ότι μπορεί να υπάρξει

μόρφωση χωρίς προσπάθεια και μόχθο; Και ακόμα: στην εποχή μας, που η επιστήμη, έστω και εκλαϊκευμένη, πρέπει να γίνει κτήμα των μεγάλων λαϊκών μαζών, ώστε να μπορούν κάθε μέρα να καταλαβαίνουν σωστά ότι ακούνε (ή διαβάζουν), και να εκφράζονται με ακρίβεια, θα ήταν δείγμα περιφρόνησης, προς το λαό, η αδιαφορία για την ολοκληρωμένη γλωσσική του μόρφωση.

4) Το ότι, στην εποχή μας, στο κέντρο του γενικού ενδιαφέροντος, βρίσκονται οι θετικές επιστήμες και η τεχνολογία, δε σημαίνει ότι επιτρέπεται να παραμελήσουμε τον ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, άρα και τη γλωσσική μας μόρφωση, αφού η Γλώσσα είναι εκείνη που εκφράζει, συντηρεί και αναπαράγει τον πολιτισμό κάθε λαού. Στο σημείο αυτό, αξίζει πολύ να προσέξουμε δύο χώρες σοσιαλιστικές, με πνεύμα πρακτικό, που εν τούτοις διατηρούν το παραδοσιακό τους αλφάβητο, μολοντί θα διευκολύνονται αφάνταστα και οι δικοί τους λαοί και οι ξένοι, (που θά 'θελαν να μάθουν τη γλώσσα τους) αν τα αντικαθιστούσαν με το (διεθνές) ΛΑΤΙΝΙΚΟ αλφάβητο. Φυσικά εννοώ τη Σοβιετική Ένωση (και τις άλλες ανατολίτικες, Σλαβογενείς χώρες) και την Κίνα, που χρησιμοποιεί ακόμα τα πολύπλοκα και δυσκολομάθητα «δεογράμματα»! Νομίζω ότι πολλά διδάσκει το παράδειγμα των χωρών αυτών. Κυρίως διδάσκει ότι όσο πιο μεγάλος είναι ένας πολιτισμός, τόσο πιο βαθιές ρίζες έχει, και τις ρίζες αυτές, πρέπει να τις μαθαίνει ο λαός -- όσο κοπιαστικό κι αν είναι αυτό -- γιατί αλλιώς αυτοκαταδικάζεται σε πνευματικό μαρasmus, ακριβώς, όπως ένας υλικός υποσιτισμός θα τον καταδίκαζε σε σωματικό μαρasmus και εξουθένωση.

5) Όλη η «κίνηση» των σημερινών «ανακαινιστών» της Νεοελληνικής γλώσσας, στηρίζεται σε σειρά παρανοήσεων. Μια από τις πιο τραγικές παρανοήσεις τους, είναι αυτή που αναφέρεται στην ΑΠΛΟΠΟΙΗΣΗ της γλώσσας. Απλοποίηση σημαίνει ότι όλοι -- και προ πάντων αυτοί που ο γραπτός, ή προφορικός τους λόγος, απευθύνεται στο μεγάλο κοινό -- έχουν υποχρέωση να μεταχειρίζονται εκείνους τους τύπους των λέξεων, που είναι πανελλήνιοι, και όχι τοπικά (ή χρονικά) περιορισμένοι. Δηλαδή, δεν είναι σωστό να υποχρεώσουμε τους μαθητές να μάθουν ότι, στη Μεσηνία ο κουσβάς λέγεται «σουύγλος» και στην Κρήτη το γαϊδούρι λέγεται «χτήμα» και στην Τήνο λένε «ήμμαστον» αντί «ήμμαστε» (παρατατικός). Ούτε είναι παιδαγωγικά και πρακτικά σκόπιμο, να διδάσκουμε τύπους όπως «καθούτανε, παιναμεν, (= πηγαίναμε), αγαπιόσαντε (= αγαπιόντουσαν) και αμέτρητους άλλους ιδιοματικούς τύπους. Επίσης απλοποίηση και ομαλοποίηση της γλώσσας, σημαίνει αποφυγή πολλών τύπων της ίδια λέξης, έστω και αν οι τύποι δεν είναι ιδιοματικοί (π.χ. κανών και κανόνας, καθηγηταί και καθηγητές, τους φοιτητάς και τους φοιτητές κ.ο.κ.). Αλλά με κανέναν τρόπο δε μπορεί να ονομασθεί απλοποίηση, ή ομαλοποίηση, η κατάργηση τύπων

που ζουν παράλληλα στην καθημερινή ομιλία όλων των Ελλήνων και που δεν έχουν πάντα το ίδιο ακριβές νόημα, και που μερικοί είναι γλωσσικά αδύνατο να καταργηθούν, εκτός αν αποφασίσουμε να «φτωχοποιήσουμε και γελοιοποιήσουμε» τη Δημοτική μας. Έτσι π.χ. πολλά επιρρήματα που τελειώνουν σε -ως (δικαίως, γενικώς) σωστό είναι να ομαλοποιηθούν και να λήγουν σε -α (δικαία, γενικά). Όμως είναι γλωσσικά παράνομο και αισθητικά απαράδεκτο, να γίνουν όλα σε -α. Δεν είναι δυνατό να αντικαταστήσουμε τα «επόμεως, ασφαλώς, ευτυχώς, δυστυχώς, απλώς, τελείως» με τα «επόμενα, ασφαλά, ευτυχά, απλά τέλεια». Όποιος ξέρει τη Δημοτική θα πει «η κόρη μου μαγειρεύει τέλεια (= με τελειότητα)». Αλλά, ποτέ δε θα πει «Αυτός είναι τέλεια αγράμματος» που θα σήμαινε ότι είναι με τελειότητα αγράμματος. Θα πει ότι είναι «τελείως, (ή εντελώς), αγράμματος». Επίσης: «Ντύνομαι απλά (= με απλότητα)». Αλλά «δε θέλω να σας αλλάξω τις ιδέες σας, απλώς σας εκθέτω και τις δικές μου» (εδώ το απλώς σημαίνει «μονάχα, μόνον» και όχι «με απλότητα»). Επόμεως, η μανία της ομαλοποίησης και απλοποίησης της Δημοτικής, όταν οδηγεί στην κατάργηση ή παραμόρφωση ολοζώντανων και χρήσιμων λέξεων, δείχνει αμαθία και τελικά οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, οι καινούργιοι γλωσσοπλάστες, θεωρούν ιδανική γλώσσα την «Εσπεράντο».

6) Στα χρόνια που κυριολεκτικά είχε αναψει το αίμα καθαρειοισιάνων και δημοτικιστών ο γλωσσικός αγώνας (γύρω στα, 1900 - 1920) όταν μεγάλοι κονταρομάχοι του Δημοτικισμού ήταν ο Ψυχάρης, Παλαμάς, Φιλήντας, Α. Πάλλης, Εφταλιώτης, ο Ελισαίος Γιαννίδης, (και πολλοί άλλοι βέβαια), με δημοσιογραφικό τους όργανο τον περιφημο ΝΟΥΜΑ του Δ. Ταγκόπουλου, είχε αναπτυχθεί ένας μεγάλος γλωσσικός φανατισμός που κατέληξε σε μια ολότελα σφαλερή και κωμική αντίληψη: «Ότι, δηλαδή, το να μεταχειρίζεται ένας δημοτικιστής λέξεις που ήταν αρχαίες, (άρα και καθαρειοισιάνικες) αποτελούσε ομολογία ατέλειας και φτώχειας της Δημοτικής!... Άες και υπήρξαν λέξεις που αποτελούσαν «ιδιοκτησία» των καθαρειοισιάνων και άλλες που ήταν «ιδιοκτησία» των δημοτικιστών, οπότε όποιος χρησιμοποιούσε λέξεις των αντικάλων του, διέπραττε κλοπή! Φυσικά, όταν καταλάγιασε ο μαχητικός Δημοτικισμός, αυτή η αντίληψη έσβησε. Όλες οι ελληνικές λέξεις, από την εποχή του Ομήρου μέχρι σήμερα είναι κοινό κτήμα και περιουσία των Ελλήνων, και ο καθένας μας, έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί όποιες του χρειάζονται αρκεί να έχει γλωσσική κατάρτιση, ώστε να τις χρησιμοποιεί σωστά.

7) Είναι αναμφισβήτητο, ότι εκείνοι — που με καλή, ασφαλώς πρόθεση — ξεκίνησαν την προσπάθεια ανακαίνισης της Δημοτικής, έκαναν και εξακολουθούν να κάνουν Μεγάλο Κακό και στη Δημοτική μας γλώσσα και στο Νεοελληνικό πολιτισμό. Απόδειξη αυτής της άποψής μου, είναι το ότι, εκείνοι που πρώτοι αγανάκτησαν και ξεσηκώθηκαν εναντίον

της κακοποίησης της γλώσσας μας, ήταν κορυφίοι Δημοτικιστές, και πρώτος αν δεν κάνω λάθος — ο μεγάλος Δάσκαλος, ο Ευάγγελος Παπανούτσος, που δύο περίπου χρόνια πριν πεθάνει έγραψε στο ΒΗΜΑ (19 Αυγούστου 1979) άρθρο με τίτλο «Η δημοτική κινδυνεύει από τους φίλους της, όχι από τους εχθρούς της». Ακολούθησαν άλλοι εξαιρετοί πνευματικοί άνθρωποι, όπως ο Μ. Κριαράς, ο δικαστής Ντεγιάννης, ο Μ. Πλωρίτης, που επισήμαναν τα τρομερά λάθη και τους κινδύνους αυτής της γλωσσικής, δολιμοφορίας. Φυσικά από την αναταραχή αυτή, επωφελήθηκαν και κάποιοι (κρυφο)καθαρειοισιάνοι, που άρπαξαν «την ευκαιρία» δηλαδή τα πιο κωμικοτραγικά κατασκευάσματα των γλωσσοδιορθωτών, για να σιστήσουν την επιστροφή σε μια μίζοκαθαρειοισία, που την παρουσιάζουν σα «σωστή δημοτική». Την ευθύνη γι' αυτή την αναθάρρηση των κρυφοκαθαρειοισιάνων (και γενικότερα των οπαδών του συντηρητισμού), την έχουν οι γλωσσοδιορθωτές, που με τις ασχετοσιές τους, γίνονται η «5η φάλαγγα» των καθαρειοισιάνων.

8) Η γλώσσα κάθε λαού είναι όπως λέει ο μεγάλος Πολωνός φιλόλογος Θαδάιος Ζιελίνσκι η εξομολόγηση της ψυχής τους. Είναι προσθέτω εγώ το ΖΩΝΤΑΝΟΤΕΡΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. Κι αυτό ισχύει πολύ εντονότερα για την Ελληνική Γλώσσα, τη μόνη Ευρωπαϊκή γλώσσα που ζει και μιλιέται συνεχώς επί τρεις χιλιάδες χρόνια και που η σφαιρική τελειότητά της, σε συνδυασμό με την Ιστορία, του ελληνικού πολιτισμού την επέβαλε (από την Αναγέννηση κι έπειτα προπάντων) σα γλώσσα που πρέπει να διδάσκονται στα σχολεία τους, όλοι οι πολιτισμένοι λαοί. Και πράγματι τη διδάσκονται. Για να μπορούν να καταλάβουν όχι μόνο (ή όχι τόσο), τον ελληνικό πολιτισμό, όσο το δικό τους πολιτισμό. Γιατί, τι θα μπορούσε να καταλάβει ο Άγγλος σπουδαστής από τη λέξη philosophy, αν δεν του έλεγε το λεξικό του ότι, αυτή προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις «φιλό» και σημαίνει αγαπώ, εκτιμώ, και «σοφία». (Φυσικά και οι δύο αυτές λέξεις στο λεξικό γράφονται με ελληνικά γράμματα).

Όπως, λοιπόν, είναι έγκλημα κατά του έθνους και του ελληνικού λαού, η κακοποίηση και καταστροφή των μνημείων της ελληνικής τέχνης, έτσι, και ακόμα περισσότερο, είναι έγκλημα η κακοποίηση και γελοιοποίηση της γλώσσας μας. Γιατί αυτή η κακοποίηση, δεν καταστρέφει μονάχα πολύτιμα στοιχεία του πολιτιστικού μας παρελθόντος, αλλά υπονομεύει και το ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, αφού καταστρέφει (ή —έστω— υποβαθμίζει) τη γλώσσα, δηλαδή το πιο ουσιαστικό όργανο για την έκφραση, τη συντήρηση, τη διατήρηση και την αδιάκοπη αναπαραγωγή αυτού του πολιτισμού.

9) Το ότι αυτή η αναστάτωση και κακοποίηση της σύγχρονης Δημοτικής, δεν μπορεί να θεωρηθεί «πνευματικό κίνημα», γίνεται ολοφάνερο από το γεγονός ότι, κανείς από τους γνωστούς και αναγνωρι-

σμίνοους πνευματικούς ανθρώπους δεν παρουσιάστηκε σαν υπέρμαχος του. Αφανείς και άγνωστοι είναι εκείνοι που το τροφοδοτούν, αλλά συμβαίνει να διαθέτουν κάποια στήλη, ή κάποια εκπομπή, από την οποία «σερβίρουν» κάθε μέρα στο μεγάλο κοινό, ότι τους κατέβει, και έτσι διαστρεβλώνουν το γλωσσικό του αίσθημα, επειδή κατά κανόνα, οι χιλιάδες ακροατές, θεωρούν με το δικό τους σωστό, κάθε τι που γράφεται, ή λέγεται από «επίσημες θέσεις». Παραδείγματα από την Τ.Υ. «το έχεις εντοπίσει ότι για να σπουδάσεις στην Αθήνα θα πρέπει να ζεις μακριά από τους γονείς σου; (ήθελε να πει συνειδητοποιήσει). «'Αρχισε η κατασκευή τριών σηραγών» (αντί σηράγγων) «ο προβολατζής» (= μηχανικό, του κινηματογράφου). Το ότι οι κίνδυνος για τη διαμόρφωση της γλώσσας άρα και της ΠΑΙΔΕΙΑΣ του ελληνικού λαού είναι μεγάλος, γίνεται φανερό, από το ότι, ποτέ δε γράφτηκαν (ούτε και στην εποχή της μεγάλης σύρραξης Καθαρεισιάνων-Δημοτικιστών) τόσο πολλά άρθρα, βιβλία, μελέτες, σε όλο τον ημερήσιο και περιοδικό τύπο, σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα, όσο στα τελευταία 5 - 6 χρόνια.

10) Μολονότι το γλωσσικό πρόβλημα δεν είναι εντελώς άσχετο με κομματικές τοποθετήσεις, δεν είναι σκόπιμο, (αντίθετα θα προκαλούσε μεγάλη ζημιά) αν «εγκλωβισθεί» μέσα στο χώρο της πολιτικής - κομματικής ζωής. Είναι ανάγκη να μάθουμε επιτέλους για τα συμφέροντα του ελληνικού λαού και για το μέλλον της Ελλάς - Νεολαίας τα μεγάλα ελληνικά προβλήματα, να μη τα συσχετίζουμε με πρόσωπα και κόμματα. Αλλά, να τα βλέπουμε σαν προβλήματα που αφορούν όλο τον ελληνικό λαό, του σήμερα και του αύριο. Και να τα αντιμετωπίζουμε καλόπιστα και ρεαλιστικά. Η λογική, αφαντίστη, αμιρόληπτη, και επιστημονικά θεμελιωμένη προσπάθεια για τη λύση κάθε ελληνικού προβλήματος, είναι χρέος κάθε πνευματικού ανθρώπου με συνέπεια. (Πρέπει να μάθουμε να θεωρούμε εθνικόν ότι είναι αληθές» όπως είπε και ο Δ. Σολωμός). Με την πρόθεση αυτή έγραψα κι εγώ αυτό το μελέτημα για το «Ελεύθερο Πνεύμα», που εκτιμώ την πνευματική του δραστηριότητα. Σαν κατακλείδα έρχεται ένα ερώτημα. Τι πρέπει να γίνει; Νομίζω ότι 1) όσοι ακόμα γράφουν σωστά τη Δημοτική, να εξακολουθήσουν να τη γράφουν και να την προβάλλουν, χωρίς να παρασυρθούν, από μια διάθεση κακόγουστης «μονιρνοποίησης». 2) Να προβάλλουν έντονα και ανστηρά τα λάθη, την ακαλαισθησία και κάθε κακό που ανακαλύπτουν μέσα στη γλωσσιοδιορθωτική κίνηση. 3) Να μη δίνονται σε γλωσσικά ακατάρτιστους, θέσεις, απ' όπου μπορούν να επιβάλλουν χωρίς να το θέλουν και χωρίς να το αισθάνονται την αγγραμματοσύνη τους, στο μεγάλο κοινό. 4) Με σύντομες εκπομπές (ή λιγδόλογα «σημειώματα» σε περιοδικά κι εφημερίδες) να διαφωτίζεται λίγο - λίγο το κοινό για τη σωστή χρήση της Δημοτικής, (τέτοια σημειώματα δημοσίευε ο Κ. Καρθάτος και εγώ, γύρω στα 1938 - 40) στην «Πνευματική Ζωή» του

Μελή Νικολαΐδη). 5) Το σπουδαιότερο απ' όλα. Οι φιλόλογοι και οι δημοδιδάσκαλοι, να παίρνουν γενική και ολοκληρωμένη γλωσσική μόρφωση, για να μπορούν να μιλήσουν, και να διδάξουν σωστά στα ελληνόπουλα, την ωραία Δημοτική, που με τόσο μόχθο γενιές ολοκληρες (από την εποχή του Ι. Βηλαριά και του Α. Σολωμού, ως την εποχή του Ψυχάρη και του Παλαμά, κι από τότε μέχρι σήμερα) αγωνίσθηκαν και την έφτασαν στη σημερινή της πληρότητα, αυτάρκεια και ομορφιά.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1 Είναι φανερό πως είναι αδύνατο να παραθέσουμε εδώ έναν απίραντο κατάλογο των διανοουμένων που συνειδητά και δημιουργικά δούλεψαν για την οικοδόμηση της νεότερης (μ' ταυχυρικής) δημοτικής.

2 Είναι μια αλήθεια που κανένας γλωσσικός φανατισμός δε μας δίνει το δικαίωμα να την αρνηθούμε, το ότι οι ρομαντικοί θιασώτες της καθαρεισμούσας, (που ονειρεύονται ότι «βιαθηδόν» θα αναστήσουν τη γλώσσα του Ξενοφώντα), πρόσφεραν πολλά στην προσπάθεια και των δημοτικιστών για τον καθαρισμό της Δημοτικής, από πελώριο πλήθος ξένων λέξεων και εκφράσεων. Φυσικά, ο λαός δε δέχτηκε ποτέ να αντικαταστήσει την ομπρέλα, τα γάντια, το μπαστούνι, τις γαλότσες τις μπριζόλες με το αλεξιβρόχιον, τα χειρόκτια, την ρυθδον, τα πηλοβιατιάς, και τας επανθρακιάς, γιατί, αυτά είχαν πια πολιτογραφηθεί στη νεοελληνική. Όμως αποδέχθηκε πάρα πολλές άλλες, που έχουν τύπο δημοτικό, όπως φαρμακοποιός, ελαιοχρωματιστής, υδραυλικός, οδηγός, κρεοπώλης, έμπορος τροφίμων αντί σπεταέλης, μογαυτζής, φανατζής, σφοιρτζής, χασιάπης, μπασκόλης κτλ. Και μάλιστα ψυχολογικά ικανοποιείται περισσότερο, όταν χρησιμοποιεί (για να συστηθεί) την ελληνική λέξη, και όχι την άλλη που είναι ξενική, ή ξινοφέρνει. Αυτό φυσικά δε σημαίνει πως η κίνηση των αρχιστών (- καθαρεισιάνων), δεν υπήρξε αντιλαϊκή, σκοταδιστική, οπισθοδρομική, ταυτισμένη με κάθε μορφής συντηρητισμό, και πως δεν προκάλεσε φοβερή καθυστέρηση στην πορεία του νεοελληνικού πολιτισμού, (βλ. Γ. Ιωαννίδη Φαληριώτη Αλκίφωνα Αττικού). Η νέα θέση του ελληνικού πολιτισμού σε μια συγχρονισμένη νεοελληνική εκπαίδευση, «Ελ. Ηνέριμ» τ. 46 σ. 464 - 5. Το πόσο έγιναν δεκτές λέξεις της καθαρεισμούσας από τους δημοτικιστές, το φανερώνει με κάπως κομικό τρόπο το γεγονός ότι, και ο χαρακτηρισμός τους ως «δημοτικιστών» είναι... καθαρεισιάνικος. Γιατί οι καθαρεισιάνοι μόνο έλεγαν το λαό «δήμον» και τη λαϊκή γλώσσα «δημώδη» ή «δημοτική», και τα λαϊκά τραγούδια «δημώδη άσματα».

3 Ο μεγάλος ιστορικός Will Durant, στον πρόλογο του Β' τόμου της «Παγκόσμιας Ιστορίας, του Πολιτισμού» που είναι αφιρρωμένος στην Ελλάδα γράφει, «Εκτός των μηχανημάτων, δεν υπάρχει σχεδόν τίποτι αιωνόβιον εις τον πολιτισμόν μας, που να μη προέρχεται από την Ελλάδα: Σχολεία, γυμναστήρια, αριθμητική, γεωμετρία, ιστορία, φυσική, βιολογία, νημινή, ποίηση, μουσική τραγούδια, φιλοσοφία (...). Ιδιαιτισμός, υλισμός, τυραννία, δημοκρατία». Και τονίζει, στη συνέχεια, ότι σε όλες τις γλώσσες του κόσμου αυτές οι έννοιες και αμέτρητες άλλες βέβαια ονομάζονται με τα ελληνικά τους ονόματα.

4 Κι ο Ψυχάρης πιστεύει πως πρέπει να παίρνουμε «από την αρχαία γλώσσα μας», όπως λέξη μας χρειάζεται, «πρυσαρμόζοντάς την» στον τύπο της γλώσσας του λαού. Το λάθος του είναι, ότι ζώντας συνιχώς στο Παρίσι, δεν παρακολούθησε τη λαϊκή γλώσσα, όπως μιλούσαν, (και όπως

Παγκόσμια Ποίηση

Σοβιετική Ένωση

Κόκκινη μαργαρίτα

Μουσά Τζαλίλ

Μετ. ο Γιώργος Βελλάς

Το δάσος φώτισε ηλιαχτίδα,
κ' οι μαργαρίτες ξύπνησαν τις είδα
τα φύλλα τους ν' απλώνουν, να γελούν
και να θωρούν η μια την άλλη να μιλούν.

Να, τις χαιδεύει τ' αλαφρό αεράκι
κουτώντας κάθε πεταλάκι.
κ' η αυγή με μοσχοβόλα της δροσιά
ξεπλένει τη λευκή τους φορεσιά.

Κι άρχισαν να λικνίζονται μαζί,
τερπνό τους όνειρο που ζει.
Έτσι, ξάφνοι ανασκιρτήσαν όλες,
στη φίλη τους γυρίζουν μοσχοβόλες.

Δεν ήτανε η κοπελίτσα αυτή
καθώς οι φιλενάδες της λευκή!
Όλες οι μαργαρίτες μυρωμένες
με κάτασπρα πουκάμισα ντυμένες.

Όλες σα χιόνι, μόνο αυτή,
σαν αίμα κόκκινη ανθεί·
— Γιατί άλλαξες καλή μου φίλη;
τηνε ρωτήσαν κάποιο δείλι.

— Πού τό 'βρες ένα τέτοιο χρώμα;
Κι αυτή απαντά μ' άλικο στόμα:

λίγο - λίγο, πλουτιζόταν με νεώτερες εκφράσεις), στην Ελλάδα. Τη μελετούσε μέσα στο γλωσσολογικό εργαστήριο — ήταν καθηγητής των Ανατολικών γλωσσών στο Πανεπιστήμιο της Σορβώνης— και διαπιστώνοντας νόμους γλωσσολογικούς τους εφαρμόζε στα κείμενά του, χωρίς να νιάζεται αν στη ζωντανή γλώσσα, ήταν εφαρμόσιμοι π.χ. έλεγε πως αφού ο λαός δεν έχει, (δηλ. δεν είχε τότε), στην καθημερινή του ομιλία μετοχές σε -όμενος (ερχόμενος, εργαζόμενος) αλλά μόνο σε -άμενος (ο λεγόμενος, ήρθε σινάμενος, κουνάμενος), έπρεπε όσοι γράφανε στη δημοτική να λένε «τα περιεχόμενα του βιβλίου»! Κι αφού ο λαός τις μετοχές «ο παθών, ο μαθών» τις έκανε «ο παθής είναι και μαθής», θα έπρεπε να λέμε - «κατ' αναλογίαν» ο Παρθενός, κτλ. Παρά τις ακρότητές του αυτές, ο Ψυχάρης συνέτεινε αφάνταστα στο ξεκίνημα, στην οργάνωση και στον τελικό θρίαμβο του αγώνα των δημοτικιστών.

— Να, που λέτε τι είχε λάχει
μια τρομερή τη νύχτα μάχη.

Είχε ανάψει, πλάι μου ένας μαχητής
της ζωής μας, του λαού υπερασπιστής!
Πολεμούσε, ένας, με γυμνά τα στήθια
κ' ήταν εχθροί μπροστά του πλήθια.

Τους χτυπούσε, και πίσω μήτε βήμα,
τον πληγώνει την αυγή ένα βλήμα!
Ποτάμι το αίμα απ' την πληγή...
φίλες, κι εγώ στο αίμα έχω πλυθεί!

Έφυγε ο στρατιώτης την αυγούλα...
κι εγώ τον ανταμώνω μοναχούλα.
Για κείνον πάντα κλαίω και πονώ...
λαμπρό τον βλέπω Αυγερινό!

Θωριές

Καϊσίν Κούλιεφ

Κοίταξε στο φως των δύο ματιών μου
και θα δεις σ' αυτά τη γιγάντιαν αντοχή,
τις λύπες τις χαρές των σκοτωμένων αδερφών
μου...

Κοίταξε στα μάτια μου τα δυό τα λυπημένα,
γεμάτα φθινόπωρο, ομίχλη και βροχή,
κλαίνει για τ' αδέρφια μου τα αδικοχαμένα...

Κοίταξε τα δυό μου μαύρα μάτια και θα ιδείς
του κάμπου μας τον πόνο το βαρύ
πό 'χει ποτιστεί μ' αίμα και δάκρυ,
στη μάχη της τιμής της λευτεριάς.

Κοίταξε τα δύο μου μάτια τα συλλογισμένα
να ιδείς στην πρωινή δροσιά,
όχι μόνο τον ήλιο, την αντρεία, τη ζωή,
μα και τα δυό τους μάτια τα γραμμένα...

Παναγιώτη Τσουτάκου
AVIS AMORIS
Ποιήματα

Ηνωμένες ΠολιτείεςΟ μυστικός σαλπικτής
(Απόσπασμα)

Ω χαρωπό και πολυδύναμο τραγούδι μεσουράνιο!
Δύναμη πιότερη απ' της γης μες στον αχό σου!
Νίκης σκοποί — κι ο άνθρωπος ελεύτερος, κατακτητής!
'Υμνοι προς τον παγκόσμιο θεό απ' τον παγκόσμιο

Προβαίνει τώρα μια νιογέννητη φυλή και κόσμος τέλειος —

Γυναίκες κι άντρες με σοφία, μ' αθωότητα, με της υγείας

Βάκχια παντού — γέλια και θόρυβος — χαρά!

Η θλίψη, ο πόλεμος, ο πόνος, πάνε — οι ανισότητες

απέθαναν της γης, μόνο η χαρά τώρα απομένει.

Ο ωκεανός, μια απέραντη χαρά — χαρά κι ο αγέρας!

Χαρά! χαρά! στον έρωτα και στην ελευθερία και στη λατρεία!

Χαρά και μέσα στις ζωής την έκσταση!

Χαρά η ζωή! Χαρά η ανάσα!

Χαρά! Χαρά! Παντού η χαρά!

ΙταλίαΓκρίζος ουρανόςΜαουρίτζιο ΓκαπρίλεΜετ. ο Λάμπρος Μάλαμας

Σήμερα, αν είχε ο ήλιος δόντια
θα δάγκωνε τ' αστέρια ένα-ένα
και μια βροχή όλο μαγεία
θά 'ριχνε απάνω στον πλανήτη
ψυχές να κάψει πεθαμένες
και ν' αφανίσει σπίτια-τρώγλες
τόσες φωνές ν' αποσύντριψει.

Κι ένας χορός των φώτων
θά 'δινε ζήση σ' ένα
νέο ουράνιο στερέωμα
όπου τ' αστέρι σου,
αγάπη μου,
θα σιγότρεμε όπως
οι χορδές από γιγάντιαν άρπα,
μουσικοδώρημα σε νέα δημιουργία,
χαμογελάστρα
σ' ανανιωμένον ήλιο.

Ουόλτ ΟυίτμανΜετ. ο Νίκος Καρβούνης

άνθρωπο — παντού χαρά!

ω χαρά!

την ευλογία — παντού χαρά!

(Από το Περιοδικό «Γράμματα της Αλεξάνδρειας», 1911)
παθη.

ΒουλγαρίαΟ κόμποςΖδράβκο ΚίσσιοφΜετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου

Είμαστε τόσο στέρα δεμένοι
ο ένας με τόν άλλο,
σαν ένας γόρδιος δεσμός αγαπημένη μου
κανένα χέρι δε θα μπορέσει πια
να μας αποσπάσει, να μας χωρίσει.
Τόσο τα δάκρυα, μας τον μουσκεύουν, όσο τα
πάθη,
σαν τη φλογερή ζέστη του κυλοκαιριού
απλώνει πολυάριθμα άορατα σύρματα
και καθένα μπορεί να δει αμέσως
πως αυτός ο δεσμός γίνεται πάντα
πιο σφιχτός.
Μα ξέρω πως σ' αυτόν το κόσμο
όλα επαναλαμβάνονται χωρίς έλεος.
Τρέμω και για μας επίσης.
'Ισως το πεπρωμένο.
Θα μας δει κάποιος Αλέξανδρος
με το σπαθί του.

Ελληνική Ποίηση

Αν δεν μπορείς

Μαίρης Τράνακα

Αν δεν μπορείς πεύκο ψηλό και σκιερό στο δάσος μέσα νά 'σαι
ας είσαι θάμνος άσημος, φτωχός, μοναδικός
στου λόφου την όμορφη πλαγιά για πάντα θα κοιμάσαι
κι ο ήλιος από πάνω σου θα σου χαρίζει φως.

Αν δεν μπορείς σαν τον κισσό, στου τείχου τα πατήματα γερά δεμένος νά 'σαι
ας είσαι ένα ξερόκλαδο, φτωχό μα σταθερό
που ριζώσες βαθιά στη γη κι άνεμο δε φοβάσαι
και μόνος σου αγωνίζεσαι ν' ανοίξεις τον ανθό.

Αν δεν μπορείς σαν ποταμός, που απ' τη βροχή έχει νερά μεγάλος έτσι νά 'σαι
ας είσαι μια μικρή πηγή που τρέχει απ' το βουνό
και δε χρειάζεται εποχή, πρέπει να το θυμάσαι
για να γκρεμίσεις «του κακού» το βράχο το σκληρό.

Αν δεν μπορείς τρανός πολύ, χωρίς καρδιά στον κόσμο μέσα νά 'σαι.
ας είσαι ένας αγωνιστής, μικρός και ταπεινός
που για ΕΙΡΗΝΗ πολεμάς. Καθόλου μη λυπάσαι
δεν είσαι πια ασήμαντος, μα είσαι ΔΥΝΑΤΟΣ.

Δυο ποιήματα

Του Κώστα Πηγαδιώτη

Γνωστοποίηση

Όσοι με προσφιλείς
κι απόδημες
Ψυχές στον ουρανό

συχνά αλληλογραφούν.
Μπορούν να ειδοποιήσουν
πως με τον επικείμενο
των άστρων τσακωμό
σε λίγο θα ιδωθούν.

Ματαιοπονία

Κάποιες ευχάριστες
που τρύγησα στιγμές
να μου κρατάνε συντροφιά
τις νύχτες προσπαθώ
όταν πλαγιάζω σε σκληρής
αγρίπνιας μαξιλάρι.

Αλλ' όμως ανεφάρμοστη
και άσκοπη αποδειχτηκε
αυτή μου η ταχτική
γιατί στ' ανεπιθύμητα
η θύμηση συμβάντα
διαρκώς λιγοταχεί.

Χιλή

Τριανταφυλλιά

Πάβλο Νερούντα

Μετ. ο Λάμπρος Μάλαμας

Μικρή μου
τριανταφυλλιά,
τριανταφυλλιά μικρούλα
στη θέα σου
λεπτή αδύνατη γυμνή,
πάντα εσύ
σ' ένα κλουβί μου χέρι,
πόσο σε χαίρομαι
στη γη σου!

Ινδία

Αυτή η ζωή: μια σελίδα

Χαρ Πρασάντ Σιαρμά

Μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου

Τα σκληρά δάχτυλα του χρόνου
ασχολούνται να φκιάσουν ένα φέρετρο
προτού ν' ανοίξει το σκέπασμά του
για σένα, γράφουν μια σελίδα,
για τη ζωή σου,
ένα ντοκουμέντο ευανάγνωστο.

Δυο ποιήματα
του Αντώνη Κυριακόπουλου

Τριανταφυλλιά μου

Αλήθεια που μου δόθηκες
ιερή κορφή

καρδιά μου!

Πατρίδα σου η γης
ο ήλιος
το σιωπηλό φεγγάρι.
Πέτρα κι εσύ και πράσινο
αγάπης βλαστάρι.

Πρωτόγονο θείο μεγαλείο — σ' αγαπώ!
Είσαι ο δρόμος μου
η πείνα μου
η δίψα
η χαρά μου —

Είσαι η καρδιά μου!

Ασίγαστη
παλλόμενη
ζεστή ανθρώπινη φωνή,
εράσματα ποίηση — Τριανταφυλλιά μου.

Μια καρδιά

Ήμουν στο δάσος μια φωτιά
δίψα του ήλιου
μια γροθιά,
ένα σφιγμένο χέρι.
Κι απόμεινα στο δάσος μια καρδιά
που ξαναζεί το αίσθημα
αυγή —
στον ήλιο βασιλεύει.

Ανήμπορη καρδιά
μοναχική, ένα θλιμμένο χέρι.

Επιμνημόσυνοι στίχοι
Στον ποιητή Μολόιζε

Απόσπασμα

Γιάννη Κοφίνη

Ποιητή Μολόιζε,
με τα ποικιλόχρωμα κρινάνθια,
που παρτέρια - παρτέρια
ξυπνούν μίαν αυγή, ξεχιονίζοντας,
στα ψηλά δασοβούνια,

θα ραντίσω το σκηνώμά σου,
με τις απαλές μαγιάτικες πνοές
των ζεφύρων,
που τις ψιθυρίζουν
τα πυκνά αιωνόβια ελατόδασα,
θα προβοδίσω την ψυχή σου,
να λησμονήσει ταξιδεύοντας
τη βαρβαρότητα του συνανθρώπου.

Γιώργου Κουλούκη

Απόσπασμα

Σε πήγαν στην αγχόνη!
Με θάνατο νομίσαν πως νικιέται
της άνοιξης το χνούδι
των χυμών το ανέβασμα,
βρεθήκαν χέρια να προδώσουν
την πλαστουργία, την ουσία τους.
Αιωρείται το σώμα σου Μολόιζε
στης Αφρικής το δυνατό τον άνεμο.
Ο ήλιος πικραμένος το καταφιλάει
το θερισμένο, το ψηλό του μαύρο στάχυ
και στο ημισφαίριο τ' άλλο του άστρου
του πολύπαθου
εμείς αγρυπνούμε
και ζωντανό μπροστά στα μάτια των παιδιών
κρατάμε τ' όραμα.

Δυο ποιήματα
Της Μίνας Πέτρου-Βενετσάνου

Επιούσιος

Η οδός Ηπείρου, ΕΠΤΑ και μισή το πρωί,
μια λεωφόρος μουντή στην καλημέρα
της βιοπάλης. Άλλη μια μέρα στήλωμα
των ματιών στους δείχτες του χρόνου
εναγώνια. Άλλη μια μέρα κέρασμα
στην καρδιά η πίκρα του μόχθου
για τον Επιούσιο.

Προσευχή

Η ρεματιά με τα πλατάνια,
το νερό στις υπώρειες,
το τρελό τιτίβισμα των πουλιών.
Δροσιά και ξάνοιγμα καρδιάς
στ' απομεσήμερου την ώρα,
όταν στο τρίφυλλο του πλατανιού
χαράχτηκε η ελπίδα μας
σαν χαιρετίσματα στον άνεμο...

ΕίδωλοΣτον ποιητή Γιάννη ΚοφίνηΤου Νίκου Γαλάζη

Κάθε πρωί ανοίγω διάπλατα
το σιδερένιο παράθυρο
με τα σταυρωτά κάγκελα
στο φωταγωγό που βαστάει
πολύ σκοτάδι για ενέχειρο.
Κι έτσι καθώς εχτείνω
τα βασανισμένα μου χέρια
βλέπω το είδωλό μου
στο αντικρινό σκονισμένο
παραθύρι του πλισταριού
να μου επιστρέφει
έναν αγριεμένο σταβρωμένο.
Κάθε πρωί που ανοίγω
διάπλατα το παράθυρο
για να πάρω ανάσα
στο μοιχλιασμένο φωταγωγό.

Λοξαστικό
κάτω από ηλιοβέληΝίκου Γαργαρώνη

Μάνα μου! Εσύ που με γέννησες!
Εσύ που με βύζαξες κλαίγοντας!
Εσύ που μ' Αλήθεια με φάσκιωσες!
Εσύ που μ' Αστροφώς με πρωτόλοιωσες!
Εσύ που μου φώναξες δείχνοντας:
«Να, ο κόσμος! Terra incognita!»
Φιδομάνα γιατί να μην ήσουνα:
Θα ζούσα! Επειδή θα σερνόμουν!...

Μάνα μου! Εσύ που μου 'λεγες: «Μη!
Μην τρέξεις, μη βλάψεις, μη χάσεις!
Να μεριάζεις, να περνούν οι κοντόσωμοι!
Πρώτος να κλαις, να γελάς τελευταίος,
ευλογημένος για να 'σαι και μέγας!»
Γιατί, γιατί να μην ήσουν μια τίγρη;
Για τώρα και πάντα τους άδικους θά 'σκισα
ηλιόβλητη να γελούσε η κλαίουσα πλάση!...

Μάνα μου! Εσύ που στ' όνομά μου γεννιέσαι!
Εσύ που μ' έχεις γι' αφάλι του κόσμου!
Εσύ που μ' αγάπησες δίχως να πάρεις!
Εσύ που μ' ευχήθηκες απίκραντος να 'μαι
μα π' τις μοίρες νικήθηκες ή άλλες δυνάμεις!
Ανεμόσκαλα γιατί να 'σαι για τ' άστρα;
Γιατί να 'μαι άλτης στο πεντάλεξο άθλημα:
«Μην πατήσεις ούτε τόσοσο μερμήγκι;»...

Ποιητικές ψηφίδεςΙάσωνα Ευαγγέλου

Περίεργος ο ρήτορας αυτός
με τις σχεδιασμένες χειρονομίες.
'Όσο πιο παχιά λόγια λέει
τόσο πιο αδύνατη ουσία έχουν.
Λες και παχαίνουν τρώγοντάς την.

*

Είχα καιρό να τον ιδώ.
Μου φάνηκε αγνώριστος.
Μου μίλησε σκληρά και κυνικά:
«Εγώ νομίζω αγαπήτε, πως,
όποιος είναι φτασμένος είναι καλός.
'Όποιος δεν είναι φτασμένος
τόσο το χειρότερο αν είναι καλός».
Ακούτε λόγια!
Τον ρώτησα απορημένος για την ιδιωτική του
ζωή:

«Πότε πέθανε η ανθρωπιά σου;»
«Πότε παντρέφτηκες την αναίδεια;»
Μ' αγριοκοίταξε.

*

Λειθαλείς αρχαίοι μας σοφοί,
εμείς οι τωρινοί
είμαστε φυλλοβόλοι άνθρωποι.
Βιαζόμαστε να ριξουμε τα φύλλα μας
και μένουμε γυμνοί πριν τον καιρό μας.

*

Αχ Οφθαλμίατρε!
πού να βρεις γυαλιά
για ερωτευμένα μάτια...

*

Στη λαϊκή αγορά, στην ίδια θέση
εκείνος ο αγέλαστος ανάπηρος
πουλούσε όσπρια και στεναγμούς
«νέας εσοδείας».
Ενώ αποπάνω ψιλοχιόνιζε.

*

Λέτε επειδή βλέπει εμάς,
— επειδή παρατηρεί τις νύχτιες πράξεις μας —
ν' απόχτησε λεκέδες στην αγνότητά του
το φεγγάρι;

Το παπαγαλάκιΘάνου Κωτσόπουλου

Παπαγαλάκι μου, γλυκό κι αγαπημένο,
που ο χρόνος, άξαφνα, σου σφράγισε το στόμα
και δεν μπορείς μήτε σπειράκι πια να φας,
ο κνηγός όλων πώς σ' έπιασεν ο χάρος!
Από την κούνια της φριχτής σου φυλακής,
γιατί κατέβηκες και δεν πετάς πια τόσο,
όσο σ' αφήνει η «καλοσύνη» των ανθρώπων;

Ω, των ανθρώπων πώς μας ζώνουν τα δεσμά
και μας πεθαίνουν, πριν ο θάνατος μας πιάσει!
Πώς αγωνίζεσαι να ζήσεις, έστω, λίγο!
Ξόνεις τα σύρματα, το στόμα να σ' ανοίξουν,
τροφή να πάρεις και νερό, ν' αναστηθείς.
Όμως, του κάκου! Δεν ανοίγουνε τα χείλη σου!
Τι να σου κάνω; Πώς, ψυχούλα μου, να μπόρεια,
μες' απ' τα χέρια του θανάτου να σε κλέψω;
Σε βλέπω, ολότρομος, μικρό μου σταυραδέρφι,
και τις στερνές μου τις στιγμές αναλογιέμαι,
που κάποιον, ίσως, θα θεωρώ στον έξω κόσμο
και θά 'χω ολόκλειστο το στόμα μου κι εγώ,
ν' αργοπεθαίνω στη φριχτή τη φυλακή μου.

Λένε πως υπάρχουν κι αυτοίΤάκη Νατσούλη

Τους βλέπω
με τα λερωμένα τους τζην
και τα μακριά αχτένιστα μαλλιά
και γυαλιά
με μεταλλικό σκελετό
να πίνουν το φτηνό ροζέ κρασί
να ρουφάν με απόλαυση το τσιγάρο τους
και να πλέκουν θεωρίες
πάνω... στην αλήθεια
...την Αγάπη...
Παράξενoi άνθρωποι
με τα χαμένα όνειρά τους
και τις φιλοδοξίες τους
τη συνεχή αναζήτηση ταυτότητας
και την ανάγκη τους
ν' ανήκουν κάπου
να έχουν ένα υπόβαθρο.
Ακολουθούν πάντα
μια παράξενη φωνή
που βγαίνει εντός τους
πριν σιγνώσει
το ποτό της ζωής
στο ποτήρι τους...
γιατί ακόμα πιστεύουν
πως υπάρχουν κι αυτοί...

ΣκιτσογραφίαΤάκη Κολιαβά-Μωλιοτάκη

Το φίλο μου και σύντροφο μας Κίτσο
που σ' εποχή συνάντησα θολή,
παιδεύομαι καιρό κι ένα του σκίτσο
να γράψω, μου είναι δύσκολο πολύ.

Ζωγράφου όση κι αν έχεις δεξιοσύνη
και λέξεις και αν σου 'ρχονται βαριές,
δε δίνεται με λόγια η καλοσύνη
με χρώμα η τόλμη και με μολυβιές.

Ο άνθρωπος στις μέρες μας το ήθος
να εξαφανίσει πάει οριστικά.
Κι είχε τούτος ο φίλος μας το στήθος
για κάτι τέτοια περιστατικά.

Στα χείλη κράταε μόνιμα το γέλιο
δείγμα κάποιας καρδιάς ξεχωριστής.
Και πήγαινε μπροστά με το βαγγέλιο
της λογικής, σα νέος βαφτιστής.

Σαν βύθιζε μες στους συλλογισμούς του,
ήταν σαν άγιος, με τα γένια του φτυστός.
Ακόμα και τους άσπονδους εχθρούς του
μπορούσε ν' αγαπήσει, μόνο αυτός...

'Αστραψε κάποια νύχτα σαν κομήτης
λίγο προτού το φως του να σβηστεί...
Κι εφόσον δεν τον κράτησε ο πλανήτης
ας είν' η ανάμνησή του στο χαρτί...

ΑκροστιχίδαΧρήστου Πύρπασου

Η κόπελα που διαλέγει
Για να βρει γαμπρό να πάρει
Ενα όμορφο και φίνο
Ρωμαίο απαλικάρη
Οσο ψάχνει και πασκίζει
Να πιτύχει αυτό που θέλει
Τι κι αν ήτανε μικρούλα
Ολο γλύκα κι όλο μέλι;
Κοσκινίζοντας η δόλια
Ολο τον καιρό ετούτο
Ρόδο μένει μαραμένο
Η χωρίς ουσία φρούτο!...

Λαμπρού Μαλαμα

Τα κλειδιά της Ευτυχίας

Θλιμμένο πορτρέτοΠάνου Ι. Παναγούλια(Μνήμη κορούλας που οι ναζήδες
της σκότωσαν πατέρα και μητέρα το 1944)

Μαρία, λουλουίδι του Μαγιού, παιδούλα πονεμένη,
πικρός ο πόνος του χαμού στην όψη τη θλιμμένη
σβήνει τα κρίνα της χαράς και λες πως δε θα λείψει
απ' την αγνή σου την ψυχή ποτέ πια αυτή σου η θλίψη.

Γιατί να έζησανΝίκου Β. Καρατζένη

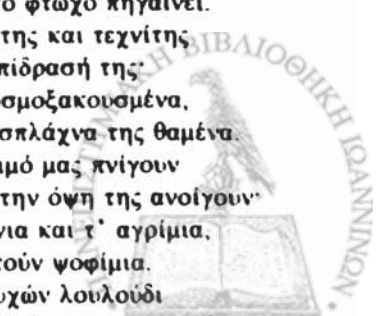
Του χωριού μου οι ριζιμιές γερόντισσες
ασώτεψαν τα χρόνια τους σε μιαν ατέλειωτη καταδίκη
σιωπηλές, υποταγμένες κι αδιαμαρτίρητες
με μοναδικά δικαιώματα
του σπιτιού τη λάτρα, τον αργαλειό, τα ζαλικώματα,
την έγνοια των παιδιών και τον αφέντη
ντιμμένες στα μαύρα και μαντηλωμένες
από τα τριάντα τους,
η ορθοκτασία τους στις εκκλησιάς τα σκαλοπάτια
ήταν η ψυχαγωγία τους στα πανηγύρια
κι οι αγγαρείες σε κάποιο γάμο
τι χαινε να μη λιποκρατούν
Ποτέ δεν είχαν κι ούτε κρεπούμενο ήταν
ν' αποχτήσουν δική τους φωνή
και στον ψήφο το ψηφοδέλτιο, που τους έβαναν στον κόρφο
κι αυτό ήταν από άλλους σταιρωμένο.
Ξεχάσαν σιγά-σιγά και τ' όνομά τους γιατί έπρεπε
να πάρουν του κίρη τους τ' όνομα.
Τα μόνα τους ταξίδια ήταν στα νοσοκομεία οι επισκέψεις
και το στερνό τους ταξίδι στις Αζερουσίας
τ' άραχλα μαυρονέρια.
Τώρα οι περισσότερες γερμένες από τα ρειματικά,
τα χρόνια άσθματα και τ' αρθριτικά
βλέπουν στην τηλεόραση άλλες στην ηλικία τους
με χρώματα στα μαλλιά, καρδαλά φορέματα
και πρόσωπα φροντισμένα
να κάνουν εκδρομές και να λούζονται
στις παραλίες,
κι αναρωτιούνται μ' ένα βουβό παράπονο
αν έζησαν, ή γιατί άραγε να έζησαν;

ΠροσμονήΣταυρούλας Ζήρα

Απόψε μένω άγρυπνη
παρέα με τις σκέψεις,
για νά 'ρθει το ξημέρωμα
την ηλιαυγή να χαιρετήσω.
Με την κιθάρα συντροφιά
με ξαγρυπνούν οι στοχασμοί
που φτάνουν στ' άστρα,
η προσμονή, ώσπου η μέρα
να φανεί, τον πόνο μου θεριεύει.

ΕιρήνηΈλπας Σπηλιωτοπούλου

Ξέρω μιαν όμορφη θεά των λουλουδιών λουλουίδι,
τα μάτια της φως τ' ουρανού, το γέλιο της τραγουδι.
Όταν μιλάει, το στόμα της μαργαριτάρια ραίνει,
στον κλούσιο, στο μέτριο και στο φτωχό πηγαινει.
Εργάτης κι επιστήμονας κι αγρότης και τεχνίτης
δουλεύουνε χαρούμενοι με την επίδρασή της
και βγάζουν όλα τ' αγαθά, τα κοσμοξακουσμένα,
που κρύβ' η μάνα μας η γη στα σπλάχνα της θαμένα.
Αυτή τα σκότη διαλεί που το λαιμό μας πνίγουν
σβήνει τα μίση, κ' οι καρδιές, στην όψη της ανοίγουν
και διώχνει πάντα μακριά τα όρνια και τ' αγρίμια,
να μη μυρίζουν αίματα κι αναζητούν ψοφίμια.
Ξέρω μιαν όμορφη θεά αθών ψυχών λουλουίδι
τα μάτια της φως τ' ουρανού, το γέλιο της τραγουδι.

Ευρωπαϊκή Πεζογραφία

Διαλογική και μονολογική πραγματεία

Συμπλήρωμα στο ταξίδι του Μπουγκαινβίλ ή Διάλογος ανάμεσα στον Α και τον Β

Του Ντενί Ντιντερό (1713-1784)

Μεταφράζει ο Κώστας Ραγάτσης

Το «Ε. Πνεύμα» βρίσκεται στην περίχαρη θέση, που δίνει στο αναγνωστικό του κοινό σε συνέχειες το νεοκλασικό αριστούργημα του κορυφαίου Γάλλου συγγραφέα που πρώτη φορά δημοσιεύεται στην πατρίδα μας σε γλαφυρή κ' υπέροχη μετάφραση του σεβαστού κι ανεκτίμητου φίλου αγωνιστή Κ. Ραγάτση. Στο πρωτότυπο αυτό έργο, ο μεγάλος Ντιντερό, αγκαλιάζει τα παιδιά της φύσης, και τα υπερυψίζεται με περισσή αγάπη, παλικαριά και ειλικρίνεια.

«Λεν είναι σωστό να βάζουμε ηθικό περιεχόμενο σε πράξεις που δεν έχουν καθόλου τέτοιο»

4

(Σι νέχεια από το προηγούμενο)

Είναι έγκλημα να αυξάνω τους υπηκόους της Αυτού Μεγαλειότητας σ' έναν τόπο, που δεν έχει αρκετούς κατοίκους; Λε χώρισα κανένα σύζυγο απ' τη γυναίκα του, ούτε έριξα στη διαφθορά κανένα νέο. Ποτέ δεν κατηγορήθηκα για τέτοιες πράξεις. Κι αν υπάρχει κανείς, που νά 'χει παράπονα εναντίον μου, είναι ο υπουργός Οικονομικών, επειδή δεν πλήρωσα ποτέ ως τώρα δικαιώματα γάμου. Φταίω όμως εγώ γι' αυτό; Σας ρωτάω, κύριοι δικαστές. Λε νομίζετε ότι έχω αρκετό μυαλό, ώστε να είχα προτιμήσει νά 'μαι μια τιμημένη κυρία, παρά να ζω ντροπιασμένη, όπως ζω τώρα; Ήθελα πάντα, όπως και τώρα θέλω, να παντρευτώ και δε διστάζω να σας βιβλιώσω ότι θα είμαι μια φρόνιμη κι οικονόμη νοικοκυρά, όπως είμαι ικανή να γεννοβολάω παιδιά. Ας βρεθεί έ-

νας που να ισχυριστεί ότι δε μου άρεσε αυτό. Με την πρώτη πρόταση, που μου έγινε για γάμο, δέχτηκα αμέσως. Ήμουν παρθένα τότε. Είχα την αφέλεια να εμπιστευτώ την τιμή μου σ' έναν άντρα, που δεν είχε καθόλου. Μου έκανε το πρώτο παιδί κ' ύστερα μ' εγκατέλειψε. Αυτόν τον άνθρωπο τον ξέρετε όλοι σας. Είναι δικαστής κι αυτός, στο ίδιο δικαστήριο με σας. Έλπίζω ότι σήμερα θα ήταν κι αυτός στην έδρα, για να σας ζητήσει την επιείκεια για μια δυστυχισμένη γυναίκα. Την επιείκεια για μια δυστυχισμένη γυναίκα, που αυτός έγινε ο πρωταίτιος της δυστυχίας της. Κι εγώ τότε θ' απέφυγα να τον κάνω να κοκκινίσει, θυμίζοντάς τον εκείνο που συνέβηκε μεταξύ μας. Έχω λοιπόν άδικο να παραπονούμαι για την αδικία των νόμων; Ο πρωταίτιος, δηλαδή αυτός που πρώτος μ' έκανε και παραστράτησα, ανέβηκε στ' αξιώματα και στις τιμές και η Κυβέρνηση, που τον ανέβασε τόσο ψηλά, τιμωρεί εμένα τη δύστυχη με μαστιγώματα και με ρίχνει στην περιφρόνηση και την ανυποληψία. Θα πείτε

πως παρέβηκα και τις εντολές της θρησκείας. Αν πρόσβαλα το Θεό, αφήστε σ' αυτόν τη φροντίδα να με τιμωρήσει. Εσείς μ' έχετε αποκλείσει απ' την κοινωνία της εκκλησίας. Δεν είναι αρκετό αυτό; Γιατί, στα μαρτύρια της κόλασης, που πιστεύετε ότι με περιμένουν στον άλλον κόσμο, προσθέτετε και σεις σ' αυτόν εδώ τον κόσμο, το πρόστιμο και το μαστίγωμα; Συγχωρείστε μου, κύριοι δικαστές, αυτές μου τις σκέψεις. Δεν είμαι θεολόγος, αλλά δε μου είναι δυνατό να πιστέψω ότι έκανα μεγάλο έγκλημα, φέρνοντας στον κόσμο όμορφα παιδιά, στα οποία ο Θεός έδωσε θάνατες ψυχές και τα οποία τον λατρεύουν. Αν σκαρώνετε νόμους, που αλλάζουν τη φύση των πράξεων και τις παρουσιάζουν σαν εγκλήματα, τότε κάντε αυτό για τους εργένηδες, που όλο και πληθαίνουν και ντροπιάζουν τις οικογένειες, απαιτούν τις κοπέλες, όπως εμένα, και τις αναγκάζουν να ζουν ντροπιασμένα μέσα σε μια κοινωνία, που τις κλείνει την πόρτα και τις περιφρονεί. Αυτοί είναι που χαλάνε την κοινωνία και κάνουν εγκλήματα,

που αξίζουν πιο πολύ απ' το δικό μου να τιμωρηθούν απ' το νόμο».

Ο πρωτότυπος αυτός λόγος έφερε το αποτέλεσμα που κερρίμενε η Μις Μπάκερ. Οι δικαστές πήραν απόφαση να της επιστραφεί το πρόστιμο και να διαγραφεί η ποινή. Ο ξελογιαστής της, που τα πληροφορήθηκε όλα, ένιωσε τύψεις για την πράξη του κι αποφάσισε να την επανορθώσει. Λίω μέρες αργότερα παντρεύτηκε τη Μις Μπάκερ κι έτσι, έκανε τίμια κυρία εκείνη που πριν πέντε χρόνια είχε κάνει κοινή γυναίκα.

A. Μήπως αυτό είναι δικό σου παραμύθι;

B. Όχι.

A. Τότε χαίρω πολύ γι' αυτό.

B. Νομίζω πως ο παπας Raynal αναφέρει το γεγονός και το λόγο, στο βιβλίο του «Ιστορία του Έμπορίου στις Ινδίες».

A. Που είναι πραγματικά ένα εξαιρετικό έργο και που διαφέρει τόσο πολύ απ' τα προηγούμενα, που μερικοί υποψιάζονται ότι ο Raynal έβαλε σ' αυτό και κομμάτια από εργα άλλων.

B. Αυτό είναι πραγματική αδικία.

A. Ή απλούστατα κακία. Ξεφυλλίζουν το δάφνινο στεφάνι απ' το κεφάλι ενός μεγάλου και το ξεφυλλίζουν τόσο, που δε μένει παρά μονάχα ένα φύλλο!

B. Ο χρόνος όμως ξαναμαζεύει τα σκορπισμένα φύλλα και ξαναφτιάχνει το στεφάνι.

A. Ναι, αλλά ο άνθρωπος στο μεταξύ έχει πεθάνει. Υπόφερε απ' τις ύβρεις, που του έκαναν οι σύγχρονοί του και, φυσικά, δε νιώθει τίποτα απ' την αναγνώριση και την επανόρθωση, που του κάνουν οι μεταγενέστεροι.

Συνέχεια της ομιλίας του Καλογερόπαπα με τον κάτοικο της Ταϊτής

ΟΡΟΥ: Νά 'ξερεις πόσο ευτυχισμένη στιγμή είναι για την κοπέλα η στιγμή που νιώθει ότι έπιασε παιδί! Τρέχει αμέσως κι αγκαλιάζει τη μητέρα και τον πατέρα και μ' ανείπωτη χαρά τους αναγγέλλει το ευχάριστο νέο. — Μάνα! Πατέρα! φιλείστε με, είμαι έγκυος! — Αλήθεια; — Ναι, αλήθεια. — Και από ποιόν; — Από τον τάδε...

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Και πώς ξέρει από ποιόν έπιασε το παιδί;

ΟΡΟΥ: Και πώς θες να μην το ξέρει; Αφού η διάρκεια του έρωτα σε μας, είναι όπως κι η διάρκεια του γάμου. Διαρκεί τουλάχιστον ένα φεγγάρι.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Κι εφαρμόζεται πιστά ο κανόνας αυτός;

ΟΡΟΥ: Θα κρίνεις μόνος σου. Πρώτα - πρώτα, ο χρόνος ανάμικτα σε δύο φεγγάρια δεν είναι και τόσο μεγάλος. Όμως, σαν τύχει καμιά φορά να διεκδικούν δύο πατέρες την πατρότητα, το παιδί τότε δεν ανήκει στη μητέρα.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Και σε ποιόν ανήκει;

ΟΡΟΥ: Σε εκείνον απ' τους δύο, που η γυναίκα προτιμάει να τοδώσει. Κι αυτό είναι στην περίπτωση αυτή το μόνο προνόμιό της. Έτσι, μια και το παιδί έχει το μερίδιό του στα κοινά εισοδήματα, καταλαβαίνεις ότι είναι πολύ σπάνιες σε μας οι γυναίκες, που αρέσουν στα ξυνά. Μα και τ' αγόρια τις αποφεύγουν.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Έχετε λοιπόν και σεις τέτοιες γυναίκες;

ΟΡΟΥ: Βέβαια έχουμε. Αλ-

λά μη ξεμακραίνεις από το θέμα μου. Όταν μια κοπέλα μείνει έγκυος, αν ο νέος είναι όμορφος, καλοδεμένος, γενναίος, έξυπνος, εργατικός, τότε η ελπίδα ότι το παιδί θα κληρονομήσει τα προτερήματα του πατέρα του, μεγαλώνουν πιο πολύ τη χαρά του σπιτιού. Τα δικά μας παιδιά δε νιώθουν ντροπή, παρά μονάχα για μια κακή εκλογή. Πρέπει ν' αντιληφθείς κοιά αξία δίνουμε εμείς στην υγεία, στην ομορφιά, στη δύναμη, στην επιδεξιότητα, στο θάρρος. Πρέπει ν' αντιληφθείς τον τρόπο που τα προτερήματα απ' το αίμα διαιωνίζονται σε μας κληρονομικά, χωρίς ν' ανακατωνόμαστε εμείς στο ζήτημα αυτό. Εσύ που πέρασες τόσες χώρες, πες μου, είδες αλλού κοιθενά τόσοι όμορφους άντρες και τόσες όμορφες γυναίκες, όπως εδώ στην Ταϊτή; Κοίταξέ με. Πώς με βρίσκεις; Ε, λοιπόν, υπάρχουν δέκα χιλιάδες άντρες πιο μεγάλοι και το ίδιο εύρωστοι σαν εμένα. Μα δεν είναι κανένας πιο γενναίος από μένα. Γι' αυτό, οι μητέρες με συνιστούν στις κόρες των.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Και τι γίνεται με τα παιδιά που τυχόν έχεις κάνει έξω απ' την καλύβα σου; Πόσα σου ανήκουν;

ΟΡΟΥ: Το τέταρτο, αγόρι ή κορίτσι. Γίνεται σε μας μια κυκλοφορία από άντρες, γυναίκες και παιδιά, ή από μπάτσα κάθε ηλικίας και ειδικότητας, που είναι πιο σημαντική απ' τη δική σας κυκλοφορία εμπορευμάτων, που παραγονται απ' αυτά τα μπάτσα.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Το καταλαβαίνω. Αυτά τα μαύρα πέπλα, που συναντώ κάποτε, τι σημαίνουν.

ΟΡΟΥ: Σημαίνουν τη

στενδριότητα, που οφείλονται ή σε ελάττωμα ή στην προχωρημένη ηλικία. Εκείνη που βγάζει το πέπλο και πλησιάζει τους άντρες είναι ελαφρών ηθών. Κι ο άντρας που πλησιάζει αυτές τις γυναίκες είναι κι αυτός ελαφρών ηθών.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Και τα γκρίζα πέπλα;

ΟΡΟΥ: Σημαίνουν την περιόδο των γυναικών. Η γυναίκα που βγάζει το πέπλο αυτό και πάει με άντρες είναι ελαφρών ηθών, κι ο άντρας που πλησιάζει αυτή τη γυναίκα είναι κι αυτός ελαφρών ηθών.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Προβλέπονται τιμωρίες γι' αυτές τις περιπτώσεις;

ΟΡΟΥ: Όχι, εξόν απ' το ότι, τους τέτοιους δεν τους έχουμε σε μεγάλη υπόληψη.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Ένας πατέρας μπορεί να κοιμηθεί με την κόρη του, ή μητέρα με το γιό της, ο αδερφός με την αδερφή, ένας άντρας με τη γυναίκα ενός άλλου;

ΟΡΟΥ: Καί γιατί όχι; (4)

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Κ' η αιμομιξία; Κ' η μοιχεία;

ΟΡΟΥ: Αιμομιξία; Μοιχεία; Τι σημαίνουν οι λέξεις αυτές;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Σημαίνουν έγκλημα. Πολύ μεγάλο έγκλημα, για το οποίο στον τόπο μας η τιμωρία είναι θάνατος πάνω στη φωτιά.

ΟΡΟΥ: Αν καίνε ή δεν καίνε γι' αυτό το λόγο στη χώρα σου, λίγο με μέλει. Όμως, δεν θα κρίνεις τα ήθη της Ευρώπης με κείνά της Ταϊτής, κι επομένως ούτε της Ταϊτής με κείνα του τόπου σου. Γι' αυτό ας πάρουμε μιαν άλλη βάση για να κρίνουμε. Ξέρεις καμιά άλλη βάση καλύτερη απ' το γενικό καλό και το ατομικό όφελος; Πες μου λοιπόν, πώς βρίσκεις ότι αυτό το έγκλημα, η αιμομιξία, είναι αντίθετο

προς τα δυο αυτά καλά; Κάνεις λάθος, φίλε μου, αν νομίζεις ότι, μόλις φτιάσουμε ένα νόμο, μόλις βρούμε μια λέξη ταπεινωτική, μόλις ορίσουμε ένα βασανισμό, είμαστε εν τάξει. Απάντησέ μου, τι εννοείς με τη λέξη αιμομιξία;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Μα, να, αιμομιξία...

ΟΡΟΥ: Αιμομιξία;... Δε μου λες, πάει πολύς καιρός, που αυτός ο μεγάλος εργάτης σου, χωρίς κεφάλι, χωρίς χέρια, χωρίς εργαλεία, έφτιασε τον κόσμο;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Όχι.

ΟΡΟΥ: Έκανε με μια φορά όλο το ανθρώπινο είδος;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Έφτιασε μονάχα έναν άντρα και μια γυναίκα.

ΟΡΟΥ: Υπόθεσε ότι αυτοί οι πρωτόπλαστοι δεν έκαναν, παρά μονάχα κορίτσια κι ότι η μητέρα τους πέθανε πρώτη. Ή ότι δεν έκαναν, παρά μονάχα αγόρια κ' η γυναίκα έχασε τον άντρα της...

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Α, με μπερδεύεις. Μα, ό,τι και να πεις η αιμομιξία είναι ένα φριχτό έγκλημα. Ας μιλήσουμε για άλλο πράγμα.

ΟΡΟΥ: Σ' αρέσει έτσι, μα εγώ δεν θα συνεχίσω την κουβέντα, αν δε μου πεις, τι είναι αυτό το φριχτό έγκλημα, η αιμομιξία.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Καλά, συμφωνώ ότι η αιμομιξία δεν τραυματίζει σε τίποτα τη φύση. Μα δεν είναι αρκετό, ό,τι απειλεί το πολιτικό καθεστώς; Τι θα γινόταν με την ασφάλεια ενός αρχηγού και με την ησυχία του κράτους, αν ολόκληρο το έθνος από εκατομμύρια ανθρώπους βρισκόταν συγκεντρωμένο γύρω από καμιά πενηνταριά οικογενειάρχες;

ΟΡΟΥ: Το πιο χειρότερο που θα μπορούσε να συμβεί είναι ότι, στη θέση μιας μεγάλης κοινωνίας θα υπήρχαν πενήντα μικρές με περισσότερη ευτυχία και μ' ένα έγκλημα λιγότερο.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Πιστεύω πάντως, ότι κι εδώ σπάνια ένας γιός κοιμάται με τη μητέρα του.

ΟΡΟΥ: Εξόν αν δεν τη σέβεται πολύ και δεν έχει μαζί της τρυφερότητα, που να τον κάνει να ξεχάσει τη διαφορά ηλικίας και να προτιμήσει μια γυναίκα σαράντα χρονών από μια κοπέλα εικοσάρα.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Κι οι πατεράδες με τις κόρες των;

ΟΡΟΥ: Πιο συχνά. Εξόν αν η κόρη είναι πολύ άσχημη. Αν όμως ο πατέρας της την αγαπάει, φροντίζει να της ετοιμάσει την προίκα σε παιδιά.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Φαντάζομαι λοιπόν ότι, εδώ στην Ταϊτή, οι γυναίκες, που η φύση δεν τις ευνόησε απ' την άποψη της ομορφιάς, δε θα είναι ευτυχισμένες.

ΟΡΟΥ: Αυτό αποδειχνει ότι δεν έχεις σωστή γνώμη για τη γενναιοψυχία των παλικαριών μας.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Για τις σχέσεις ανάμεσα στ' αδέρφια και τις αδερφές δεν αμφιβάλω ότι θά 'ναι συχνές.

ΟΡΟΥ: Και τις επιζητούμε.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Αηλαδή, σύμφωνα μ' αυτά που λες, το ερωτικό πάθος, που σε μας γίνεται αιτία για τόσα εγκλήματα και δυστυχίες, εδώ σε σας είναι εντελώς αθώο πράγμα.

ΟΡΟΥ: Φαίνεται, αγαπητέ ξένε, ότι σου λείπει και κρίση και μνήμη. Κρίση, γιατί όταν απαγορεύεται κάτι, ο άνθρωπος μπαίνει σε πειρασμό και

το κάνει. Μνήμη, γιατί ξέχασες ότι σου είπα, πως υπάρχουν ηλικιωμένες ζωηρές, που βγαίνουν τη νύχτα χωρίς το μαύρο πέπλο και σμίγουν με άντρες. Όταν τις αντιληφθούμε και τις πιάσουμε, τις στέλλουμε στο βόρειο μέρος του νησιού. Υπάρχουν νεαρές «πρώιμες», που βγάζουν το πέπλο τους τη νύχτα κρυφά απ' τους γονείς των. Γι' αυτές έχουμε ένα μέρος κλειστό μέσα στην καλύβα. Υπάρχουν νεαροί που βγάζουν την αλισίδα προτού ενηλικιωθούν. Στην περίπτωση αυτή ρίχνουμε το φταίξιμο στους γονείς. Γυναίκες, που ο χρόνος της εγκυμοσύνης τους φαίνεται μακρύς. Γυναίκες και κοπέλες, που δεν έχουν κανένα δισταγμό να βγάζουν το γκρίζο πέπλο. Όμως σ' όλες αυτές τις περιπτώσεις δε δίνουμε και τόσο μεγάλη σημασία. Δεν μπορείς να φανταστείς, πόσο η σκέψη για τον ατομικό και τον κοινό πλούτο μαζί με την ιδέα για την αύξηση του πληθυσμού, εξαγνίζουν απ' την άποψη αυτή τα ήθη μας.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Το πάθος δυο αντρών για την ίδια γυναίκα, ή το γούστο δυο γυναικών, ή δυο κοριτσιών για τον ίδιο άντρα, δεν προκαλούν ανωμαλίες:

ΟΡΟΥ: Δεν είδα ως τώρα ούτε τέσσερα παραδείγματα. Όταν διαλέξει ανάμεσα στους δυο, είτε η γυναίκα, είτε ο άντρας, η υπόθεση τελειώνει. Η βία ενός άντρα είναι μεγάλο παράπτωμα, αλλά χρειάζεται να το καταγγείλει η γυναίκα, πράγμα που δεν έχει ακουστεί ως τώρα. Το μόνο που έχω παρατηρήσει ως τώρα, είναι ότι οι γυναίκες λυπούνται λιγότερο τους άσχημους άντρες, παρά οι νέοι μας τις γυναίκες που δεν είναι όμορφες.

Και δεν λυπούμαστε καθόλου γι' αυτό.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Όπως βλέπω, δεν υπάρχει σε σας η ζήλεια. Όμως, και η σιζυγική τρυφερότητα, η πατρική στοργή, τα δυο αυτά δυνατά κι ωραία αισθήματα, αν δεν λείπουν εντελώς, πάντως είναι πολύ χαλαρά εδώ.

ΟΡΟΥ: Στη θέση αυτών, εμείς βάζουμε ένα άλλο πιο γενικό, πιο δυνατό, πιο σταθερό. Βάλε το χέρι στην καρδιά σου. Άφησε αυτή τη φαντασματιά για αρετή κ.λπ., που την έχουν πάντα στα χείλη τους οι σύντροφοί σου, μα δεν την έχουν στην καρδιά, και πες μου: σε ποιά χώρα ένας πατέρας, χωρίς την ντροπή που τον συγκρατεί, δεν θα προτιμούσε να χάσει το παιδί του, ένας σιζυγός να χάσει τη γυναίκα του, παρά την περιουσία του και τις ανέσεις που αυτή του εξασφαλίζει για όλη τη ζωή του; Νάσαι βέβαιος ότι, εκεί όπου ο άνθρωπος φροντίζει για τον όμοιό του, όπως φροντίζει για το κρεβάτι του, για την υγεία του, για την ανάπαυσή του, για την καλύβα του, για τη σοδειά του, για τα χωράφια του, θα κάνει γι' αυτόν ό,τι είναι δυνατό. Σ' εμάς εδώ είναι που πλημμυρίζουν τα δάκρυα τους γονείς, όταν υποφέρει το μικρό παιδί. Εδώ είναι που περιποιούνται πάντοτε την άρρωστη μητέρα. Εδώ είναι που εκτιμούν την παιδομάνα, την ώριμη κοπέλα, το νέο. Σε μας φροντίζουν για την ανάπτυξή τους, γιατί η διατήρησή τους στη ζωή σημαίνει αύξηση του πλούτου, κι ο χαμός τους ελάττωσή του.

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ (μονολογώντας): Φοβούμαι πως έχει δίκιο αυτός ο άνθρωπος. Πραγματικά, ο φτωχός χωριάτης σε μας, που παραφορτώνει

τη γυναίκα του, για να μην κουράσει πολύ το άλογό του, αφήνει το παιδί του να χαθεί χωρίς γιατρό, ενώ φωνάζει τον κτηνίατρο για το βόδι του.

ΟΡΟΥ: Δεν άκουσα καλά, τι μονολογούσες; Πάντως, όταν γυρίσεις στην τόσο εξυγενισμένη πατρίδα σου, προσπάθησε να μπάσεις αυτή την άποψη. Τότε θα καταλαβαίνουν την αξία ενός παιδιού που γεννιέται, και τη σημασία του πληθυσμού. Θες να σου πω ένα μυστικό; Λοίπα μόνο μη σου φύγει κουβέντα. Όταν ηρθατε, σας αφησαμε τις γυναίκες και τις κόρες μας. Και σεις ξαφνιαστήκατε. Λείξατε μεγάλη ευγνωμοσύνη και μεις γελάσαμε γι' αυτό. Μας ευχαριστήσατε, που βάλαμε σε σένα και στους συντροφους σου την πιο βαριά φορολογία. Δεν σου ζητήσαμε χρήματα. Δεν ριχτήκαμε στα εμπορεύματά σου. Περιφρονήσαμε τα τροφιμά σας. Οι γυναίκες μας όμως κ' οι κόρες μας, ρούφηξαν το αίμα απ' τις φλέβες σας. Αυτό δεν αξίζει νομίζεις τίποτα; Έχουμε πολλές εκτάσεις ακαλλιέργητες ακόμα, επειδή μας λείπουν χέρια. Έχουμε να συμπληρώσουμε τα κενά απ' τις επιδημικές αρρώστιες που μας βρηκαν. Έχουμε ανάγκη από στρατιώτες, για να μη φοβόμαστε τους εχθρούς μας. Ο αριθμός των γυναικών και των κοριτσιών είναι πολύ μεγάλος σχετικά με τους άντρες, κι έτσι σας συνεταιριστήκαμε στην προσπάθειά μας. Υπάρχουν γυναίκες και κοπέλες, απ' τις οποίες δεν μπορέσαμε νά'χουμε παιδιά. Κι αυτές σας προσφίραμε στην αρχή. Πιο εύρωστοι και πιο γεροί από σας, αντιληφθήκαμε ότι σεις είστε πιο εξυπνοι από μας. Κι ευθύς σας στείλαμε μερικές απ' τις πιο

όμορφες γυναίκες και κοπέλες μας να πιάσουν παιδιά από σας. Είναι μια δοκιμή που κάνουμε κι ελπίζουμε να πετύχει. Έτσι πήραμε από σένα και τους δικούς σου ό,τι μπορούσαμε να πάρουμε. Όσο κι αν είμαστε άγριοι, ξέρουμε να υπολογίζουμε. Πήγαινε όπου θες. Ο άνθρωπος, που θα συναντήσεις, θα σου δώσει αυτό που δεν του χρειάζεται και θα σου ζητήσει αυτό που του είναι ωφέλιμο. Αν σου προσφέρει ένα κομμάτι χρυσό για ένα κομμάτι σίδηρο, είναι γιατί του χρειάζεται περισσότερο το σίδηρο. Αλλά, για πες μου, γιατί εσύ φοράς αυτό το μακρύ ράσο απ' το κεφάλι ως τα πόδια και δεν είσαι ντυμένος σαν τους άλλους;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Ανήκω σε μια άλλη τάξη ανθρώπων, που στη χώρα μας λέγονται καλόγεροι. Ο πιο ιερός όρκος μας είναι να μην πλησιάσουμε ποτέ γυναίκα και να μην κάνουμε παιδιά.

ΟΡΟΥ: Και τι κάνετε;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Τίποτα.

ΟΡΟΥ: Κι ο μεγάλος αφέντης σας ανέχεται αυτό το είδος της τεμπελιάς, που είναι το χειρότερο απ' όλα;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Κάνει κάτι πιο πολύ. Το σέβεται, κι αναγκάζει και τους άλλους να το σέβονται.

ΟΡΟΥ: Κι εγώ σκέφτηκα στην αρχή πως η φύση ή κανένα δυστύχημα, ή κάποιο φοβερό μέσο, σας στέρησε την ικανότητα να κάνετε παιδιά κι ότι, από οίκτο προτίμησαν να σας αφήσουν τη ζωή, παρά να σας σκοτώσουν. Αλλά, καλογερέ μου, η κόρη μου, μου είπε πως είσαι ακέραιος άντρας και γερός σαν ένας Ταϊτινός κι έτσι ελπίζει πως δεν θά 'ναι άκαρπα τα πολλά χάδια σου. Τώρα που αντελήφτηκα για ποιό λόγο χτες το βράδυ έλεγες: Μα, η θρησκεία μου, μα, το κράτος μου! μπορείς να μου πεις, γιατί η εξουσία στον τόπο σας, σας σέβεται και σας τιμά;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Δεν το ξέρω.

ΟΡΟΥ: Ξέρεις τουλάχιστο, σύμφωνα με ποιά λογική, ενώ είσαι άντρας, καταδικάζεις κάποιον σου τον εαυτό σου να μην είσαι τέτοιος;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Αυτό είναι δύσκολο και θέλει πολύ χρόνο να σου εξηγήσω.

ΟΡΟΥ: Κ' οι καλόγηροι τηρούν πάντα τον όρκο για αποχή;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Όχι.

ΟΡΟΥ: Ήμουν σίγουρος γι' αυτό. Έχετε επίσης και καλογριές;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Ναι.

ΟΡΟΥ: Είναι κι αυτές το ίδιο φρόνιμες σαν τους καλόγηρους;

ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΑΠΑΣ: Πιο κλειστές. Γι' αυτό και μαρμαζώνουν απ' τον πόνο και την πληγή.

ΟΡΟΥ: Κι έτσι η φύση εκδικείται για την προσβολή. Α! Τον παλιότοπο! Αν όλα είναι το ίδιο ρυθμισμένα σαν αυτά που μου είπες, τότε είστε πιο βάρβαροι από μας...

Ο καλός καλογερόπαπας διηγείται ύστερα ότι πέρασε το υπόλοιπο της ημέρας του, κάνοντας περίπατο στο νησί, κάνοντας επισκέψεις στις καλύβες, και ότι το βράδυ, ύστερα από το δείπνο, ο πατέρας κ' η μητέρα τον παρακάλεσαν να κοιμηθεί με τη δεύτερη κόρη, την Πάλλη, που παρουσιάστηκε κι αυτή ολόγυμνη. Πάλι ακούστηκε να φωνάζει τη νύχτα πολλές φορές: Μα, η θρησκεία μου, μα, το κράτος μου! Την τρίτη νύχτα είχε πάλι τις ίδιες τύψεις με την πιο μεγάλη, την Αστό, και την τέταρτη νύχτα τίμησε τη γυναίκα του Ορού, που τον φιλοξένησε.

(Η συνέχεια στο επόμενο)

Λάμπρου Μάλαμα:

«Ανθολογία Σύγχρονης Ιταλικής Ποίησης» (μεταφραστικό). Κορυφαίοι κι άλλοι Ιταλοί ποιητές με ανάλογα βιογραφικά και κριτικά σχόλια· και κείμενα σε γλώσσα ελληνική και ιταλική.

Λάμπρου Μάλαμα

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΛΑΟΣΟΦΙΑΣ

Έτυμα φιλομάθειας
παιρσιμακά - μύθοι - αναλύσεις

Ταξιδιωτικές εντυπώσεις

Από την Αίγυπτο

Του Λάμπρου Μάλαμα

Αλεξάνδρεια

Το θέρους του '83, σαν φλογερό παλικάρι, μάκραινε τ' αγγελόθερμα φτερά του, και καταφιλούσε το χινόπωρο μ' αδερφική πνοή και με αδρήν ηλιοβολή.

Τα μεταφορικά «μέσα» της στεριάς, του αγέρα και της θάλασσας, ήταν ακόμα σ' ένα διακινητικό οργασμό. Ο τουρισμός προσπόριζε πολλές ταξιδιωτικές χαρές.

Έτσι μια νύχτα του Σεπτέμβρη, από τη Λεμεσό μ' ένα κρουαζιερόπλοιο, ρίχνουμε πλώρη για την Αίγυπτο.

Περνάμε αλαφρούπνα και γαλήνια το κρητικό πέλαο... κ' ίσαμε την αυγή, μ' έναν ήλιο χλωμό, σαν πανσέληνο, ξωτάρη και θαμπό, που πρόβαλνε δειλά δειλά, ανάμεσ' από πυκνήν αχλύ και γκρίζα συννεφάκια, χαιρετώ την Αλεξάνδρεια που τόσο λαχταρούσα!...

Βλέπω στο λιμάνι πολλά καράβια. Είναι ίσως, το πιο πλατύ αραξοβόλι στη Μεσόγειο, μετά απο κείνο της Μάλτας. Αγκυροβολούμε πλάι σ' ένα ρώσικο πού 'χε τ' όνομα «Μπρεζνιέφ».

Μάθαινα πολλά τον τελευταίο καιρό, αξιολύπητα, για τη χώρα του Χόσνι Μουμπάρακ, που η αφύπνιση του λαού της, είν' ακόμα στα σπάργανα. Όμως την κράτησα, από παιδί, στη φαντασία μου και στην καρδιά μου, από αφηγήσεις και περιπέτειες του караγκιοζοπαίχτη πατέρα μου, που εδώ είχε πρωτοταξιδέψει στις αρχές του αιώνα... κι έκανε τους αγρόικους αραπάδες να ημερεύουν και να ξεκαρδίζονται στα γέλια...

Και σαν ήρθε η ώρα, την περνάω κι εγώ σαν πουλί, περιστέρι αγάπης, ειρήνης, έστω και για έναν τρεχάμενο κι ακράγγιχτο χαιρετισμό. Την έπλαθα πάντα στη φαντασία μου την Αίγυπτο, μ' ένα συναισθηματικό δεσμό, από τα παιδικά μου βι-

ώματα, έτσι σχεδόν όπως τη βλέπω. Απέραντη, πεδινή, σκουροπράσινη, χώρα των συμπαθών αγαθιάρηδων, μα και πονηρών, πεισματάρηδων γύφτων, που αριθμούν 45 εκατομμύρια σήμερα. Κι από τη φτώχεια τους, γεννοβολούν σαν κουνέλες οι αραπίνες, κι αυξάνονται και πληθύνονται, δίχως κράτι και μέτρο.

Μάθαινα πως, οι πιότεροι είν' ακόμα βουτηγμένοι σ' αθλιότητα κι αμορφωσιά, σε φτώχεια και σε κοινωνική αποχτήνωση.

Αντικρύζω απ' το καράβι την Αλεξάνδρεια των τριών, σήμερα, εκατομμυρίων κατοίκων.

Περίμενα την ώρα και τη μέρα, να ιδώ με τα μάτια μου, την περιβόητη και πολυβάσανη καθυστέρηση της βαβυλώνιας τούτης αραπιάς. Να θέσω τους τύπους στους ήλους, να μυρίσω τη σβουινιά των καλυβιών τους.

Κατεβαίνουμε στην πόλη του κτήτορα Μεγαλέξανδρου, που η θυελλώδικη ιστορία της, αρχίζει από το 332 π.Χ.

Πατούμε την πονεμένη πατρίδα του φυλακισμένου επαναστάτη ποιητή Αχμέτ Φουάτ Νέγκμ... που πάνω της ήκμασε πριν από πεντέξη χιλιάδες χρόνια πρωτογενής πολιτισμός. Τη μελιχρή αυτή γη.

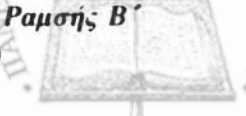

Η Κλεοπάτρα

(Ανάγλυφο πτολεμαϊκής εποχής)

Ραμσής Β'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

που τη μαγάρισαν και τη μάτωσαν από τα πανάρχαια χρόνια, όλοι σχεδόν οι πειρατές και οι επιδρομείς του κόσμου. Αυτή τη χώρα του ενός εκατομμυρίου τετρ. χλμ. όπου, οι 20 δυναστείες του Φαραώ την είχαν χωρίσει σε νομούς, και θριάμβευσαν οι ζωόμορφοι θεοί. Μία απ' αυτές τις θεότητες, ήταν και η προστάτιδα θεά κόμπρα (το θανατηφόρο φίδι) και ο θεός ήλιος που τον έλεγαν Ρα, κ.ά.

Από τα πρώτα κι όλας βήματα στην πόλη, οι αραπάδες μικροπωλητές σε πολιορκούνε φορτικοί, με τα σπασμένα ελληνικά τους. Το παζάρι, ο ανταγωνισμός στα τουριστικά είδη που πουλάνε... καθώς σ' αρχίζουν από αναλογία δέκα, κι εκλιπαρώντας, ξεπέφτουν στη μία, ή και στη μισή, σε κάνουν να τους συμπονάς και να τους αγαπάς.

Το πρόγραμμά μας είναι για το Κάιρο, την πρωτεύουσα των 11 εκατομ. κατοίκων, που 'γινε η πολυανθρωπότερη του κόσμου· κι όλος ο πληθυσμός της χώρας από 24 εκατομ. μέσα σε 25 χρόνια έγινε 45.

Μπαίνουμε οι συνταξιδιώτες σε λεωφορείο και προχωρούμε. Τα βλέμματα τρέχουν περίεργα και φτερωτά κι όλο χαϊδεύονται σε παλιές κτιριακές δομές και συστοιχίες νεοκλασικής αρχιτεκτονικής. Είναι σπίτια παλατάκια που έχουν πάνω τους αδρή σφραγίδα του ελληνικού πολιτισμού.

Ένας καβαφόφιλος, ρωτάει τον ξεναγό, για το σπίτι του Καβάφη. Κι εκείνος υστερόβουλος, του απαντάει πως είναι αχούρι...

Στοχάζομαι πως, η καθυστέρηση, ή και η σκληρή διαλεχτική πορεία γεγονότων κι εξελίξεων, τα ρίχνει όλα κάποτε, και πρόσωπα και πράγματα, στο μαρασμό, στη λησμονιά και στην αφάνεια.

Για τούτ' την πόλη όμως, που εδώ κι εκεί, μοσχοβολάει, έστω κι αραχνιαστή, αρχαία και νεότερη πάλαι ποτέ ανθοβολούσα Ελλάδα, νιώθεις μια βαθύτερη ομόγεννη περφάνια και συγκίνηση.

Ρωτώ για τους τωρινούς Έλληνες κά-

Πτολεμαίος ο Α΄
(Αλεξανδρινή τέχνη)

Κεφαλή του Αμένωφι Γ΄

τοικούς της Αλεξάνδρειας, και είναι 5 χιλιάδες μοναχά... Εύλογα σε κυριεύει ένα θλιβερό συναίσθημα, για την τόση συρρίκνωση κι ομόγεννη αφαίμαξη της ανθηρής παλιά, στα πολιτιστικά γνωστής μας, παροικίας.

Πριν από το β' π. πόλεμο, ο ξευγενισμένος αιγυπτιακός ελληνισμός, εδώ, αριθμούσε περίπου 200 χιλιάδες. Έτσι κι όπως μολογούσαν οι μετανάστες τότε γονείς μας, στους τυφλούς αραπάδες... βασιλευαν εύκολα ακόμα κ' οι μονόφθαλμοι ρωμιοί. Κι αποκατεστημένοι στις πιο κερδοφόρες κι εργοδοτικές επιχειρήσεις. Μα αφότου τους δήμευσαν επί Νάσερ τις περιουσίες, μόνο 12 χιλιάδες έμειναν, κι αυτοί λίγοι λίγοι, γυρίζουν στη μητέρα πατρίδα...

Ό,τι και ν' αναμνηστεί ο επισκέπτης στη σημερινή Αλεξάνδρεια, ο κάθε παλιός θρύλος, έχει απολιθωθεί σε κολώνες και κίονες, κι αετώματα, κοιμητήρια, και Μουσεία· σε παλιά αρχοντικά, σ' ορφανές, παρατημένες, οροφές, που χάσκουν και θρηνούν τα κλαυοπούλια πάνω τους. Ξαν να μοιρολογούν κι αυτά, τα όσα ένδοξα έπεσαν στ' αόρατο τέμενος της ιστορίας και των γενεών.

Γυρίζουμε και διασκίζουμε τρεις δρόμους κεντρικούς. Βουνά τα σκουπίδια στις άκρες. Πάνω και μέσα τους βόσκουν ποντίκια, σκουλήκια κι ανθρώποι, κι αναδίνουν μια μπόχα, καθώς, συνηθισμέν' οι αραπάδες από τέτοιες πολυτέλειες, ξυπόλητοι και ζάρκοι, την οφραίνονται σαν νά 'ναι κολώνια(!) Πολλοί απ' αυτούς, κάθονται ανέγνιαστοι, αγέλαστοι και λίγο βαρύθυμοι, πλάι και πάνω σε σωρούς απορριμμάτων, στην απλυσιά, και στη βρώμα με τις λερές τους κελεμπίες, νωθροί και αμίλητοι, ή σκύβοντας τ' ανασκαλίζουν, κάτι να βρουν. Όπως και νά 'ναι, οι φελάχοι και οι κόπτες... τους λυπάσαι και πιάνεις τη μύτη σου.

Τ' αμάξι προχωρεί. Ποικίλες εικόνες περνάνε με ταχύτητα από τα μάτια μας... κι ο αράπης οδηγός, ένας μεμέτης σαν γορίλας, τσιλιγκρός, δε σταματάει, δεν πάει σιγότερα που τον παρακαλάμε ν' απαθανάτισουμε κάποιες ανεπανάληπτες κι αδρά εντυπωσιακές στιγμές και σκηνές αθλιότητας. Κι αναρωτιούμαι: Να ντρέπεται άραγε σαν γηγενής μισοπολιτισμένος... ή πειθαρχεί στ' ωριαίο του πρόγραμμα;

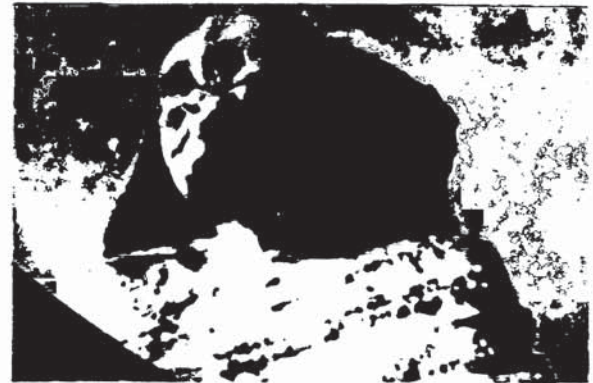
Πάντως, οι ώρες είναι μετρημένες. Κι από ένα, λίγο δύστροπο, και στο βάθος, μοχθηρό, που τύχαμε ξεναγό, δεν περιμένουμε πολλά. Όμως πρέπει να φτάσουμε γρήγορα στην πρωτεύουσα...

Το πρόγραμμα έχει λίγες ματιές στο Μουσείο, στον τάφο του Τουτ - Ανκχ - Αμών, της ΙΗ' δυναστείας (1300 π.Χ.). Μετά, στις φημισμένες πυραμίδες, στη Σφίγγα της Γκίζας... και πάλι επιστροφή για το καράβι που μας περιμένει το βραδάκι στ' αλεξανρινό λιμάνι.

Βιαστικά, λοιπόν, βλέπουμε, δεξιά μιαν αγγλική εκκλησία. Συνέχεια αιγυπτιακούς ναούς, τζαμιά και χοτζάδες, να βγαίνουν σε βεράντες μιναρέδων, να «μπαγλατούν» και να κρίζουν τις θεοφοβούμενες κι άξεστες μάζες, για προσευχή... στον άνεμο(!) Πέντε φορές την ημέρα σκύβουν, γονατίζουν και φιλώντας το χώμα, προσκυνούν και κάνουν μετάνοιες, παρακαλώντας το θεό τους Αλλάχ... να τους συγ-

Μιναρίδες στο Καίρο

Η Σφίγγα της Γκίζας
(2480 π.Χ.)

χωρεί την κακή τους τη μοίρα(!)...

Να και ζερβά το παλάτι του Μωχάμετ 'Αλε. Και το στάδιο που έχτισε ο Έλληνας Πολενάκης.

Πρόσφορο το έδαφος της αμορφωσιάς, για τη λατρεία του ποδοσφαίρου. Είναι σήμερα το πιο αγαπητό και φανατικά διαδομένο σπορ στην Αίγυπτο.

Φήμη επίσης στον αθλητισμό, έχει και η γνωστή κολυμβητική ομάδα «Οι Κορκόδειλοι του Νείλου».

Αντικρύζουμε το φάρο της Αλεξάνδρειας, που είναι για όσους πιστεύουν στα θαύματα... —όπως λένε— ένα από τα επτά της οικουμένης(!)...

Ποιούς να πρωτοφέρεις στο νου σου εδώ, ανασκαλίζοντας τ' απέραντα βάθη της ιστορίας, τρέχοντας, ακόμα και με την ισχυρότερη εμβέλεια μνήμης και φαντασίας;

Τις φαραώνικες δυναστείες πριν 3 και 4 χιλ. χρόνια;

Τα δαιμόνια κι απατηλά ιερατεία του αναχρονισμού, του σκοταδισμού και της εκμετάλλευσης πριν δυόμιση χιλ. χρόνια;

Ποταμοί προβληματισμοί και παραινέσεις
στην αποστολή του ποιητή και συγγραφέα

Σύντροφε Νεκράσωφ τι λες;
είναι νεκρός ο άρρωστος γεωργός;

Του Γιώργου Παπαστάμου

ΕΙΣΤΕ, λοιπόν, συγγραφέας;... Και για ποιόν γράφετε; Είστε το λοιπόν γεννημένος συγγραφέας και καταδικασμένος να είστε ελεύθερος... δείχνοντας φορές το φόβο με μια φούχτα στάχτη;

Ναι συγγραφέας που αυτοβιογραφείται και... κατά-γράφει την εποχή του. Την κατά-γράφει με αίμα και δάκρυα. Όχι με νου και λόγια. Αυτά έρχονται ύστερα. Ξέρετε τα καλά βιβλία έτσι γράφονται...

Πως βλέπετε την εποχή σας; είναι ενδιαφέρουσα δάσκαλε; είναι μεγάλη.

Ναί είναι μεγάλη και τυφλή...

Για να την υπηρετείτε σωστά, πρέπει σίγουρα να είστε και σεις μεγάλος.

Μεγάλος, όχι. Μα ένας άνθρωπος συνηθισμένος αμίλητος, κάποτε ερμητικός, και α-

Ή το συγγραφέα υμνωδό του θεού ήλιου Ακενατών και τη Νεφερτίτη, όπου στη βασιλεία του Φαραώ Αμένωφι Δ΄ προσπάθησε σαν αιρεσιάρχης και φίλος του λαού, ν' αναμορφώσει τα τυχοδιωτικά ιερατεία;...

Ή να θυμηθούμε τις κοντινότερες μορφές της Αλεξανδρινής Εποχής. Τίς δυναστείες των Πτολεμαίων, των Λαγιδών, ή την περιβόητη βασίλισσα Κλεοπάτρα, που είχε παντρευτεί πρώτα τον αδερφό της, ύστερα τον Ιούλιο Καίσαρα και τέλος τον Αντώνιο; Τους δυναμικούς εκκίνους έρωτες και τις εκστρατείες της, που την έκαναν (μετά την ήττα της από τον Οκτάβιο Αύγουστο το 31 π.Χ. στο Άκτιο της Πρέβεζας) να τελευτήσει εδώ πέρα, τόσο άδοξα;...

Μήπως το άλλοτε ένδοξο πτολεμαϊκό βασίλειο, σιτοβολώνα της Μεσογείου, που είχε γίνει μια ρωμαϊκή επαρχία του νικητή Οκταβιανού;

Ή να θυμηθούμε τους νεώτερους Φουάτηδες και Φαρούκηδες... τον παραλίγο αναγεννητή Νάσερ, τον Ναγκίμπ, ή τον λαομίσητο με τη δίκαιη τιμωρία του Σατάντ;...

Σε μια χώρα σαν την αμαζόνα τούτη του Νείλου, συνοψίζει κανείς μερικά, ηγεμονικά πρόσωπα των καιρών, και πολυελάχιστα στοιχεία, αλλά καίρια, του μακράωνου αιγυπτιακού πολιτισμού. Π.χ. όπως είναι τα εφευρετικά της αστρονομίας, της γεωμετρίας, της ιχνογραφίας,

της γραφής του παπύρου, που απ' αυτόν σώθηκαν και πολλά έργα των δικών μας αρχαίων κλασικών, την περίφημη κεραμική τέχνη και τόσα άλλα.

Έτσι, μπορεί να ενώσει ο επισκέπτης το παρελθόν με το παρόν να κρίνει και να συγκρίνει, προβλέποντας όσο είναι δυνατό, την παραπέρα πορεία και τις εξελίξεις του μέλλοντος αυτού του λαού.

Βρισκόμαστε ακόμα στην Αλεξάνδρεια. Παρατηρούμε φευγαλέα το ελληνικό κοιμητήριο. Ένα αγγλικό σχολείο, χτισμένο το 1929 και το Πολυτεχνείο. Δεξιά το νοσοκομείο της ομογένειας, με τ' όνομα «Κότσικα», που τώρα το λένε «Νάσερ».

Παίρνουμε το δρόμο του Δέλτα για το Κάιρο. Είναι 225 χλμ.

Ζερβά, αφήνουμ' ένα ισλαμικό τζαμί και τον Ιππόδρομο.

Παραπέρα ένα εργοστάσιο υφαντουργίας.

Το καλύτερο εξαγωγικό τους προϊόν είναι το βαμβάκι.

Να κι ένα «σούπερ-μάρκετ» με 4 τμήματα. Παρήγορο σημάδι, αρχής εκσυγχρονισμού... και ας παν αργά, νωχελικά, σαν τα βουβάλια και τα βόδια στο ζυγό τους.

Βγαίνουμ' από την πόλη, και μπαίνουμε στο δρόμο του Νείλου. Τα βλέμματά μας βυθίζονται όλο και πιο πολύ, στην αζεδιάλυτη κι ατέλειωτη καρακαμπιά...

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

νεννόητος... Ένας που παλεύει μόνος ν' αντιπαρέλθει τα επανωτά χαστούκια του περιγύρου του... Αλλά πέστε μου, αγαπητέ, πως την εννοείται εσείς αυτή τη μεγαλοσύνη αυτής της εποχής.

— Εγώ δεν ξέρω... Εσείς να μου πείτε.

— Να πως. Πρώτα πρέπει να παίζεις με τις αναγωγές για να καταλήγεις στην κατάργηση των αντιθέσεων. Από κει και πέρα ίσως πάνε όλα καλά. Έστερα, για ν' αρέσεις προπαντός αυτό, ν' αρέσεις. Πρέπει νά 'σαι φωναστικός, καθώς ο πάλαι ποτέ βυζαντινός επαίτης, ποιγυμνός έκραζε τον ήλιο να τον ντύσει. Νά 'χει, ακόμα δυνατή κλίση στην ψευτιά, γιατί αυτή είναι από τις πιο συμπαθητικές ιδιότητες της ψυχής σήμερα... Να ομιλείς και μετά την ομιλία σου οι λέξεις να φτάνουν στη σιωπή... Κοίταξε να εκφράζεις μέσα στη γελοία σπατάλη του θλιβερού χρόνου, που διαρκεί πριν και μετά, κι ας φαίνεσαι ανυπόφορος σνομπ. Κι ας μένεις, είκοσι χρόνια μεσοστρατίς ιδαλγός και μύστης των ανούσιων και άκαρπων καιρών του μεσοπόλεμου.

Μπορείς να φαντασιοκοπείς ανεριθρίαστα. Κι απ' την απέχθεια που στην πραγματικότητα εκπέμπεις γίνεσαι συμπαθέστατος, ότι τα απίθανα και τα απρόβλεπτα, τα αθυρόστομα και τα παράξενα εντυπωσιάζουν τώρα. Προσαρμόσου λοιπόν, στο πνεύμα της απάθειας, που ολούθε κυριαρχεί. Γιατί ξερά οστά δε μπορούν μήτε να επιφημίσουν μήτε να βλάψουν κανέναν.

Και το γράψιμό σου, ας μην είναι ποτέ στρωτόμα πάντα επιτηδευμένο, άτσαλο, παράλογο. Κι ας λένε οι επίσημοι κριτικοί πως θα χρεωκοπήσεις, μ' αυτό το αλλοπρόσαλλο ύφος σου. Εσύ αύξησε τον ίλιγγο και συλλογίσου αργά κι εσύ θα ξέρεις, άμα έπιασες έπιασες.

Ωστόσο ποιητές δε θα βρεθούν, νά 'σαι σίγουρος να σε χειροκροτήσουν. Απόμαχοι Ολλανδοί αυτοί ναυτικοί, μέιναν σε παντέρημες ακρογιαλιές. Ονειρεύονται ταξίδια με το Ροβινσώνα Κρούσσο και τον Οδυσσέα, κάνοντας ανέκκλητη την κάθε τους χρονικότητα.

Αλλά μπορείς, είναι βέβαιο, να πιστεύεις μόνος εσύ στη μονιμότητα της βαρβαρότητας στην εύκλεια και στο αήθητο των σφαγών! Και τότε σίγουρα να ελπίζεις ότι θα εισπράξεις μια μέρα ομίχλης, χειροκροτήματα, από αιματοβαμμένα χέρια.

Μα εσύ λησμόνησε όλους αυτούς που σκέφτονται έτσι. Εσύ μπορείς ν' αλλάξεις. Ν' αλλάξεις τον κόσμο και κοίταξε να πας εκεί

που ο άνθρωπος δεν πρόλαβε να ξαναγυρίσει κτήνος.

Σύνταξε, λοιπόν, κάποια ντοκουμέντα και μονογραφίες για «σημαντικούς» ανθρώπους. Πληροφόρησέ τους, σιμά σου για την ανθρωπινή ύπαρξη κι απεικόνισε την ηρωική ζωή τους. Θυμήσου και κείνους τους αδερφούς σου, τους καρφωμένους στους σταυρούς: σε μιαν αγορά, που ο ματωμένος ήλιος έσταζε αίμα· οι πλατείες έπλεαν στα αίματα. Οι δρόμοι πλημμυρισμένοι αίματα και γέφυρες, χτίζονταν μ' ανθρώπινα πτώματα!

Κι όλα αυτά να τα περι-γράφεις όσο μπορείς με ανιδιοτέλεια. Γιατί ο περιορισμός της τέχνης ανιδιοτελής είναι. Κοίταξε να συμπλιώνεσαι με όλους. Και για τη μεγαλοσύνη μη νιάζεσαι και πολύ. Γιατί η μεγάλη τέχνη εξυπηρετεί συνήθως μεγάλα συμφέροντα.

Και ποιά τα μεγάλα συμφέροντα; Δεν ξέρω ποιά η ηθική τους, που είναι βιθισμένη στην επιπολαιότητα και στην πλήξη. Δεν ξέρω... Όμως ξέρω πως εποχές χωρίς μεγάλα συμφέροντα μεγάλη τέχνη δεν έχουν.

Άλλωστε το είπαμε πως, η εποχή μας σε πολλά είναι τιφλή, θεότιφλη. Ταυτισμένη, στέκει στους αιώνες με την προστιχιά, καθοδηγημένη από δημίους.

Κι εμείς πώς ζούμε, πώς βιώνουμε το πνεύμα της; Με το λόγο πρώτα ποι γίνεται στο στόμα μας τόσο ανούσιος, όσο τα σάλιο που φτίνουμε! Έστερα με χορούς επινίκειους και δεξιώσεις, και χειροφιλήματα, και με την ευελπιστία. Ναι με αυτή. Γιατί μόνο με την ευελπιστία μπορούμε μοιρολατρικά να αγοράζουμε ίσως μερικά μέτρα οίκτου, στις ουράνιες καταπακτές του παραδείσου.

Ποιού παραδείσου; Πού να δούμε παράδεισο; Εδώ δε βλέπουμε τη μύτη μας! Χάσαμε την όρασή μας, τη θέα του κόσμου, ανεχόμενοι την εκμετάλλευση του ανθρώπου από άνθρωπο, από τον καιρό του Βυζαντίου ακόμα. Χάσαμε από καιρό τα μάτια μας, και γυρεύουμε χειραγωγούς. Ζητάμε επίμονα τα χτυπήματα μια γυμνασμένης βακτηρίας.

— Είστε, λοιπόν συγγραφέας; Με ρωτήσατε. Όμως έστερα απ' όλα αυτά, που συμβαίνουν μέσα μου, τι να πω; Είμαι; Εσείς θα το πείτε. Εγώ όμως ένα κατάλαβα σήμερα, πως δηλαδή τα συμφέροντα, για τα οποία μιλούσαμε, πρέπει στην όλη τους πνευματικότητα ν' αντιστοιχούν στην υλική δομή των στρωμάτων που υπηρετούν. Αλλά ποιά στρώματα και ποιές τάξεις;

Άμα γράφεις για τάξεις και στην πάλη τους δεν πήρες ποτέ μέρος, τότες θα μείνεις άθλιος ποιητής και τρομαχτικά μόνος, στο μισόφωτο πριν τη νύχτα. Θα μείνεις κατάφορτος σκόνη, αιώνες πολλούς, στις νεκρές βιβλιοθήκες του κόσμου, αιχμάλωτος εκεί της φθοράς και της λήθης.

Βιάσου πριν μπλέξεις στον ιστό τούτης της άτεγκτης μοίρας! Ιστός απ' το θάνατο, δίχως επίδα να βρεις ποτέ φήμη κι ανάπαυση.

Πήγαινε μ' αυτούς που εξεγείρονται. Γεφύρωσε το χάος, με ειρηνικά τραγούδια. Πέταξε στα περιθώρια της λησμονιάς τα γεμάτα στόμφο γλωσσικά πυροτεχνήματα των κηρύκων.

Ξεδιάλυσε τη σύγχυση, το μπερδεμα της διάθεσής σου, με κάθε πικρό σου αίσθημα. Ζήσε περήφανα την εποχή σου, σιμά στο λαό, που αγωνίζεται να θερίσει το παρατημένο αθέριστο χωράφι του άρρωστου γεωργού. Τα στάχια, κλαίει εκεί που τα κλέβουν και τα λιμαίνονται τ' άγρια πουλιά τ' αγρίμια και τα μερμήγκια. Μείνε σιμά σ' αυτούς που μοχθούν στα μακρινά υποστατικά τους.

Καλύτερα μοχθητής της γης, παρά άσημος ποιητής. Καλύτερα το φως. Σώπα και κοίτα τον ουρανό. Για δεξ το βλέπεις φίλε... Ένα μύρο σίννεφο πήρε τον ήλιο και πάει... Μήπως πέθανε ο άρρωστος γεωργός; Σύντροφε Νεκράσωφ τις λες;

Η πολιτεία και ο θάνατος

Λιγήμμα του Ζαφείρη Στάλιου

Μία στις πηχτές σκιές μιας νύχτας του φθινοπώρου, που σκόρπισε τη θλιμμένη μελαγχολία της στην ανώνυμη έκταση των απροσδιόριστων οχημάτων, τα βήματα προχωρούν βιαστικά, ρυθμίζοντας τη φυγαλέα τους ύπαρξη στη μονότονη συμφωνία των ήχων. Ορμούν μπροστά, ξεπλώνονται πέρα, φεύγουν για να αμείξουν μαζί με τον άνεμο, για να σβήσουν στο χάος μαζί του... Βρέχει τριγύρω, οι σταγόνες δυναστεύουν τη γη. Η πολιτεία τυλίχτηκε στις γκριζές πτυχές κάποιας υγρής δυστυχίας. Τα σπίτια της, πολλά, ατέλειωτα, με την ερημιά να τριγωνών πάνω στους τοίχους τους, με τη σιωπή πάνω στα ξεθωριασμένα τους πρόσωπα, έχουν σκεπαστεί από μια ελαφρά ομίχλη. Τα θολά τούλια της, απλώνουν απάνω τους τη μουσκεμένη τους αδιαφορία. Ο αγέρας διαβαίνει στους άδειους δρόμους της πλήξης, θροφούν τα φύλλα των δέντρων, γλιστρούν από τα

ξερά τους κοτσάνια, φεύγουν ανάλαφρα, οι κίτρινες βούλες τους χορεύουν με διάκριση, σπέρνουν την άσφαλτο, μοιράζουν από τα πεθασμένα κορμιά τους τη θλίψη... Και βρέχει, βρέχει τριγύρω. Βραδινές οπτασίες, εικόνες θαμπές, ανώνυμες ώρες, σκιές μακρινές που πλησιάζουν, μορφές σιωπηλές που κινούνται στο άπειρο, που τρομαγμένες σαλεύουν, που έρχονται μέσα από την ανυπαρξία, από τις αόρατες ριπές του βοριά, για να ξετυλίξουν γύρω τους, στους κύκλους της σκοτεινιάς, ένα απροσδιόριστο ρίγος. Ένας βουβός θάνατος, με πνιγμένες κραυγές αγωνίας, με λαχτάρες, με φόβους, μαντεύεται μέσα στο ζόφο. Αιωρείται παντού, κρύβεται πίσω από κάθε μόριο της νύχτας, πίσω από κάθε πτυχή της, παρουσιάζει τη γύμνια των σκελετωμένων δαχτύλων του, φέρνει τη φρίκη, το άγχος, την απειλή των ανώνυμων, θυμίζει τον πόλεμο, τον τρόμο, την αγωνία, που σέρνεται μέσα του, κάποιο κίνδυνο που ίσως πλησιάζει. Σινοδεύει τον άνθρωπο που βαδίζει μονάχος. Πνίγει μέσα στη σιωπή τα πέλματα που γρήγορα, βιαστικά, έχουν αλλάξει πορεία. Η σταχτιά σιλουέτα του, έχει ξεπεράσει τη μεγάλη λεωφόρο, άφησε πίσω τα πεζοδρόμια με τις κακεχτικές καμπύλες των πιπεριών, έστριψε απότομα, πέρασε τη γωνία κάτω από τη σβησμένη απουσία ενός φαναριού. Τα χνάρια του πάνω στη λάσπη μιας παρόδου, ξετυλίγονται τώρα μ' ένα ρυθμό πιο αργό, με μια κίνηση που διστάζει, που ζητά να ψηλαφίσει την άγνοια μέσα στο πυκνό απροσπέλαστο βράδυ. Με την αμφιβολία της σκέψης, με δισταγμούς, λοξοδρομεί στις θαμπές ανατριχίλες του δρόμου, πηγαίνει στην άκρη των τοίχων, τα μάτια του προσπαθούν να ξεχωρίσουν τους απροσδιόριστους όγκους που μόλις ασπρίζουν, καρφώνονται πάνω στις κλειστές πόρτες, ψάχνουν για το θολό φως που έχει πεθάνει στα τυφλά παράθυρα. Ξαφνικά στην αμφιβολία που υπάρχει σε κάθε του κίνηση, σταματά σε μια προσμονή ανεπάντευτη. Αφουγκράζεται, τα νεύρα που τεντώνουν την ύπαρξη, δειλιάζει σε μια μακρινή υποψία. Πέρα, μακριά του, από την άλλη άκρη του δρόμου, ένας θόρυβος έρχεται, ένας θόρυβος που πλησιάζει που ξεχωρίζει, που σιγά σιγά, μέσα σε λίγα λεπτά γίνεται μια έντονη παρουσία. Ένα παράξενο μήνυμα αγγίζει το δέρμα, την αίσθηση, οι φλέβες ριγούν, στην καρδιά της ανησυχίας οι χτύποι είναι πιο βιαστικοί. Μέσα στην βροχή που ραμφίζει τις πλάκες, ακούγεται το σκληρό περπάτημα μιας περιπόλου. Οι πέτσινες μπότες, βαριές, δυνατές, χτυπούν με θράσος, αντηχούν τριγύρω, τραντάζουν ένα τέλος. Σε μια καταδίκη, σε μια πραγματικότητα άτεγκτη, σαν ένα τέλος, διαβαίνουν κυρίαρχες μεσά από τη βουβή πολιτεία της άμοιρης χώρας. Πλησιάζουν, είναι τώρα σχεδόν πιο κοντά του. Στέκεται ακίνητος πλάι στον τοίχο, προσπαθεί να κρυφτεί στην αγκόβα μιας πόρτας. Οι γκριζοί στρατιώτες του τρόμου, βαδίζουν αμίλητοι λίγα μέτρα πιο κάτω στο θλιβερό πεπρωμένο τους. Γρήγορα περνούν από πλάι του. Ο βηματισμός τους είναι σκληρός, βάνανσος, ήχος τους που καρφώνει-

ται πάνω στο βράδυ. Οι κινήσεις τους είναι η επανάληψη της σταχτιάς απειλής. Μονοκόματοι, τυφλοί, σαν να έχασαν τον εαυτό τους, σα να διειθύνονται από μιαν άλλη βούληση, διαβαίνουν με κλειστά βλέφαρα μες από τους ακίνητους δρόμους, με χέρια σφιγμένα, με δάχτυλα πετρωμένα, χωρίς να βλέπουν χωρίς να αισθάνονται, χωρίς να μπορούν να υποθέσουν την άλλη παρουσία που υπάρχει στο πλάι τους. Μοιάζουν σα να μην έχουν πρόσωπο, σα να μην έχουν μάτια, σα να μην έχουν όνειρα, φαντασία δράματα, για να μπορούν να δουν αιτούς που κρύβονται, που μισούν, που σκέπτονται, που πολεμούν, που υψώνουν τη σκισμένη παντιέρα μιας λευτεριάς, που ζητούν να πάρουν την εκδίκηση ενός πικραμένου λαού, που δεν τους νιάζει αν τρέχει το αίμα της νέμεσης, αν δεν πληρώσουν το τίμημα, μ' αυτή την ίδια τους τη ζωή. Προχωρούν οι δυνάστες στη θλιβερή συνοδεία τους άφωνοι, χωρίς ελπίδες, χωρίς φως, τυλιγμένοι στου χρόνου το σάβανο, στη βαναισότητα των καιρών, κλεισμένοι στους τάφους των αραχιασμένων εαυτών τους. Απομακρύνονται όπως ήρθαν, αφήνοντας πίσω τους, μαζί με τα χνάρια τους, τη μνήμη του τρόμου, που έχει χαραχτεί στη ματωμένη ιστορία μιας εποχής. Όπως φεύγουν οι σκιές τους, χωνεύονται στο σκοτάδι και στην απόσταση...

Ο άνθρωπος πίσω τους στάθηκε. Νομίζει πως είναι πια βέβαιος. Κοίταξε γύρω του, ύστερα πάλι ξεκίνησε. Η σιλουέτα του κινείται ανάλαφρα στο σκηνικό της σιωπής. Η απειλή του κινδύνου ίσως να έχει φύγει με τους ξένους φαντάρους που πέρασαν. Τα μάτια της έντασης ψάχνουν πάλι πάνω στις πόρτες, στους τοίχους, προσπαθούν να βρουν το στενωρύμι της σωτηρίας, τον αριθμό που του έδωσαν. Υπάρχει εδώ κοντά, μέσα σ' αυτή την αθόρυβη μάζα των σπιτιών, ένα σπίτι που γιρεύει. Μια σβησμένη πόρτα που θα γίνει γνώριμη. Κάποιοι δικοί του ζουν λίγα μέτρα μακριά του χωρίς να μπορούν να φωνάξουν την παρουσία τους. Υπάρχουν μερικά πέτρινα σκαλοπάτια της αναμονής, τα σιδερένια κάγκελα μιας προστασίας. Μια αυλή, ένα δέντρο, κοντά στη γωνία, με της επανάστασης τους μαύρους καρπούς. Υπάρχει μια ελπίδα που ζει, που ριζώνει, που ανασαίνει μέσα σ' ανελέητα κύματα του πολέμου.

Η σιλουέτα σταμάτησε. Το χέρι της υψώνεται απότομα. Η κίτρινη λάμψη ενός κλεφτοφάνταρου παίζει για λίγο, ύστερα χάνεται πάλι. Μέσα στο ζόφο που έγινε ακόμα πιο μαύρος, ένα χτύπημα που άγγιξε την ξύλινη πόρτα.

Τακ, τακ, τακ.

Ο αγέρας δυνάμωσε. Τα σύννεφα τρέχουν σαν αφηνιασμένα κοπάδια, περνούν χαμηλά, δείχνουν τις μαύρες κοιλιές τους, χάνονται πίσω από τις στέγες, η βροχή συνεχίζει το θλιβερό της μουρμούρισμα.

Τακ, το χτύπημα ξανακούστηκε πάλι.

Ένα παραθυρόφυλλο έτριξε, μια χαμηλή φωνή ρώτησε. Ποιός είναι;

Ένα φέσημα όρμησε πάνω στο δρόμο. Χορεύουν οι σταγόνες της βροχής στις τρελές του καμπύλες. Η απάντηση χάθηκε στη βοή.

Ποιός είναι, ξαναρώτησαν πάλι.

Ανοιξτε, άνοιξε, είμαι... τη συνέχεια της φράσης την έπνιξε ο άνεμος.

Πέρασαν λίγα λεπτά, η πόρτα μισάνοιξε. Ο άνθρωπος έκανε ένα βήμα, ανέβηκε τα σκαλιά, άπλωσε το χέρι του για να σπρώξει το θυρόφυλλο. Εκείνη τη στιγμή, μια απρόσμενη συνέχεια, που κανένας δεν τη φανταζόταν. Ένας πιροβολισμός, σαν κεραυνός, σαν μια βαρβαρή βία αντήχησε στην ηρεμία των στιγμών, βούιζε με παραπονο το πέρασμα μιας σφαίρας. Ο άνθρωπος που διάβαινε την τελευταία στιγμή του, ένιωσε ένα ελαφρύ χτύπημα στο στήθος του, μερικές κόκκινες σταγόνες έβγαλαν το ρούχα του. Ζαλλίστηκε, λύγισαν τα γόνατά του. Από το στόμα του κύλισε ένα κόκκινο ριάκι, τα χέρια του απλώθηκαν σαν ενός σταιρωμένου, θέλησε ν' ακολουμπισσει στον τοίχο, η τελευταία πικροπάθεια, η στερνή αγωνία, ο παφλασμός των κυμάτων ήρθαν από μακριά, γέμισε το μυαλό του, έπνιξε την τελευταία του αίσθηση, κυλίστηκε κάτω σαν δέντρο τσεκουρωμένο.

Λίγο μακριά, στη γωνία του δρόμου, από κει που είχαν πιροβολήσει, ακούστηκε ένα δυνατό γέλιο, ένας καγχασμός, ξέσπασε με ειρωνία, με ικανοποίηση στο σκοτεινό της νίκης του θρίαμβο. Στη βία, διναστεία των εχθρών, των βάρβαρων, των ξένων, που ήρθαν στη γη των σκλαβωμένων ελεύθερων, στο μήνιμα του θανάτου με τις αγκιλωτές του σημαίες, βάσταξε λίγα δειντερολέπτα, ύστερα χάθηκε, θαφτηκε στην ανώνυμη έκταση. Ήρθε πάλι η σιωπή των ανίπαρκτων. Η βροχή μονάχα συνέχιζε πάντα τον υγρό της θρήνο!...

Λάμπρου Μάλαμα

Μικροί Ήρωες

Διηγήματα

Για μικρά και μεγάλα παιδιά

Με προλογικές κρίσεις

διακεκριμένων κριτικών

& παιδαγωγών

σε τέταρτη έκδοση

Για την τέχνη

Εκείνο που μένει από ένα λογοτέχνη, δεν είναι τα βραβεία, αλλά τα έργα του. Κι αν αυτά διαβάζονται μετά από χρόνια, αυτό είναι το μεγαλύτερο βραβείο! Σαλτικώφ Στσερνίφ

Μνήμες και μορφές της Εθνικής Αντίστασης

Χρονικό από τη συμφορά του Μουζακιού Αριστέα Παϊδα κ.ά.

Του Γρηγόρη Α. Στεργιούλη

Στις 8 Ιουνίου 1943, πριν ακόμα ροδίσει η χαρραγή, για να ξεκινήσουν οι κάτοικοι του Μουζακιού για τις δουλειές τους, τα ιταλικά ασκέρια (Μεραρχία Πινερόλο) ξεκίνησαν απ' τα Τρίκαλα και την Καρδίτσα για να χτυπήσουν κάθε αντάρτικη αντίσταση του ΕΛΑΣ στα ορεινά της δυτικής Θεσσαλίας και να σκορπίσουν τη φωτιά και τον όλεθρο παντού στο πέρισμά τους.

Έρχονται οι Ιταλοί... Ήταν η πρωινή είδηση, που αναστάτωσε τον μέχρι εκείνη τη στιγμή ήσυχο, άμαχο, πληθυσμό του Μουζακιού. Όλοι είναι σε λίγο στο πόδι. Αρπάζουν ό,τι μπορούν και παίρνουν το δρόμο της φυγής. Άλλοι τρέχουν προς το δημοτικό δάσος της κωμόπολης, κι άλλοι τραβούν για τα ιστορικά Άγραφα. Όλοι φεύγουν για τα βουνά, εγκαταλείποντας στη διάθεση των κατακτητών ό,τι με τόσο κόπο και ιδρώτα είχαν δημιουργήσει στα χρόνια της ειρήνης. Δεν κοιτάζουν πίσω τους, μην τυχόν αντικρίσουν τον αιμοβόρο κατακτητή, που αυτή τη φορά είναι αποφασισμένος να κάψει, να γκρεμίσει, να σκοτώσει, όποιον βρει μες στο μαρτυρικό Μουζάκι.

Φεύγουν οι μανάδες με τα παιδιά, οι πατέρες και οι γέροι. Μια μεγάλη κοσμοπλήμμυρα ξεγύθηκε για τα βουνά. Οι οβίδες του πυροβολικού και των όλμων που πέφτουν στα υψώματα, σκορπούν τη φρίκη και τον τρόμο στα γυναικόπαιδα, που ανηφορίζουν προς τα βουνά για να κρυφτούν, και να γλιτώσουν από τη συμφορά που μαίνεται.

Οι ολιγάριθμοι αντάρτες που αμύνονται ηρωικά στους λόφους «Ασπρουδιά» και «Βολωτό», που βρίσκονται βόρεια της κωμόπολης, και είναι και φυσικά οχυρά της, ύστερα από την κολαση πυρός των Ιταλών, αναγκάζονται να συμπυκνούν και να συνεχίσουν την άμυνά τους, στις νοτιοδυτικές τοποθεσίες του βουνού «Αηλιά», «Σαμαράκι» και «Διάσειλο».

Οι επιδρομείς πλησιάζουν προς το Μουζάκι. Ο άμαχος πληθυσμός που δεν πρόλαβε να φτάσει σε μέρη των βουνών κάπως «απυρόβλητα», ή έμεινε στο δάσος του Μουζακιού, δέχεται μια πραγματική κόλαση πυρός όλων των όπλων.

Άστοχες όμως όλες οι βολές των νικημένων της Αλβανίας. Μια μόνο γυναίκα τραυματίστηκε, η Μαρίνα Ν. Σκέντρου, από βλήμα όλμου.

Τι φρίκη ήταν εκείνη! Τι ανεπάντεχη συμφορά περίμενε το Μουζάκι! Ο συμπατριώτης μας, δικηγόρος και ποιητής Κίτσιος Ανυφαντής, σ' ένα επικό του ελεγείο, μας περιγράφει με ζωντανά χρώματα την καταστροφή του Μουζακιού απ' τους Ιταλούς:

*Βουβάθηκαν και τα πουλιά που γλυκοκελαι-
δούσαν
μες στα κλαδιά και τους ανθούς, λες κι όλα
τους γροικούσαν
πως έρχονταν ο χαλασμός, δεν άκουές τίποτ'
άλλο,
παρά, βουίσματα κι αχούς κι ένα μεγάλο σάλο,
μιας κοσμοπλήμμυρας σωστής π' όλη γεμάτο
τρόμο
ξεκίνησεν απ' το χωριό για του βουνού το
δρόμο.
Μάνες φωνάζουν τα παιδιά να βρίσκονται σι-
μά τους
κι άλλες χτυπιόνταν κι έκλαιγαν μες στο κατά-
ντημά τους
πού 'χαν μωρά στην αγκαλιά κι έτρεμαν μην
τα χάσουν
και ξεμαλλιάρες τρέχανε ψηλά να τ' ανεβά-
σουν.*

Σε λίγο οι Ιταλοί βρίσκονταν μες στην κωμόπολη. Το Μουζάκι καίγεται. Οι καπνοί κ' οι φλόγες ορθώνονται στα ύψη. Η αρχή γίνεται απ' το βορειοανατολικό τμήμα. Στο μύλο του Σαντραβάνη υψώθηκε ο πρώτος καπνός κ' οι πρώτες φλόγες, σαν άγγελμα της όλης καταστροφής που μαίνονταν.

Λεν πέρασαν λίγες ώρες, κι ολόκληρη η κωμόπολη ζώνεται από καπνούς και φλόγες. Όλα μεταβάλλονται σε ερείπια. Παντού χαλασμός και συμφορά.

Η μανία όμως των αιμοβόρων κατακτητών, δε σταματά ως εδώ, σκοτώνουν όλους όσους

βρίσκουν στην κωμόπολη. Είναι οι περισσότεροι γέροι κι άρρωστοι που δεν μπορούν να φύγουν· κι άλλοι που είχαν τη γνώμη ότι, δε θα τους πειράξουν οι Ιταλοί. Αναφέρουμε τα ονόματά τους, σαν ένα μνημόσυνο για τα σαράντα χρόνια που συμπληρώθηκαν απ' τη μέρα του άδικου θανάτου τους: Δημ. Καραμήτρος (ο αείμνηστος δάσκαλος), Αλέκος Δασκαλόπουλος, Δημ. Οικονόμου, Δημ. Μαλαματής, Αθ. Ράγγος, Αθ. Κωστόπουλος ή Ροκόφυλλος, Κ. Μιαρίτης, Αργ. Τσιόγκας (τον χτύπησαν θανάσιμα και πέθανε αργότερα), Κ. Κουντούρης.

Την άλλη μέρα (9 Ιουνίου 1943), συνέχισαν το αιμοβόρο τους έργο και στις καλύβες, που πολλοί μουζακιώτες κατασκεύασαν στο δάσος, για να προφυλάσσονται απ' τις αεροπορικές επιδρομές. Έκαψαν κι εκεί και σκότωσαν τον Κ. Βησσαράκο, τον ιερέα Παπαχρήστο, την Ευαγγελή Μαργώνη, τον Αθανάσιο Στεργιούλη και την όμορφη 25χρονη Αριστεά Παίδα.

Ο νους μου όμως, σταματά μπροστά στη σκηνή του φόνου των δύο τελευταίων, διότι τη σκηνή αυτή την έζησα κι εγώ στον τόπο της συμφοράς και είδα με τα μάτια μου το αποκορύφωμα της αυτοθυσίας της γνήσιας Ελληνοπούλας Αριστεάς Παίδα με την καθάρια, τη γνήσια ελληνική της ψυχή.

Την πρώτη μέρα (8 Ιουνίου 1943), η Αριστεά Παίδα ήταν κρυμμένη μ' άλλες κοπέλες σε μια σπηλιά που ήταν κοντά στην καλύβα, που 'χαμε στο δάσος, για να προφυλαγώμαστε απ' τις αεροπορικές επιδρομές, όπως ανέφερα και πιο πάνω. Σαν βράδιασε, οι Ιταλοί συμπύχτηκαν κι επέστρεψαν στη θέση «Βολωτό», που 'ναι έξω απ' το Μουζάκι και δεξιά του επαρχιακού δρόμου που το συνδέει με τα Τρίκαλα.

Ησυχία βασιλεύει σ' όλο το δάσος. Σιωπή. Καμιά φωνή εκεί πάνω. Όταν σκοτίδιασε καλά, βγήκαν όλοι απ' τις σπηλιές και τις κρυψώνες, που 'χαν κρυφτεί για να γλιτώσουν απ' τη μπόρα. Βγήκε κ' η Αριστεά απ' τη σπηλιά. Τη θυμάμαι, ήταν ανάστατη με τα μακριά ξανθά μαλλιά της ριγμένα στους ώμους. Δεν τη βρήκαν οι καταχτητές, την πρώτη μέρα, κι ας πέρασαν ολόκληρες φάλαγγες απ' εκεί. Την άλλη μέρα το πρωί (9 Ιουνίου 1943) φτάσανε πάλι στα μέρη μας, στο δάσος, οι επιδρομές και συνεχίζουν την πορεία τους για το χωριό Πορτή. Δυο απ' αυτούς, οι πιο κακούργοι κι αιμοσταγείς, ανακαλύπτουν τη σπηλιά της Α-

ριστέας και την καλούν να βγει έξω. Βγήκε. Ο ένας Ιταλός την άρπαξε απ' το χέρι. Του ξεφεύγει και τρέχει στη διπλανή καλύβα που ήταν άρρωστος ο συγγενής της Θανάσης Στεργιούλης και κρύβεται κάτω από το κρεβάτι του. Δεν πρόλαβε όμως, να κρυφτεί, κι ο Ιταλός που την κυνηγούσε την είδε. Γεμάτος θυμό την τράβηξε έξω απ' το κρεβάτι, πιάνοντάς την απ' τα μαλλιά της· κι όπως ήταν ξαπλωμένη στο χώμα, της προτείνει το όπλο του λέγοντας:

— «Μπρος, δεσποινίς, καλό κομάντο». Ήταν τα πρώτα λόγια του εγκληματία και κοκορόφτερου Ιταλού.

— «Δεν έρχομαι». Ήταν η απάντηση της Αριστεάς, γιατί κατάλαβε τι την περίμενε.

— «Θα σε σκοτώσω».

— «Να με σκοτώσεις, δεν έρχομαι». Ξαναπάντησε η γνήσια Ελληνοπούλα, που αντιλήφτηκε τους σκοπούς του Ιταλού, κι όταν μάλιστα έγιναν πιο φανεροί καθώς, η μεσόκοπη γυναίκα του Θανάση Στεργιούλη, Χαρίκλεια, θέλοντας να βγάλει την Αριστεά, από το αδιέξοδο και να την προστατέψει, είπε: «Μπρος, Αριστεά, να πηγαίνουμε μαζί στο κομάντο». Ο Ιταλός όμως επέμεινε.

— «Όχι εσύ κομάντο, δεσποινίς καλό κομάντο».

Οι σκοποί του Ιταλού ήταν τώρα ξεκάθαροι. Ήθελε να πάρει την όμορφη Αριστεά πιο πέρα, στο δασωμένο λόγγο κι όχι στο «κομάντο», για να τη βιάσει, ικανοποιώντας έτσι τα χτηνώδη ένστικτά του και καταξεφτελίζοντας την εθνική της αξιοπρέπεια.

— «Μπρος, κομάντο», πρόσταξε πάλι με δυνατότερη φωνή ο Ιταλός.

— «Δεν έρχομαι». Αρνιέται επίμονα η Ελληνοπούλα.

— «Θα σε σκοτώσω», ξαναπείλησε ο αιμοβόρος, με στεντόρεια τώρα φωνή και όπλισε το προτεταμένο πάντοτε όπλο του.

— «Να με σκοτώσεις, παλιόσκυλο». Απάντησε με θάρρος και περιφάνια η λεβέντρα Αριστεά! Της φύτεψε μια σφαίρα στο κεφάλι, και το σώμα της σπαρτάρησε στο ματωμένο χώμα! Ο άρρωστος Θανάσης Στεργιούλης, που βρίσκονταν εκείνες τις μέρες σε κατάσταση ανάρρωσης, σηκώθηκε απ' το κρεβάτι του, γιγαντώθηκε κι όρμησε προς τον εγκληματία Ιταλό, με σκοπό να τον αφοπλίσει, λέγοντας τούτα τα λόγια: «Άνανδρε, άνανδρε». Ο Ιταλός όμως, τον πρόλαβε, φυτεύοντας και σ' αυτόν μια σφαίρα στο αριστερό του μάτι· και πριν ακόμα ξεψυχήσει, πρόφερε τις τελευ-

ταίες λέξεις:

«Μπράβο Αριστέα, μπράβο Ελληνοπούλα! μπράβο μεγάλη ηρωίδα».

Όπλισε πάλι ο φονιάς κι έριξε κι άλλη μια σφαίρα στο πρόσωπο της όμορφης Αριστέας και το σύντριψε. Το αίμα της κυλούσε στο χρώμα κ' η βροχούλα πού 'ριξε κείνη τη μέρα, το πήρε και τό 'φερε στη διπλανή ρεματιά, σμίχτηκε με το γάργαρο νερό της, κι έγινε τραγούδι. Τραγούδι κατά του φασισμού, τραγούδι περήφανο της λευτεριάς και της εθνικής αξιοπρέπειας, τραγούδι γιυ να τ' ακούν οι λιγερές του Μουζακιού, όταν θα πηγαίνουν στην πλατανοσκέπαστη ρεματιά, να πιούν, να ξεδιψάσουν και να δροσιστούν. Τραγούδι να το λένε οι μανάδες στα κορίτσια τους για συγκινητικό παράδειγμα.

Ποτισμένη η Αριστέα με τα νάματα της καθύριας ελληνικής παράδοσης, ήταν το στολίδι και το σέμνωμα της οικογένειας του Στέργιου Παΐδα. Δε λογάριασε τα νιάτα και το θάνατο, μπροστά στη βεβήλωση της τιμής της. Απόδειξε ότι, η ζωή δεν έχει κανένα νόημα όταν η προσωπική τιμή κ' η εθνική αξιοπρέπεια παρσιβιάζονται.

Σαράντα δύο χρόνια πέρασαν από τότε, που η ηρωίδα του Μουζακιού και της Ελλάδας, πήρε μια θέση ζηλευτή κοντά στις Σουλιώτισσες, μπήκε στο χορό τους, που έσιυραν «για του Χριστού την πίστη την αγία και της Πατρίδας την Ελευθερία».

Κι ο Θανάσης Στεργιούλης, που αντιστάθηκε στο φασίστα Ιταλό, καμαρώνει τις ηρωίδες και παίρνει μέρος κι αυτός στο χορό της λευτεριάς και της αυτοθυσίας.

Ο ποιητής Κίτσιος Ανυφαντής, στους παρακάτω στίχους του, μας παρουσιάζει κι άλλες παρσιστατικές εικόνες από το φόνο της Αριστέας.

Ω! πώς θολών' η σκέψη μου, Μούσα για λίγο
πάψε,
τους σκοτωμένους άδικα κλάψε, ψυχή μου,
κλάψε.

Κλάψε μιάν ηρωίδα μας την κόρη του Παΐδα
σκύψε της δόξας στέφανο να δεις απ' την Πα-
τρίδα

Πώς το φορεί περήφανα και περπατάει αντάμα
με τις παλιές Σουλιώτισσες, σκύψε να δεις το
θήμα!

Ένας ανδριάντας της ηρωίδας Αριστέας Παΐδα ας στηθεί στο κέντρο του Μουζακιού, για νά 'ναι ένα σύμβολο τιμής και εθνικής Αντίστασης για κάθε Ελληνίδα.

Τα φτωχά μου τούτα λόγια, ας είναι ένα μνημόσυνο στη γενναία, κι αδούλωτη ψυχή της, πού 'δωσε ένα δυνατό ράπισμα στους αδίσταχτους φασίστες καταχτητές.

Ο Απόηχος της «Συννεφιασμένης Κυριακής»

Διήγημα της Κατοχής
του Γιώργου Παπαστάμου

Και ήτανε βράδυ, μουσγό και κρύο· κι έφευγε απ' το τυφλό παραθύρι, μες στ' ανατρίχιασμα του σκοταδιού, κατσομφιασμένο - δεκεμβριανό και πικραμένο, το ρεμπέτικο τραγούδι. Και μελαγχολούσε καθισμένη στα νεφελώματα της θλίψης της, η Σαλονίκη! Κι εκφραζότανε με ματωμένη αποκαρδίωση. Κάτι σαν να σκοτώθηκε μέσα της... Τι:

Και στα πλακόστρωτα έξω ακούγονταν ο βηματισμός των στρατιωτών, μόλις έπαψε το χιονόνερο. Και σε λίγο σταμάτησαν στο θαμποφωτισμένο κουτούκι, όπου ακούγονταν πυρετικά λυπηρή... «μουσική εγχόρδων». Και το μπλόκαρσαν από κάθε μεριά. Αλάριχοι το κουτούκι μ' αυτόματα και φανταχτερά σταχτιά αμπέχωνα και μαύρες γυαλιστερές μπότες και φουντωτούς θισάνους μαλλιάν, του ξανθού γένους των τίγρεων, των κεντρικών υψηπέδων της εκ Δυσμών Ευρώπης, όπου ανδρόθηκε σ' εποχές νεοβαρβαρισμού η «Φυλή των Αρίων».

Κι εμπήκανε στη βαριά και ράθυμη ομιλία με τον πορτιέρη, που ως παλιός κουριέρος, σκάμπαζε γλώσσα... τευτονική. Και γυρεύανε κάποιο παιδί, που ήτανε λέει, αλήτης, κι ενεργό μέλος της Αντίστασης. Κι ο μπλόκος, όλο και στένευε, όσο η ώρα περνούσε. Και κανένας να ξεφύγει από κει μέσα δεν μπορούσε πια. Και μπήκε τότες ο Βανστάιν, μεγαλώνοντας την οδύνη και τον τρόμο και νεκρώνοντας τις ψυχές...

Κι ασάλευτος εκεί, ο βαθμούχος στρατιώτης, έριχνε ολούθε το βλοσυρό του βλέμμα κι έφερνε σάλεμα στο μυαλό του καθενός απ' τους θαμώνες... κ' η ζωή διάβροχη από δάκρυ, σαν να κρεμιότανε από τ' αδύναμα, χλωμά λαμπιόνια, καθώς φώτιζαν τους κατάμαυρους σαν πίσσα τοίχους.

Κι ένας γεράκος μισομεθυσμένος, σ' αυτήν τη λυπηρή ώρα της τυφλής υποταγής στα ξεμοναχιασμένα τραπεζάκια της απόμερης, σιωπηλής γωνιάς, κοιτάζοντας κατάματα το χαφιέ:

Γκιντί πουλημένα κρέατα της τυραγνιάς, οπαδοί της αδικίας κι ατιμίας...

Κι όσοι ακούσανε τα λόγια αυτά, χαμογελάσανε πικρά και βυθιστήκανε ξανά στις οδύνες της σιωπής τους, ότι οι πιο τρομερές οδύνες είναι οι σιωπηλές...

— Γιαβόλ... ρέκαξε κι ο Βανστάιν, ότι αυτός δεν κατάλαβαινε τ' αφθόρμητα και φαρμακερά λόγια του γεράκου. Κι επειδή στην ψυχή του τέρατος φωλιάζει το κακό, που υποφέρει τη φυλακή της μορφής, με την άψογη ηρεμία του απελπισμένου.

Κι όλα τα μάτια υγράθηκαν και μεγάλωσαν μέσα σ' εκείνο το παράξενο μαγαζί, της άλλοτε χαράς και της γλυκιάς διασκέδασης. Κι ήταν έτσι ανοιχτά τα μάτια σαν αμαξόπορτες, σκοτεινής νεκροφόρας, απ' το μέγα και μακάβριο τρόμο. Και μείνανε έτσι, ώρα πολλή, αλλόκοτα βυθισμένα, καρφωμένα σχεδόν στις γωνιές του καπηλείου, τα μάτια των εκστατικών...

Και η σιωπή απλώνονταν φθαρμένη κι ανηρόφορη. Ότι ο στοχασμός δούλειε με τον κακό άνεμο στα μάτια όλων εκεί μέσα. Πικραμένοι όλοι με ρημαγμένο στήθος ρίχναν στο περιθώριο τα βαθιά σκιρτήματα της καρδιάς τους στεναγμούς, που έφερνε η διπλοπενιά της ρεμπετιάς, μέσα στην αποτρόπαιη μοναξιά, της πιο σκληρής σκλαβιάς, που γνώρισε ο τόπος.

Και φοβόνταν όλοι, μη ρίξουν οι αναθεματισμένοι στο σωρό... γι' αυτό βιθίζονταν σιωπηλά στη αφάνεια της ατολμίας τους. Κι οι Αλάριχοι με τον Βανστάιν τους, φαίνονταν εκνευρισμένοι, ότι δεν μπορούσαν να επισημάνουν τον αναρχικό - επαναστάτη, που γυρεύανε. Κι έψαχναν τα πρόσωπα... έψαχναν τις παγωμένες χλωμές μορφές και σήκωναν απειλητικά τα τοιφέκια τους να ρίξουν.

Κι έξω στη μεγάλη στράτα, σιμά της αιλόκορτας γαύγιζαν λυκόσκυλα και θρήνοι ακούγονταν και κραυγές... Και σέρναν το σώμα ενός παιδιού στη γη και το τραβούσαν σβάρνα, να το ρίξουν στο καμιόνι και κείνο το παιδί αντιστέκονταν. Και μετά δυο πιστολιές αλάργα και σιωπή... Και μετά οι επίκαιροι στίχοι, οι παγεροί στεναγμοί των αυριανών επιτάφιων λόγων και οι αργότερα βιρτουόζοι των γυναικείων λυγμών και μετά πάλι σιωπή... Κάτω απ' το ατίθασο στιλπνό φεγγάρι του χειμώνα της Κατοχής...

Κι άλλο τίποτα δεν έγινε εκείνο το κυριακάτικο βράδυ. Τίποτα. Μόνο, που τώρα ο στρατιώτης Βανστάιν γέλασε μετά τη σύλληψη... μετά τη σιωπή... Και με το «γέλιο» του σαν να 'λεγε: Να μη χαθούμε μες στην ερημιά του κόσμου· γιατί χαθήκαμε μέσα σ' αυτό το κατάμεστο ξενιχτάδικο... «άγγελοι» — εμείς, μετανάστες σε υγρό υπόγειο ουρανό.

Και μετά πήρανε τηλέφωνο, ο Βανστάιν και ο χαφιάς, του... Δεν άκουγαν... Πήρανε μηδέν χρόνο - αριθμό μηδέν... και ύστερα απ' αυτό το μηδέν... πλησίασαν τον τροβαδούρο.

— Παίξε... θα του είπαν. «Παίξε» θα είπαν σε κείνο τον λαϊκό τραγουδιστή στ' αυτί, που σαν και τηλεγραφητής που ήταν· εκείνα τα χρόνια, ήξερε από αλαργινά μηνύματα.

Και έπαιξε μ' ενδόμυχο σπαραγμό, το μουζούκι του μέσα στις καρδιές, μέσα στο σπασμένο καιρό, ανοίγοντας πανόραμα στους ηρωικούς αταλάντευ-

τους, παίρνοντας στάσεις σωστές και άδολες, για το μέλλον...

Πέσανε, απ' τα χέρια του, τα χρισά του χέρια, δυο τραγούδια, που γύρεψαν οι βασανισμένοι, για να ξεχάσει ο μέσα στο κουτουκι λαός και ο έξω απ' αυτό! Και ζεστάθηκε η παγερή ατμόσφαιρα κι έσπασε η κούραση και η κακοκεφιά. Και κοίταζε κατάματα, τραγουδώντας — το ένα πίσω απ' τ' άλλο τα τραγούδια του, το σιωπηλό γεράκο. Κ' ήτανε σαν να του 'λεγει γέρο μου, δεν είναι εγγύηση η απόγνωση! Και δεν είσαι σε λάθος μέρος...

Έλα κάμε μαζί με τις διπλοπενιές μου. Πάμε όλοι μαζί με το ριθμό του χορού, με τα θολά βλέμματα των ξαναμμένων ματιών, όλοι κάμε με τη «ντερμπεντέρισσα» θλίψη — το κορίτσι την ασήμαντη αιτή εξοισία του τελευταίου λεωφορείου μέσα στην άγρια νύχτα. Πάμε κολασμένοι και βασανισμένοι, με το πάθος των μοιραίων, με τον αγιάτρευτο καημό των κατρεγμένων...

Και πήγαιναν με το τίποτα μιας διπλοπενιάς· πήγαιναν με το ρεμπέτικο, όλη τη νύχτα· μέχρι τα ξημερώματα, σκοτώνοντας κάτι σ' εκοχή βαρβαρότητας, κι αυτό το κάτι, — τι άλλο:-- ήταν από την αλλόκοτη πάθηση της πλήξης...

Και με το ξημέρωμα πάσανε τα ακούσματα. Τα κουβάλησαν μέσα τους με τη σιωπή και αγωνία οι γλιτωμένοι απ' το μπλόκο. Τελευταίως ανέβηκε τις σκάλες ο τραγουδιστής και είδε στον καθρέφτη τον εαυτό του αδύναμο και χλωμό. Τα μάτια του φαίνονταν σαν να είχαν μεγαλώσει, καθώς τα στεφάνωσαν μαύροι κύκλοι. Κι ο κόσμος, σαν να ήταν αλλιώςτικος κι είχε καιρούς και καιρούς να τον δει...

Ξημέρωνε· όλο ξημέρωνε μες σ' ένα ξέφρενο, κουρασμένο και αμιδρό φως, η Συννεφιασμένη Κυριακή. Το μπλόκο είχε λήξει. Τα καμιόνια φύγανε... Ο Βανστάιν χάθηκε κέρα απ' την ομίχλη, στο σκοτάδι της κόλασης.

Κι ο τραγουδιστής, κοιβαλώντας τον ελαφρό μπαγλαμά του στον ώμο και στην κλαμένη ψυχή του, τις δακρυλότιστες βαριές νότες του· έπαιρνε το δικό του δρόμο! Περιπατούσε και σκέφτονταν... τι καλό έκανε αυτές τις λιπηρές ώρες! Σαστίζει κανείς, έλεγε, σαν βλέπει, τι εύκολα που μπορεί να παρηγοριέται, τι εύκολα, που ξέρει ν' αποξεχνιέται η καρδιά των ανθρώπων.

Κόντευε να φτάσει στο φτωχό τσαρδί του. Οι δρόμοι της Σαλονίκης κατάλευκοι απ' το πρωινό χιόνι· κάποια καμπάνα μακρινή σήμανε τον πρώτο όρθο της σκλαβωμένης γης. Ολοίθε σκληρές γυμνές εικόνες, θλιβερή μιζέρια και αθλιότητα σ' αυτές τις φτωχογειτονιές... Λίγα βήματα πιο κάτω και πετρώνει το βλέμμα, θωρώντας κηλίδες αίματος πάνω στο χιόνι... Και ξαπλωμένο λίγο πιο κει ένα παλικάρι με γαζωμένο το στήθος· και το κεφάλι γυρτό, σπασμωδικά, και τα μάτια ορθάνοιχτα με μια τρομαχτική προσήλωσή, που σου δίνουν την ψευδαίσθηση της ζωής· μάτια στεφανωμένα με τη συννεφιά της μαύρης Κυριακής...

Στο περιθώριο της Ιστορίας

Ένα πρωτότυπο

συγκλονιστικό χρονικό

από τη μικρασιατική τραγωδία

Πώς είδα κι έζησα
την καταστροφή της Σμύρνης

Απομνημόνεμα του Πιχρονου τότε

Γιώργου Φωτιάδη

Ήμουν ένα ζωηρό παιδί στα έντεκά μου χρόνια. Είχα γεννηθεί στη Σμύρνη, στη γειτονιά του άγιου Τρύφωνα. Είχα βγάλει την Γ' Δημοτικού και δεν ξαναπήγα σχολείο, γιατί με πήρε σβάρνα η προσφυγιά.

Το 1922 που κήκε και ρήμαξε η Σμύρνη από τους Τούρκους, είδα με τα μάτια μου κι έζησα από κοντά όλη την τραγωδία! Και παρά τη μικρή μου, τότε ηλικία, θυμάμαι πολύ καλά και με λεπτομέρειες, πώς ακριβώς έγινε η καταστροφή.

Ήταν Αύγουστος του 1922, περίπου 13 με 15, όταν πέρασαν τα ελληνικά στρατεύματα, από τον άγιο Τρύφωνα. Όλοι ταλαιπωρημένοι. Τους ρώτησε ο πατέρας μου «πού πάτε;» Κι απάντησαν ότι πάνε για πυρομαχικά να εφοδιαστούν και θα γύριζαν στο μέτωπο. Είμαστε τόσο αφελείς, που το πιστέψαμε. Αργότερα, μάθαμε ότι, ήταν το Συν/γμα του Νικ. Πλαστήρα.

Την άλλη μέρα ήρθε στο σπίτι μας ένας λοχίας μ' ένα φίλο του οπλισμένοι, καβάλα σ' άλογα. Του είπαμε «Βασίλη, τι γίνεται;» Μας απάντησε: «Μη φοβόσαστε». Και φύγανε. Στο

μεταξύ, άρχισαν να ερημώνουν οι δρόμοι. Ένας πανικός έπιασε τους ανθρώπους. Τη νύχτα, δεν άναψαν τα φανάρια του Δήμου. Και ξημερώσαμε γεμάτοι αγωνία.

Το πρωί βγήκαμε όλοι στους δρόμους, και ρωτούσαμε ο ένας τον άλλον, τι γίνεται...

Χωρίς κανείς να μπορεί να δώσει εξήγηση· ώσπου, το απόγευμα, φάνηκαν νά 'ρχονται από μακριά λίγοι Τούρκοι καβαλάρηδες. Αυτό, ήταν αρκετό, για να φύγουν από τη γειτονιά μας όλοι, αναζητώντας ασφαλέστερο μέρος.

Η γιαγιά μου είχε ένα σπίτι στην Πούντα. Ήταν μια ακραία συνοικία κοντά στη θάλασσα. Εκεί κατοικούσαν Ιταλοί, Γάλλοι και Άγγλοι. Έτσι θεωρήσαμε ότι εκεί θα είμαστε πιο ασφαλείς. Μαζέψαμε λοιπόν τα ρούχα, τα φορτωθήκαμε στις πλάτες, και πήγαμε για καλύτερα στο σπίτι της γιαγιάς. Ο πατέρας μου, με πήρε και βγήκαμε σ' ένα κεντρικό μέρος της πόλης στην προκουμαία. Σταθήκαμε σ' ένα καφενείο, του Κλωναρίδη. Εκεί, ήταν πολλοί μαζεμένοι και συζητούσαν ανήσυχοι. Ένας Εβραίος πουλούσε φέσια... και δεν προλάβαινε να δίνει. Πήρε κι ο πατέρας μου. Κι ενώ πριν λίγο, έβλεπες Έλληνες να κορδώνονται... ξαφνικά γινότουσαν «Τούρκοι», φορώντας φέσια. Ύστερ' από δυο ώρες, ήταν αργά τ' απόγευμα, όταν ξεπρόβαλ' ένα τούρκικο ιππικό, περίπου 60 με 70, όλοι καβαλαραίοι σ' άλογα και μουλάρια, ακόμα και σε κυπρίεκα γαϊδούρια. Αυτοί ήταν οι πρώτοι Τούρκοι που μπήκανε στη Σμύρνη. Οι Έλληνες τους χαιρετούσαν τούρκικα, λέγοντας:

«Χος γκελντινίς». Δηλαδή καλωσορίσατε.

Το ήξερε αυτό το αγόρι, δούλευε σε μηχανουργείο μέχρι που τα όνειρά του γίνανε στάχτη και σκοτεινιάσμα στα ορθάνοιχτα πέτρινα μάτια του.

Με τα πολλά, με ραγισμένη καρδιά έφτασε στο σκοτεινό, έρημο, τσαρδί του. Βολεύτηκε με λίγη κι αυτός ζεστή στάχτη. Πήρε το μπαγλαμαδάκι του. Οι νότες στα τέλια πέφτανε σαν δάκρυα από τα σύννεφα της πικρής μέρας. Σε λίγο γέμισαν ήχος οι κόσμοι της θλιμμένης σιωπής... Η κάμαρη όλη. Ήχοι ονειρών, δαμαστές χιμαιρών μισοτελειωμένοι εκκίνητα μέσα στην άγρια και σκοτεινή άρνηση της υσαλειψιάς.

Αντίκρου ζωντανή η μορφή του σκοτωμένου παλικαριού και μέσα απ' τις πνοές της κατάθλιψης και τα νεφίσια των καημών αντήχησαν οι στίχοι: Συννεφιασμένη Κυριακή μοιάζει με τη ζωή μου...

Σε λίγο οι άνεμοι πήραν το τραγούδι στα φτερά τους. Έξω χιόνιζε· πουλιά της λευτεριάς και της καλής ελπίδας πήραν το τραγούδι και τό 'φεραν στις αυλές και στα στενάκια του Βοτανικού, στο στόμα των εργατών στις φάμπρικες, στα λυχνοφωτισμένα καπηλιά, της κουρασμένης ελληνικής ιπαρχιάς: Συννεφιασμένη Κυριακή!

Το ματωμένο σύμβολο μιας γενιάς, ο απόηχος μιας τραγικής διάψευσης και μιας λησμονημένης ήττας ή δόξας, ένα σκοτωμένο όνειρο, μια ελπίδα, μια θλιβερή διδαχή σιωπής, ένας παγωμένος στεναγμός, σ' ένα πρόσωπο με γυάλινα μάτια, με κατάχλωμο δέρμα, με πεθασμένα αυτιά, με γυμνά ξέσαρκα χείλη, ένας κλεισμένος δρόμος από ένα θάνατο, σφραγισμένο απ' τους κύκλους μιας ασάλευτης συννεφιάς, που φτάνει ίσαμε τα έσχατα όρια των καιρών... των καιρών μας!

Κι αυτοί με τη σειρά τους απαντούσαν.

Ένας Τούρκος μας χαιρέτησε με το δικό μας «γεια σας». Αφού μας προσπέρασαν, με κατεύθυνση του Ντουσού τα μπάνια, εγώ με τον πατέρα μου φύγαμε για το σπίτι μας.

Στην Πούντα περάσαμε 2-3 μέρες, κι είχαμε δυσκολίες για τα προς το ζειν. Τα πάντα ήταν κλειστά, και δεν μπορούσαμε να βρούμε τίποτα. Εμείς είμαστε 9 άτομα: Η γιαγιά μου, ο παπούς μου, ο πατέρας μου, η μάνα μου, εγώ ο Γιώργος μεγαλύτερος αδερφός, ο Γιάννης, η Ιωάννα, η Ελένη, και ο Νικηφόρος. Παίρναμε αλεύρι που είχαμε στο σπίτι, και κάναμε τηγανίτες.

Την άλλη μέρα, κατά τις 2 το μεσημέρι, ήρθε ένας Τούρκος σπίτι μας φορτωμένος μ' ένα τσουβάλι ζάχαρη πλακάκια, και τσιγάρα Γιαννουκάκη, που είχε στο σακκί. Τ' αγοράσαμε και μου έδωσε μερικά τσιγάρα ο πατέρας μου να πάω να τα πουλήσω. Παρά την ηλικία μου, ήμουν θαρραλέος, ζωηρός και δεν φοβόμουν. Ο πατέρας μου 'χε εμπιστοσύνη. Πήρα λοιπόν τα τσιγάρα και πήγα στου Χατζηφράγκου που ήταν κοντινή γειτονιά, και φώναξα «Τσιγάρααααα», ώσπου με φώναξε κάποιος και μου τα πήρε όλα τα πακέτα. Μέχρι να με πληρώσει ακούσαμε μια φωνή: «Γιάννη, Γιάννη, έλα πάνω στο δώμα (έτσι λέγαμε την ταράτσα) να δεις τι γίνεται». Πήγα κι εγώ από περιέργεια μαζί του, και βλέπαμε έναν μεγάλο καπνό να βγαίνει από την αρμένικη εκκλησία, με απρόβλεπτες συνέπειες. Με πλήρωσε κι αφού με ρώτησε, πού κάθονται, μου σισταίνει να πάω «γρήγορα στο σπίτι». Έφυγα τρεχάλα. Πήγα, έδωσα τα λεφτά στον πατέρα μου, και του είπα για τον καπνό, που δεν ήξεραν. Ανεβαίνουμε στο δικό μας δώμα, και βλέπουμε μέσα σε λίγα λεπτά, μια τεράστια φωτιά, όπου, από την αρμένικη εκκλησιά, έφτασε κοντά στου Χατζηφράγκου, καίγοντας με μανία, όλους τους ένα γύρω μαχαλάδες. Από μένα μάθανε στην Πούντα για τη φωτιά. Είχαν ανεβεί γύρω μας όλοι στα δώματα και παρακολουθούσαν τη φωτιά που ερχόταν με τέτοια ταχύτητα, σαν να τη μετέφερναν μ' αεροπλάνο. Μας έδερνε η αγωνία. Είμαστε έτοιμοι, αν πλησιάσει περισσότερο, να εγκαταλείψουμε το σπίτι.

Κατά τις 12 τα μεσάνυχτα, η φωτιά μας ήρθε πολύ κοντά, κι ο καπνός έπεφτε στα μάτια μας. Τότε, αρπάξαμε ό,τι πρόχειρο μπορούσαμε να πάρουμε, και πήγαμε στην προκουμαία. Εκεί ήταν μαζεμένοι όλοι οι Έλληνες από τη Σμύρνη και τα γύρω χωριά. Είχαμε στριμωχτεί

σαν σαρδέλες και δεν μπορούσαμε να κάνουμε ούτε ένα πόντο, σφιγμένοι. Ο ένας κολλημένος στον άλλον. Μήτε βήμα. Ούτε μπρος, ούτε πίσω. Πολλοί πέφτανε στη θάλασσα. Άλλοι για να γλιτώσουν, κι άλλοι από την ασφυξία για ν' ανασάνουν. Αλλά, πολλοί πνίγονταν και τους έχαφτε η θάλασσα... Ξένα πολεμικά καράβια, ιταλικά και γαλλικά ήταν αγκυροβολημένα πιο έξω, κι από τον κόσμο μακριά. Δε θυμάμαι αν ήταν και αγγλικά. Αρκετοί πέφτανε στη θάλασσα, πλησίαζαν τα καράβια με παρακάλια και κλάματα για να τους πάρουν να τους σώσουν... κι αυτοί όχι μόνο δεν τους λυπότανε για σωτηρία, αλλά τους έσπρωχναν και τους έπνιγαν.

Η «βοήθεια» των καραβιών, ήταν, να παρακολουθούνε τη φωτιά, σαν τους Νέρωνες που καίγανε τη Ρώμη... κι έπαιρναν φωτογραφίες και κιν γραφικές ταινίες.

Όταν ξημέρωσε η άλλη μέρα, μετά από την επιληπτική εκείνη νύχτα του τρόμου και της αγωνίας, ένας Τούρκος αξ κός καβάλα στ' άλογο, φώναξε: «Αιντε γκίτ... φύγετε Μερσιλί, Μπουρνόβα». Τότε, άρχισε ο κόσμος κατά χιλιάδες να προχωρεί προς την κατεύθυνση που μας είπε ο Τούρκος. Από το σημείο που είμασταν εμείς, για να πάμε στο Μερσιλί ήταν περίπου 3-4 χιλιόμετρα. Ο Μπουρνόβας ένα πολύ ωραίο προάστιο της Σμύρνης, ήταν πάνω από 20 χιλιόμετρα. Φτάσαμε στο Νταραγάτσι. Απέναντι ήταν το νεκροταφείο της Σμύρνης, και ο Γυμναστικός Σύλλογος του Πανιωνίου.

Ο κόσμος έμπαινε μέσα στο νεκροταφείο κατά μάζες. Μπήκαμε κι εμείς, για σωτηρία. Βρήκαμ' ένα μνήμα, το ανοίξαμε και χωθήκαμε μέσα. Στο μεταξύ, η φωτιά με τις τρομαχτικές της γλώσσες, προχωρούσε και κατάπινε τα πάντα. Πίσω από το κοιμητήριο, σε απόσταση περίπου 800 μέτρα, ήταν ο σιδηροδρομικός σταθμός και υπήρχαν βαγόνια φορτωμένα με οβίδες. Όταν κι αυτά πήρανε φωτιά... δεν περιγράφεται το τι έγινε! Οι οβίδες έσκαγαν και σφενδονίζονταν προς όλες τις κατευθύνσεις. Μερικές πέσανε μέσα στο νεκροταφείο. Άκουγα φριχτές φωνές! Γινότανε πανζουρλισμός, χωρίς να ξέρει κανείς τι θ' απογίνουμε. Έχανε η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα! Καθένας κοιτούσε τον εαυτό του, πώς θα μπορέσει να σωθεί. Άρχιζε και η πείνα να μας απειλεί. Όσοι είχαν από τα σπίτια τους λίγο αλεύρι και όσπρια, έσπαζαν τους σταυρούς των νεκρών, άναβαν φωτιές, κι έβραζαν τα όσπρια, ή έφτιαναν τηγανίτες. Όσοι δεν είχαν

τίποτε, εκλιπαρούσαν τους άλλους, να πάρουν κάτι να ξεγελάσουν την πείνα τους, ή και την πείνα των μικρών παιδιών τους. Αλλά, ποιός να λυπηθεί ποιόν... που όλοι είμαστε για κλάματα, και «ο σώζων εαυτὸν σωθείτω!».

Την άλλη μέρα, παρουσιάστηκαν δυο Τούρκοι και μάζευαν λεφτά, δήθεν να μας προστατέψουν από τη μανία των κανίβαλων ομογενών τους... και τη νύχτα, οι ίδιοι, διάλεγαν τις όμορφες κοπέλες, τις Ελληνοπούλες, τις βίαζαν και τις έδιναν σε άλλους. Πολλές βρεθήκανε σφαγμένες. Εμείς ακούγαμε τις φωνές και τα ουρλιαχτά τους, μα κανένας δεν τολμούσε να τις βοηθήσει. Τα απεριγράφατα εκείνα όργια, γίνονταν μπροστά στα έντρομα μάτια μας.

Μετά από τρεις μέρες, ο πατέρας μου, με πήρε και πήγαμε στην Πούντα στο σπίτι της γιαγιάς, για να ιδούμε τι γινόταν και εκείνο το μέρος. Η φωτιά δεν είχε φτάσει ως το σπίτι. Γυρίσαμε τότε, πήραμε και τους άλλους και πήγαμε για το σπίτι μας. Φεύγοντας, βρήκαμε ένα εγκαταλειμένο μωρό, το πήραμε κι αυτό μαζί μας. Το κρατούσα εγώ στην αγκαλιά μου, αλλά σε 2 μέρες πέθανε! Ύστερα με πήρε ο πατέρας μου και πήγαμε στην προκουαία. Η φωτιά είχε σχεδόν σβήσει σ' εκείνη την περιοχή, και είχε πάρει άλλη κατεύθυνση. Τα καμμένα σπίτια και μαγαζιά, έβγαζαν καπνούς, και η θάλασσα ήταν κατάσπαρτη από πτώματα!

Πρώτη μου φορά έβλεπα τέτοια φρίκη, με τόση συγκίνηση, κι έκλαιγα, για τόσους πνιγμένους ανθρώπους, που δε μετριούνταν!

Ήταν όλοι τους μπρούμιτα, νεκροί, και πρισμένοι!

Φριχτότερο θέαμα δεν υπήρχε!

Ο κόσμος ο δικός μας είχε πολύ αραιώσει. Μόνο οι βάρβαροι Τούρκοι φαινόταν εδώ κι εκεί. Είχαν βάλει για συγκοινωνία το τραμ με τ' άλογα, από το Διοικητήριο μέχρι του Ντουσού τα μάνια.

Πήραμε κι εμείς το τραμ και φτάσαμε ως τα Κερεσετζίδικα. Εκεί είδαμε μια γνωστή γριά τσουρουφλισμένη, και τη ρώτησε ο πατέρας μου:

«Εσύ δεν είσαι η μάνα του Σαντασαά;»

«Ναι, γιόκα μου». Του αποκρίθηκε, κι έπεσε στα πόδια του κλαίγοντας! Τον ικέτευε για να τη σώσουμε.

«Πώς γλίτωσες από τη φωτιά;».

«Ξερνάμενη από δω κι από κει!»

Η γερόντισσα δεν μπορούσε να πάρει τα

πόδια της, ήταν και πολύ χοντρή και την είχαν εγκαταλείψει.

Ο πατέρας μου ήξερε καλά τα τούρκικα, και μίλησε σε δυο Τούρκους. Βρήκαμε μια καρότσα και τη βάλουμε απάνω. Ήταν τόσο βαριά που ο καροτσέρης ήθελε να την κατεβάσει. Με πολλή κόπο τη μεταφέραμε στο σπίτι μας. Φροντίσαμε να βρούμε τους δικούς της. Ήταν στο νεκροταφείο.

Πήγα εγώ και φώναζα «Σαντασααά, Σαντασααά». Μετά από ώρα τους βρήκα. Αλλά, δεν έδειξαν καμιά προθυμία να την πάρουν. Γιατί δεν είχαν πού να την πάνε και την άφησαν και πέθανε.

Ξαφνικά, μάθαμε ότι ήρθε ένα εγγλέζικο καράβι κι έπαιρνε κόσμο.

Βρήκαμε έναν Ιταλό γνωστό και μας το βεβαίωσε.

Τότε, πήραμε βιαστικά ό,τι μπορούσαμε να μεταφέρουμε και τραβήξαμε κατευθείαν να μπαρκάρουμε σ' αυτό, από το σημείο της γκαζόσκαρας. Εκεί υπήρχε ένα κιγκλίδωμα από κάγκελα. Είχανε βγάλει ένα κάγκελο που μόλις να χωράει άνθρωπο. Τρυπώσαμε. Ήταν κι ένας Τούρκος που μας έσπρωχνε και μας κλώτσαγε από πίσω.

Έτσι, κατορθώσαμε και φτάσαμε στο βαπόρι. Ο ένας απάνω στον άλλον. Μόλις άνοιξε πλώρη το καράβι φίσκα γεμάτο, πετάξαμε όλοι τα φέσια στη θάλασσα...

Το πλοίο, μας έβγαλε στη Μυτιλήνη...

Είμαστε γυμνοί, πεινασμένοι, ελεεινοί και άστεγοι! Περιφερόμαστ' εδώ κι εκεί σαν απολωλά πρόβατα...

Κι από τότε άρχισε το μαρτύριο της προσφυγιάς μας!...

ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΑΛΑΜΑ

«Πολεμώντας τους
ναζήδες» είναι 52 πατριω-
τικά, ιστορικά και ψυχολο-
γικά διηγήματα, βγαλμένα μέσα
από τη φωτιά του πολέμου, ενάντια
στους φασίστες καταχτητές του 1943-
1944.

Οι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, παρουσιάσεις, γνώμες και κρίσεις

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Κανω κριτική δημιουργώντας και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη
Μιχαήλ Άγγελος

NICOLAE CEAUSESCU: «*Το Δικαίωμα στη Ζωή, Δικαίωμα στην Ειρήνη*» Αθήνα '85. Έκδ. «Κρίνος». Σελ. 310. Είναι ένα εξαιρετικό βιβλίο, του προέδρου της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Ρουμανίας, που κικλοφόρησε με επιτυχία, πρόσφατα και στην Ελλάδα, με πρόλογο του Θόδωρου Κατριβάνου.

Το μετέφρασε πιστά και γλαφυρά, ο γνωστός και σπουδαίος μεταφραστής της ρουμανικής και της ρώσικης γλώσσας Σωκράτης Λούλης. Τα κείμενα του αρχηγού του ρουμανικού κράτους, ανθολογήθηκαν από την έκδοση των Απάντων των 28 τόμων.

Το έργο αυτό, αποτελεί σταθμό για τη διαφώτιση των Ελλήνων, πάνω στην πρωτοπόρα και συνεχή δράση του προέδρου Τσαουσέσκου, για το μεγάλο πρόβλημα της ειρήνης του κόσμου.

Γενικά, η ρουμανική πολιτική, πάνω στην υπόθεση του αγώνα για μια αποπυρηνικοποιημένη ζώνη στα Βαλκάνια και στην Ευρώπη, έχει δημιουργήσει μια παράδοση, κι έχει διακριθεί στο διεθνή στίβο με αλληπάλληλες προτάσεις και συνέπεια στο μεγάλο σκοπό, να παγιωθεί η μυριοκόπητη ειρήνη στους λαούς, που είναι πάντα επισφαλής, όσο υπάρχουν χρισοκάνθαροι καπιταλιστές, πολεμοκάπηλοι στη γη.

Για τον πρόεδρο Τσαουσέσκου, το μέγα και πρώτο αγαθό της ειρήνης, έγινε έμμονο, ειγενικό πάθος, αγωνιστικό βίωμα, και ιδεώδες όραμα, για την επικράτησή της, και μονιμότητά της, στο παρόν και στο μέλλον· και για την επικοδομητική φιλία και συνεργασία των λαών. Το δικαίωμα στη ζωή και στην ειρήνη που υπερασπίζεται ο συγγραφέας, με τόση πίστη κι ευσυνειδησία, πρέπει να γίνει ιερής συμμαχίας επιδίωξη, κύριο μέλημα, συνείδηση κι επαγρύπνηση σε όλους τους ανθρώπους και τους λαούς του πολιτισμένου κόσμου.

Οι προσπάθειες κι ο αγώνας του Ρουμάνου πρωτομάχου, φιλειρηνιστή ηγέτη, καθώς και των «έξη» αρχηγών κρατών, που επωμίστηκαν υψηλό χρέος προστασίας και διαιτησίας ανάμεσα στους δύο γίγαντες, είναι σχετικά ελπιδοφόρο γεγονός, για θετικά αποτελέσματα. Οι πρωτοβουλίες αυτές, προσφέρουν θετικές υπηρεσίες. Ενεργούν και καθοδηγούνται, από το κίνητρο της σωτηρίας της ανθρωπότητας, από ενδεχόμενο πυρηνικό αφανισμό, και συνα-

κόλουθα για τη διαφύλαξη και την ασφάλεια όλων των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Ο πρόεδρος Τσ. υποστηρίζει ότι, όλα τα προβλήματα και οι διαφορές που προκύπτουν ανάμεσα σε κράτη και λαούς, ιδεολογικές διενέξεις, οξείες ανταγωνιστικές διαθέσεις, θα πρέπει να κραίνονται και να διειθετούνται με το πνεύμα της μη βίας. Με το πνεύμα, πάνω ακόμα, της κατανόησης και της ειλικρίνειας, της φιλίας και συνεργασίας, σε τράπεζες διαπραγματεύσεων και κοινών συμφερόντων. Πάνω σ' αυτό, ο Τσ. επιμένει, να καθιερωθεί σύστημα εγγυήσεων, με την κατάργηση των πυρηνικών όπλων, και των στρατιωτικών ανταγωνισμών των υπερδυνάμεων. Θα πρέπει κάποτε να πάψει να ισχύει το αξίωμα του Ταλειράνδου και του Αιζενχάουερ: «*Μίλα για ειρήνη κι ετοιμάσου για πόλεμο*».

Γιατί, όσα ξοδεύονται για τους εξοπλισμούς.. θα έτρεφαν στο τριπλάσιο τον πενιχρό κλητισμό του πλανήτη.

Το βιβλίο του υπέρμαχου ειρηνιστή ηγέτη, σκοπεύει στην αποτροπή κάθε πολέμου και βίας, τη λύτρωση των ανθρώπων από τον τρόμο του ολέθρου και την κατοχύρωση του φυσικού, του ιερού, και αναφαίετου δικαιώματος, της ζωής, της ειρήνης, της ασφάλειας, και της προόδου κι ευημερίας των λαών.

Το έργο του προέδρου Τσ., με το πνεύμα και το μήνιμα του ΟΗΕ και του Ελσίνκι, είναι πάντα επίκαιρο, και για τις τωρινές και για τις μελλούμενες γενιές. Ανήκει στη ρεαλιστική και ανθρωπιστική σχολή της πολιτικής, ιστορικής, και κοινωνικής φιλολογίας και φιλοσοφίας.

Σαν εκδοτικό γεγονός στην Ελλάδα, αναθερμαίνει και προάγει και τους φιλικοσυντροφικούς πολιτισμικούς δεσμούς, ανάμεσα στους δύο λαούς μας, με κάθε δυνατή προέκταση κι επιρροή και στη βαλκανική, ευρωπαϊκή και διεθνή κοινή γνώμη.

Λάμπρου Μάλαμα
Διάλογοι με τη Τζίνα
Φωνές ματιών και λογισμών
Ανθρωπομορφικό μυθιστόρημα
για μικρά και μεγάλα παιδιά

Κώστα Γ. Καλαντζή (Θεσσαλού): 1) «*Η Μάντρα της Κυρα-Σόφης κι άλλες αληθινές ιστορίες*». Αθήνα '85. Έκδ. «Δίπτυχο». Σελ. 144. Και 2) «*Στον Αστερισμό του Δημήτρη Γληνού. Κώστας Σωτηρίου. Ρόζα Ιμβριώτη. Μιχάλης Παπαμαίρος. Οι τρεις φωτισμένοι παιδαγωγοί και αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης*». Αθήνα '85. Έκδ. «Δίπτυχο». Σελ. 220. Είναι δυο έργα πολύ σημαντικά, πρωτότυπα και διδαχτικά, με πλούσια στοιχεία, από τον αγωνιστικό, πολυτάραχο, ηρωικό και πολύπαθο βίο του λαού μας και των μέγιστων φωστήρων της τρισηλίου του παιδείας. Το ένα απ' αυτά, ζωντανεύει τους αφυπνιστές και πλάστες των νέων εθνικών συνειδήσεων. Είναι οι διάσημοι διδάχοι Γληνός - Σωτηρίου - Ρόζα Ιμβριώτη - Παπαμαίρος. Αυτοί που καταίγασαν με τα φώτα τους από το πρώτο ήμισυ του αιώνα μας το σκοτεινό ουρανό της Πατρίδας και θα λάμπουν στον ορίζοντα με το πνεύμα και τα έργα τους, σαν αυγερινοί που φέρουν το ρόδινο ξημέρωμα. Είναι εκείνοι που άνοιξαν και χάραξαν τις πιο φωτεινές συντεταγμένες του νεοελληνικού ανθρωπιστικού πολιτισμού.

Ο Θεσσαλοηπειρώτης, και Καισαριανιώτης Κ. Καλαντζής, σαν αγωνιστής και ανώτερος παιδαγωγός, φιλόλογος και αληθινός ποιητής, αποτελεί καύχημα και καμάρι του αγωνιστικού κι εκπαιδευτικού κόσμου που τονε γνώρισε. Τα ποιήματα και τα διηγήματά του, τα δοκίμια και τα πορτρέτα του, είναι όλα διαμάντια της αντιστασιακής μας λογοτεχνίας. Λαγυρά, συγκινητικά και πειστικά, έχουν όλα μιαν αλληλουχιακή ενότητα. Και τα σε δημοτική και δεκαπεντασύλλαβη φόρμα τραγούδια του, και τ' αφηγήματά του, ηρωικά και δραματικά, είναι μέσα από τη φωτιά των αγώνων. Είναι όλα, και μαζί και χωριστά, και χρονικά, και ντοκουμέντα, και μαρτυρίες, και θρυλικές βιογραφίες.

Όλη η τέχνη του Κ. είναι βιωματική, ιστορική αλήθεια. Είναι η πεμπουσία της πανέμορφης και πολύχυμης ζωής, της αναστημένης σε κολοφώνες εξάρσεως, της ενσωματωμένης με εντελέχεια και ενσυναίσθηση στο ΕΑΜ - ΕΠΙΟΝ - ΕΛΑΣ, του ψυχικά αδούλωτου λαού μας. Ο Καλαντζής προσωποποιεί την ίδια τη μεγάλη ψυχή και λεβεντιά της πιο γνήσιας κι ενάρετης ρωμιοσύνης και στον αγωνιστικό, και περιπετειώδη κατατρεγμένο βίο του, και στη λογοτεχνία του. Μια λογοτεχνία που αποπνέει όλο το άρωμα και το δημιουργικό μεγαλείο των λαϊκών μας αξιών. Όποιος διαβάσει Καλαντζή (Θεσσαλό), τόσο στα σπάνια, επιστημονικά και παιδαγωγικά του έργα, άλλο τόσο και στα λογοτεχνικά του, αγαπάει πίοτερο το λαό μας, και δυναμώνει μέσα του το φως, τη γηγενή του περηφάνια. Κι έχει οι κάδες εργασίες, ζημωμένες με δάκρυα τιμής, αλληλεγγύης, μόχθου, από τους πόνοους του λαού, τα βάσανά του, τους καημούς, και τα οράματά του.

Όσο για τους θεμελιωτές της αναγεννητικής παιδείας, τι να πούμε; εμείς; Ο Κ. τους γνώρισε, τους

έζησε και προσπορίζει τις ανάλογες τιμές στους ακοίμητους και φωτοβόλους φάρους, που πέρασαν τη φιλοσοφημένη αγέρωχη κι ολύμπια ζωή τους από τόσες συνθλιπτικές συμπληγάδες αντιδράσεων, εξοντωτικών φανατισμών και διωγμών, και βγήκαν νικητές. Αστέρες πρώτου μεγέθους, που αν οι συνθήκες ευνοούσαν... αυτοί θα ήταν οι πρωτομάστοροι κι οδηγητές, μιας νέας και ζηλευτής σοσιαλιστικής Ελλάδας.

Αυτούς τους γίγαντες δασκάλους και οδηγητές του σωστού επαναστατικού, ριζοσπαστικού και ανθρωπιστικού διαφωτισμού, ο Κ. σκιαγραφεί περιεχτικά και δίκαια, σαν αρμόδιος και αυθεντικός φίλος, συναγωνιστής, και συνεργάτης τους. Γι' αυτό και πρέπει τα βιβλία του, να κυκλοφορήσουν πλατιά, να διαδοθούν, να προβληθούν και να διαβαστούν παντού. Να πάρουν τη θέση τους σε κάθε ελληνική βιβλιοθήκη.

Κώστα Μαϊστράλη: «Στη χ αίτη του τόξου»
Αθήνα '86. Σελ. 112. Μια νέα, 7η, ποιητική συλλογή του εκλεκτού ποιητή της ανθρωπιάς και της ειρήνης.

Ο Κ.Μ. σαν αν. αξ/κός ε.α., τιμάει τον κόσμο των απόμαχων, όμως ισόβιων μαχητών, στην αληθινή ποίηση για το λαό.

Τριπλή η τιμή, του φιλοσοφημένου, πηγαίου βάρδου Μαϊστράλη, για την τριφυλλιακή και στρ/κή καταγωγή του, για τα προοδευτικά μας γράμματα και για έναν κόσμο ανθρωπινότερο, α-δερφικό κι ευτυχισμένο.

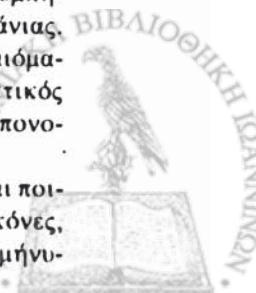
Αποθέωση λυρισμού, με ψήγματα της έννοιας του τραγικού, είναι η παινεμένη τέχνη του. Οι στίχοι του καμπάνες λυτρωμού.

Ένας δυναμικός ποιητής που πάει μπροστά, στον πιο αξιέπαινο, σωστό προορισμό του. Όπως και οι άλλοι απόστρατοι, αλλ' αυτοστρατευμένοι λεβέντες της γενιάς και της σειράς του (λογοτεχνικής γενιάς του 1950 και δώθε) Κυριακόπουλος, Γαλάζης, Κοφίνης, Κατσίμπας και Τσιτσιπής. Έδωσαν και δίνουν με το ανάστημά τους και τη γενναία και μεγάλη καρδιά τους, το αδιάκοπο παρών, στα μεγάλα προβλήματα και προσκλητήρια των καιρών.

Ο Μαϊστράλης και στον ελεύθερο και στον έμμετρο στίχο του, είναι μεγαλόπνοος. Η ποίησή του απεικονίζει μια καφτή πραγματικότητα με ιδιότυπη μορφή. Επιδρά και συγκινεί βαθιά τις καρδιές των απλών ανθρώπων. Τις θερμαίνει, τις δυναμώνει ηθικά, τις ανανιώνει και τις αναβαφτίζει στην κολυμπήθρα της αισιοδοξίας, της χαράς και της περηφάνιας.

Χαρακτηριστικό της ανθρωπιάς, της γενναϊότητας, της ευψυχίας του, είναι κι ένας λεπτός και δηκτικός σαρκασμός, σε πρόσωπα μαριονέτες, που υπονομείουν τις τύχες και το μέλλον του κόσμου.

Ο λόγος του έχει κρυστάλλινη διαφάνεια και ποιητικό μέγεθος. Μεσ από τραχιές πολεμικές εικόνες, μπορεί και δίνει έμμεσα το αντιπολεμικό του μήνυμα.

Ο Μαιστράλης πνέει δυνατούς και υμνητικούς, για τη ζωή, μαίστρους αισιοδοξίας και ρωμαλέα των υψηλών ιδανικών κραυγή επιστασίας. Οι άρπες των λογισμών του, του δίνουν τη χάρη και την αντρίκιαν αρετή του σκληρού, όσο και τρυφερού ποιητή, με γερή και φτερωτή δύναμη στον πήγασό του, που πετάει και προσγειώνεται σ' όλα τα μέρη του ανθρώπινου πόνου, και τα ζεσταίνει, τ' απαλαίνει, με σεβασμό και μεγαλοψυχία.

Μεγάλα και λατρευτικά του ιδεώδη: ο ύμνος της ζωής και της αφθαρσίας, της τιμής, και της αγάπης, στα φυσικά φαινόμενα, και σ' όλα τ' ανθρώπινα επιφαινόμενα.

Χαιρετίζουμε και συγχαίρουμε το ρεαλιστή ποιητή, με την ατόφια προσωπική και υφολογική του ιδιομορφία. «Μας πήρανε για δούλους» «... Και τώρα: Πέτρωσε η οργή. / Τώρα σιγά σιγά γιομίζει η χώρα / μ' άνεμο. / Σιγά σιγά γιόμισ' ο τόπος με βατράχια / βαμβάκια πύου εχινόκκοκους ληστές του Έκτου στόλου / και ναρκωτικά!...

«Η θέση μου» Είναι ένα άλλο που θυμίζει μορφικά μόνο, το καβάφειο ύφος. «Η θέση μου δεν ήταν διόλου κλαίσχιντη / την είχε κάμει κλαίσχιντην εντούτοις, μια σάπια ιεραρχία στο Στρατό. / Στοις ώμους της διαβλητά έφριτταν τ' άστρα, "Στοις στρατώνες δεν υπάρχει ποίηση πια..." είπα / κι αιμορραγώντας στέγνωσε η ζωή μου / κι αδημονώντας επέρασε η ζωή μου σε τάφο και καμινι "εν οδυρμό".».

Θάνου Κωτσόπουλου: «Ο τρελός γεωπόνος και τ' άλλα διηγήματα»

Αθήνα '85 Έκδ. Μαυρίδη. Σελ. 142. Απόμαχος από τη σκηνή του θεάτρου, ο κοριφαίος και δημοφιλής ηθοποιός, αποδείχνει υδιάκοπα κι ακαταπρόλητα το πολισίανθετο, υπέροχο και πολύχυμο ταλέντο του και στον τομέα της δημιουργικής λογοτεχνίας.

Θεατρικός συγγραφέας, και κριτικός θεάτρου, ποιητής, μυθιστοριογράφος, τώρα και διηγηματογράφος. Ο Κωτσόπουλος, απλώνει αδιάκοπα κι ακαταπρόλητα, με εγρήγορση και δυναμισμό, τα πολιθαίμαστα φυσικά του χαρίσματα, και την πλαστική του λόγου δραματική των εμπνεύσεών του, προσφορά.

Πολλοί συνάδελφοί του, καλλιτέχνες ολκής, που διέπρεψαν πάνω στο σκληρό παλκοσένικο, σ' αυτό το πλάνο κι επίμοχθο «σανίδι» χάθηκαν και χάνονται, όταν το αποχαιρετούν.

Μα ο Θ.Κ. αποδείχνεται διφυής, διστεφής και διευκρίνιστος, θεατρικός και λογοτεχνικός αθλητής. Ένας αγέρωχος κι ευάντοχος πρωταθλητής, σ' αυτό το στίβο της ζωής των χρόνων μας.

Έξη διηγήματα και δυο νουβέλες προσφέρει στο με τον παραπάνω τίτλο, όγδοο κατά σειρά, βιβλίο του.

Ο «τρελός γεωπόνος» του, είναι μια δυνατής φαντασίας νουβέλα. Ο σ. γίνεται συμμετοχος σε κάθε περιπέτεια. Με θαυμάσια και πρωτότυπα ευρήματα, μας δίνει κοσμοσωτήρια αντιπολεμικά μηνύματα.

Σκιτσάρει ζωντανά, και αφηγείται γλαφυρά, τη ζωή του τρελού γεωπόνου, που τον καλεί και τον ίδιο σαν φίλο του, σ' εν' αλλόκοσμο μέρος, και σε μια μυστηριώδη ατμόσφαιρα παραξενιάς, και δέους. Εκεί ο γεωπόνος, με την τρέλα του, αποδείχνει στο

συγγραφέα, την αποστροφή και τον εξορκισμό του, στην ψυχική και κοινωνική αποσύνθεση, την απανθρωπιά, τη σήψη, και τον ολέθριο πολεμικό, και πυρηνικό αφανισμό. Γυμνώνει τον άνθρωπο, μέσα στη μόνωση, αυτοκατάδοικο, στην τρέλα και την αυτοκαταστροφή του, με τη συμπίνα στη ζωή και στη φύση. Το δράμα παίρνει διαστάσεις για το μοναχικό άνθρωπο, που χάνει την οικογένεια, κι σγκαλιάζει παραλογικά τα δέντρα, με περισσή λατρεία κι αποσιώπηση κάνοντάς τα ανθρωπομορφικά

Μέσα από την τρέλα του ήρωά του (σαν τις τρέλες της κοινωνίας που ζούμε κι εμείς με κάθε μορφή, έγκλημα) Ο Κωτσόπουλος ξετυλίγει μια τραγωδία, με προεκτάσεις, που αντιστοιχούν γενικότερα, στο σύγχρονο κόσμο με τη χαμένη ψυχή, και με το μήνυμα και την ελπίδα, να βγει από τη νεκρή φύση, πωζοντάς τη βλάστησή της και τη χαρά της ζωής.

Ο συμβολισμός, και το φανταστικό δαιμόνιο του συγγραφέα, σε καταχτούνε. Σε όλα τα διηγήματά του, το γράψιμό του είναι καθαριο, άσφογο και γοητευτικό.

Στοις «Στρατοκόπους», οι δυο ήρωές του, είναι φτωχοί και συμπαθέστατοι. Ένας παοίς κι ένα αγόρι, που ο σ. μ' ένα δικό του δραματοποιημένο τρόπο, δίνει το συγκινητικό μεγαλείο της ανθρωπιάς, στις εγκαταλειμμένες και πονεμένες ψυχές του λαού.

«Τα φιδία» του, είναι κι αυτό τραγικό διήγημα. Αναφέρεται σ' ένα κλίμα αγιοριτικού καλογορηικού κι αργού, ασκητικού θανάτου, με όλο το μεταφυσικό φάσμα, της απάρνησης των εγκυσμιών και της ζωής, στο πρόσωπο ενός ασκητή, που με σπαραχτική συμπίνα τον βρίσκει ο αδερφός του με τον αφηγητή, σε μια Σκήτη, ν' αργοπεθαίνει με το σύνδρομο της θεολήψιας.

Ο Κωτσόπουλος δίνει με παραστατική υποβλητικότητα, τον σατανικό και δεισιδαιμόνο καλογορηισμό, που τον περιζώνουν τα λογής φιδία, της αυτοκατάδοικης κι αθεράπευτης υστερίας του μονασμού του. Μέσα από τον καμβά ετούτον, ο σ. στιγματίζει, με τη σύγκρουση των αντιθέσεων, και την απληστία του σημερινού ανθρώπου, της εξαλλης καταναλωτικής κοινωνίας που ζούμε.

Στον «Άλλο κύβο της Βαβέλ», με πολύ δεξιοτεχνία, μας δίνει το φιλειρηνικό ιδανικό, παρηγοριά κι απαντοχή, στον εναγώνιο και τραγικό βίο των συγκαιρινών μας, που απειλείται από τον τερατόμορφο πολεμοκαπηλισμό. Σ' αυτό, περιέχει με βιβλική αλληγορία, και συμβολισμούς, το πειστικό του αποτέλεσμα.

Η «Καινούργια μέρα», είναι ένα αριστούργημα με συμπυκνωμένα και ουσιώδη παραινετικά μάνας προς γιό, για τη νέα χαρούμενη ζωή.

Όλα τα διηγήματα του Κωτσόπουλου, είναι δι-
σαχτικά. Με τις περιπέτειές τους μαγνητίζουν. Με
το δραματικό τους χαρακτήρα, συγκινούν και λυ-
τρώνουν και με τον ωραίο λόγο τους, μαγεύουν και
τέρπουν.

Πάνου Φούντα: 1) «Αντάμα με τη Λευτεριά»

2) «Στην Εύβοια στραυρώσανε τη λευτεριά» Α-
θήνα. Σελ. 216. Την απλή και τίμια συγκινητική
προσφορά του, κατάθεσε και ο Ρουμελιώτης αγωνι-
στής Πάνος Φούντας ή Καρακλιούμ. Είναι δυο βι-
βλία με γνήσιες, από τον άνισο, σκληρό, υπεράν-
θρωπο, και τιτάνιο αγώνα του λαού μας, στα χρόνια
της Αντίστασης και του Εμφύλιου, από τα βουνά, τις
φυλακές της Κέρκυρας και τα στρατοδικεία.

Είναι ένα θαυμαστό και περήφανο οδοιπορικό
του, με συγκλονιστικές μαρτυρίες και αποκαλυπτι-
κά στοιχεία, σε πρόσωπα και γεγονότα, συγκρού-
σεις κι αντιθέσεις, δραματικά και τραγικά επεισό-
δια. Όλες αυτές οι απτές αναμνήσεις του, στάσεις
και θέσεις, του θελλώδικου βίου του, και το στίγμα
της σωστής και δίκαιης κριτικής, για τους ανόητους
κι ελλειπούς πολιτικούς ηγέτες της εποχής, με τα
παζυρίματα στους προαιώνιους εχθρούς του λαού
μας Άγγλους, τις επάρατες Συμφωνίες και τα ξε-
πουλήματα των καταχτήσεών μας.

Ο Φ. Έχει λόγο ευσυνείδητο, μεστό και γλαφυρό.
Σκιτσάρει με παραστατική ζωντάνια και πυκνή ου-
σία τους καπεταναίους και τους αντάρτες που γνώ-
ρισε. Γράφει με το αίμα της καρδιάς του.

Χαίρεσαι το βιβλίο με την ηρωική δράση των
ελασιτών στην περιοχή του, και κλαις με την παρά-
δοση των όπλων τους!

Το άλλο με την τραγωδία του εμφύλιου... το νιώ-
θεις, ως τα κατάβαθα, και συγκλονίζεσαι από συγκι-
νήσεις, απορροφώντας έμμεσα τα λυτρωτικά μηνύ-
ματά του.

Μνήμη δυνατή, χρονολογίες, ονόματα, μάχες,
συμβάντα, που σου κρατούν την ανάσα και πάντα
κύριος άξονας ο ίδιος και οι περιπέτειές του, μαζί με
ηρωικούς θανάτους, άδικες και τραγικές εκτελέσεις
συντρόφων του.

Και τα δύο βιβλία, είναι απομνημονεύματα, γεμά-
τα ειλικρίνεια και πειστικότητα, θαρραλέα και βιω-
μένα ντοκουμέντα.

Αφηγήσεις δοσμένες με ποιητική διάθεση σε πε-
ριγραφές και σκιτσαρίσματα τύπων και χαρακτή-
ρων, ακόμα και μέσα σε ιστορικές περιπτώσεις
και αδυναμίες.

Είναι σαν το Φούντα χιλιάδες ακόμα σ' όλη τη
χώμα, τίμιοι κι αλώβητοι συναγωνιστές, που θυσία-
σαν τα πάντα στη ζωή τους, και θέλουν να γράψουν.
Να πούνε το λόγο τους. Ν' αλαφρώσουν τον πόνο
τους. Να εκτονώσουν τα φαρμάκια τους. Αλλά προ-
πάντων να ρίξουν και μια ευθύνη κι ένα παράπονο
στον Άρη, που δεν μπόρεσε να «καρφώσει στη
λόγχη του» τους ένοχους πολιτικούς ηγέτες όπως

γράφει σε μότο του ο Καρακλιούμ.

Δεν υπάρχουν πιο δραματικές και συγκλονιστικές
καταθέσεις, σαν αυτές οι μαρτυρίες του Φούντα, και
άλλων πολλών. Δεν μπορούν να λησμονήσουν. Για-
τί εξάντλησαν όλο το δυναμισμό του βίου τους,
στους τοτινούς αγώνες, με τ' όραμα και τη σίγουρη
απαντοχή, μιας νέας δίκαιης ισότιμης κι αγαθοδό-
τρας κοινωνίας. Και τώρα και όσο ζούνε, θα πονούν,
θα υποφέρουν ηθικά, Ψυχολογείστε τους, κ' ίσως
τους δικαιολογήσετε. Δε θέλουν πολλοί, βαριά δει-
νοπαθήμενοι, ν' ακούνε για λήθη. Η ζωή βέβαια
προχωρεί, αλλά η σκέψη τους και η ψυχή τους,
φτερουγίζουν στα βουνά και στα φαράγγια, στα κε-
λιά των φυλακών, και σε στρατόπεδα βασάνων. Θέ-
λουν μ' ένα λόγο, ένα άρθρο, ή μ' ένα και δυο
βιβλία, να βγάλουνε τα άχτια τους πριν πεθάνουν
μιας κι επέζησαν από τις λαίλαπες εκείνες. Όμως ας
παρηγοριούνται, κι ας είναι περήφανοι. Γιατί εμείς
κάναμε το χρέος μας και σε τίποτα δεν ευθυνόμα-
στε, οι απλοί αγωνιστές για την άτυχη πολιτική
ηγεσία. Έκανε και ο λαός της Κίνας 1.300 χρόνια
να λυτρωθεί. Κι αν δε βρισκόταν ένας Μάο, ακόμα
θα πέθαινε της πείνας. Εμείς από το 1821 ως τώρα,
160 χρόνια έχουμε, κι εθνική ανεξαρτησία δεν κα-
ταχτήσαμε. Έτσι μας τρώγανε: τα ξεπουλήματα, οι
προδοσίες κ' οι διχόνοιες. Δεν έχουμε χώρο να πα-
ραθέσουμε' εδώ ένα δείγμα από την άδοξη κι αβία-
στη σημαδιακή γραφή του Φούντα που σκλαβώνει.

Καλή σου ώρα και τιμή σου, Πάνο Φούντα. Και
τιμή και δόξα στον περίφημο κι απαραλλήλιστο
ηγέτη Διαμαντή το «θεϊκό γιό του Παρνασού», όπως
σωστά τονε χαρακτηρίζεις. Καθώς και στον Καρα-
λίβανο και σ' όλους που τιμάς, τους μάρτυρες και
ήρωες τ' αγώνα. Σ' ευχαριστούμε από καρδιάς, για
όσα μολογάς, σαν αυτόπτης, μ' ένα επιμνημόσυνο
δάκρυ αντάμα, για το μεγάλο αρχηγό των ανταρτών
της Ρούμελης! Εκείνον τον αθάνατο Διαμαντή πού
'μοιαζε θαρρείς Καραϊσκάκη «Μόρα Βαλεσής», ό-
πως τον έλεγαν αξιοθαύμαστα το γιό της καλογριάς
οι Τούρκοι.

Βαγγέλη Λιάπη: «Αρβανίτικο Μοιρολόι»

Αθήνα '86. Έκδοση «Δωδώνης». 144 σελίδες. Ό-
μως αραβουβηματικής ιδιόχειρης γραφής. Καλλι-
γραφική δομή, με λεπτή κεντιστική χάρη. Αποθαυ-
μάζεις αχόρταστα ένα στιβαρό καλλιτεχνικό χέρι!
Μια πνοή κι ένα μεράκι απaráμιλλο! Και το ιδιοσύ-
στατο ύφος της ωραίας και μεγάλης ψυχής του Βαγ-
γέλη Λιάπη. Όλ' αυτά και πόσα άλλα, μας άφησαν
κατάπληχτους! Ένα πανέμορφο βιβλίο που δεν υ-
πάρχει όμοιό του! Ένα έργο πρωτότυπο σε μορφή.
Με δραματικό, πονεμένο κι αυθόρμητο ποιητικό
περιεχόμενο. Στίχοι από τα χείλη της σοφίας των
απλών ανθρώπων. Το πώς μοιρολογούνε με θλίψη
και πάθος, μ' ευγένεια και τρυφερότητα και με όλη
την ψυχική τους ανωτερότητα, τους αδικοχαμένους
προσφιλείς τους. Σε πολέμους, όπως της Μικρα-

σίας, του Μπιζανιού, του ελληνοϊταλικού, της Εθνικής Αντίστασης, της Κορέας, και άλλα μοιρολόγια διάφορα, από τις εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής της αττικιώτικης αρβανιτιάς. Ο Βαγγ. Λιάπης, είναι ο αυθεντικότερος λαογράφος και ο μόνος αναστηλωτής των εναπομεινών στοιχείων του αρβανιτικού λαϊκού πολιτισμού του εξελληνισμένου, με τον απλό αλλά και δωρικό του λόγο, μιας άδολης, λειτουργικής κι αρμονικής στιχουργίας. Ο Λιάπης είναι και ιστορικός και ποιητής. Μας έδωσε και βιβλίο με τίτλο «Αντίσταση 1941-44» από τον αγώνα των ομογενών του στην Κατοχή και στο ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. Τούτο με τα μοιρολόγια του, είναι το τέταρτο.

Τού 'φαγε άδικα το χρόνο του η άχαρη δικηγορία. Κι έπεσε τώρα στα 70 του, φλογερά, με νου και καρδιά, να περισώσει ό,τι πολιτιμότερο υπαγορεύει η προοδευτική του συνείδηση και η ψυχική του λεβεντιά, προς δόξα της ηρωικής ελληνο-αρβανιτικής λεβεντιάς. Οι βινιέτες και τα σκίτσα που κλαισιώνουν τα μοιρολόγια, είναι τόσο ταιριαστές και όμορφες, που σου χορταίνουν το μάτι της ψυχής, αισθητική απόλαυση.

Μικρές και ουσιαστικές οι εισηγήσεις και οι ενθμερωτικές υποσημειώσεις. Μα πάνω απ' όλα το βάρος της αξίας των κειμένων του, το δίνει και η διγλωσσία του. Αντιπαραθέτει αριστερά την αρβανιτική γλώσσα και δεξιά την ελληνική. Μερικές σελίδες μάλιστα έχουν μόνο την πρώτη. Ανάλογη συμβουλευτική ωφελιμότητα στην αισθητική δομή του βιβλίου, έλαβε, όπως μολογεί και από τον Δ. Λουκάτο. Ο Λιάπης δίνει μαζί και τις κατατοπιστικές αισθητικές του αναλύσεις, και τα κίνητρα της γένεσης, αυτών των μοιρολογιών.

Το έργο του αυτό, είναι ένα ευλαβικό αποθησαύρισμα μιας πολύτιμης λαϊκής κληρονομιάς. Για τούτο θα μείνει και μνημειακό. Αν υπήρχε ανοιχτομάτα και δικαιοκρίτισσα Ακαδημία, ή και άλλοι πνευματικοί οργανισμοί που ν' αγαπούσαν το λαό και νά 'βλεπαν τέτοια βιβλία = διαμάντια και στολίδια της λαογραφίας μας, θα φόρτωναν αυτούς τους άξιους ερευνητές, συλλέκτες, ενσαρκωτές, ανθολόγους, και σωσίες των ωραίων λαϊκών μας παραδόσεων, με πολλά βραβεία. Το «Ελ. Πνεύμα» είχε δημοσιεύσει ένα ηρωικό και τραγικό μοιρολόι του Λιάπη, από τον πόλεμο του 1940, που τα περισυλλέγει όλα, σαν το μελίσσι τους ανθούς της άνοιξης, από την ψυχομύσα του λαού μας. Μπράβο του!

Γιάννη Χαρατσίδη: «Βάσανα και Θιμοί»

Αθήνα '82. Έκδ. «Σ. Εποχή». Σελ. 72. Είναι μια διηγηματογραφική συλλογή, χωρισμένη σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος ενσαρκώνει 5 διηγήματα, από τους πολύπαθους αγώνες της σημαδιακής δεκαετίας του 1940-50. Και είναι πατριωτικά, αντιστασιακά και ηρωικά, που αναφέρονται στον ξεσηκωμό του λαού στη Μακεδονία.

Το δεύτερο μέρος περιέχει άλλα 5 διάφορα διηγή-

ματα κοινωνικά και ψυχογραφικά, με δραματικές και τραγελαφικές διαστάσεις, με ποικίλους τύπους και χαρακτήρες, κυρίως αρνητικούς, από τον τραγέλαφο της ψευτιάς και της απάτης των ανώμαλων καταστάσεων που πείθουν και διδάσκουν, σερνάμενοι σε σκόπιμα εγκλήματα, σε πλάνες και προλήψεις. Όλα τους ανήκουν στη ρεαλιστική γραφή.

Στην «Πατούλα» του, εκθέτει οικογενειακές σχέσεις και αντιθέσεις, ανάμεσα σε γαμπρό - πεθερά και κόρη, δικαιώνοντας τον έρωτα.

Στη «Χοτίνα και το Μουλά», απεικονίζει και στιγματίζει την ελλεινική τιφλαμάρα των αφελών και των ευκολόπιστων της χρεοκοπημένης αστικής κοινωνίας, που βασανίζονται παρασυρμένοι και απαιδευτοί, μέσα στον κίκεώνα της βλακειάς, της δεισιδαιμονίας, της θρησκοληψίας, και των ειδώλων κάθε νοσηρής φαντασίας.

Στον «ατυχή Πανίκα», αποκαλύπτει και ξεφτιλίζει τα σκηνοθετημένα εγκλήματα φασιστικής και δολοφωνικής νοτροπίας και σκοπιμότητας.

Το ίδιο και στο «Χόχορα το ταγάρι και το Σκύλαρο».

Καθώς και στο «Πώς έζησε ο Ρολάνδος», γελοιοποιεί και αφορίζει μάγια - ξόρκια - μαγγανιές και κάθε μεταφυσικό σύνδρομο, αθεράπευτες πληγές του καλιού κόσμου της αμορφωσιάς και της ψυχικής αθλιότητας που πάνω τους βόσκουν, σαν τα κοράκια, οι κομπογιαννίτες, κ' οι τιχοδιώκτες.

Ο λόγος του Χαρατσίδη είναι απλός, στρωτός κι ευχάριστος. Και σαν φωτισμένος εκπαιδευτικός, νομικός, έμπειρος, ταλentuχος, και με πλούσια βιώματα, σαν λαϊκός αγωνιστής, περιμένουμε να μας δώσει και νεώτερα.

Τάσος Παπαποστόλου: «Τα Ερωτικά»

Χαλκίδα '86. Σελ. 32. Είναι το 12 βιβλίο του γνωστού Ευβοιώτη συγγραφέα, που περιέχει 21 ποιήματα με τερπνές εμπνεύσεις, από αγνή και αξιόπρεπη ερωτική ζωή. Μια τέχνη με δυνατή παρθενική αίσθηση.

Ποίηση ένριθμη, σε παραδοσιακό στυλ και ποικίλα μέτρα. Αλλά, μια ποίηση που αναγαλλιάζει την ψυχή σου, ένα πηγαίο αίσθημα ευτυχίας.

Ο ποιητής εδώ, δέχεται επιδράσεις από Σολωμό, Ρώτα, Γρυπάρη, Μαλακάση, Φιλύρα κ.ά. Όμως τραγουδάει με δικό του χρώμα και πνοή, αθώα και χαριτωμένα, το ίνδαλμά του. Τα ποιήματά του, έχουν εικόνες φυσικής ομορφιάς και αρμονίας. Ο λόγος του απλός, λιτός, όλο δροσιά και χάρη. Στίχοι που σημαδεύουν ευθύβολα τις καρδιές και συγκινούν και γοητεύουν, με τις λαϊκές τους αποχρώσεις. Θαρρεί κανείς κι αναστήθηκαν οι ποιητές των αρχών του αιώνα μας, εκείνοι οι ωραίοι λυρικοί και ρομαντικοί τροβαδούροι των βουλεβάρτων, των καντάδων, της φτερωτής και χαρούμενης νιότης! Ένα μικρό δείγμα:

«Τι σημασία / πώς και τι / αφού το ξέρεις το γιατί!...

«Όταν σ' αγγίζω, αχ γιατί μου παίρνει δύναμη η ζωή!...». Σ' έν' άλλο: «Κι έστησ' ο έρωτας χορό!... Κι απ' το φεγγάρι στράγγιζαν οι κόκκινες σταγόνες!...»

Ελένης Χωρεάνθη: «Οι εποχές της Εύας»

Αθήνα '85. Έκδ. «Ωρίων». Σελ. 64. Είναι το 7ο βιβλίο της ποιήτριας. Το πρώτο της εκδόθηκε το 1963 στο Αγγίνιο. Τούτη η ποιήσή της είναι περιγραφική, τρυφερή, με πλατιά ιδιοσυγκρασιακή ανάσα δημιουργικής φαντασίας, και βαθιάς συναισθηματικής επιστασίας. Ποιήματα που αντανακλούν έναν οργανισμό πολυπράγμων εικόνων, με λυρικο-δραματική και πολλές φορές πεισιθανάτια εξομολόγηση. Είναι μια τέχνη ανθρωποκεντρική, με κυρίαρχα στοιχεία τη μοναξιά, τον έρωτα, τη φθορά, το θάνατο, τη ματαιότητα. Δεν υπάρχει στη συλλογή της τοίτη στίχος, που να μην έχει παραστατική και υποβλητική εικόνα με μαγεία λόγου, συγκίνηση και τέρψη, με αλληλουχιακές ενότητες, που όποιον ν' αποσπάσεις, ή να τον μπολιάσεις σ' άλλο ποίημα, δεν προκαλεί διάσπαση νοημάτων. Η δασκάλα Ισικριτέα - Χωρεάνθη, είναι ποιήτρια αξίας, χωρίς έπαρση. Έχει σεμνότητα κι αυτογνωσία, που η τέχνη της σε υποβάλλει και επιβάλλεται, παίρνοντας τη δίκαιη καταξίωσή της. Έκφράζει ένα βαθύ και πονεμένο ψυχισμό, για τη φθορά του ατόμου από ανθρώπους, συνθήκες και βάσανα του βίου· αλλά, κι από τους φυσικούς νόμους που δραματοποιεί την ουσία των επιδράσεών τους. Από το 1965 ακόμα, με τη συλλογή της «Πολύχνη», μας δίνει έντονη την αίσθηση της μοναξιάς, της αναπόλησης και της μελαγχολίας, με την εσώτερη πάλη της, όπως τώρα, να ξεφύγει από το κλίμα του πεσιμισμού, που προσπαθεί πάντα να φιλοσοφεί με εγκαρτέρηση και αντοχή. Είναι όμως σε θέση να σπάσει τα όποια δεσμά. Να ξεφύγει από τη θλίψη και την ατομική παρηγοριά. Να ταυτιστεί απόλυτα με την κοινωνική κι ομαδική χαρά. Οι ελεύθεροι στίχοι της, κι όλα τα ποιήματα μαζί, αποτελούν ένα αρμονικό, εντοπωσιακού και γοητευτικού λόγου σύνολο. Έχει δυνατό προσωπικό ύφος, κι επιρροές θυρεές από αρχαίους Έβραίους ελεγειακούς και τραγικούς ποιητές. Καθώς συγγενεύει σε νότες κι αποχρώσεις και με την Κατίνα Παπά, τη Μ. Πολυδούρη, τη Β. Θεοδώρου κ.ά. Έχει υψηλούς βαθμούς έμπνευσης, δύναμη κ' ειλικρίνεια ομολογίας, αγάπης και φιλοσοφικής νύξης σε άτομα και πράγματα. Έη συγκαίρουμ, με την πίστη και την ευχή μας σ' ανώτερα επιτεύγματα, παραθέτοντας ένα πεντάστιχο:

«Όταν έρχεται ο πόλεμος / οι τάφοι καταπίνουν οίκο / ...Θρήνοι και κοπετοί και ρόγχοι / κόκαλα σκορπισμένα στους αιώνες / ο μύλος λειώνει τους λαούς...»

Βασιλείου Σπ. Καραγεώργου: «Ο Αδαμάντιος Κοραής και η Ευρώπη» Αθήνα '84. «Ιστορικές Εκδόσεις Βασιλόπουλου». Σελ. 192. Είναι μια

βιολογική και διεξοδική για τη ζωή και το έργο του πρωτοπόρου και κορυφαίου δάσκαλου του γένους Κοραή, δοκιμιογραφική μελέτη, με πλουσιότατη βιβλιογραφική ενημέρωση και κατατοπιστικά πίνακα ονομάτων.

Ένα πολύ αξιόλογο έργο έρευνας και μόχθου του διδάκτορα φιλοσοφίας και ιστορικού κ. Β. Καραγεώργου. Την έκδοση περιποιήθηκε ο γνωστός εκδότης σε ιστορικά βιβλία Στ. Βασιλόπουλος, με την ευκαιρία των 150 χρόνων, από το θάνατο του Χιώτη πρωτεργάτη του Διαφωτισμού και της Αναγέννησης της Νεώτερης Ελλάδας.

Ο συγγραφέας το αφιερώνει στην ελληνική νεολαία, και με πρόλογό του, το χωρίζει σε 6 κεφάλαια και επίλογο.

Είναι μια εργασία μ' επιστημονική δομική μέθοδο, βαθύτερες και ουσιαστικότερες αναλύσεις και κάποιες διαφωτιστικότερες πτυχές και διαστατικές θεωρήσεις.

Τονίζει ιδιαίτερα τις επαναστατικές προτροπές και τις κατά καιρούς απογοητεύσεις που ένιωθαν οι Έλληνες από Ευρωπαίους συμμάχους. Τις σχέσεις και τις θέσεις του Κοραή απέναντι σ' αυτούς και γενικότερα στον κόσμο της Δύσης. Ο συγγρ. πιστεύει ότι: Ο Κοραής, με την αφοσίωσή του στις αρχαιοελληνικές αξίες, τις επιστημονικές του εργασίες και την επιμονή του στις ιστορικοκοινωνικές αναγκαιότητες και επιταγές του καιρού του, βοήθησε τα μέγιστα «στην πνευματική και πολιτική αναγέννηση του λαού του», όπως γράφει και ο Γερμανός φιλόλογος Βιλάμοβιτς.

Ίδου οι τίτλοι από τα κεφάλαια του έργου του: 1) Σταθμοί της ζωής του Κοραή. 2) Επικρίσεις των Ευρωπαίων κατά των Ελλήνων και η αντίδραση του Κοραή. 3) Η στάση των Ελλήνων έναντι της φωτισμένης Ευρώπης. 4) Το πρόγραμμα της μετακένωσης του Κοραή. 5) Η «σοφή αλλ' όχι παιδευμένη Ευρώπη» κατά του Κοραή. Και 6) Το πολιτικό ήθος των Ευρωπαίων.

Γιώργου Χ. Κουλούρη: «Γόρδιος Λεσμός»

Αθήνα '85. Έκδ. «Νέα Σκέψη». Σελ. 64. Το Γ.Χ. Κουλούρη γιό του δ/ντη της «Ν. Σκέψης», τον εντοπίσαμε ως ταλαντούχο από ένα δοκιμιογραφικό του άρθρο. Διαβάζοντάς το, διακρίναμε, μ' έναν καθαρίο στοχασμό, μια πρισματική θεώρηση του αντικείμενου του. Θεώρηση «ολική» (όπως θά 'λεγε κι ο Βορέας) που μας ικανοποίησε το αισθητήριό του και η διαλεχτική του ανάλυση.

Η πρώτη ετούτη του είδους συλλογή του, μας φέρνει σε μια δεύτερη γνωριμία κι επικοινωνία με την ποιητική καρδιά του. Και πράγματι αυτή η καρδιά είναι «μια ατέλειωτη αγγινάρα», όπως θα την ήθελε ο μεγάλος Νερούντα, γιμάτη στα φύλλα της, με όνειρα πολλά, και προσδοκίες, και αγάπες.

Ο νέος ποιητής έχει πρόωρη ωριμότητα. Προλαβαίνει τα γεγονότα και τα ξεπερνά. Είναι γιατί έχει

το «γνώθι». Ζει έντονα τα προβλήματα της εποχής του. Χαρίσματα και δυνατότητες, του φυσικού του ταλέντου. Παρουσιάζει έναν εξωστρεφή υποκειμενισμό, που αγκαλιάζει τη σκληρή αντικειμενικότητα, της πικρής γεύσης του κόσμου, και όλο ζητάει να λυτρώσει και να λυτρωθεί απ' όποιον αυτοκατάδικο και προβληματικό πυρήνα, καταθλιπτικού κι ανήσυχου βίου.

Ο Γ.Κ. είναι μια νέα ποιητική συνείδηση, που αισιοδοξούμε για μια σίγουρη εξέλιξη και προκοπή του στην αληθινή λογοτεχνία. Δεν έχει αποστροφή και ανοχή από την κοινωνική τέχνη και τους σκοπούς της. Δείχνει συμμετοχή, πίστη και πάλη στον αγώνα, γι' αυτή. Μια ποιητική φωνή με ιδανικά έξω από κάθε πεσσιμιστική και υπερεαλιστική απόκλιση. Τέχνη γνήσια κοινωνικολυρική, ωφελιμιστική, που ζητάει να συντρίψει τα τείχη, όποιες «δαιμόνιας» τεχνολογίας συνθλίβει το σημερινό άνθρωπο σε αφόρητα δεσμά. Τέχνη που λάμπει διαμαντόθωρη ανάμεσα σ' άλλα, αξεδιάλυτα και σκουριασμένα μέταλλα. Ο Γ.Κ. ευπαθής δέκτης δραματικών καταστάσεων, γίνεται πομπός μηνυμάτων για κάθαρση και λύτρωση. Ελεύθεροι στίχοι που σφίζονται από ζωή, με διάτονες κραυγές επικλήσεων, για το σωσμό της, από ενδεχόμενο πυρηνικό όλεθρο.

Προσωπικό το ύφος του. Κριτικό το μάτι του νου του, και διάχυτο το συναίσθημα της ανθρωπιάς του, στη σωστή ρεαλιστική αποτίμηση και αναβάθμιση του κόσμου.

Κύριο και καίριο επιστέγασμα του Γ.Κ. σε τούτ' την ποίησή του, είναι: η διαφέντρα η κριτική θεώρηση και εποπτεία της ζωής και του σημερινού ανθρώπου, μέσα από έναν τραχύ λυρικό λόγο, που σε συγκινεί και σε κερδίζει. Άλλωστε, όπως λέει κι ο Μπελίνσκι: «η αληθινή τέχνη είναι κρίση, ανάλυση της κοινωνίας, επομένως κριτική».

Χαιρετίζουμε το Γιώργο Χ. Κουλούρη με μια του θέση και κατάφαση:

«...Θα προτιμήσω τον άνισο αγώνα στα ιδανικά του ηθικού πεπρωμένου μου...»

Ελευθερίας Παπαδάκη: «*Η έννοια της ζωής και του θανάτου στην ποίηση του Γ. Βαφόπουλου*» Θεσ/νίκη '85. Έκδ. «Τριγώνιο». Σελ. 20.

Έρευνες, μελέτες, λαογραφία, θέατρο και διήγημα, είναι οι μορφές της τέχνης του λόγου που προτιμάει και αποδίδει σεμνά κι αθόρυβα, από το 1944 και δώθε, η σεβαστή λογία της συμπρωτεύουσας Ελ. Παπαδάκη.

Προπάντων η μελέτη και η απαθανάτιση καιριών στοιχείων και αξιών του λαϊκού και του πνευματικού μας πολιτισμού. Με ζήλο και πρωτοτυπία, σχηματοποιεί την κάθε της εργασία, με άδολη, και έντονη προσωπική ευαισθησία: με πείρα και αγάπη στον κόσμο και στη ζωή. Γι' αυτό παίρνει δίκαια και με το μόχθο της μια θέση στα βορειοελλαδικά μας γράμματα. Η μελέτη της για το γνωστό ποιητή Βαφόπουλο, είναι καρπός μιας ιδιαίτερης προτίμησης κι

εκτίμησης της τέχνης του. Για τα στοιχεία της ζωής και του θανάτου, δίνει με καθαρό, ουσιαστικό λόγο και ψυχαναλυτική διάθεση, μια ευρύτερη διάσταση στο έργο του Β. αντικαταθέτοντας και πολλούς δικούς του στίχους. Τονίζοντας ιδιαίτερα, την πίκρα και τη μοναξιά του, μετουσιωμένα στην ποίησή του, μέσα από τα βιώματά του.

Κώστα Νόβαλης: «*Ναναρίσματα*» Αθήνα '85.

Έκδ. «Ρώσης». Είναι μια συλλογή από 62 τετράστιχα, μιας ακράτητης και πλούσιας πατρικής αγάπης του Νόβαλη, στις θυγατέρες του. Είναι η θεοποίηση της ζωής και της διαιώνισής της: και η εξιδανίκευση της στοργής του γονιού πάνω στα πρόσωπα των παιδιών του. Τριφύρα τετράστιχα και πεντάστιχα και δίστιχα, σε μοτίβο δημοτικού τραγουδιού, με δυνατή αισθηματική ενταξίση και γλυκίστατη αισθητική αρμονία. Ρομαντικές και θεαματικές εικόνες: και διάχυτος λυρισμός παιδολατρίας. Δίστιχα, σαν εκείνα τ' ανθρωπομορφικά, του μεγαλύτερου ποιητή λαού μας, στις εκδηλώσεις των διαχρονικών και πιο τέλειων ποιητικών του εξάρσεων. Σαν εκείνα που μιμήθηκε από τα Ομηρικά, ή την «Παλατινή ανθολογία» των αρχαίων, ή το μανιάντικο μοιρολόι, μορφικά, ο Ρίτσος στον «Επιτάφιο» του: ή σαν το στυλ καλών κι αγνών ερωτικών ριθμών της φτεροβόλας νιότης. Παραθέτουμε δείγματα στίχων: «Από τ' αστέρια τ' ουρανού θα δέσω μίαν αιώρα να κάνει κούνια η κόρη μου: να δει όλη τη χώρα». «Κοροίλα μου πανέμορφη έτσι αγνή έτσι καλή έτσι μικρή που είσαι σ' αυτόν τον κόσμο τον κακό είναι σαν να μην είσαι».

«Στο βάθος του ορίζοντα μια πινελιά φεγγάρι καβάλα τα παιδάκια μου τι σκέρτσου και τη χάρη». «Ήρθε ο ύπνος ακαλά στα μάτια του παιδιού μου κι ως το κοιτώ κι ως το θωρώ τόσο απηλώνει ο νους μου».

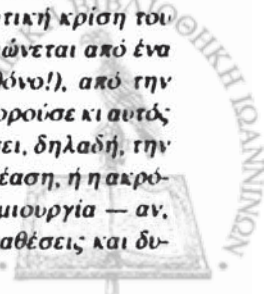
«Κοιμήσου ροδοπέταλο κι εγώ σε νανουρίζω και πως θα φύγεις μίαν αυγή ο δόλιος το γνωρίζω».

Λάμπρος Μάλμας

Γιώργου Τσαλίκη: «*Ανατολή*» (Διηγήματα).

Πολλά πρέπει να είναι τα κριτήρια ενός έργου τέχνης, εικαστικής, λογοτεχνικής και κάθε άλλης μη «βάναισης». Ένα από αυτά, πηγαίο, μύχιο, βουβό, είναι η αποδοχή του από την αισθητική κρίση του θεατή ή του αναγνώστη, που καταξιώνεται από ένα γεγονός: από τη ζήλεια (όχι το φθόνο!), από την καλοπροαίρετη επιθυμία του «να μπορούσε κι αυτός να κάνει αυτό το έργο», να μεταφράσει, δηλαδή, την ευχαρίστηση που γεννά μέσα του η θέαση, ή η ακρόασή του σε δική του προσωπική δημιουργία — αν, βέβαια, έχει εγγενείς ή επίκτητες διαθέσεις και δυνατότητες.

Γίνομαι, θαρρώ, καταληπτός σημειώνοντας αυτά: Είμαι κι εγώ φερμένος, με το διωγμό του εικασιδίου, απότοκο της μικρασιατικής καταστροφής και συνακόλουθο και της τοτινής προδοσίας των «δυτικών συμμάχων» μας, είμαι λέω, φερμένος από την πέραν του Αιγαίου γη της Βιθυνίας, ομότυχος του συγγραφέα Γιώργου Τσαλίκη και κοντινός συντοπίτης του. Τράβηξα κι εγώ, μικρό παιδί, γύρω στά πεντέξη μου χρόνων, τα πάθια και τα βάσανα της προσφυγιάς. Τα όσα διαβάζω σήμερα στο βιβλίο του «Ανατολή» ανασταίνουν μέσα μου, πικρά ξαναζωντανεύουν ναρκωμένα, οδινηρά, βιώματα.

Τα εννιά κομμάτια - διηγήματα της «Ανατολής» είναι όλα θυμητάρια περασμένης ιστορίας, που ακολουθεί τη γενιά μας, τελευταία στη σειρά των δίσεχτων χρόνων και που δεν πρέπει να λησμονηθεί. Δεν είναι καρποί δημιουργικής φαντασίας του συγγραφέα, αλλά πιστή αντιγραφή μιας πραγματικότητας όλο πόνο και δάκρυ, πραγματικότητας γοητευτικής στην τραγικότητά της. Αυτή η μεταμόρφωση είναι έργο της έμπνευσης και της συγγραφικής δεξιοτεχνίας του Γιώργου Τσαλίκη.

Στην «Τουρμπέτα του Μεχμέτ» γίνεται μια σωστή αναδρομή στα χρόνια του Α' παγκόσμιου πολέμου και μια δίκαιη καταδίκη της αισχρής συμπεριφοράς των Αγγλο-Γάλλων, που αφού έστιψαν τη μαχόμενη Ελληνική Νιότη, εδώ κι εκεί, στα πεδία των μαχών, την έστειλαν στο τέλος ματωμένη, πληγωμένη, ξέπνοη, να πετσουκοφτεί στη φωτιά και στη λαύρα της Αλμυρής Ιρήμου, πέρα από το Σαγγάριο. Πολλά είναι τα σημεία αυτής της μακάβριας ιστορικής αναδρομής. Μια πιο πολλά τα φρυστικά σχήματα, όλα ομορφιά και ξόμπλι:

«Ο πατέρας ήθελε να βλέπω, πρόσφυγας τώρα στο Μόλυβο της αντικρινής Μυτιλήνης, κάθε πρωί το Καξ-Νταγ, την πατρίδα, την υπέραντη Ανατολή, που φέρνει φως. Αυτό το θεσπέσιο πέπλο του χάους του, κρατούσε για πολλή ώρα την αυγή, σαν σε μαγεία...» (σελ. 23). Παρακάτω, στην ιστορία της Κρινιώ, άλλος λιρικός τόνος: σε μεθά, σε ξαναγιάννει κι έτσι φορτωμένος με τ' αναστημένα σου όνειρα, σε βάζει ο συγγραφέας να ξαναβλέπεις και να χαιρέσεις «...πόθους που γεννιούνταν και σβήναν... η αγάπη πολύχρονη, που έκανε στις καρδιές ν' ανθίζουν τα πιο όμορφα λουλούδια». Και το τέλος, πάλι στο ίδιο κεφάλαιο για τη φτωχή, μα αξιαγάπητη Κρινιώ, που ανεκτίμητη προίκα είχε την αγνότητα των αισθημάτων της και την ομορφιά της. Είναι ο διάλογος, ίδιο πεζοτραγουδιό πατέρα και γιού: «Και την αγαπάς, βρε Κωσταντή;» «Την αγαπώ, όσο αγαπώ εμένα και τη μάνα μου». «Και είναι όμορφη, βρε Κωσταντή;» «Όμορφη σαν τ' απριλιάτικο ξημέρωμα στον κάμπο μας, κι άσπρη σαν το χιόνι του Καξ-Νταγ». «Και είναι καλή, βρε Κωσταντή;» «Καλή σαν καρδερίνα κι άκακη σαν περιστέρα». (σελ. 31).

Έτοιμα μουσική και αλήθεια όπως αυτή: «...ήταν από τους ανθρώπους, που όταν τους γνωρίζεις έστω

και για μια φορά, αισθάνεσαι την ανάγκη να γίνεις καλύτερος» (σελ. 33), σε αιχμαλωτίζουν και σε βάζουν έξω από τη ροή του χρόνου. Η «Μπουμπου» σε δένει σφιχτότερα με το βιβλίο και το κάνει φίλο δεσμών σου. Στο «Ταλιάνι» η περιγραφή είναι εξαίσια: σου θυμίζει τον συντοπίτη του Τσαλίκη, το Στράτη Μυριβίλη στην «Παναγιά Γοργόνα» (σελ. 74), σε κάνει να περπατήσεις και να ζήσεις όμορφους ξεχασμένους πια τόπους και καιρούς.

Στην «Ανατολή» υπάρχει κραυγαλέα ισορροπία στη δομή του λόγου: Κάλλος έκφρασης: ιστορική αλήθεια: ηθική διδαχή. Και την κάνει η «συνύπαρξη» αυτή που σπάνια και λίγοι νέοι συγγραφείς την πετυχαίνουν.

Αναστάσης Τακάς

Βασίλη Χ. Καράμπελα: «Το Ημερολόγιο της ζωής μου»

Γιάννινα '85. Σελ. 184. Πρόλογος: Κώστα Νικολαΐδη. Στά χέρια μου, εδώ στο χωριό μου το Κουκούλι, κρατώ το με τον παραπάνω τίτλο βιβλίο του συνταξιούχου γιατρού κ. Βασίλη Χ. Καράμπελα, που με μεγάλο ενδιαφέρον διάβασα. Πριν διατυπώσω πιο κάτω με μεγάλη συντομία τις κρίσεις μου γι' αυτό, θεωρώ χρέος μου να σημειώσω τα εξής: Από τις αρχές ακόμα που περασμένου αιώνα, δηλαδή πριν και 180 περίπου χρόνια, στον ηπειρωτικό μας χώρο, πολλοί Ηπειρώτες διάσημοι γιατροί, μαζί και παράπλευρα προς την άσκηση της τέχνης του Ασκληπιού, είχαν καταγίνει με κάποιον ιδιαίτερο ζήλο και με τη συγγραφή πολύτιμων βιβλίων γύρω από ιστορικά, λαογραφικά, λογοτεχνικά κ.λπ., θέματα. Σημειώνω μερικά ονόματα περίφημων γιατρών που ασχολήθηκαν σε τέτοιες επιδόσεις: Γιάννης Βηλαράς, Αναστ. Γούδας, Ηρακλής Βασιιάδης, Ιωάννης Λαμπρίδης, Αλέξανδρος Γεωργίτσης, Δ. Παναγιωτίδης, Δημ. Χασιώτης και άλλοι. Πόσο πολύτιμη υπήρξε η συγγραφική αυτή προσφορά αυτών των γιατρών από πνευματική και εθνική άποψη, παραλείπω να τονίσω. Αλλά ο ηπειρωτικός μας χώρος, δεν έπαψε να αναδειχνει και σήμερα τέτοιους λαμπρούς πατριώτες και ονομαστούς επιστήμονες που σαν συνταξιούχοι πια, διακαή πόθο διατηρούν να φανούν χρήσιμοι στο κοινωνικό σύνολο με τη συγγραφή βιβλίων και δημοσίευση σχετικών άρθρων, με τα οποία προσπαθούν να υλοποιήσουν την πλούσια πείρα τους, διαφωτίζοντας το ηπειρωτικό αναγνωστικό κοινό πάνω σε ποικίλα χρησιμότητα θέματα. Σημειώνω σαν πρωτοπόρους στο θέμα αυτό τους εκλεκτούς συνταξιούχους γιατρούς κ.κ. Πέτρο Αποστολίδη και Αναστ. Παπαγγέλη, προς τους οποίους αξίζει ο δημόσιος έπαινος.

Στην κατηγορία των συνταξιούχων αυτών γιατρών ανήκει πια και ο Βασίλης Χ. Καράμπελας με τη συγγραφή του βιβλίου του με τίτλο: «Ημερολόγιο της ζωής μου». Οι τέτοιοι συνταξιούχοι γιατροί πλημμυρισμένοι από μια παθολογική αγάπη προς

τον ελληνικό λαό, ιδιαίτερα της υπαίθρου, με ειρηνοποιό διάθεση και κλίση προς το λογοτεχνικό ύψος, έχουν βάλει για στόχο τους να φανούν χρήσιμοι προς το κοινωνικό σύνολο διοχετεύοντας με τα βιβλία τους τις πολύπλευρες, ωφέλιμες, γνώσεις τους, από την πλούσια εμπειρία τους. Δεν είναι υπερβολή να χαρακτηρίσει κανείς τα συγγράμματά τους σαν κοινωνικά ειαγγέλια στην εποχή μας.

Το βιβλίο του κ. Β. Καράμπελα, αποτελεί μια προσπάθεια να ενημερώσει τον αναγνώστη ιστορικά και κοινωνιολογικά για μια εποχή, εποχή αρκετών δεκαετηρίδων του αιώνα μας και πάνω σε περιοχή, την περιοχή των Τζουμέρκων και του Ανατολ. Ξηροβουνίου. Μπορεί, βέβαια, τα τέτοια βιβλία σαν του κ. Καράμπελα, να μην αποτελούν καθαρά γνήσια ιστορική μελέτη. Είναι όμως χρήσιμα, γιατί βοηθούν, με τον τρόπο τους, τον καθαυτό ιστορικό μελετητή να διαλευκάνει καθώς πρέπει την ιστορία κάποιου τόπου, για κάποια ορισμένη χρονική περίοδο. Το βιβλίο αυτό φανεώνει την προσπάθεια του συγγραφέα να δώσει σωστές και γνήσιες εικόνες της κοινωνικής, οικογενειακής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής των απλών ανθρώπων, που τόσο σκληρά διαβιούν στα ηπειρωτικά βουνά.

Το πλούσιο περιεχόμενο το κατανέμει σε 12 κεφάλαια, στα οποία ο αναγνώστης με χρονολογική ταξινόμηση διαβάσει και γνωρίσει το συγγραφέα από τη ριζική του καταγωγή ακόμα. Κατατοπίζεται για τις σπουδές του, την πετυχημένη επίδοσή του στην επιστήμη του Ασκληπιού, αρχικά στο χωριό του. Ακολουθεί το κεφάλαιο για τη συμμετοχή του στον πόλεμο του 1940 και κατόπι στα χρόνια της σκλαβιάς και της Εθνικής Αντίστασης, στις τάξεις του ΕΑΜ. Αρκετό χώρο διαθέτει στο σχετικό κεφάλαιο που αναφέρεται στην άσκηση της ιατρικής αποστολής του στα Τζουμέρκα και στα Ξηροβούνια, ιδιαίτερα στο Αγροτικό Ιατρείο της Πλατανούσας. Σε συνέχεια δεν παραλείπει να δώσει στοιχεία για τη δημιουργία της οικογένειάς του με εκαινή και ζηλευτή προσπάθεια πάντοτε για επιστημονική και κοινωνική πρόοδο. Πολύτιμα τα στοιχεία και οι παρατηρήσεις του για τη βελτίωση της υγείας του αγρότη της Ηπείρου και την καλή λειτουργία των Λαϊκών Ιατρείων. Με την ίδια ενάργεια σημειώνει πώς έγινε συνταξιούχος, όταν ήρθε και γι' αυτόν το πλήρωμα του χρόνου, ύστερα από πολύχρονες ιατρικές προσφορές του προς τον αγροτικό λαό. Κλείνει δε το Ημερολόγιό του με ένα ταξίδι που έκανε στην Αμερική. Περισσότερες από 20 φωτογραφίες που παρατίθενται στις σελίδες του βιβλίου, ζωντανεύουν ακόμα περισσότερο τις γλαφυρές περιγραφές.

Το βιβλίο του κ. Καράμπελα, διαβάζεται με μεγάλη ευχαρίστηση. Είναι ελκυστικό και πολύ διδακτικό. Γραμμένο απλά, αλλά με κάποιο αξιοπρόσεκτο φιλοσοφικό τρόπο. Κάθε γραπτό του νόημα προβληματίζει σοβαρά τον αναγνώστη. Η αφήγησή του αφελής, πειστική και εντυπωσιακή. Σε πολλά σημεία, διατυπώνει αμφιβολίες αν όλες οι πράξεις

του υπήρξαν πετυχημένες. Το σύγγραμμα αυτό αντιπροσωπεύει πολλές κοινωνικές αρετές: συγκινητική φιλοστοργία, φιλοπατρία, φιλειρηνική διάθεση, φυσιολατρία, παθολογική πίστη στην ανθρωπινή αξία, πνεύμα αλληλεγγύης και χριστιανικής ανθρωπιάς. Πολύ σωστά ο Κ. Νικολαΐδης σημειώνει στον πρόλογό του ανάμεσα σε άλλα και τούτα:

«Γλαφυρή γλώσσα, αφηγηματική ικανότητα, αναπαραστατική δύναμη και συναισθηματική έξαρση». Δικαιολογημένα στο γιατρό αυτόν απονεμήθηκε τιμητική διάκριση από την Αδελφότητα του Ανατολικού Ξηροβουνίου. Του αξίζουν θερμά συγχαρητήρια, αλλά και κάποια ευρύτερη, κατά τη γνώμη μου, δημόσια αναγνώριση κατά δημόσιο τρόπο, της πολύχρονης και πολύμορφης στοργής του προς τον ηπειρωτικό αγροτικό πληθυσμό.

Κώστας Π. Λαζαρίδης

Λάμπρου Μάλαμα: «ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ» 21·14. Έκδοση «Ελεύθερο πνεύμα». Σελ. 352. Το έργο αυτό του Μάλαμα αποτελεί προϊόν προσεκτικής περιόδεας στη Βουλγαρία. Είναι πλούσιο από περιγραφικές αφηγήσεις, από πολιτιστικές και λαογραφικές παρατηρήσεις, από φιλοσοφική κριτική και ψυχολογικές εκτιμήσεις, από τεκμηριωμένη ιστόρηση της βουλγαρικής εθνικής και κοινωνικής ζωής, από αισθηματική εκτίμηση και προβολή των τοιριστικών ενδιαφερόντων της γειτονικής και φίλης, σήμερα, Βουλγαρίας. Και όλα αυτά με τη γλαφυρότητα της πέννας του συγγραφέα. Είναι κάτι που δίνει την ευκαιρία για τη βελτίωση της προσπάθειας στην εκδίωξη κοινών στόχων ειρήνης και πολιτισμού στα Βαλκάνια. Το βιβλίο είναι εμπλουτισμένο με μεγάλο αριθμό φωτογραφιών, που κάνουν παραστατικότερη τη σχετική αφήγηση και κριτική και δίκαια κέρδισε το βραβείο «Χρυσό Τριαντάφυλλο» που του απένειμε η Βουλγαρική Κυβέρνηση.

Ανδρέας Γ. Λασκαράτος

Αριστοτέλη Π. Βρέλλη: Συμβολή στην έ-

ρευνα της Δημοτικής Ηπειρωτικής Μουσικής» Ιωάννινα '85. Ο λαϊκός μας πολιτισμός στο όνομα του μοντερνισμού, της επιστροφής στις ρίζες και της ψευδοαναβίωσης του, χάνεται. Έτσι το έργο των ανθρώπων, που εργάζονται με σκοπό την καταγραφή, και σε δεύτερη φάση, τη διατήρηση της λαϊκής παράδοσης, είναι κάτι παραπάνω από ιερό.

Ένα βιβλίο που δικαιώνει τον τίτλο του και υπερβαίνει τις προσδοκίες μας, είναι η «Συμβολή στην έρευνα της δημοτικής ηπειρωτικής μουσικής» (παρλλαγές δημοτικών τραγουδιών Ιωαννίνων σε ευρωπαϊκή και βυζαντινή μουσική).

Ο συγγραφέας μουσικός και φιλόλογος ταυτόχρονα —αυτή η διπλή του ιδιότητα θα μας απασχο-

Με το σφυρί στα Καμώματα

Αλλότριο-σημαφή και πυράταιρα... Του Άλκη Φωτεινού

Ηχητικές «σωτηρίες» εχθροί του βιβλίου

Συγγραφείς και λογοτέχνες, μεγάλ' η χάρη σας ακόμα εδώ. Χαρά στην υπομονή σας. Και να σας δυναμώνει η ηθική αντοχή σας. Άκουσον: Στην αφέντρα χώρα των «Κου-Κλουξ-Κλάνηδων» του φόβου και του τρόμου, καταργείται το βιβλίο! Τι το θέλουν αλήθεια; Ο περισσότερος λαός άλλωστε, εκεί, είναι αναλφάβητος! Γιατί να σκοτίζονται τ' ανθρώπια, και να μορφώνονται; Δεν τους χρειάζονται κουλτούρες και γλωσσικοτσάνικες (τύπου Χέης) παραφιλολογίες. Η αρχοντιά επαναπαύεται στα γαργαντούικα φαγοπότια, και στα σεξουανώμαλα βίτσια της.

Όσο για την κακόμοιρη κι άξεστη φτωχολογιά... σφιζιμο του ζωνναριού και... «ο "άγιος" Ρήγκαν μεθ' ημών». Σ' ένα διεθνοχωροφυλακίστικο γκαγκστερικό δοβλέτι, δε χρειάζεται βιβλίου μελέτη. Η μόρφωση αφιπνίζει. Τέτοια θα λέμε; Τα φυντάνια των γυμνασίων, εκεί, δε θέλουν ούτε ανάγνωση, ούτε γραφή. Φτάνει νά 'χουν μαριχουάνα, «παρτούζες» και «τρενάκια»(!) Σε ανώτερες βέβαια σχολές, προαγγέλεται και το σκληρό ναρκωτικό(!) Όσο για κάποια πανεπιστήμια; Άγρα κι επιλογή γερών μυαλών κι από τις αποικίες... και αλλοτρίωσή τους. Σκέτα μαθηματικά. Νούμερα θέλουμε και άλγεβρες

για τα κομπιούτερ. Κι όλα τ' αμερικέν, δουλεύουν κομπιούτέρικα και ρομποτέν.

Ως πέρυσι είχε κάποια κίνηση το αστυνομικό μυθιστόρημα. Για καλύτερη εξοικείωση στο γκαγκστερισμό. Τώρα; Κάποιοι εγκέφαλοι τεχνολογίας, και προπάντων εμπορίου, έχουν πάρει αμπάριζα και με ταχύ ρυθμό τη μόδα της κασέτας, του αντιβιβλίου. Δηλαδή, το κονσερβαρισμένο μισοδιάβασμα... Κι έρχεται ολοταχώς κι εδώ, κι «άμπρα - κατάμπρα» και βράστε όρυζα λαπά. Κασέτες εδώ, κασέτες εκεί. Η διαφήμιση κ' η παλαβιάρια η μόδα τρώει τον παρά. Κασετοφωνές εδώ, στριγλιές εκεί, ουρλιές και παραπέρα. Από τη μεγάλη ζούγκλα έρχονται τα θηρία, να κατασπαράξουν τα ποίμνια των αποκοιακών προβάτων! Προσέξτε, με τα κασετόφωνα στα χέρια σας. Μάτια για μελέτη, δε χρειάζονται. Ανοίξτε διάπλατα τ' αυτιά σας. Οι λογοτέχνες θα γράφουν τα έργα τους σε κασέτες (!) Λογοτέχνες είπα; Λάθος. Πού, στις ΗΠΑ; Ξέρετε πολλούς εσείς νεώτερους... εκτός από λίγους γνωστούς παλιούς; Να σας πω; Ξέρω έναν, τον Τζόνθαν Κόζολ, που έγραψε το πολύκροτο βιβλίο: «Αναλφάβητη Αμερική». Κι εξόρκισε ο καημένος την κασετομόδα της λογοτεχνίας:

«Θα χάσουμε —είπε— ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της παράδοσής μας, όταν θα μπαίνουμε στο σπίτι μας και θα βρίσκουμε τα παιδιά μας ν' ακούνε Μαρκ

λήσει παρακάτω καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, έχει προσεγγίσει το θέμα του, αποφεύγοντας περιττολογίες, κάνοντας μία εργασία σε βάθος. Έχει καταπιαστεί με δέκα δημοτικά τραγούδια, τα οποία και αναλύει από όλες τις απόψεις. Σαν πολύ σημαντική κρίνουμε τη μεταγραφή των τραγουδιών, όχι μόνο στην ευρωπαϊκή αλλά και στη βυζαντινή μουσική σημειογραφία, μια και πιστεύουμε ότι η δεύτερη είναι πιο αρμόδια στο να δώσει όλη τη μελωδική διάσταση του δημοτικού τραγουδιού. Αφού μας αναφέρει ο συγγραφέας, τα τετράχορδα, που κινείται η μελωδία και σχηματίζει τον ήχο, δηλαδή τη σκάλα κάθε τραγουδιού, μας παραθέτει ολόκληρο το ποιητικό κείμενο και σε περίπτωση αντιφωνίας με τις αντίστοιχες ενδείξεις (έναν - δύο κ.λπ.).

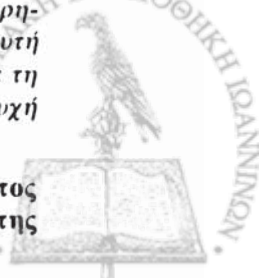
Η ευτυχής συγκυρία της διπλής ιδιότητας του συγγραφέα δίνει τη σφραγίδα στο βιβλίο, μια και η μετρική και γλωσσική ανάλυση (παρεμβλήματα, ντοπιολαλιά κ.λπ.), του ποιητικού κειμένου, που ακολουθεί, είναι πολύ διαφωτιστική και δικαιώνει την άποψη του συγγραφέα, ότι: η μουσική και η στιχουργική των δημοτικών μας τραγουδιών είναι

άρρηκτα συνδεμένες.

Δυστυχώς, λόγω χώρου, δεν μπορούμε να σταθούμε σε άλλα σημεία του βιβλίου, που θεωρούμε πολύ σημαντικό, όπως η αναφορά στους τρόπους εκτέλεσης, συνολική παρουσίαση των Γενών (Κλίμακες), των Διαστημάτων, του Ρυθμού κ.λπ. Πιστεύουμε, πως η εργασία αυτή, αποτελεί ένα προηγούμενο στο χώρο αυτό και ακόμα πως είναι καιρός, επιτέλους, να δημιουργηθεί ένας εθνικός φορέας, ο οποίος θα έχει σαν αποκλειστικό του στόχο την καταγραφή της λαϊκής μας παράδοσης και ειδικότερα της μουσικής· και επίσης θα εκδίδει τέτοιου είδους εργασίες σαν αυτή του Α.Π. Βρέλλη, που ασφαλώς προάγουν την έρευνα, και ταυτόχρονα την παρουσιάζουν εφαρμοσμένη, με τον πιο επιτυχή τρόπο.

Γελιώνοντας, προσθέτουμε, πως μόνο συγχαρητήρια ταιριάζουν στο συγγραφέα - ερευνητή γι' αυτή του την εργασία· και πως ελπίζουμε να έχουμε τη χαρά να ξαναδούμε μία τόσο πρωτότυπη και επιτυχή εργασία του σύντομα.

Ιωσήφ Στ. Παπαδάτος
Μουσικοσυνθέτης

Τουαίν, και όχι να τονε διαβάζουν!». Ταλαίπωρε Κόζολ! Ξέρουμε πως δεν γίνεσαι κουζουλός· αλλά με το δίκιο σου ανησυχείς. Τι μπορείς να κάνεις, αφού τα βιβλία μισογραμμένα σε κασέτες συμβαδίζουν με τους αμερικάνικους τρόπους ζωής και άπληστης κερδομανίας; Οι μισοί συμπολίτες σου άλλωστε, δεν ψηφίζουν. Και η «ντόλτσε βίτα» γι' αυτούς είναι: «μ α μ - κ ά κ α - ν ά ν ι» και χαμαλοδουλειά. Οι άλλοι (εκτός απ' τα 40 εκατομμύρια που δέρν' η φτώχεια κ' η μιζέρια) θέλουν ν' ακολουθούν τη μόδα. Να κάνουν δυο δουλειές ταιχτόχρονα μαζί: Να σωφάρουν και ν' ακούνε. Και δεν πειράζει αν συγκαταϊννε(!) Να περιδρομιάζουν και ν' ακούνε. Να τρέχουν στο τζόγκινγκ και ν' ακούνε. Να κάνουν το πιπί τοις και ν' ακούνε. Να πλένουν τα βρακάκια οι Αμερικάνες και ν' ακούνε. Να κοιμούνται και ν' ακούνε. Να κάνουν τα κακά τοις και ν' ακούνε. Να παίρνουν την αμπούλα τοις και ν' ακούνε. Ω μπαρντόν, αν την πάρουν τη δόση ισχυρή... τότε δεν ξανακούνε... και θεός σωρέστοις(!).

Έτσι λοιπόν εκεί, ο Εκδοτικός Οίκος «Ηχητικές Ιδέες» «Simon and Schuster», ξεφορνίζει αφέρτα περικοπές βιβλίων σε κασέτες, με 75 δολάρια η κάθε μία. Έχουν βέβαια εφοδιάσει και την κοροϊδάρα πελατεία με 140 εκατομ. κασετόφωνα εκεί μονάχα. Τα δε «σουπερ-μάρκετ» κατάργησαν πια τα βιβλία τσέπης και πουλάνε βιβλιοκασέτες. Αυτές οι χριστές δουλειές της κερδοσκοπίας, άπλωσαν από πέρισι και στη Δυτική Ευρώπη. Εδώ μας πρόλαβε από καιρό ένας «άμπρα-κατάμπρας» που μάζευε πέρσι το καλοκαίρι τα λεφτά με τη σέσουλα, στις εκθέσεις βιβλίων. Αλλά και πρόσφατα, ο μάγας Χάρη Πάτσης, περί «τοιούτων απεργάζεται». Κλάψτε εκδότες βιβλίων για 5 - 10 χρόνια τα κεσάτια σας! Κι ώσπου να περάσει η μόδα των «ηχητικών» και πολιωθνικών ασιδών... ρίξτε ποντικοφάρμακο μπόλικο στις αποθήκες σας, για να σωθεί (αν είναι πορετό), όλο και πιότερο ταλαίπωρο βιβλίο!

Πάντως, ό,τι και να σοφιστούν οι αφέντες, για πυκνότερα σκοτάδια... το βιβλίο της μελέτης των ματιών, είναι το φως του κόσμου! Η διάπλαση της ψυχής, του χαρακτήρα, της συνείδησης, το γέμισμα του μυαλού, το κλασικό μέσο μόρφωσης, και γνώσεων, προόδου, και πολιτισμού, εξαρτιέται, βασικά, από το βλογημένο το βιβλίο! Χωρίς το μάτι του νοι και του προσώπου που αποστηθίζει, χωρίς τη γοητεία του διαβάματος, η ανθρωπιά πεθαίνει και η αβίαστη ζωή με μόνο ήχους... παλαβιάζει κι οργιάζει. Και επιπλέει ο κανιβαλισμός... που η λέξη εκεί γεννήθηκε, από το Χριστόφορο Κολόμβο, σαν πρωταντίκρισε αγροίκους και κανιβαλους.

Παρατράγουδα διεθνούς συνεδρίου

Στα 1921, ο συγγραφέας Τζων Γκαλσγουόρθ, εί-
χε ιδρύσει με τους φίλους τ' υ στο Λονδίνο, ένα

ετήσιο διεθνές συνέδριο συγγραφέων (PEN). Και από τότε, γίνεται κάθε χρόνο σε διάφορες χώρες. Πλην βέβαια των χρόνων του β' παγκόσμιου πολέμου. Εφέτος το Γενάρη, έγινε στη Ν. Υόρκη το 48ο Πήραν μέρος 700 συγγραφείς. Και ήταν όπως έγραψε ο Τύπος «το πιο αμφιλεγόμενο». Εμείς θα λέγαμε και το πιο εριστικό, και το πιο καταπελτικό σε επικρίσεις, με «άγριες πολεμικές αντιμαχίες», απέναντι στη σφαγιαστική, για τα δικαιώματα των λαών, αμερικάνικη πολιτική. Πρόεδρος του συνεδρίου ήταν ο Αμερικάνος Νόρμαν Μαιηλερ. Την αφορμή για τα επεισόδια, την έδωσε η εκτί παρουσία του υπουργού των ΗΠΑ Τζωρτζ Σουλτς, που κλήθηκε ν' απειθίνει χαιρετισμό στους συγγραφείς. Τότε, οργίστηκαν κι εξεγέρθηκαν 65 σίνεδροι, και με κραυγές και διαμαρτυρίες, τον αποδοκίμασαν έντονα... Έτσι με πινακίδες και μανιφέστα υπογραφών, απήθιναν δριμύ «κατηγορώ» στην αμερικάνικη κυβέρνηση, και στην εγκληματική, για τοις λαοίς, ιμπεριαλιστική, και αποικιοκρατική, πολιτική της...

Γκεσέμια σ' αιτή την κίνηση που χώρισε τοις σίνεδρους σε δυο μεγάλες παρατάξεις, στάθηκε ο κορυφαίος Γερμανός πεζογράφος Γκύντερ Γκρας. Ο Ινδός λογοτέχνης Σάλμαν Ρασντι, κατηγόρησε τοις Αμερικάνικους συγγραφείς ότι είναι «επαρχιώτες και αναισθητοι στη συμπεριφορά της Κυβέρνησής τους ανά τον κόσμο...».

Ο Γκρας κατγγειλε ότι:

«Το νότιο Μπρονξ, μια από τις φτωχότερες περιοχές της Ν. Υόρκης, είναι ένα στίγμα του καπιταλισμού...». Φαίνεται πως ο Γκρας δεν είχε γνωρίσει από κοντά το Χάρλεμ, το Μπρόνρι, το Τάουν Τάουν και άλλες παναθλιες κι απάνθρωπες περιοχές, τ' αμερικάνικου «παράδεισου», για να προτάξει το Μπρονξ. Αν είχε επισκεφτεί άλλα εκεί δαντικά κολαστήρια, δεν ξέρουμε πως θα χαρακτήριζε αυτά τ' «αιθόκηπια» της τρέλας, της αποχτήνωσης, και των εγκλημάτων του «ελεύθερου κόσμου».

Η γυναίκα του Ντανιέλ Ορτέγκα, Ροζάριο Μουρίλο, καταγγειλε την αμερικανικής έμπνεισης γενωκτονια στη Νικαράγουα.

Και ο μαύρος Αμερικάνος συγγραφέας Τόνν Μόρισον, διακήρυξε ότι: «Ποτέ στη ζωή του δεν ένιωσε Αμερικάνος».

Είχαν όμως και ομοφωνία, όταν ανακοινώθηκε ότι: «441. συγγραφείς είναι φυλακισμένοι, ή αγνοούμενοι, για τις πεποιθήσεις τους», και γιουχαίστηκαν οι Ην. Πολιτείες, όταν έγινε γνωστό το γεγονός των 46 από τις 50 πολιτείες της αστερόεσσας, που επεβαλαν και οι 46, λογοκρισία σε βιβλία, όπως εκείνο το περίφημο «Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ (sic) κ.ά.

Μωρέ μπράβο, υπέρμαχοι φωστήρες της ελευθερίας(!) Φτου σας, μη βασκαθείτε, που τόσο κόβεστε για τ' ανθρώπινα δικαιώματα!... κ.λπ., κ.λπ., και που τόσα δάκρινα θά 'χουν χύσει γι' αυτά οι Ρώσοι εμι-

γκρέδες Ντάνιελ, Αζιόνωφ, Σινιάφσκι, Σολτζενίτσιν κ.ά. Στο συνέδριο όμως αυτό το πολύκροτο, δεν ακούστηκε ρωμικός συγγραφέας, ούτε τραμπάκουλας, ούτε κανακάρης... τουλάχιστο για φαγοπότι... γιατί κόστισε 800.000 δολάρια.

Πάντα τέτοια, και του χρόνου.

Οι κουλτουριάρηδες και τα «περί όνου σκιάς»

Το επίθετο «κουλτουριάρης» στη χώρα μας, πήρε πια ολότελα τη σαρκαστική έννοια του επιδειχτικού, του ξιπασμένου, κι αφαιρεμένου λόγου, μιας υπερφίαλα φιλόδοξης συμβατικής κάστας γραμματισμένων ευνοιοκρατών και καιροσκόπων που αμφισβητούν τις πηγαιές, αγνές, κι ανόθευτες αξίες και μορφές του λαού, στην αστική μας κοινωνία. Μ' άλλα λόγια, ο κουλτουριάρης, ο αμφισβητίας, ο αρνητής των αληθινών αξιών μπορεί, να χαρακτηριστεί και αλαλούμης. Γιατί πολλές φορές δεν ξέρει τι λέει.

Το συνώνυμο παράγωγά του, ξέκοψε από τη σημασία της κουλτούρας, που θα πει καλλιέργεια, παιδευτική και πολιτιστική πρόοδος. Αυτού του τύπου οι κουλτουριάρηδες, που θε να παρασταίνουν τους σοφούς, μα που δεν καταλαβαίνουν και οι ίδιοι τι λένε... αυτοί κυριαρχούν σε παραφιλολογικές συζητήσεις στην ΕΡΤ (εκπομπές «θέματα και βιβλία», άλλες λογοτεχνικές παρουσιάσεις και προβολές, κομπούζια, γύρω από την τέχνη και την ιστορία κ.λπ.). Αυτή τη συμφορά δηλαδή του κουλτουριάρη, του ακαταλαβίστικου και ανούσιου λόγου, ή του ασυνάρτητου, του αλαλούμη, πέτυχε να την επιβάλει το περιβόητο ψευτοαριστοκρατικό «Συγκρότημα» (γράφει «Συσκότισμα»), με τις φατρίες του, που κάνει μόνιμη αντιδραστική πολιτική, ελίτικη και αντιλαϊκή. Για σύγχυση, ημιμάθεια, και υποβάθμιση του λογικού, του ξάστερου και κατανοητού λόγου, και υποτίμηση των αληθινών αξιών του λαού μας.

Αυτός ο δουλόπρεπος και ψευτοφιλελεύθερος εσμός, με τις άορατες διασυνδέσεις του, και τις εντολές σκοτεινών κύκλων (Ίδρυμα Φορντ, Στοές μασόνων κ.λπ.), τα «βάζει βαθιά τα σκόρδα». Κι αρπάζει τις ευκαιρίες πάντοτε, όταν ανεβαίνει στην εξουσία το προοδευτικό Κέντρο. Γιατί με τη Δεξιά δεν κολατσιζει πάντοτε.

Αναφέρουμε, ένα μόνο παράδειγμα (γιατί ουκ' είναι αριθμός), μιας εκπομπής κουλτουριάρηδων στις 26 Μάρτη, στα «θέματα και βιβλία». Συμμετείχαν οι κύριοι Κ. Θ. Δημαράς η Ντιντής, Φ. Ηλιού, Αλ. Πολίτης, Φραγκίσκος και αρχισυντονίστρια η Ρίνα Πατρικίου. Το θέμα τους ήταν «Κ. Θ. Δημαράς, 50 χρόνια νεοελληνικής παιδείας». Αλλά, δεν είπαν τίποτε ουσιαστικό, για το τι έκαναν ο Κ. Θ. Ντιντής για την παιδεία ιδιαίτερα, στον κατά Δ. Γληνό «άταφο αυτό νεκρό», εκτός από τις εκδόσεις, διαφημίσεις και προβολές των βιβλίων τους.

Όλα σκηνοθετημένα και πονηρά, για τις χρυσές δουλειές των εκδοτών (κατά το «πάρτε εσείς δώστε μου κι εμένα»).

Σε 7η έκδοση η «Ιστ. Νεοελ. Λογοτεχνίας» του κ. Δημαρά, αφού την επέβαλε σ' όλα τ' ανώτερα σχολεία το συντηρητικό πολιτικό κατεστημένο των γραμμάτων.

Έτσι, όλοι τους αυτοί, οι αριστοκράτες κουλτουριάρηδες, ιστορικοί, δεν είπαν τίποτε για το ποιός κίνησε την ιστορία της 50χρονης παιδείας, καταμπρός, στο δικό μας πολυτάραχο αιώνα. Αλλά και τα όσα είπαν, χάθηκαν με τον καπνό του τσιγάρου και με τα ρο που γίνονταν γο του κ. Πολίτη. Κέρδισαν όμως τις τζάμπα διαφημίσεις των βιβλίων τους στην οθόνη. Κι αυτό, λίγο τό 'χεις; Κι ας προβλήθηκε η «50ετία της παιδείας» στα «περί όνου σκιάς»(!)

Της κενής έδρας το «νέο» αίμα

Τώρα που κενώθηκε με το θάνατο του Παντελή Πρεβελάκη μια έδρα της Λογοτεχνίας, στην ακαδημία των ζωντανών σερνάμενων «τεθνεώτων» κουκουβαγιάρων, δεν πρόκειται βέβαια να την τιμήσουν με καμιά γριά Λωξάντρα... μ' αφορμή και με την ισότη των δικαιωμάτων. Ποιός όμως λέτε εσείς, θα πάρει την έδρα του Πρεβελάκη, από τους ομογάλακτους πετροχάρικους φίλους. Εγώ φαντάζομαι πως, αφού ο Αγγελοβλάχος με τα άταχτα διπλωματικά σουλάτσα του στις «παστρικές»... την έχει κατακτήσει, τώρα, φαντάζομαι πως πρώτος τη δικαιούται, και θα ετοιμάζεται για την τηβενοστέψη του ο κ. Αθανασιάδης - «Μάρμω». Και γιατί όχι; Τα χαρτιά του και το φίλο του Πετροχάρο, με τις κολαρο-εισπραχτικές χρυσές δουλειές... θα τά 'χει όλα έτοιμα και δεν μπορεί παρά να χυμήξει... βουρ στον πατσά... με τα τηλέφωνα και τα καταϊδρώματα, τις συγκαές για την ανάλογη ψηφοθηρία. Δε νομίζω να συναντήσει άλλον ανταγωνιστή «φρουρό» όχι της «Αχαΐας» βέβαια (πό 'χει τη σαρακοστή το Μάη), αλλά φρουρό της παραδοκούμενης έδρας της μελαχάδικης και ναφθαλινοβίωτης «αθήνησι» ακαδημίας(!)

Προφητείες και αξιώσεις γιγάντων θεάτρου

Και πολύ πριν, και επί ευδαίμονος εάτ - εσά - τζιδικής εφταετίας... Και επί βασιλείας καπελοφρούδη, ή φρουδάριου του καλούμενου «θεού», του «πάνσοφου» ανδρός εκ Κιούπκιοφ, του βραβευθέντος μετά Καρλομάγνου... και «σοσιαλιστικών» μαθημάτων εν Σορβώνη (προς τι το περνίζει εν μέσω ανοίξεως;). Και επί πιστοκιάδειων ημερών τα ίδια κατεστημένα... γλείφουν και ξερογλείφουν το μελαχά, στους

μεγαλομπουφέδες των τεχνών και των γραμμάτων.

Οι ίδιοι και οι ίδιοι διευθύνουν και τα λογοτεχνικά μας πράγματα και τα θεατρικά, με επιπλέον ενισχύσεις από κρατικά και Φορντ κονδύλια... για το χαδιάρη μας το γέρο-Κουν (ειδική μεταχείριση, αα, όλα κι όλα). Τη παραδεχόμαστε βέβαια τους ηθοποιούς πό' χει ξεβγάλει. Μπράβο του. Κανείς δεν του τρώει το «χάκι». Αλλά, έφτιαξε και πεντέξη ζόρικα θεατροσυγγραφάκια... για τους γνωστούς λόγους. (Τα ευ-κώλας εννοούμενα παραλείπονται). Βέβαια, σαν μέγας μάστρος στα σκηνοθετικά, ο κ. Κουν, είπε και ελάλησε: Αφού έφτιαξα τόσους και τόσους ηθοποιούς, ε, ας φτιάξω και λίγα συγγραφάκια' και τα κατασκευάσματα τους στη σκηνή, τα κόβω και τα ράβω και τα παρασταίνω όπας θέλω. Ξέχασε ο καημένος πως οι συγγραφείς γεννιούνται, και δε γίνονται.

Αλλά, δεν είναι μόνο ο «δάσκαλος» της σούπερ σκηνοθεσίας που πατρωνάρει θεατρογράφους, ή εγκρίνει και απορρίπτει. Ας κάνει τα γεροντικά του θάματα και πράματα και βίτσια και καπρίτσια.

Όμως έχουμε και το μέγα θεατροκριτικό, τον ποντίφηκα, τον τιτάνα, τον Τσέκις-χαν, κ. Γεωργουσόπουλο. Αυτουνού κόβει που κόβει η παλα το νερό(!) Και περιμένουμε χρόνια τώρα ν' αληθύνει η προφητεία του, για κάποιες χρεώσεις και υποσχέσεις... Ο πασιφωτος αυτός φάρος της γηγενούς θεατρογονίας, με τα παχιά μοιστάκια του κάτω-ριμένα, έχει από χρόνια εντοπίσει, υπερεξιμνήσει και θεοποιήσει ορισμένα φιλικά του ταλέντα, και τα χρέωσε με σύντομο μεσοιράνημα, για μεγάλα έργα, όπως π.χ. τους κ.κ. Μάτεση, Πόντικα, Κεχαϊδη, Διαλεγμένο κ.ά.

Και περιμένουμε, περιμένουμε, να επιβεβαιωθεί το ρηθέν, το υπό του αλάθητου προφήτη, και τίποτε. Α, όχι κι έτσι. Να χρεώνει «μεγαλίκια» και να μην ξεπληρώνονται.

Τότε είχε δίκιο που του τά' ψαλλε ο Αλέκος Λιδωρίκης (καλή του ώρα), ένα βράδυ στην Τουβούλα. Εκεί που ο Λάμας της κριτικής κομπορημονούσε κουλτουριάρικα, και ιδρώνε και η μύτη του, τονε τσιγάρισε ο μπαρμπα-Αλέκος με τα κρεμμυδάκια!

Και δεν είναι μόνο της κριτικής και των ιερατείων του θεάτρου ο Καίσαρας κ. Μύρης, τελευταία εισήλασε «σαρωτικά» και στην κριτική της ποίησης. Έγραψε πρόσφατα στα «Νέα» για κάποια «ζντανοφάκια» με τίτλο «αγωγιάτες δογματών», κοροϊδεύοντας τον δ/ντή της «Πολιτιστικής» που κριτικάριζε αισθηρά τον ποιητή των «Παράξενων πραγμάτων», «Των σκουνημάτων του αγώνα», του «Ίσως νά' ναι κι έτσι» κ.λπ., κι έγραφε:

«Σκέψου να κρίνεις έναν ποιητή από τα θέματά του. Εκεί είναι ακόμη τα μειράκια!».

Γελάτε χελωνίσσες στ' Απρίλη της λιακάδες! Μπρε, μπρε, μπρε, χαρείτε τη στρουχτούρα μας την κουλτουριάρα(!) Βλέπετε τι αξιώνει; Μ' άλλα λόγια ότι: Δεν μπορεί ο ποιητής να κρίνεται από τα θέματά

του! Αμ τότε, κύριε... όποιλε, από τι θα κριθεί, από τα «σώβρακά» του; Ή από τα κ... του;

Μην απορείτε. Οι φτερνιζόμενοι με γειά τους! Εμείς, ακολουθώντας το αξίωμα του αρχαίου Βία: «παρόντας έλεγχε ψιθυρισμούς μίσει», χαιρόμαστε που εγεννήθη παρ' υμίν και στην κοίηση γίγας κριτικός(!)

Λογοτεχνικά Σωματεία και κάθαρση

Όλοι οι Έλληνες, όπου γης, φτιάχνουν σωματεία. Και καλά κάνουν και οργανώνονται, όταν πρόκειται για πατριωτική, πολιτική, κοινωνική, συνδικαλιστική, ή πνευματική πολιτιστική δράση.

Δε συμβαίνει όμως το ίδιο και με τα λογοτεχνικά σωματεία. Αυτά πληθωρίζουν στη χώρα μας. Ιδρύονται κι αυτοπροβάλλονται συναμετάξυ τους οι λογοτέχνες, για το χόμπι τους. Πλημμύρισαν οι μορφιλοδοξίες, οι επιτηδείότητες και οι νοθείες.

Έτσι υποβαθμίζεται και η αξία των σωματείων, όταν δεν έχουν γνήσιους και έγκριτους λογοτέχνες με προσφορά κι επίδοση στο κοινωνικό σύνολο και στον πολιτισμό.

Ευίλογες είναι οι επιθυμίες και οι φιλοδοξίες πολλών φιλότεχνων και άλλων ντιλετάντηδων, να χρησιμοποιήσουν μέλη σ' ένα, ή και σε πολλά τέτοια σωματεία. Και αυτό γίνεται μετά μανίας, ολιτοπίας και υπερωψίας.

Απόλα τα καθέκαστα σωματεία, δεν προκύπτει κανένα όφελος σημαντικό, εκτός από κάποιες αλληλογνωριμίες, συναντήσεις, ψευτοπαρηγόριες, ορισμένα βραβειάκια, που σ' αυτά ως γνωστό μετράει η φιλοπροσωπία και το χρήμα.

Μα θα μου πείτε: καλά είναι τα σωματεία αυτά, έστω και σαν εντευκτήρια γνωριμιών και συναντήσεων, όπως ήταν του μακαριτη Μάριου Βαϊάνου. Δε λέμε είναι κι αυτός ένας σκοπός. Αλλά, με το να ξεκινάνε όλοι, αφού καταφέρουν ένα-δυο βιβλιάρικα, να γίνουν μέλη σε λογοτεχνικά σωματεία, χωρίς καμιά υπολογίσιμη αξία, αυτό είναι υπερβολή κ' υπερωψία, πονηριά, αυταπάτη, και ματαιοπονία. Ακούνε λογοτεχνικές συντάξεις και τρέχουν...

«Πατάνε τ' αυγό και φτάνουν στο ουρανό». Αγνοούν οι πιο πολλοί, το πως πρέπει:

«Να ξέρεις που πατάς,

για να μάθεις να πετάς» που λέει κ' η παροιμία.

Ας πούμε λοιπόν, για τα υπάρχοντα σωματεία αυτά καθεαυτά. Τι σπουδαίο πέτυχαν σαν συλλογικά όργανα; Αν ιδρύονται για συνδικαλισμό, τι πέτυχαν ως τώρα στο συνδικαλιστικό τομέα; Πότε εισακούστηκαν οι θέσεις και οι φωνές τους για μεγάλα προβλήματα που συγκλόνισαν τον τόπο; Πότε κηρέασαν σοβαρά κάποιες καταστάσεις; Ας πούμε, ελάχιστες φορές κι ανυπολόγιστες. Και τούτο, διότι ποτέ δεν είχαν το ανάλογο κύρος. Κι αυτό, δε θα το πετύχουν ποτέ, αν δεν κάνουν σοβαρές και σωστές επιλογές μελών.

Οι κίβδηλοι σωματειοπατέρες, αρκούνται με τους ερασιτέχνες και τις συνδρομές τους, γριούλες παραλίνες και απόμαχους... χωρίς αξιόλογα βιβλία, παρά μόνο για τα «ζήτω» τους, και να κυλούν παρήγορα τις ώρες τους, όπως και για διάφορα κι αλλότρια συμφέροντα... Κι ενώ οι νόθοι παρεισφύοντες μαγεύονται και ναρκισσεύονται... οι καλοπερασάκηδες ψευδοτιτλούχοι, βολεύονται, με ξιπασμό, και κοκορεύονται μ' εγωισμό και μυθριδατισμό, σε παρεοφατρίες.

Εκείνο που μετράει για έναν ταλαντούχο, δεν είναι, το να γίνει μέλος σ' ένα σωματείο παραλογοτεχνίας, όπου σ' αυτό προσπορίζουν και κάποια περιουσιακή κληρονομιά, ορισμένοι καλοπροαίρετοι κι αγαθόψυχοι, μη έχοντας πού αλλού (αφού αηδιάζουν τους αχόρταγους κι αμαρτωλούς δεσποτοκράτες) να την αφήσουν για να μνημονεύεται τ' όνομά τους, ή να κρεμούνε τη φωτογραφία στο γραφείο τους, όπως κάνουν οι αφελείς με τα βακούφια, να τρων οι επιτήδειοι με δεκαεφτά μασέλες(!).

Του πηγαίου λογοτέχνη, που δημιουργεί έργα αξίας, και που δίκαια ζητάει την προβολή τους, τη διάδοση, τη φήμη, τα σωματεία δεν του προσφέρουν σχεδόν τίποτε. Η ύπαρξή τους εδώ, αντιστοιχεί με μαιταιοπονίες, και με φούμαρα. Αν υπάρχει ταλέντο, η αναγνώριση από την κοινωνία θά 'ρθει κάποτε, αργά ή γρήγορα, ας είναι και μεταθάνατο. Η καταξίωση των τίμιων, των ικανών και προικισμένων, έρχεται αργά! Φτάνει τα έργα τους να 'χουν στοιχειά αθανασίας, και να κριθούν, ν' αξιολογηθούν σωστά και δίκαια.

Η φύση, η ζωή, και οι αγώνες φτιάχνουν λογοτέχνες· και όχι τα σωματεία.

Νομίζουμε πως τίποτε καλό, όσο και αν καθυστερεί, δεν πάει χαμένο.

Μα θα μου πείτε, ότι, όλ' αυτά, είναι πικρές διαπιστώσεις. Τι θα πρέπει να γίνει, για να περισωθεί και το γόητρο της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας, που χάρισε τόση τιμή κι ωφέλεια, σ' όλη την ανθρωπότητα;

Έχουμε κάνει κατά καιρούς και προτάσεις ενόθητας, όλων των σοβαρών και δόκιμων λογοτεχνών για μια γενικότερη εξυγίανση στα σωματεία. Τα πρωτοδικεία, να μην εγκρίνουν τίτλους λογοτεχνικών σωματείων, αν δεν διαπιστώνουν αξίες και μορφές. Τα υποψήφια μέλη, να πληρούν αυστηρές προϋποθέσεις: αξιόλογα βιβλία και άλλη ποικίλη πνευματική δράση.

Να γίνει μια μεγάλη Ένωση των άξιων και φτασμένων· και άλλη για τους νεοσσούς, που να δέχονται την εποπτεία των παλιών, την πείρα και τη συμβουλή τους.

Οι φιλότεχνοι, να κάνουν δικά τους σωματεία. Και οι πονηροί κ' οι τσαρλατάνοι, που κυνηγούν με το ζόρι την αθανασία, ή το κάποιο βραβειάκι, για το παραδάκι, την όποια συνταξούλα, να κάτσουνε στ' αυγά τους.

Αν επιτρέπεται να τρώνε το δίκιο των γεννημέ-

νων λογοτεχνικών μορφών και αξιών.

Όμως, εδώ, με το σύστημα και τις συνθήκες που ζούμε... δε γίνεται τίποτε. Κι έτσι θα σέρνεται αυτή η κατάσταση, μ' εύκολες παραχωρήσεις, άγνοιες, κι ανεκδιηγητες διοικήσεις, που δε θά 'ναι σε θέση κι ευθύνη να κρίνουν τους όποιους αλωπεκίζοντες και μωροφιλοδοξούντες να γευτούνε καρπούς, στ' αγκαθερά περιβόλια της λογοτεχνίας. Και βέβαια με το «διαίρει και βασιλεύε», στα ουκ' έστιν αριθμός και σοβαρός λόγος ύπαρξης, σωματεία γραμμάτων και τεχνών(!)

Οι κόλακες, οι σμίροι κι όλ' οι κατεργαρέοι, θα πρέπει κάποτε να πάνε στη μάντα. Γιατί, αλλιώς, νέος εθνικός πολιτισμός δε δημιουργείται.

Τα κάθε μορφής νόθα και παρασιτικά στοιχεία, πρέπει να παραμεριστούν. Το χρέος των δυναμικών και δημιουργικών λογοτεχνών και των υπεύθυνων της Πολιτείας, είναι το ότι: μπορούν κάτι να κάνουν· αλλά δε θέλουν, να μετασχηματίσουν εξυγιαντικά και οργανωτικά το λογοτεχνικό μας κόσμο.

Οι Γολιάθ και οι αρχάγγελοι της Ε.Θ.Σ.

Τι κολοκυθιές κι ανεμόμυλους παίζουν με μπακαλοκοτούρλικους καυγάδες οι κατεστημένοι Λάμηδες και Μωυσήδες συνδικαλοπατέρες της Εταιρίας Θεατρικών Συγγραφέων; Οι κ.κ. Κορρέδες, έπαθαν ως φαίνεται κορεσμό, παραμυσιτωμένοι από τις μάσες. Οι ντόκτορες έκλεψαν τη δόξα των Τρικουπηδων, ρουφώντας τη με τις κούπες, στάλα τη στάλα, και δε χορταίνουν(!) Οι Καμπανέληδες χτυπάνε την καμπάνα του «Εθνικού», να μη τους παίζουνε μονόπραχτα, παρά μονάχα πολύπραχτα και μάλιστα ιωβηλαία τριακονταετίας, αργυρών γάμων, εις άφεσιν παπικών αμαρτιών...

Δε συμβιβάζονται οι πολυφαγάδες με σαρακοσιανά, σκόρδα, τουρσιά και τυραμάδες.

Οι λιονταρήδες του κατεστημένου, δε δέχονται τα μετρήματα της προβολής των έργων τους, με το πασετόμετρο· αλλά, θέλουν με το μιλιόμετρο. Δεν ήθελε, είπε ο τρίτος, να παιχτεί «η γυναίκα και το λάθος» του. Αλλά, ως ειδήμων σ' αυτά, θέλει να του παιχτεί, «η έβδομη μέρα της δημιουργίας»... Έγινε δηλαδή κι αυτός θεός, όχι στην δη αλλά, στην 7η μέρα της δημιουργίας του κόσμου. Μισαλά! Και παραιτήθηκαν, λέει, ο Τύπος ομαδικά, από τα πόστα του Δ/κού τους Συμ/λίου. Χ... η φοράδα στ' αλώνι(!). Βλέπετε, οι Γολιάθ κάνουν επίδειξη ισχύος, στους Δαβίδ, δείχνοντας τα πλαδαρά τους μπράτσα. Σε τι και γιατί διαμαρτυρήθηκαν, δεν κατάλαβε ο κόσμος. Μήπως γράφοντας παράλογο θέατρο, το παίζουν κιόλας; 'Η «κλαινει χήρες κλαινει κ' οι παντρεμένες»... που είναι χορταμένες;

Αυτουνών των δερβεναγάδων, τα όποια θεατρογραφημάτα τους, παίζονται αμέσως, ακόμα και με υπλά τηλεφωνήματα, σε 3 και 5 σκηνές, σε όλη τη χώρα. Γιατί λοιπόν μαλώνουν στην Εταιρία; Τόσο

τους καίγεται καρφί για τους άλλους θεατρικούς συγγραφείς; Περί ορέξεώς των, όμως, ουδείς λόγος.

Αφού έχουμε «θεοί» στην πολιτική. Έχουμε φόβους και δεισιδαιμονίες στις θρησκείες. Να μην έχουμε και τους αρχάγγελους με το σπαθί, να κόβ' η πάλα τους νερό, στις θεατρικές μασαδοροφιλίες;

Μαλιφακτούρες απαξίες και στρουκτούρες

Έχει λίγα χρονάκια που ανεμοδουρίζει και στον τόπο μας, μόνο, βέβαια, στα μιναλά των κουλουριάρηδων, της δήθεν πρωτοκοριακής, αλλ' αφηρημένης τέχνης, η «νέα κριτική», που εκπορεύεται από τις ΗΠΑ (γράφει ακατανόητη μαλιφακτούρα). Αυτή λοιπόν, η δήθεν «νέα κριτική» έχει σαν δόλιο σκοπό, να σπέρνει τη σύγχυση, την ασιγνωση, τη μπουρδολογία. Γίνεται χάπι-εντ στους νέους ταλαντούχους. Τοις φορούν έτσι φακούς σισκότισης, όπως τ' αφεντικά φορούν τις παρωπίδες, στα ζαντζάρικα υποζύγια τοις. Έτσι, για να εκφιλίζονται εκπορνεύουν τη λογική... στη χώρα που τη γέννησε. Και για να μεταδίδεται η σκόπιμη τρέλα και στην Ευρώπη γενικά. Οι εδώ κουλουριάρηδες, δεν καταλαβαίνουν μήτε οι ίδιοι, τι φούσκες εκστομίζουν. Όμως πάνε με τη μόδα (γράφει τρέλα), της «νέας κριτικής» των στρουκτουραλιστών, Νάων, Σαβοιδηδων, Μαριοβίτηδων κ.λπ., της παλιοπαρέας(!)

Έρμη πατρίδα της ξάστερης σκέψης. Τοι απλού και κατανοητού, χρήσιμου λόγου. Της σωστής φιλοσοφίας. Του φωτός και της επιστήμης. Τι κακό σου έμελλε να πάθεις, με τοις μοντέρνοις αλαλούμηνδες, τοις τουρλού - τουρλού, κι απάνω τούρλα τουρλατζήδες:

Χαίρε πατρίς που τοις έχεις ν' αλληλοβραβεύουν κι όλας συστηματικά, με καταχρηστικά λεφτά του λαού, όλη την κούφια κι αηδιαστική σαχλοκενολογία τοις, γαρνιρισμένη μάλιστα με κολοκιθοπατάτες και με ρίγανη(!). Ν' αλληλοβραβεύονται.

Αυτοί οι δοτοί και τάχα «άξιοι» των κυκλωμάτων... Αυτές οι πνευματικές απαξιότητες, βρίσκονται και σήμερα και πάντα σ' όλα τα επίσημα πόστα. Έτσι ορίζει και θέλει και το Ίδρυμα Φορντ. Τάχα μου δια της κ. Καίτης Μυριβίλη; Φτάνουν λοιπόν, τα δίκτυα της μαλιφακτούρας, και της στρουκτούρας, της εκπορευόμενης, υπό των σκοτεινών άντρων της υπερατλαντίας, στη Δανιμαρκία και στην καμηνούλα τη Δανία. Εκεί να ιδείτε φτερνίσματα μιξοσόλυκα (που είσαι Ψαλίδα μου), και ξεμυτίσματα νεοφιλοσοφίας, και «νέας κριτικής»(!) ιδού τι είπε ένας Δανός νεοαχυροφιλόσοφος ονόματι Έφτιγκ: «Δεν είμαστε υποχρεωμένοι—είπε— να δίνουμε λύσεις στα δημιουργημένα προβλήματα... Προς θεού, όχι λύσεις!» Τα προβλήματα πρέπει μόνο να τ' αντικρύζουμε. Να περνούμε δια μέσου των προβλημάτων κ.λπ., κ.λπ.»

Γελάτε κακαρόπαπιες(!) Βρε τον κοκορόμυαλο, τι στρουκτούρες είν' αυτές; Μας θίχισε την ειρωνική τρικούπεια ρήση του «περιεπλάκηνεν εις περιπλόκον περιπλοκήν, περιπεπλεγμένων περιπλόκων προβλημάτων», και χαίρε βάθος και οσμή των δανικών απορριμμάτων(!) Βρε ουστ ζιζάνια των παραλόγων αθυρμάτων(!) Μια σολομώντεια παροιμία λέει: «Όστις ερεθίζει οργήν, εξάγει μάχας».

Ταρίφες και «αγορές» βιβλίων

Δε ζητάμε απάντηση από το ΥΠΕ, γιατί δεν πρόκειται να δοθεί. Όμως, έχουμε χρέος να κάνουμε κριτική στα άδικα... για των φτωχών τα δίκια.

Το περασμένο καλοκαίρι, με αφορμή τις περιβόητες φέστες για την «Αθήνα πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης», έγιναν σπατάλες ανομολόγητες... Και έφαγαν μέχρι σκασμού αρκετοί Γαργαντούες, των προτιμήσεων της κυρίας υποργού... Και τις κατακατημένες τις αγορές βιβλίων από το ΥΠΕ, για τις βιβλιοθήκες του κράτους, τις πήραν αμπάριζα... οι λιτότητες, οι ετεροχρονισμοί και οι περικοπές, από το Νοέμβρη και δώθε. Έτσι, σαν να μη φτάνει που αργούν να πληρώσουν τέτοιους μικρολογαριασμούς στα εγκριμένα βιβλία, κι ούτε δημοσιεύουν ονόματα συγγραφέων, ή τίτλους βιβλίων, αλλά εφέτος (έστω κι αργά) κολόβωσαν έντεχνα φαίνεται και πονηρά το περσινό ποσό από 35.000 δρχ σε 30.000, για τοις «δεύτερης» ίσως «ποιότητας» και «κατηγορίας» συγγραφείς (κατά την κρίση της ίδιας πάντα επιτροπής).

Γιατί λοιπόν, το κολόβωμα αυτό, η άργητα της διεκπεραίωσης και η μη δημόσια ανακοίνωση των προτιμητέων; Μήπως για ικανοποίηση, ενδεχομένως και κάποιων άλλων παραπονούμενων, ή συμπαιθών λησμονημένων; Ίσως να 'ναι γι' αυτό, που οι 35 έγιναν 30, όπου κι αυτές με τις ανάλογες κρατήσεις θα παρθούν τελικά 25.000 δρχ.

Ας μας συμπαιθήσουν οι «ιθύνοντες», για όποιες δυσπιστίες και αμφιβολίες. Υποκινούν κι αυτές πολλές φορές, τα ελατήρια κάποιων φιλότιμων δυνάμεων, για θετικότερα αποτελέσματα στη ζωή και την πρόοδο.

Δεν είμαστε κακόπιστοι, ούτε όμως κι ανίδεοι, για το πώς, παρασύρονται οι υποκειμενικοί παράγοντες σε ανάλογα φιλοπροσωπικά μαγεϊρέματα...

Είναι φαγιά γλυκά, και ξυνά, ζεστά και μαγαϊάτικα, νερουλιασμένα και σαλταρισμένα. Ε, οι ημέτεροι έχουν και τα τυχερά τοις... σε διπλές μερίδες. Και οι φτωχοί συγγενείς, μένουν και με μια μερίδα, κι αυτή λειψή. Ή και χάρη ευνοϊκού ελέους... μένουν με το συμπλήρωμα, της πατωκαζανιάς!

Μην πείτε πως δε χρειάζονται κάτι τέτοιες ενημερωτικές λεπτομέρειες. Πρέπει όλοι όσοι διαβάσουν και παρακολουθούν, κι ενδιαφέρονται για τα πολιτιστικά μας πράγματα να ξέρουν και τούτο, ότι, οι παλιότεροι και φτασμένοι λογοτέχνες, πήραν κά-

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

Λόγια που καίνε
του Στέλιου Κεντρή

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να την μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Ποιόντα και αλήθειες για τους Γάλλους

Μην παίρνετε τοις μετρητοίς τό πρόσφατο αποτέλεσμα των εκλογών στη Γαλλία.

Οι σημερινοί Γάλλοι, σαν ιδεολόγοι, είναι του γλυκού νερού(!) Ο καπιταλισμός, με τη μορφή του γκωλισμού, έχει βαθύτατες ρίζες στην πατρίδα του Ροβεσπιέρου, του Ουγκώ και του Ζωρές. Στα χρόνια μας, εκεί, είναι φανερό, πως δεν έχουν και τόση σημασία, οι ποικίλες κομματικές τάσεις και αποχρώσεις. Ανησυχητικό σημάδι είναι σχετικά, μόνο η παρουσία του αρχιφασίστα Λεπέν στη Βουλή τους, με 33 οχιές φαρμακερές, που θαρρείς και βρυκολάκιασε ο φύρερ. Το γεγονός αυτό, δείχνει πως τα ναζιστικά κόμματα στη Δυτ. Ευρώπη, εμφανίζουν κάποιαν αναβίωσή.

Η γαλλική βέβαια κοινωνία, ήταν πάντα

ποια ψίχουλα, όταν έφτασαν στα 20 και στα 30 εκδομένα βιβλία τους... ενώ πέρυσι κι εφέτος, η φιλόδοξη και συμπονούσα τους νεοσσούς ποετιάστρους επιτροπή του ΥΠΕ, περιέκοψε την ταρίφα των παιδιών, και τα δίνουν απλόχερα σε τσιροπούλιδες, της μιας και πρωτόλειας ακόμα στιχουργικής παρουσίας.

Φκιάχτε όλοι μια ψευτοσυλλογή κι ας είναι και με κλεμμένους στίχους, και κουλτουριάρα κι αλαλούμικη... και θα ιδείτε τι οικονομική δικαιοσύνη θα έχετε, εδώ και τώρα(!) Αφερίμ δικαιοσύνη! Εχ, ρε σε τι ενεργητική, για τα γράμματα, εποχή που ζούμε(!)

Και τουλάχιστο η όποια σκαρωμένη κι ερμητική ποιοτική σαβούρα, αν καθότανε στις αποθήκες... θά 'καναν και τα ποντίκια πασκαλιά! Αλλά, πληρώνεται υδρά, και πάει για τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Με το βαρδόν κι όλας, για τις κυρατσούλες επιτροπές...

Έλεγχο κάνουμε, «άμα λάχει να πούμε», για το «τοις κείνον (χ)ρήμασι πειθόμενοι» του φουκαρά λαού μας, που αγαπάμε και την παιδεία του, όχι βέβαια τη μεσονύχτια παιδεία της παιδιάς των στίχων(!) Γιατί τότε θα μας μαλώσει και η Γραφή που λέει:

«Όστις αγαπά παιδείαν, αγαπά γνώσιν».
Και «όστις μισεί έλεγχον είναι άφρων».

πρόσφορη, στη διάβρωση και στον εκφυλισμό, των ποικιλόμορφων και αβροδίαιτων ηθών της. Οι καπηλίες, οι αντιφάσεις, οι παλιμβουλίες, οι παλινδρομήσεις, οι ανακολουθίες και οι σωβινισμοί τους, είναι ανεκδιήγητοι.

Οι Γάλλοι έχουν πολλά κι ανεξίτηλα μελανά σημεία στην πολεμική τους ιστορία. Απέναντι των Ελλήνων, βαρύνονται, με δυο μεγάλα εγκλήματα, στιγματισμένα στα διεθνή εγκληματικά χρονικά. 1) Τήν επιδρομή των караβιών τους το 1917 στον Πειραιά, τον αποκλεισμό και το βομβαρδισμό της Ακρόπολης... όπου κι ο Χίτλερ ακόμα τό '40-'41 τον Παρθενώνα τον σεβάστηκε, σαν το ιερότερο κι αιωνιότερο σύμβολο και μνημείο τέχνης της ανθρωπότητας. 2) Οι Γάλλοι ευθύνονται για τον ξεκληρισμό 2 εκατομ. Ελλήνων της Μικρασίας το 1922. Μέχρι σήμερα όμως, δεν τους συνέτισαν ούτε οι βοναπάρτικες πανωλεθρίες, ούτε οι πομπαδούρικες και λουδοβίκειες γελοιογραφίες. Ούτε οι εξεφτελισμοί και οι ντροπές του Ντρέυφους, του Πεταίν, ή του Ντιέν - Μπιέν - Φου. Το ανάστημά τους τό 'δειξαν με τη 13ημερη άμυνα στη χιτλερική επιδρομή (γραμμή Μαζινώ). Αντίσταση δεν έκαναν, δεν είχαν συμβιβάστηκαν. Και τους έσωσε το γόητρο ο Ντεγκώλ μεταπολεμικά...

Με όσες προσευχές κι όσες ψηφοφορίες, τάχα δημοκρατικές, και κίβδηλες... δεν ξεπλένουν αμαρτίες προγόνων οι σημερινοί και δεν εξαγνίζουν εύκολα τον όποιο πολιτισμό τους.

Οι Γάλλοι είναι φτηνοί καλοπερασάκηδες. Λόστους να γλείφουν από λίμνες, ποτάμια, θάλασσες, τα όποια οστρακοειδή μαλάκια, να ρουφάνε και κρασάκι και... «τσιν-τσιν» και τραγουδάκι, κι ας πα' να καεί το σύμπαν, δεν τους νιάζει. Εκεί θεοποιήθηκε κι ο ατομικισμός και ο υπαρξισμός. Μπορείς ακόμα και να τους δέρνηεις... αρκεί να τους κατοχυρώσεις το δικαίωμα της μάσας, της πάσας και της «κλάσας» και να φωνάζουν «ζήτω η ελευθερία(!)»...

Η Γαλλία βέβαια, γέννησε κι ανάδειξε μεγά-

λους άντρες· και προπάντων τη Γαλλική Επανάσταση! Αυτή την εκτιμούμε και την τιμούμε, γιατί, επηρέασε λαούς, άνοιξε δρόμους στην κατάλυση της φεουδαρχίας και στο ανέβασμα και την ακμή της αστικής κοινωνίας. Όμως, τότε, ήταν άλλοι καιροί, κι άλλα τα ήθη και τα αίτια που γέννησαν τη λαϊκή εξέγερση... Κι άλλα είναι τα σημερινά καλοζωισμένα βίτσια, καπρίτσια και ραχάτια. Οι πιότεροι νέοι Γάλλοι τώρα, δεν υπολογίζουν το παρελθόν. Θέλουν να ζουν έντονα το παρόν. Δε θυμούνται εύκολα, άντρες κι επαναστάτες ιδεολόγους, και πνευματικούς πατέρες, σαν τον Ζαν Μελιέ, τον Μαρά, τον Ουγκώ, τον Ζολά, τον Σταντάλ, το Μπαλζάκ, τον Ζωρές, τον Ρολλάν κ.ά.

Για σκεφτείτε τον περιβόητο Μάη τους το '68. Έχει κιόλας ξεχαστεί. Γιατί, τον αποπειράθηκαν με αυγουλάκια και με σάντουιτς στο χέρι· και με γκομενούλες αγκαζέ(!) Πόσο αστείος είχε αποδειχτεί στο «Καρτιέ - Λατέν» ο πολύπαθος και τιμημένος Μάης της παγκόσμιας εργατιάς... με την πρώτη κιόλας εμφάνιση των λεγεωνάριων κομάντος!...

Στη Φραγκιά, δεν υπάρχουν βασικές διαφορές σε προσανατολισμούς εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, ανάμεσα στο Κέντρο που κυβερνούσε, και στη Δεξιά που κέρδισε τις εκλογές. Πάντα είναι συμβατικοί για κάθε συνεργασία, για το συμφέρο τους· και πάνω απόλα, το συμφέρο της Γαλλίας. Ακλόνητος παραμένει ο γκωλισμός και των αποικιών τα ωφέλη... Κι ας μη πουλάει σε μας τους ξύπνιους Έλληνες, φτηνές δημοκρατίες, σοσιαλισμούς και ανθρωπιστικούς πολιτισμούς. «Η ταπείνωση προπορεύεται της δόξας» (Σολομών).

Ημέρα δασοπονίας και SOS

Η 21 Μάρτη καθιερώθηκε να γιορτάζεται κάθε χρόνο σαν ημέρα δασοπονίας. Καλή ιδέα και τιμητική για τα κακόμοιρα τα δάση μας, που είναι η ζωή, η δύναμη και η αναπνοή μας. Αλλά, για λογαριάστε, από το 1976 ως τώρα, μας έχουν κάψει σ' όλη τη χώρα 4.035.000 στρέμματα· και μέσα στο 1985... 1.055.000.

Σ' όλη αυτή τη μακάβρια δεκάχρονη κι εγκληματική, για τα δάση μας, περίοδο, κανείς δεν τιμωρήθηκε στα σοβαρά. Ντόπιοι και ξένοι οι κακούργοι. Διάφορα κι εκδικητικά τα αίτια. Τα πιότερα ενσυνείδητα κ' υποβολιμαία.

Πολλοί έχουν συλληφθεί και αποκαλυφθεί

Αλλά κανείς δεν πλήρωσε αποδειγμένα εμπρηστής, για το κακό που έκανε στο κοινωνικό σύνολο και στην πατρίδα. Πέστε μου, τόσο μεγάλη αξία έχει ένα ελεεινό τομάρι ενός επικίνδυνου κακοποιού, μπροστά στα εκατομμύρια αθώα δέντρα που πυρπολεί και καταστρέφει; Δεν μπορούσαν να ψηφίσουν έναν έκτακτο νόμο αισθηρό, οι κατέχοντες εξουσίες, που να τιμωρεί τον όποιο εκούσιο κι ενσυνείδητο εμπρηστή σε θάνατο; Μα έστω κι ένας ένοχος να κρεμιόταν στο Σύνιγμα για παραδειγματισμό... Θα βλέπατε πώς, οι κακούργοι θα λιγότευαν, γιατί θα υπολόγιζαν τον κέλεκυ του νόμου. Η ελευθερία και η δημοκρατία, έχουν τα όριά τους. Και η βία και η ανοχή τα δικά τους. Αν κι εφέτος δεν παρθούν σκληρά μέτρα προστασίας... δεν ξέρουμε το καλοκαιρι, τι καμπάνες κένθιμες θα σημάνουν για τα υπόλοιπα τα δάση μας!...

Λύκοι που έγιναν αμνοί και «άγγελοι» του ΟΗΕ

Άκουσον, άκουσον αναγνώστη μου:

Ματωβαμένοι πατόκορφα εγκληματίες πολέμου των es - es... πατρωνάρισε κι ανάδειξε η τερατογονία των ΗΠΑ και της CIA στον ΟΗΕ. Παλιούς πράκτορες του ωμότερου φασισμού, και φονιάδες του πιο απάνθρωπου εξανδραποδισμού. Να υπηρετούν σαν γενικοί γραμματείς και διαιτητές, δικαιολογώντας και καλωπίζοντας τα νεώτερα αμερικάνικα και πολεμικά εγκλήματα. Οι μοντέρνοι λύκοι, γυμνοί, καμουφλάρουν τους παλιούς λύκους, φορώντας τους για χρόνια και χρόνια προβιές «αμνών άμωμων», να τους παρουσιάζουν άγγελους και διαπρύσιους κήρυκες της ανθρωπιάς και της ειρήνης, μεσολαβητές μετριοπάθειας και τάχα θεραπείας των πληγών του κόσμου που προκαλούν κι ανοίγουν οι ίδιοι!

Κατάπληχτη έμεινε η διεθνής κοινή γνώμη, όταν πρόσφατα αποκαλύφθηκε ότι, ο πρώην Γεν. Γραμ. του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Αυστριακός Κουρτ Βαλτχάιμ, υπήρξε λυσσασμένος σκύλος των ναζιτών.

Τα στοιχεία της αποκάλυψης προήλθαν από τ' αρχεία των ίδιων των Ην. Πολιτειών.

Η Γιουγκοσλαβία μάλιστα (που τον μυρίστηκε τόσο αργά) τον κατάγγειλε ως υπεύθυνο για την εξόντωση του πληθυσμού ολάκερης της Βοσνίας. «Η έγκυρη Γιουγκοσλαβική εφημερίδα "Βετσέρνζε Νοβόστι", δημοσίευσε έγγραφο της εκεί επιτροπής εγκλημάτων πολέμου, με ημερομηνία 18 Δεκέμβρη 1947 και το

οποίο κατηγορεί τον Βαλτχάιμ για δολοφονίες, σφαγιασμούς, εκτελέσεις ομήρων, καταστροφές περιουσιών, πυρπολήσεις χωριών και άλλες παρόμοιες πράξεις».

Αυτός λοιπόν ο αρχιδήμιος, ήταν αξιωματούχος βασανιστής και επί Μαξ Μέρτεν στη Θεσ/νίκη. (Φίλος του «θεού» Καραμανλή και του Τάκου του Μακρή ο Μέρτεν... είχε συλληφθεί επί πρώτης περιόδου ισχύος Φρυδά, και φυγαδεύτηκε νύχτα με ανταλλάγματα...).

Ο Βαλτχάιμ λοιπόν, τότε, διετέλεσε αρχιδήμιος και στο Στρατόπεδο Παύλου Μελά... και ειθύνεται για τη ζωή χιλιάδων αθώων Ελλήνων και άλλων Βαλκάνιων πατριωτών...

Ο Κουρτ... ήταν κουρντισμένο πιόνι και πιστός εκτελεστής των εντολών του Χίτλερ για τις μόδες θανάτου στα περιβόητα γκέττο. Μέτοχος στα πιο βάρβαρα εξοντωτικά σχέδια του χτηνώδικου φασισμού.

Οι Αμερικάνοι όλους αυτούς τους μαέστρους της κακουργίας, τους έχουν αξιοποιήσει κατάλληλα.

Είχαν στήσει και δολιότατα το άλλο θέατρο στο Ισραήλ, με τις ελάχιστες δίκες... και τις τάχα τιμωρίες.

Τώρα ο Βαλτχάιμ πάει για πρόεδρος... της χώρας του και αλλίμονο οι σκοτεινές δυνάμεις αβαντάρουν και προάγουν τέτοια προσώπατα. Είδατε λοιπόν τι προσωπεία(!) τι μαλακά γάντια απέξω... και μέσα τι αιχμηρά στιλέτα; Τι «περιστέρι» ειρήνης που «εξαγίασαν» οι γκάγκστερ, να υπηρετήσουν μάλιστα τη συμφιλίωση λαών... τα διεθνή ζητήματα και τις διαφορές. Φρίξτε λαοί! Τέτοια αίσχη δεν έχουν ζανακουστεί τόσο προκλητικά, για τις συνειδήσεις των λαών, που καταδίκασαν σκληρά και αμετάκλητα, ενταφιάζοντας το φασισμό.

Μα ελάτε που βρυκολακιάζει απ' τον τρελό τον καπιταλισμό...

Χαίρε, τέλος, Αμέρিকা, χώρα των μαφιόζων μάνα.

Χαίρε, ότι τους διεθνείς εγκληματίες αγιοποιούσα... και πάντας τους κακούργους τεκούσα(!)

Βόρβοροι και Σιντόνες

Στις 21 Μάρτη στη Ρώμη, δηλητηρίασαν με υδροκιάνιο στον καφέ, τον περιβόητο Μικέλε Σιντόνα δ/ντή της Τράπεζας του Βατικανού. (Ο Σιντόνα ήταν: 1) Χρηματοδότης των «Ερυθρών Ταξιαρχιών». 2) Μαφιόζος. 3) Μέλος της μασονικής οργάνωσης ΠΙ-2 που οργάνωσε φαι-

σιστικό πραξικόπημα στην Ιταλία. 4) Μεγαλοτραπεζίτης -μεγαλοεπιχειρηματίας. 5) Συνέταιρος του Βατικανού σε κομπίνες με τράπεζες, λαθρεμπόριο συναλλάγματος, όπλων κ.λπ. 6) Προστατευόμενος της CIA και του Εφ-Μπι-΄Αι επί χρόνια σε πολυτελή φυλακή στη Νέα Υόρκη, που είχε κλειστεί για να μην τον φάνε οι τέως συνεργάτες του. Ενώ λοιπόν ο Σίντόνα καθόταν ωραία και καλά στην αμερικάνικη φυλακή του, οι Αμερικάνοι υπέκυψαν με καθυστέρηση μερικών ετών, στις πιέσεις της ιταλικής κυβέρνησης και... εκδόθηκε στην Ιταλία, για να τον φάνε λάχανο... οι τέως συνεταίροι του. (Οι πιο διαβολοπόνηροι και απαίσιοι κάπηλοι κι αντιπρόσωποι των θρησκειών, έχουν, βλέπετε, και τις τράπεζες των αμύθητων αποταμιεύσεων). Η θύελλα των οργανιστικών σκανδάλων και των μεγάλων καταχρήσεων, είχε ξεσπάσει πέρυσιν και είχαν ξεσκεπαστεί τα τέρατα και σημεία της CIA και της Στοάς ΠΙ-2, της Ρώμης. Ο Σιντόνα είχε βέβαια αλκαπόνικη ενοχή στην υπόθεση... και είχε δολοφονήσει τον Αμπροζόλι που έκανε τις αποκαλυπτικές έρευνες και κατάγγειλε τα σκάνδαλα, τις καταχρήσεις και τις λωποδυσίες στα θησαυροφυλάκια του Βατικανού. Έτσι λοιπόν, ήρθε και η σειρά του Σιντόνα να βγει από τη μέση, γιατί, είχε καταδικαστεί σε ισόβια... και θα αποκάλυπτε αυτός τώρα, πολλούς ομογάλακτους νονούς του. Χαίρε βάθος βορβορώδες αμέτρητο! Ανεξερεύνητα βλέπετε τα εωσφορικά και «θηγόρα» τερατουργήματα της ποντιφηκιοκρατίας. Τούτα μάλιστα τα όργια, είναι τρομαχτικότερα και ανηθικότερα, χίλιες φορές, από την πάπισσα Ιωάννα του 9 αιώνα... που στο κάτω της γραφής γλεντούσε μόνο το σώμα της, με το λεβεντο-κούρο αθηναίο Φλώρο της.

Ας μη βασκαθούνε τέλος τα σημερινά... με του πάπα Πολωνού τα ωσσανά... να προσκυνούν και να δοξάζουν οι Ιταλιάνοι τ' «άγια» τους Βατικανά(!).

Χαρητόδοτοι και άδικοι νόμοι

Ας μας συμπαθήσουν οι θεσμοθέτες και οι εκτελεστές των νόμων. Η κοινωνία μας δημιουργεί εγκληματίες και η Πολιτεία τους τρέφει και τους συντηρεί. Είναι βέβαια και μεγαλόψυχη και τους συγχωρεί. Κατάργησαν την ποινή του θανάτου για τους εκούσιους φονιάδες, τους αμοκ-ατζήδες και τους αθεράπευτα κακούς και τρελούς που αποτελούν δημόσιο κίνδυνο. Να ζήσουν τα «μεγαλόψυχα» πουλά-

κια μας, του «ανθρωπιστικού πολιτισμού». Σαν να λένε στους κακοποιούς: εγκληματίστ' εσείς... και μη σας μέλει, εδώ είμαστ' εμείς: και ξέρουμε να συγχωρούμε(!).

Έτσι, από τους φοβερούς εγκληματίες, τους ατιμώρητους κακούργους, σιγά σιγά, θα μείνουμε οι μισοί Έλληνες! Τι να σου κάνουνε κ' οι δικαστές ταχτικοί και λαϊκοί; (των δευτέρων ξέφτισε βέβαια ο θεσμός, γιατί, συνήθως, δεν επιλέγονται ένορκοι με γνώσεις, αντιλήψεις, κι ανάλογες εμπειρίες). Αλλά, σαν δεν υπάρχουν νόμοι αισθηροί, που να επισείουν το ακριβές αντίποινο στον εθελούσιο φονιά... δεν είναι δυνατόν κυρά μου Πολιτεία, να περιστείλλεις τα εγκλήματα... αν δεν αλλάξεις τη νομοθεσία στο κάθε είδους έγκλημα, να τιμωρείται σκληρά και αμετάκλητα. Αν δεν γίνει έτσι, δε θα υπάρξει σεβασμός στην ανθρώπινη ζωή. Θα μείνουμε στο έλεος των ασύδοτων κακούργων.

Οι νόμοι στο ελληνικό κουβέρνο από το 1830 που γίναμε κράτος (πάντοτε βέβαια, οικονομικά εξαρτημένο), βρίσκονται μόνιμα σε τραγική αντίθεση, με το κοινό αίσθημα και φρόνιμα του λαού, περί δικαιοσύνης. Οιδέποτε, οι υπάρχοντες, χαρητόβουλοι, χαρητόδοτοι, και χαριστάδες (του αφόρητου κακού) νόμοι, εναρμονίστηκαν με την κοινή λογική και αντίληψη του λαού «περί δικαίου». Και οιδέποτε βοήθησε η όποια υπάρχουσα νομοθεσία την αγαθή διευθέτηση κι εναρμόνιση των ηθικών σχέσεων της ελληνικής κοινωνίας. Όλη αυτή η δυσαρμονία και το χάος, οφείλεται στο γεγονός ότι, τους νόμους, ποτέ δεν τους έφτιαξε ο ίδιος ο λαός, όπως αξιώνει και ο Ρήγας Φεραίος στη Χάρτα του, παρά, τους κατασκευάζουν και τους τροποποιούν ανάλογα, σύμφωνα με τα «εκάστοτε» συμφέροντα των κρατούντων, άνθρωποι των σαλονιών, θιασώτες, στα περί διαγραμμάτων κομπούζια, κλούβια μυαλά, που ζουν μακριά από το λαό, και που ποτέ δεν έζησαν την πραγματικότητα και δεν ψυχολόγησαν, δε σφυγμομέτρησαν το κοινό αίσθημα του λαού, πάνω στο τι πρέπει να εφαρμόζεται, για τα βαριά κι ασυγχώρητα αδικήματα.

Όταν ένας τερατόψυχος, σκοτώνει για γούστο του, αθώους πολίτες, και μάλιστα ομαδικά, με την καραμπίνα του, σαν ο Π. Μποζώνης στη Βίλγα - Άρτας... και δικαστές, και νόμοι, ζυγίζουν ακριβότερη τη ζωή του φονιά, από εκείνη των θυμάτων, και του χαρίζουν τη ζωή, να τηνε καλοζήσει με «ισόβια» σε φυλακές

καλοπέρασης... και ὅτε κάμποσα χρόνια νά 'ναι με διάφορα δικαιολογητικά και χάρες έξω... τότε, δε λογαριάζεται κράτος δικαιοσύνης. Τι γίνεται λοιπόν, όταν οι νόμοι της Πολιτείας, ευνοούν το φονιά τόσων στυγερών εγκλημάτων; Δεν εμπαιζεται η κοινή λογική, δεν καταπατείται και απεμπολείται το δίκαιο; Μοιραία η ακράτητη συχνά οργή, κι αγανάκτηση, ξεσπάει σε βεντετική εκδίκηση: και οι συγγενείς των θυμάτων, παίρνουν τ' αθώο αίμα πίσω. Ο οίκτος των οικτοίρμωνων νόμων και δικαστών, είναι ο σπινθήρας που ανάβει τη φωτιά της αντιβίας. Γιατί, το δίκιο σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι απλό και ισχυρό. Είναι εκείνο του άγραφου νόμου της Αντιγόνης... Εφόσον αφαιρείς εκούσια τη ζωή του συνανθρώπου σου με βία. Πρέπει να σου την αφαιρέσουν κι εσένα. Στη βία, δε χωράει άλλο από την αντιβία. Όπως παραγγέλουν οι φιλόσοφοι της αρχαιότητας: Ο Χαμοραμπής στον Ηθικό Κώδικα, από το 2000 π.Χ. Αργότερα, ο Σολομών, ο Δαβίδ, «οφθαλμόν αντί οφθαλμού, και οδόντα αντί οδόντος». Ο Ισοκράτης στο «Φιλιππικό» του: «Τόσο κατώτεροι είμεθα των βαρβάρων... ώστε να μη τολμούμε να τους εκδικηθούμε για τις αδικίες που μας έκαμαν». Αλλά, και πολλοί νεώτεροι υποστηρίζουν νόμους αντίποινοις:

Ο Βάρναλης: «Από τη βία λυτρών' η βία / κι όχι η άρνηση κ' η καλοσύνη / και το ξετύλιγμα τ' αργό».

Ο Μπ. Μπρέχτ: Στην «Ιωάννα των Σφαγείων»: «Στη βία μόνο η αντιβία...».

Ο Μωρουά «η μη βία, αφήνει στα κτήνη το πεδίο ελεύθερο» κ.ά. Πώς λοιπόν θα προλάβουμε τη βία; Στην αρχαία Αθήνα, όχι προπάντων για φόνους, αλλά και για ιεροσυλία, ή κλοπή, τους καταδίκασαν σε θάνατο.

Έχουμε εμείς, οι νεώτεροι, περισσότερο μυαλό από τους αρχαίους προγόνους νομοθέτες:

Έχουμε ξαναγράψει πολλές αλήθειες, για το ίδιο θέμα. Ας είναι. Ο Ουναμούνο έλεγε ότι: «Οι αλήθειες πρέπει να λέγονται πολλές φορές για να τυπώνονται καλά και να πιάνουν τόπο...». Η ευαγγελική ρήση του Ματθαίου «εάν σε ραπίσει τις... στρέψε και την άλλην παριάν» Και του Μ. Γκάντι... η παθητική αντίσταση, δε σώζει τα άτομα και την κοινωνία που υποφέρει, μαστιζόμενη από τα καθημερινά εγκλήματα! Αχ, πού είσαι Παύλο μου Νερούντα, που κλεις όλο το σχολιό μου, μέσα σε δύο στίχους: «Του κακοποιού αν του επιτρέψουμε να ζει / συνέχεια οι λαοί θα υποφέρουν!».

Τα Γιατί και τα Διότι

Άγγελοι φύλακες

Γιατί ο κ. Σουλτς συνοδεύονταν από 2.500 γορίλες στο ταξίδι του Γαλλία - Τουρκία - Ελλάδα;

Διότι, σαν επικεφαλής των γορίληδων... παραλατρεύεται από τους λαούς με πάθος έξαλλου ενθουσιασμού. Τι ήθελες δηλαδή να πάρει λιγότερους μαζί του, και νά 'χουμε καμιά λαχτύρα, απάνω στις θριαμβικές υποδοχές, από την ακράτητη αγάπη των λαών;

Ε και τι θα γινόταν;

Να, εκεί που θα τον σήκωναν στους ώμους, μη του κοβόταν κρέας από τον ποπό του, όπως του Χαίηζ... και σαν του πάπα στην Αργεντινή. Κ' ύστερα, αρχιπροστάτης είναι και αρχιχωροφύλακας της υφηλίου... Δεν είναι καλύτερα να φυλάει τα ρούχα του, με τόσες αγγελοστρατιές περιφρούρησης; Άλλωστε, δικαιούται, νά 'χει και τον αρχιμάγειρά του, και την γκουβερνάντα του, κι όλα τα... πονηρά χαρτοριξίματά του(!)...

Αμ πώς.

Λιάλογος Έλληνα με Αϊτινό Φιλέλληνα

Γιατί, βρε Αϊτινοί, διώξατε νύχτα, αυτό το καλό και δημοκρατικό παιδί σας το Ντυβαλιέ; Κι έλεγε το καημένο ότι, δεν πρόκειται «ποτέ» να φύγει από την Αϊτή; Διότι, αχ, αυτό το «ποτέ» τον έφαγε. Να μη το λέει άνθρωπος, ποτέ. Το είχε πει και στην Ελλάδα ο Τσιριμώκος σας ότι, δε θα πήγαινε «ποτέ» με την Αυλή της Φρειδερίκης... Αλλά, την επόμενη μέρα (πριν το ξεχάσει ο αμνημόνευτος) τον πήρε κιόλας στα φουστάνια της...

Το είχε πει και ο κ. Τσοτίσας σας για το ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ότι, «ποτέ» δεν πρόκειται να αναγνωριστούν επίσημα από την Πολιτεία και τη Βουλή... Αλλά, έπεσε έξω ο καημένος γιατί, παρά τις «καρυδιές» της άμπιλο - τυροκομικής - φιλοσοφίας του... οι σκέφτηκε διαλεχτικά.

Το είπεν κι ο Αυδός, ο δικτατορίσκος σας ότι, δε θά 'πεφτε η χούντα τους ούτε στα 100 χρόνια' ότι θα σας κυβερνούσαν διαδοχικά και νεποτιστικά και τα παιδιά

τους και τ' αγγόνια τους και τα τρισέγγονά τους(!)

Μα όλοι διαψεύστηκαν!

Δε φταίει λοιπόν ω λελέ, αυτό το καψοπαίδι ο Ντυβαλιέ! Φταίνε τα μουφλούζικα τ' αφεντικά του απ' την Ουάσιγκτον, που τού 'καναν το χουβαρδά... και τον εξαπάτησαν. Τό 'καναν σαν τον «κακομοίρη» το Μάρκο τον Φιλιππίνων, το «φτωχούλη»... με τα 10 δις δολάρια περιουσία.

Σουτ, μην κακολογείς κι αφορίζεις τις παρθένες Καρυάτιδες, τις αγγελοφυλάχτρες του «ελεύθερου κόσμου» και της παγκόσμιας «δημοκρατίας», όπου κουτσά στραβά και σοβαρά κι αστεία (το πήγαιναν φίρι-φίρι από πέρσιν) να τον ανάψουν και στη Λιβύη... και μη λέτε ότι τα φταίει πάντα ο καου-μπόυς Ρήγκαν και η CIA... όπως κι εμάς... η διαβολομένη του Αιγάλεω «αγία» Αθανασία(!)

Χμ, πες ό,τι θες εσύ. Αλλά, σαν έρθει πίσω ο Ντυβαλιέ, δε θα μας βάλει στο «γύψο», και αλλίμονό μας! Δε θα μας κάνει απλώς «ντα - ντα»... παρά, θα μας πάρει τα κεφάλια, σαν τον Αμίν Νταντά... και θα μας πίνει το αίμα λίγο - λίγο απ' τα ψυγεία!...

Τι να σας κάνουμε, φίλε Αϊτινέ; Κι εσείς κι εμείς, τα ίδια φίδια αφεντικά έχουμε. Και του Ντυβαλιέ σας καλά τού 'γινε. Για να μάθει να λέει «ποτέ». Και να μην ξέρει να προσαρμοστεί την σήμερον ημέραν! Μα ούτε να εκπαιδευτεί... μήτε στην κομπιουτέρική πληροφορική... και μήτε στου Μπρεχτ τη ρήση την ποιητική, την απόλυτα σωστή:

«Ό,τι είναι βέβαιο, δεν είναι σίγουρο και το ποτέ γίνεται πριν προτού τελέψ' η μέρα!».

Μπράβο, φίλε Γκρέκο! Αυτός είσαι!

Δημοκρατικά Ξυλοφορτώματα

Γιατί αφού στην Ελλάδα έχουμε ωραία δημοκρατία, χτύπησαν οι τραμπούκοι το βουλευτή Πέλλα Παπαδημητρίου στον Αξιό και τού 'φκιασαν καρούμπαλα στην κόκα;

Διότι το ξύλο βγήκε από τον «παράδεισο» της νουδού(!)

Βρε, μπας και ήταν ο Κ. Παπαδόπουλος δαρτής από το Κιλκίς, που τονε πέρασι βρυκολακισμένα για τον Ηλία το

Μπρεδήμα;

- Μωρέ, τι μας λες; Αυτοί ήταν δαρτηδες έμπειροι και υποδειγματικοί εθνικοφρόνοι(!)
- Βρε ο Αντρέας, σας έχει την καλύτερη δημοκρατία, κι εσείς βαράτε και τους βουλευτές του από πάνω; Αίσχος!
- Καλά τους γίνεται. Εμείς έτσι την εννοούμε τη δημοκρατία: Να δέρνεις, να βρίζεις, να κλέβεις, να σκοτώνεις. Να παίρνεις γιατί σου τη «δίνουν» μια καραμπίνα και να καθαρίζεις για γούστο μια ντουζίνα... Να μπαίνεις και λίγο σε Κοριδαλούς, να κάνεις την αναψυχή σου, τάχα για τιμωρία... και να ξαναβγαίνεις γρήγορα, ν' αλλάζεις τρόπους φονικούς, διότι, οι φυλακές είναι σκολειά, και σ' ανταμείβουνε γενναία, και μέχρι ναρκωτικό και γκόμενα. Αυτό θα πει δημοκρατία = Εξάρχεια, αμπούλες, «αγανακτισμένοι πολίτες» σήριαλ κατά κόρο αμερικάνικα, με όλα τα κακά συναπαντήματα· ως και το σήριαλ της CIA με την «Ελένη» του Γκ' έητζ(!)

Αυξήσεις και λιτότητες

- Γιατί οι 300 της Βουλής μας, βουλευτές και βουλευτές, που δεν είναι ούτε κατά διάνοια του Λεωνίδα... αλλά, του Αργυρίδα, μιλούν για αύξηση της βουλευτικής τους αποζημίωσης;
- Διότι επικροτούν τη λιτότητα, καθώς ενδιαφέρονται και για την υγεία μας(!) Πώς να μας αφήσουν εμάς να παχύνουμε; Έχουν δίκιο, να πάρουν όσα θέλουν. Εμείς, σφίγγοντας τα λουριά και τα βρακοζώνια μας, πρέπει να είμαστε «τουίγκι» αγαπητέ μου, (τη θυμάστε; Μοντέρνα σιλουέτα = πετσί και κόκαλο). Έτσι να ζούμε κι εμείς μοντέρνα, ψυχρά και δύσκολα κι ανάποδα, να σκληραγωγηθούμε, να κάνουμε και «τζόκιγκ»... γιατί το παρατραβήξαμε με τα... «φαστ - φούντ», τα «παμπς», τα «ντίσκο», τα «ρόκι - ράμπο» και τα λουκούλια ταβερνεϊά... Τα 300 μας θρεφτάρια, πρέπει να ζούνε αληπασαλίτικα(!) Να μιμούνται και λίγο τον Μπουλτόζα(!). Κι ας έχουν όχι έναν, αλλά 9 καμπινέδες· αλά Μητσοι(ρ)άκα στην «Πολιτεία». Κρίμα ρε, τα φτωχούλια τα παιδιά(!)

Ισότητες και υπογεννητικότητες

- Γιατί τα παλικάρια μας προπαγανδίζουν τη στειρότητα στις Ελληνίδες απ' την

ΕΡΤ, και γιατί ψήφισαν νόμο για τις αμβλώσεις;

- Γιατί είμαστε μια χώρα με το χαμηλότερο βαθμό υπογεννητικότητας!
- Βρε, τι μου λες, με κογιονάρες;
- Όχι. Δεν το πήρες χαμπάρι πως αμερικανοποιηθήκαμε και γαλλοποιηθήκαμε, στην ισότητα των δύο φύλων;
- Πω πω, τι μου κοπανάει! Κουζουλός είσαι μωρέ. Η Ελλάς (όπως θέλει να τη λέμε κι ο Θανασάκης Κανελλόπουλος) ρήμαξε μωρέ στην ύπαιθρο, ζουγκλοποιείται στις πόλεις και... και... και...
Μα τι έπαθες; Του «θεού» φριδά το ρετάρισμα;
- Και στα νησιά λέω, η Ελλάς οικο-ει-γηρείται και «απαξάπασα» έχει ΚΑΠΗ-ποιοιθεί!
- Βρε, μου είπες για ισότητα, ότι ψήφισαν νόμο να κάνουν οι γυναίκες ό,τι θέλουν. Μάλιστα.
Ναι βρέ, να κάνουν όλες ό,τι θέλουν, να γίνει γυναικοκρατία.
- Ναι αλλά, ξέρεις τι είπε το σοφότερο πνεύμα στη νεώτερη Ελλάδα, ο Δημήτρης Γληνός για την ισότητα των δύο φύλων;
- Τι είπε;
- «Για τη γυναίκα, όχι εξανδρισμός, αλλά, εξανθρωπισμός!...». Κι εσείς το παραξήλωσατε, πασκίζοντας να εξανδρίσετε τις Ελληνίδες. Και ποιός μωρέ θα γεννήσει παιδιά;
- Ωχουού! κουζουλός είσαι και φαίνεσαι.
- Βρε, άντε ουστ, κουζουλός είσαι εσύ, που δε λογαριάζεις τον πληθυσμό μας και το μέλλον της πατρίδας.

Φάσεις και κόντρα φάσεις

- Γιατί περνάει από άπειρες κι ατέλειωτες φάσεις και κόντρα φάσεις το Κυπριακό 35 χρόνια ως τώρα;
- Διότι, οι προστάτες μας Αγγλοαμερικάνοι, είναι: «Γέλα με να σε γελώ να περνάμε τον καιρό».
- Και οι Τούρκοι που άρπαξαν με τον «Ατίλα» το 38% της κυπριακής γης;
- Μα, βρε φίλε μου, ακόμα θα λες οι Τούρκοι; Αυτοί δεν είναι παρά, πεινασμένα μαντροκοπρόσκυλα (δηλαδή, οι ντεκτασικοί εγκάθετοι, όχι ο λαός), που τους ρίχνουν κόκαλα και γλείφουν, οι άρπαγες

της γης, κοινοί «προστάτες» και κουρσά-
ροι πασών των θαλασσών, να την κατέ-
χουν για τις βάσεις τους. Μη τους μπαί-
νουμε όμως και στις μύτες για την Κύπρο
μας... γιατί, δεν τό 'χουνε σε τίποτα, να
μας αρπάξουν άλλα νησάκια του Αι-
γαίου... να τα κάνουν βάσεις στραμένες
κατά τον «κίνδυνο βορρά»... και να ιδείς
ύστερα φάσεις και κόντρα φάσεις! Και
τότε, να ιδείς «συμμαχία» με το... αμερι-
κα-Νάτο τ' αυγά και τα καλάθια θα τα
χάσεις!

Πολυτέλεια και δανεικά

Γιατί αυτή η προπαγάνδα και η βιασύνη απ-
την Αμέρिका, για να μπου οι ηλεκτρονι-
κοί εγκέφαλοι στα σπίτια τα ρωμέικα;
Διότι, αυτοί οι εγκέφαλοι, θ' αναπληρώ-
σουν τους ανεγκέφαλους ρωμιούς.

Ώστε, γι' αυτό τρέχουν όλοι για κομπιού-
τερ, βίντεα, ούισκι, κι έγχρωμα τελεβί-
ζιον, περικαλώ.

Μάλιστα. Τι καταναλωτική κοινωνία γί-
ναμε(!)...

Και τα τόσα δις δολάρια που χρωστάμε;
Ε και; 'Ασε να χρωστάμε. Μόνο της Μι-
χαλούς θα χρωστάμε;

Βρε, ως πότε με δανεικά θα ζούμε; Βρε, ο
δανειστής απ' τα πολλά, θα σ' έχει υπό-
και θά 'ρθ' η ώρα να σου πει: Κατέβασε
και το βρική(!)

Μωρέ, πες εσύ ό,τι θες. Εγώ θα παίρνω...
κάθε πράμα μοντέρνο. Κι εσείς οι κοφινό-
κωλοι πληρώνετε τα «μπόρτζια».

Χμ, ως πότε θα τα θέλεις «γαλάτα και
μελάτα και τ' αρνάκια θηλυκά»;

Όταν σου 'ρθουν τα γελάδια
και η φτώχεια... θαν' αργά!

Κόπια για κορόιδα

Γιατί πάλι ο Αμερικάνος κ. Νικ Γκ/έητς
στο προσκήνιο του ντόρου και της επι-
καιρότητας; Σαν να μη, μαμωνά χορταί-
νει, ο μπαγάσας με τη «μπεστ - σελέρισ-
σα» «Ελένη»; Τι γλυκαμός, ρε παιδιά, εί-
ναι κι αυτός; Γιατί τόση και με την κόπια
αχορτασία; Μπας κι είχε στο Αμέρिका
όπως είπανε παταγώδη αποτυχία;
Γιατί;

Διότι, έχει υπόλοιπα ακόμα ν' αρπάξει
από δω η CIA...

Τελοσπάντων και την ιερή μνήμη της μά-

νας τους... κι όλα τα εμπορεύονται αυτοί
οι άπληστοι Αμερικάνοι. Όλα στο φτη-
νό παζάρι, και περιπεράστε. Και τι κόπια
είν' αυτή αλήθεια;

Είναι ταινία που γυρίστηκε στη Νιου -
Γιορκ, στον Καναδά και στην Αγγλία.

Κι εδώ τσιμπάνε τα ψαράκια μ' ευκολία;
Οου. Έχουμε αφελείς, περίεργους και
προβατάκια, φανατικούς κι αριστοκρά-
τες, ανθρωπάκια με κουφιοκεφαλάκια, χή-
ρες και ζωντοχήρες, με περιουσίες, γριές
με δίχως δόντια που δεν μπορούν να ρο-
κανίζουν τις παχυλότατες συντάξεις· κι
όπως παν και τ' ακουμπάνε σε μαγίστρες
χαρτορίχτρες, θα δώσουν και στην κόπια
του Νικ Γκ/έητς, για να ιδούνε την «Ελέ-
νη»...

Βοήθειά τους, κι αφερίμ(!)

Ομόφωνες χαρές και προεδρολογίες

Γιατί είσαι τόσο χαρούμενος; Ρώτησα έ-
να βράδυ φίλο πασοκατζή.

Διότι θριαμβεύουν στην τιβί ο Βίκτωρας
κι ο Μάκης. Μου απαντά.

Και ποιοί είναι αυτοί, φίλε;

Α, οι κύριοι Νέτας και Γιομπαζολιάς. Βέ-
βαια. Θρίαμβος. Στ' «ανοιχτά χαρτιά».

Πότε ο ένας από πάνω... πότε ο άλλος από
κάτω. Συντονιστές άσσοι, ζευγάρι και
κλωνάρι. Όταν στριμώχνηται ο ένας από
κάποιον ομιλητή... διακόπτει ο άλλος με
τα τηλεφωνήματα. Έτσι ώστε, κάνουν
κατά τις συζητήσεις να συμφωνοδιαφω-
νούν... και στο τέλος να συμφωνούν όλοι,
στα επίμαχα θέματα και προβλήματα. Α-
φού και στη συζήτηση που είχαν για την
αναθεώρηση του Συν/τος στις 7 Γενάρη,

βγήκαν ομόφωνοι όλοι, οι εκπρόσωποι
και των τεσσάρων κομμάτων. Ως και ο
φίλος μου Κώστα Κάππος υποστήριξε
την όχι άμεση από το λαό εκλογή του
προέδρου της δημοκρατίας. Γιατί, «αν
τον εκλέξει απ' ευθείας ο λαός θα έχει
υπερεξουσίες», είπε. Αλλά, εμένα παρ' ό-
λες τις χαρές μου, δε με βρίσκει σύμφωνο
και θα τού 'λεγα: Γιατί Κωστάκη μου,
τέτοια θέση; Αφού αγαπάμε το λαό και
τον θέλουμε κυρίαρχο, να εκλέγει αυτός
άμεσα τους άρχοντές του. Γιατί να μην
έχει λόγο εκλογής και στον πρόεδρο ά-
μεσα; Κι αν αύριο (πού ξέρουμε) καταρ-
γηθεί με άλλες ίντριγκες η αντιπροσω-
πείωση της προοδευτικής παράταξης στη

Βουλή... γιατί νά 'χουν το λόγο εκλογής πρόεδρου μόνο οι συντηρητικοί; Και γιατί όταν εκλέγεται ο πρόεδρος απ' ευθείας από το λαό, θα έχει «οπωσδήποτε» «υπερεξουσίες»;

Δεν μπορεί να παραμείνει σε κοινοβουλευτική δημοκρατία, ή προεδρευόμενη (να μη παίζουμε με τις λέξεις) στο ρόλο το διαιτητικό και συμβιβαστικό που έχει τώρα, με περιορισμένα δικαιώματα. Και μη μου πεις ότι δεν είναι σε θέση ο λαός, να εκλέγει άμεσα τους άρχοντές του, γιατί δεν έχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο, ικανή αντίληψη, και ώριμη κρίση επιλογής.

Σ' αυτό βέβαια, δεν ευθύνεται ο ίδιος, αλλά, η άρρωστη παιδεία και η έλλειψη διαφώτισης· και μάλιστα σωστής και αντικειμενικής, για την αξιοποίηση, των γνήσιων δυνάμεών του... Αλλά, τελοσπάντων, ο νεαρός καθηγητής Αλεβιζάτος... είχε κλέψει εκείνη την παράσταση, γιατί, όπως φάνηκε, μόνο αυτός ήταν ο φιλολαϊκότερος και ο πιο ενήμερος μελετητής σε όλα τα μέχρι τώρα Σινατάγματα της χώρας.

«Ο μύλος με τα μύλα
μύλος δε γίνεται».

Γκουρούδικες ασυδοσίες

Ένας περιβόητος γκουρού, που έδιωξαν από τη βίλα του Λασιθιού, άρον - άρον οι αστυνομικοί... και τονε φούνταραν για το αεροπορικό του ταξίδι... έκανε και τον κόκορα στ' αεροδρόμιο... Εκεί έπρεπε οι αστυνομικοί, όταν τους επιτιμούσε θυμωμένος και τους ξόρκιζε, να τονε δείρουν κιόλας λέγοντας:

Ήρθε μωρέ θεομπαίχτη κανάς Έλληνας, στη δική σου χώρα, να πουλήσει παλαβομάρες και δεισιδαιμονίες, κι όλες τις βρώμικες τριχολογίες;

Του φέρθηκαν βέβαια άψογα. Αλλά, δε σώνονται οι γκουρούδες που λυμαινούνται τη ρωμείκη αλαφρομαλιά και αποβλάκωση. Η περίπτωση αυτή, είναι σταγόνα στο σκοτεινό ωκεανό.

Μη ξεχνάτε και τη δική μας πριμαντόνα σ' αυτά, Αθανασία την Κρικέτου, με το γκόμενό της Γιάννο... Κ' ύστερα όλα τα ξένα, τα τόσα γκουρούδικα σαράκια που κατατρώνε ύπουλα τα μυαλά και τις ψυχές των αφελών.

Κρισνογκουρούδες, Σίρλα - Τσίρλα Μπακαβάν-ηδες, γκοσουσάμηδες, μαχαραγιάς και

γκουρουντέβηδες, γκουρου-χιεχβάδες κι αρμαγιδόνες... και νίλα τα ντόλαρς απ' την CIA για τον πιο πρόσφορο σπαρμό της τρέλας... Για θυμηθείτε κι εκείνον το γκουρού, τον Κρισναμούρτι, που ο σχωρεμένος ο Σκαρίμπας τον έλεγε «Κρις-γιαούρτι»(!)

Ε, ρε, τι λεηλασία ψυχοδιανοητική κάνουν τα μαύρα κοράκια και χώνονται σύνδρομα σ' άδεια κεφάλια χεσμελέδων και θρησκόληπτων γραικύλων... μη αφήνοντας να μπει ίχνος λογικής και επιστήμης...

Εχ, ρε, τι σελάγημα θέλουν όλοι αυτοί οι βρωμογκουρούδες, με το αδίσταχτο αποτυφλωτικό εμπόριο των μαγικών θεοδιαβόλων και τεράτων. Πώς νά 'ταν, να τους πνίγαμε σε βόθρους αποπάτων... νά 'μεναν ήσυχα τα έρμια των μυαλοσαδυνάτων.

Αγγλολυκοφιλίες...

Οι ατιμίες των Άγγλων σε βάρος της Ελλάδας μας, δεν ήταν μόνο το 1821 το 1863, το 1897, το 1922, το 1935 και το 1944. Ο Βρετανός πρεσβευτής στην Αθήνα το 1841, σερ Εντμοντ Λύονς να τι δήλωνε:

... «Μια πραγματικά ανεξάρτητη Ελλάδα είναι παραλογισμός. Η Ελλάδα μπορεί να είναι είτε βρετανική είτε ρωσική. Και δεδομένου, ότι δεν πρέπει να είναι ρωσική, είναι απαραίτητο να είναι βρετανική».

Και ο πρωθυπουργός Λοντόντερι στα 1866, είχε δηλώσει από το βήμα της Βουλής των κοινοτήτων:

«Η Ελλάδα δεν πρέπει ποτέ να μεγαλώσει. Οι Έλληνες είναι λαός επικίνδυνος και μικρόψυχος. Πρέπει να τους έχουμε σαν τα φίδια στη φιάλη κλεισμένα. Γιατί αν τα εξαπολύσουμε θ' απλωθούν και θα μας δαγκώσουν...»

Και ο αρχιμακελάρης των ημερών μας Τσώρτσιλ, στ' απομνημονεύματά του:

«Η Ελλάς, μας χρειάζεται δια το εμπόριόν μας. Χρειαζόμεθα τα λιμάνια της. Εάν δεν επιτυχάνουμε να αποπλίσουμε τον ΕΛΑΣ, τα κουρασμένα στρατεύματά μας, δε θα μπορούσαν να τον αντιμετωπίσουν τον πανίσχυρο αυτό αντάρτικο στρατό στα βουνά της Ελλάδας».

Αυτά για μερικούς αγγλόφιλους και θιασώτες των δήθεν «ζωνών επιρροής».

Γιουγκοσλαβικής κοινωνίας το ανάγνωσμα...

Οι Γιουγκοσλάβοι, είχαν ένα αντιστασιακό προλεταριακό κίνημα, στο β' παγκόσμιο πόλεμο, από τα πιο ισχυρότερα της Ευρώπης, που κόστισε βαριές θυσίες σε αίμα, πιστεύοντας οι αγωνιστές πως θ' άλλαζαν κι αυτοί την κοινωνία τους. Όμως, αλίμονο! Πήγαν και

αυτοινών οι αγώνες τους χαμένοι, μπορεί να πει ένας δίκαιος κριτής, όταν διαβάζει ειδήσεις που έρχοντ' από κει στον Τύπο... και φτύνει στον κόρφο του κι ελεεινολογεί το «σοσιαλισμό» τους. Ειδήσεις σαν την παρακάτω που δε χρειάζεται σχόλιο:

«Γυμνές γυναίκες σε έκσταση και έναν τσαρλατάνο, να απολαμβάνει το θέαμα και θρησκευτική μουσική από κασετόφωνο, αντίκρισαν οι Γιουγκοσλάβοι αστινομικοί που επέδραμαν στο νεκροταφείο ενός χωριού, όπου σύμφωνα με πληροφορίες γίνονταν «περιέργες τελετές».

Η είδηση δημοσιεύτηκε στις γιουγκοσλαβικές εφημερίδες και σύμφωνα με την Αστυνομία, η τελετή στο νεκροταφείο έμοιαζε με «τελετή μαύρης μαγείας ή σεξουαλικό όργιο». Αποτελούσε δε, μέρος της «θεραπείας» των προβλημάτων των κατοίκων του χωριού, που είχε αναλάβει ο 56χρονος «μάγος».

Τα θύματα του στο χωριό Μπέλα Κρόκβα, της ανατολικής Γιουγκοσλαβίας, πλήρωναν και μέχρι 10.000 δηνάρια (65 δολάρια) για τη θεραπεία στην οποία υποβάλλονταν.

Στα πλαίσια της θεραπείας, οι χωρικοί κυλούσαν βαρέλια γεμάτα με πέτρες, γύρω από το νεκροτα-

Ξενομανία και διαφθορά

Η ψυχολογία της ξενομανίας, (τό 'χουμε γράψει από χρόνια), είναι φυσική τάση σε όλα τα πράγματα. Ιδιαίτερα δε και στα προϊόντα. Έτσι, η Ελλάδα μας τα τελευταία χρόνια, σαν αμερικάνικο και εοκικό προτεκτοράτο, συνακόλουθα και ξεφραγο αμπέλι, διατρέχει μύριους κινδύνους. Όλ' οι διεθνείς και αλητήριοι σκύλοι, μπαίνουν κι αλέθουνε και ροκανίζουν σα λυσσασμένοι αρουραίοι, τα εθνικά χαρακτηριστικά μας, και αλεστικά κανένα δεν πληρώνει, σε κανένα. Αφήνουμε τα καθημερινά... τα κάθε είδους και μορφής εγκλήματα στην πρωτεύουσα και συμπρωτεύουσα. Και πάρτ' ένα παράδειγμα κι από την επαρχία. Με το (ξακουστό για τα συχνά του χασισοφυτώρια) Αγρίνιο. Και το κέντρο ακόμα της πόλης το κατακλύζουνε μυστηριώδη μπαρ, εκμιαλιστικά διαφθορεία, ελεεινά σκυλάδικα, άντρα ακολασίας. Ύψλομάτα κι ανόητη, κι επιπόλαιη νεολαία, την ποτίζουν με άγνωστα και βρωμερά ποτά, που προκαλούν ψυχοδιανοητικές κρίσεις, αλκοόλ, που καταντούν παιδιά και κοπέλες έρμια της μέθης και της αναισθησίας, και ξημερώνουν στο νοσοκομείο, σε κωματώδη κατάσταση. Διαμαρτύρονται οι κάτοικοι. Μα δίκιο δε βρίσκουν πουθενά. Οι αρχές «αγρόν αγοράζουν». Τι κακά είναι τούτα που μας βρήκαν και που απλώνονται τόσο επικίνδυνα και στις επαρχιακές πόλεις; Τι αθερά-

τευτη τρέλα και ξενομανίας απληστία είν' αυτή; Πάνε να μας αφελληνίσουνε σιγά - σιγά και μες στα σπίτια μας ακόμα! Εθίζονται, τρελαίνονται οι ρωμιοί με τις ξένες επιδράσεις, με κάθε είδος ξενόφερτα προϊόντα, οποιαδήποτε κι αν είναι, κρυφά και φανερά, απαγορευμένα κι επιτρεπόμενα. Δεν ξέρει ο ένας, τι του μαγειρεύει ο άλλος, ο κάθε πονηρός διαφθορέας κερδοσκόπος.

Να μας ζήσει λοιπόν και τ' Αγρίνιο, με τις τόσο ηλίθιες και αρρωστημένες απολαύσεις(!)

Ω λαέ, υγιή και δυνατέ, αγρύπνα, πάρε τα μέτρα σου. Μην αδιαφορείς. Γίναμε όπως έλεγε ο Ησαΐας «εν μέσω αγαθών νεκροί, διότι τη γη μας έμπροσθέν μας, κατατρώγουσιν οι ξένοι».

Χαιρετισμοί

(Ακάθιστος ύμνος καθεστηκυίας)

(Από την Ιεράπετρα Κρήτης, ο συνδρομητής μας Γιάννης Γεωργακάκης, με την ευκαιρία του Ακάθιστου Ύμνου της Σαρακοστής, μας έστειλε τα παρακάτω χαιρετιστήρια).

Χαίρε της εξουσίας του Αντρέα το κλέος.
Χαίρε της άρχουσας τάξης της ακρίβειας το δέος.

Χαίρε ότι υπάρχει και βασιλέως ενέδρα...

Χαίρε λοντρέζικη πρόσκαιρη καθέδρα.

Χαίρε ότι το «στιγμαίον» ετιμήθη των «κολονέλων».

Χαίρε ότι το «διαρκές» τον λαόν περιγέλων.

Χαίρε ΕΡΤ σκιάζουσα τον πράσινο ήλιον.

Χαίρε «διεθνούς τρομοκρατίας» της Σύρτης ειδύλιον...

Χαίρε φασίστα πορθητή βιβλιοπωλείων.

Χαίρε τρωκτικό μυστικών κονδυλίων.

Χαίρε βομβιστή που δρας ατιμώρητα.

Χαίρε φαντομά Μπόλαρη που ζεις... εις ' αθώρητα.

Χαίρε εργάτη των μονοπωλείων ο πλούτος.

Χαίρε των ροπάλων κατ' απεργούντων ο γδούπος.

Χαίρε «αύρα» των «μιασμάτων» ο τρόμος.

Χαίρε που ζωντανεύει της ζούγκλας ο νόμος.

Χαίρε όποιο ιδιώνυμο δηλοί Κορυδαλλόν.

Χαίρε της δημοκρατίας όνειρο απατηλόν.

Χαίρε του τιμάριθμου το δυσθεώρητον ύψος.

Χαίρε των αρχόντων ο βέβηλος ρύπος.

Χαίρε λαέ που ίσως σε προσμένει ο... «γύψος».

Χαίρε κόσμε νυμφευμένε κι ανύμφευτε.

Με την Πειθώ των Αριθμών

Η πυθαγόρεια λογική σε γεγονότα, από διάφορες επίσημες στατιστικές

- Στις ΗΠΑ, το 15% του συνολικού πληθυσμού, δηλ. 35 εκατομ. Αμερικανοί, βρίσκονται κάτω από το επίπεδο της φτώχειας. Και 23 εκατομ. πάσχουν από υποσιτισμό.
- Στο Σαν Φραντζίσκο των ΗΠΑ, το 40% του πληθυσμού, είναι ομοφιλόφιλοι. Οι κάτοικοι εκεί φτάνουν τα 2 1/2 εκατομμύρια.
- Το ύψος του προϋπολογισμού στις ΗΠΑ για το 1986 ανέρχεται σε 1 τρισεκατομμύριο, και το έλλειμμα του προσδιορίζεται σε 144 δισεκατομ. δολάρια. Οι δε στρ/κές δαπάνες σε 312 δις δολάρια.
- Το διαστημόπλοιο των ΗΠΑ που καταστράφηκε αυτόανδρο μόλις εκτοξεύτηκε στον αέρα, είχε κοστίσει 1,2 δισεκατομ. δολάρια.
- Η κατασκευή ενός διαστημικού λεωφορείου χρειάζεται 1,5 δισεκατομ. δολάρια και χρονικό διάστημα δυο χρόνων.
- Στις ΗΠΑ, εκδίδονται κάθε χρόνο 50.000 βιβλία. Από αυτά μόνο οι 50 τίτλοι μοιράζονται μεταξύ τους. Όλα τα άλλα, διαβάζονται μόνο από τους ίδιους τους συγγραφείς και από συγγενείς και φίλους τους.
- Η κυβέρνηση Ρήγκαν έδωσε στους «Κόντρας» (οπαδούς του Σομόζα) 59 εκατομ. δολάρια για το '85 - '86, εκτός τα όσα μυστικά κονδύλια διαθέτει για να πολεμάει και να σαμποτάρει το νέο καθεστώς της Νικαράγουας, που δεν είναι της αρεσκείας της.
- Η περιουσία του πρώην δικτάτορα των Φιλιππίνων Μάρκος στις ΗΠΑ, ανέρχεται σε 10 δις δολάρια.
- Στο Σαλβαντόρ, τα 6 τελευταία χρόνια, δολοφονήθηκαν 55.000 αθώοι πολίτες.
- Στην Κεντρική Αμερική, εξοντώθηκαν μέσα σε 20 χρόνια, πάνω από 200.000 άτομα. Ενώ 2 εκατομ. δημοκράτες έχουν καταφύγει στο Μεξικό και στις ΗΠΑ, για ν' αποφύγουν τις διώξεις και 317.000 μικρά παιδιά έμειναν ορφανά πολέμου.
- Ο Ντ. Ρόμπινσον, βιογράφος του Τσάρλι Τσάπλιν, αναζήτησε στο «Εφ-Μπι-Άι» το φάκελο του Σαρλώ... και βρήκε ένα φάκελο (για το μεγαλύτερο καλλιτέχνη της 7ης τέχνης του αιώνα μας) με 1.900 σελίδες γεμάτες «σάχλες και βλακειές», όπως τις αποκάλεσε.
- Από υπολογισμούς κορυφαίων Σοβιετικών επιστημόνων, σε περίπτωση πυρηνικού πολέμου, θα σκοτωθούν σ' ολόκληρο τον κόσμο, συνολικά 2,5 δισεκατομ. άτομα.
- Στις αναπτυσσόμενες χώρες που αριθμούν περίπου 1,5 δισεκατομ. άνθρωποι, τα 700 εκατομ. υποσιτίζονται.
- Η Νοτιοαφρικανική Ένωση του Μπόθα και του «απαρτχάιντ» χρωστάει σ' αμερικανικές κι ευρωπαϊκές τράπεζες 24 δισεκατομ. δολάρια. Ενώ έχει μέχρι σήμερα εκτελέσει εν ψυχρώ 1.250 Νέγρους.
- Από το μπουκοτάζ του αμερικ. τουρισμού που είχε κηρύξει ο Ρήγκαν πέρσι στην Ελλάδα, η χώρα μας έχασε 100 εκατομ. δολάρια.
- Η βασιλική περιουσία σε δασικές και γεωργικές εκτάσεις στην πατρίδα μας, και που κληρονόμησε χωρίς τίτλους ο Κων/νος Γλύξμπουργκ, ανέρχεται σε πάνω από 130.000 στρέμματα.
- Η μητρόπολη Δημητριάδος (Βόλου) κατέχει μοναστηριακές αγροτικές εκτάσεις 3.800 στρέμματα και άλλες 118.000 στρέμ. δασικές.
Η μητρόπολη Καλαβρύτων κατέχει 16.300 στρέμ. καλλιεργήσιμες, 59.100 δασικές, και 4.715 λειβαδικές.
- Στην Ελλάδα οι αναλφάβητοι ανέρχονται σε 1 εκατομμύριο.
- Οι Έλληνες βιομήχανοι κέρδισαν το 1984, 18,8 δισεκατομ. δρχ.
- 35.700 υπάλληλοι και συν/χοι της ΔΕΗ, δεν πληρώνουν το ρεύμα που καταναλώνουν και που στοιχίζει 700 δισεκατομ. δρχ. το χρόνο.
- Στην Ελλάδα γίνονται πάνω από 200.000 αμβλώσεις το χρόνο.
- Σε κάθε 100 μαθητές σε όλη τη χώρα, ηλικίας 14 ως 18 χρονών, οι 6 παίρνουν ναρκωτικά.
- Στη χώρα μας, τα παιδιά από 15 ως 25 χρόνων που παίρνουν σκληρά ναρκωτικά και κάθε μέρα δολοφονούνται ανάλογα, ανέρχονται σε 200.000.

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Αγαπητέ Λάμπρο σε χαιρετώ.

Διάβασα την «ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ» και σε συγχαίρω ειλικρινά. Πέτυχες αυτό που κανείς μέχρι σήμερα δεν τόλμησε: Έδωσες στον ελληνικό λαό μια γέυση της Ιταλικής Ποίησης παραθέτοντας το ιταλικό κείμενο και αντίστοιχα τη δική σου ερμηνεία.

Το έργο σου δεν είναι μια απλή μετάφραση. Είναι φανερό η απόχρωση της προσωπικής σου σφραγίδας και της πνευματικής σου ευαισθησίας.

Κατόρθωσες να φθάσεις τους μεγάλους Ιταλούς Ποιητές χωρίς ν' αλλοιώσεις νόημα, μορφή, ή περιεχόμενο και μπόρεσες με τη δική σου τέχνη, με ύφος απλό και ανθρώπινο συνάμα, να ενσωματώσεις την Ελλάδα σε ένα ιταλόγλωσσο δημιούργημα και να δώσεις πιότερη ουσία, λυρικότητα, κελαρυστούς ήχους και γλαφυρότητα στο πρωτότυπο.

Διάβαζα το ιταλικό κείμενο και τη μετάφραση, που εσύ έκανες, χωρίς να ξέρω ποιό με συγκίνησε περισσότερο, γιατί πίστεψέ με, σε ορισμένα σημεία το πρωτότυπο χλωμιάζει μπρος στη δική σου μετάφραση.

Συνέχισε πάντα έτσι, πρωτοπόρος και δημιουργικός σε σκέψεις και σε έργα.

Με εκτίμηση
Μαίρη Τράνακα
Ποιήτρια
Καθηγήτρια Ιταλικών

Αγαπητέ μου Λάμπρο,

Το «Ελεύθερο Πνεύμα» το παρακολουθώ χρόνια, και γνωρίζω την αγωνιστική πνευματική σου προσφορά μέσα από τα δικά σου κείμενα, αλλά και το γενικό πνεύμα του Περιοδικού.

...Σε θαυμάζω που διαθέτεις αντοχή και δημιουργική δύναμη, καθώς στις σελίδες του Περιοδικού σου, διαβάζω τους τίτλους των έργων σου και τη όραση σου γενικά.

Σου εύχομαι υγεία και ψυχική αντοχή για να μαστιγώνεις με το φραγγέλιο του λόγου, την παρανομία και το φαρισαισμό και με την ξαστεριά του νου να δημιουργείς φωτεινές διαβάσεις για ένα καλύτερο μέλλον.

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς
και φιλική αγάπη
Γάκης Κολιαβάς-Μωλιωτάκης
Ποιητής και ο/ντής εφημερίδας
Αθήνα

Αγαπητέ Λάμπρο,

Διαβάζοντας το μαχητικό περιοδικό που με τόση αγωνιστικότητα εκδίδεις, μου δίνεις την ευκαιρία να ποτίζω κι εγώ τον κήπο μου, και τόσα να ωφελομαι. Με την ευχή μου να είσαι πάντα καλά και ν' ανεβαίνει όλο και πιο ψηλά.

Με αγάπη
Χρόνης Δρούγιας
Λαογράφος - Βωβούσα

«Αγαπητέ συναγωνιστή,

...Δεν είναι μόνο με το «Ελεύθερο Πνεύμα» που έρχομαι σε επαφή όπως και μ' άλλες αξιόλογες πνευματικές σας δημιουργίες. Είμαι κάτοχος από καιρό του βιβλίου σας «Εφτά Μονόπραχτες Κωμωδίες», και χάρηκα ειλικρινά την εύστοχη σκιαγραφή χαρακτήρων της καθημερινής ζωής με πειστικότητα και χιούμορ.

Είναι πολύ ευχάριστο, να διαπιστώνει κανείς, πως οι πομποδέκτες, και ιδιαίτερα στο χώρο των πνευματικών ανθρώπων, είναι συντονισμένοι στο δικό σου μήκος κύματος.

Απόλα τα γραπτά σας, γίνεται φανερό η αγωνιστική σας διάθεση, ενάντια στο σάπιο κατεστημένο, και η ένταξή σας στην υπηρεσία της προόδου, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της Ειρήνης.

Κολακεύομαι να πιστεύω κι εγώ, πως με τις ασθετικές μου δυνάμεις, συνοδοιπορώ στην κατεύθυνση αυτή. Σε στίχους και πεζά στον Τύπο της Κρήτης, παίρνοντας αφορμή την τοπική και ξένη επικαιρότητα και τα προβλήματα του καιρού μας, με πρωταρχικό την ειρήνη, στιγματίζω το σκοταδισμό...»

Με συναγ. χαιρετισμούς
Γιάννης Γεωργακάκης
Ιεράπετρα

Φίλτατε κ. Μάλαμα,

Το «Ελ. Πνεύμα» μας χαρίζει κάθε φορά ψυχική και πνευματική ανάταση με όλα τα κείμενα που προσφέρετε. Προπάντων την πίστη για τον άνθρωπο και τη ζωή, την πρόοδο και την Ειρήνη. Σας συγχαίρω θερμά, και για το κύριο άρθρο σας στο προηγούμενο τεύχος με τίτλο: «Ο χρόνος και η ανατολή του 1986». Ισως ιδιαίτερα συγχαρητήρια και για τη βινιέτα που συμπληρώνει το άρθρο και για όλη την ύλη.

Έλπα Σπηλιωτοπούλου
Ποιήτρια - Αθήνα

«Εφτά Μονόπραχτες Κωμωδίες»
του Λάμπρου Μαλαμα

Έγραψαν για το βιβλίο του Λ. Μάλαμα «Διάλογοι με τη Τζίνα»

Γλέντησα το βιβλίο σου «Διάλογοι με τη Τζίνα» (φωνές, ματιών και λογισμών) που με τόση μετριοπάθεια επρόσφερες.

Ελόγου μου, το τοποθετώ μέσα στα καλύτερά σου, που ουκ έστιν αριθμός. Μ' αυτό που το θεωρώ από τα πιο τριφερά σου και τα πιο αντιπροσωπευτικά της πλούσιας καρδιάς σου, που κλείνει μέσα της ακόμα και τις ματιές των ματιών και λογισμών, μέτρα κανείς το περίγραμμα του απέραντου κόσμου σου... Το σύνολο του είναι μια κοσμογονία. Είναι κάτι καλύτερο από ένα πεζό ωραίο ποίημα, που δείχνει (αποκαλύπτει) τους χείμαρρους του λυρισμού που κυλάνε στις φλέβες σου κι ακόμα την ανθρωπιά σου. Με την ανθρωπομορφική τέχνη σου, δίνεις εικόνες τόσο ζωντανές, όσο εκείνες του Τσέχωφ. Και χρειάστηκε μια μόνο γάτα, για να μας αποκαλύψεις τη θάλασσα των ανθρωπίνων συναισθημάτων σου, των συναισθημάτων του τέλειου, του ιδανικού ανθρώπου. Στα μάτια μου, μεγάλωσες ακόμα πιο πολύ, δείχνοντάς μου τα μυστικά της ψυχής σου.

Δέξου τα θερμά μου συγχαρητήρια και την αγάπη μου.

Γιάννης Κοψίνης
Ποιητής και πεζογράφος
ανώτ. αξ/κός σε τιμ. αποστρατία
Αθήνα

Και οι «Διάλογοι με τη Τζίνα» έργο θαυμάσιο, που αποδεινύει για μια φορά ακόμα, την όλη χιμιά και δημιουργικό ταλέντο, πλούσια πνευματική προσφορά, του τόσο προικισμένου λογοτέχνη Λ. Μάλαμα. Θερμά συγχαρητήρια.

Πέτρος Σπεντζής
Ποιητής και κριτικός
Αθήνα

Οι «Διάλογοι με τη Τζίνα» είναι πολύτιμοι. Έχουν μια διασκεπτική λειτουργία, στα πλαίσια πάντα της καθαρής διαλεκτικής, με τόση ενάργεια. Αυτή η γάτα η Τζίνα, είναι η Συν-Είδηση του λαού, ένα σύμβολο που μας βάζει αμφίπλευρα ν' αγριπνούμε, μην έχοντας καμιά σχέση με τους νωθρούς γάτους του Μπωντλαίρ και τους ψεύτικους του φτωχούλη Ζαχαρία Παπαντωνίου.

Είναι η Τζίνα αυτό που τη χαρακτηρίζει ο συγγραφέας της: «αγγέλισσα φυλάχτρα, παρηγοριά και συντροφιά στ' αδειανά θλιμμένα μας μερόνυχτα», που φορές είναι εκείνα του Προμηθέα Δεσμώτη στον Κούκασο του μαρτυρίου, για το θρίλαμπο πάντα του νέου μεγάλου πολιτισμού του παναθρώπινου.

Γιώργος Παπαστάμος
Λογοτέχνης-Κριτικός κι εκπ/κος Σύμ/λος
Χαλκίδα

...Το νέο βιβλίο του Λ.Μ. «Διάλογοι με τη Τζίνα» χαρίζει σ' όλους, μικρούς και μεγάλους, έναν ξεχωριστό διάλογο ανώτερης ανθρωπιάς. Ο σ. πρωτοτυπεί με τη ρεαλιστικότητα και τη συνύπαρξη ζώων του οίκου με τον άνθρωπο, με θαυμάσιες φυσιολογικές περιγραφές, ειδυλλιακές εικόνες και εποχιακούς πίνακες. Λυρικότατα κείμενα, σωστά πεζοτρόγοι-δα, που μέσα τους κυκλοφορούν η ομορφιά της ποίησης, η αισθητική απόλαυση, η αφηγηματική συγκίνηση. Σύνθετες λέξεις που φανερώνουν τη γλωσσοπλαστική ικανότητα του αυτοδίδακτου συγγραφέα που καταπλήσσει τη μεταπολεμική μας εποχή. Ένα μεγαλείο ανθρωπίνης και ζωικής ψυχής, ανάβρισμα λεπτών κι ευγενικών αισθημάτων που ανθίζουν τριφερότητα και νοσταλγικές ώρες γαληνεμού.

Ένα βιβλίο που αξίζει να διαβαστεί απ' όλους μας.

«Ελευθερία»
Γιώργος Βρέλλης
Λογοτέχνης και κριτικός

Φιλαδερφέ μου Λαμπρομάλαμα,

Σε συγχαίρω θερμά για το βιβλίο σου «Διάλογοι με τη Τζίνα». Είναι γραμμένο με αληθινή ποιητική διάθεση και τριφερό λόγο. Γι' αυτό εδώ το βιβλίο σου, πάνω στην τόσο πρωτότυπη σύλληψη του θέματός σου, πολύ πολύ μου άρεσε. Και, το πίοτερο, γιατί τα καταφέρονες πράγμα πολύ δύσκολο - ν' αποφεύγεις την απόλυτη συγκεκριμενοποίηση, το αμεσο πέραςμα των θέσεων του συγγραφέα πάνω σε ιδέες και καταστάσεις: πράγμα, που, ίσως, θα έκανε κυκό στις ψυχές των μικρών ή μεγάλων παιδιών μας. Ο πλούσιος λυρισμός σου, ναι, άφησε μισοσκέπαστο το καταβάθος αντικείμενό σου. Κι αυτό, θαρρώ πως είναι απαραίτητο, σε ένα τόσο λεπτό εγχείρημα.

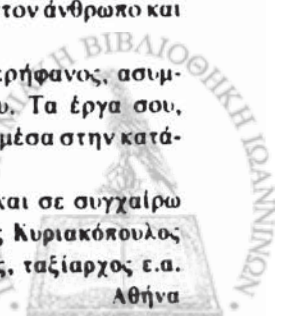
Μπράβο σου! Σε φιλώ.

Χρήστος Ε. Κατσιγιάννης
Ηθοποιός - ποιητής και κριτικός
Αθήνα

Σιωπηλή, κι ευτυχισμένη συντροφιά, μου χάρισαν οι «Διάλογοι με τη Τζίνα». Έργο γιομάτο ανθρωπιά, ομορφιά και γαλήνη! Ναι, φίλε μου. Έχες μια απaráμιλλη ικανότητα, να συγκινείς βαθιά τον αναγνώστη, με την κατάφασή σου στον άνθρωπο και τη λατρεία σου στη φύση.

Μείνε πάντα έτσι, σκοπευτής περήφανος, ασυμβίβαστος, πιστός στα ιδανικά σου. Τα έργα σου, προσφέρουν φως, ελπίδα και χαρά, μέσα στην κατάμαυρη τούτη νύχτα...

Σε φιλώ και σε συγχαίρω
Αντώνης Κυριακόπουλος
Ποιητής, ταξίαρχος ε.α.
Αθήνα

Οι «Διάλογοι με τη Τζίνα» του πολυμήχανου και πολυεδρικού συγγραφέα, του δεινού χειριστή της πένας, του δαιμόνιου συνθέτη λόγου και μορφής στοχασμού, και αλήθειας, είναι ένα βιβλίο μορφικά καινούργιο, λογικά βαθύ, κοινωνικά επίκαιρο, ένας πολυπόστος καρπός λογοτεχνικής γραφής. Είναι μια φιλοσοφία των σκληρών ωρών.

Τα λόγια της Τζίνας μοιάζουν σαν από αρχαία τραγωδία, έτσι όπως αποτείνεται στην Κυρά της και εκμαιεύει τους λογισμούς της. Είναι μια φωνή ανθρωπιάς που μας λέει ότι: «το κακό και το ψέμα έχουνε πρόσκαιρο βίο» και στο τέλος νικά η αλήθεια». Με τη γνωστή του γλωσσοπλασία ο Μάλαμας, περιγράφει πρόσωπα, καταστάσεις, γεγονότα, που κάθε περιγραφή του, είναι σωστό ξόμπλι, αυθεντικός ζωγραφικός πίνακας, του Βάλια Σεμερτζιδη...

Αναστάθης Τακάς
τ. ανωτ. εκπ/κός και συγγραφέας
Από εφημερίδα του Σίδνεϊ

Ένα πρωτότυπο, ρεαλιστικό κι ανθρωπομορφικό μυθιστόρημα για μικρούς και μεγάλους. Απόχτημα για τον καθένα

Θέμης Τζίφας
Λογοτέχνης Λ/ντής
της «Ευθύνης» Πύργου

Απαντήσεις χωρίς γραμματόσημο

Μιχάλη Δελησάββα, Χαλάνδρι. Υπέροχο το θέμα στο «Βλαδίμηρο» σου, αδρά ρεαλιστικό, πρωτότυπο και διδαχτικό. Το δίνεις πολύ πειστικά και με το μήνυμα του αφορισμού στην αρρωστημένη παραδομάνια του ατομικισμού και συγκινείται ο αναγνώστης από το Βλαδίμηρο, τον συμπαθεί και βγάζει ατόφιο το φιλοσοφικό συμπέρασμα ότι: ο άνθρωπος είναι και γίνεται πάντα, προϊόν του περιβάλλοντος του. Μπράβο σου! Αλλά, σε μέγεθος είναι νουβέλα. Για το Ε.Π. πρέπει να καθαρογραφεί στη γραφομηχανή. Ή στείλε μου ένα άλλο, που με λιγότερες σελίδες να είναι σωστό διήγημα.

Μανώλη Ξένο, Θεσ/νίκη. Δέξου τα ευχαριστήρια και την αγάπη μας για τη μεγάλη εκτίμηση που τρέφεις στο «Ελ. Πνεύμα». Είναι φως κι αρετή της διάνοιας, αξιέπαινο χάρισμα να κάνει κανείς καλές και σωστές επιλογές σε όλα τα πράγματα, πολύ δε περισσότερο στα έντυπα της ζωντανίας και της αλήθειας και ιδιαίτερα στα τίμια και τα μαχόμενα. Μέσα στην πληθώρα των ποικίλων και φανταχτερών προϊόντων και υποπροϊόντων του πνεύματος και της τέχνης που βρίθουν από σύγχυση, υπερβολή και ψέμα, ωφέλεια έχουν μόνο εκείνοι που ξέρουν να διαλέγουν τους καρπούς από τ' άχυρα, το στάρι από την ίρα, το διαμάντι από τ' άλλα μέταλλα. Χαίρε και αγάλλου.

Παναγιώτη Ι. Παναγιούλια, Αθήνα. Ευχαριστούμε. Το επίγραμμά σας δημοσιεύεται. Περιμένουμε το διήγημά σας... και ανταποδίνουμε τις ευχές μας.

Κυκλοφορεί: **Λ. Μάλαμα**
Ένα νέο έργο με τίτλο

«Κορφολογήματα πείρας και ζωής»

Δοκιμακές Αποφθεγματικές
Σκέψεις και Στοχασμοί
για έννοιες και αξίες
του βίου και του πολιτισμού)
Σελίδες 320. Έκδοση «Ελ. Πνεύμα»

Αποφθεγματικά διδάγματα

Η σύνθετη λειτουργία της αληθινής τέχνης, μας χαρίζει:

- 1) Την άκρατη χαρά κι απόλαυση του ωραίου σε μια μορφή.
- 2) Την ενδυνάμωση και την πλατύτερη ανανεωτική απεικόνιση και διάδοση της ζωντανής ωφελμιστικής πραγματικότητας.
- 3) Τη γοητεία της τεχνικής, τον απλό, καθαρό και περιποιημένο λόγο.
- 4) Τη συγκίνηση με την κάθαρση των παθών και τη λύτρωση και
- 5) τα ζωτικά μηνύματα των καιρών, και τη συναισθηματική εξιδανίκευση του βίου.

Λάμπρος Μάλαμας
(Από το νέο έργο του «Κορφολογήματα πείρας και ζωής»)

Ποίηση είναι να γενείς του εαυτού σου υπέρτατος κριτής.

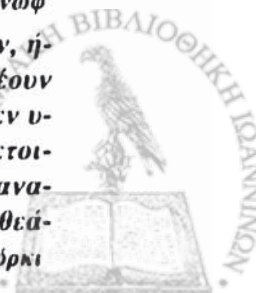
Ίψεν

Λε μπορούμε ν' αποδίδουμε τα κοινωνικά συναισθήματα των ανθρώπων σε θεούς, γιατί αυτά προκαλούνται και σταθεροποιούνται σ' αυτούς, κατά τον κοινό αγώνα για την υπαρξή τους· ούτε τα θρησκευτικά συναισθήματα που ενώ προϋπήρχαν σαν κοινωνικά και ανθρώπινα πολύ πριν από τη δήθεν εμφάνιση θεών, να τ' αποδίδουμε σε θεό.

Πλεχάνωφ

Ο βασικός σκοπός όλων των εκκλησιών, ήταν και είναι ένας και ο ίδιος: Να εμπνέουν στους άθλιους σκλάβους ότι, γι αυτούς, δεν υπάρχει ευτυχία πάνω στη γη, αλλά, είναι ετοιμασμένη στους ουρανούς· και ότι, η καταναγκαστική εργασία σε ξένα αφεντικά, είναι θεϊροστο έργο.

Μ. Γκόρκι

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Επιμνημόσυνα Λόγια

Του Α. Μάλαμα

Στέργιος Βαλιούλης

Έφυγε για τα Ηλίσια πεδία από τη Θεσσαλονίκη που κατοικούσε, το Γενάρη και ο καλός αγωνιστής και γνωστός λογοτέχνης Βαλιούλης πάνω στα 70 του χρόνια. Είχε γεννηθεί στη Θράκη, από φτωχούς γονείς. Σπούδασε δάσκαλος. Υπηρέτησε στον ελληνοϊταλικό πόλεμο ως ανθ/γός του ιππικού. Έπειτα, πρωτοκόρος στην Αντίσταση και επιτελάρχης στην 11η μεραρχία του ΕΛΑΣ.

Πληγωμένος ανεπανόρθωτα από την ήττα του λαϊκοαπελευθερωτικού κινήματος το 1945, και κατατρεγμένος, εγκαταστάθηκε στη Θεσ/νίκη.

Εργάστηκε σκληρά σαν οικοδόμος και εργολάβος οικοδομών. Με την καλή συντρόφισσά του Δήμητρα, πέρασε βάσανα και δυσκολίες...

Ο Β. ήταν προικισμένος λογοτέχνης. Έχει εκδώσει μόνος του, όπως και με δυο - τρεις εκδότες, γύρω στα 10 βιβλία με επιτυχίες. Σημαντικότερα είναι ο «Πολίτης Β' κατηγορίας», «Ο βασιλιάς χωρίς τακ» κ.ά. Είχε επίδοση στο μιθιστόρημα. Σ' αυτό έθιγε πλατύτερα κοινωνικά προβλήματα, θεσμούς, και καταστάσεις. Ξεχωριστή όμως δύναμη και αρετή είχε και στα ευθυμογραφικά του διηγήματα. Σε πολλά και από την Αντίσταση. Η κοίτησή του ήταν, το πίοτερο αφαιρετική, ελλειπτική, συμπυκνωμένη, αλλά στο βάθος πεσιμιστική. Τα κύρια και ιδιότυπα γνωρίσματα, του ταλέντου και της τέχνης του, στάθηκαν απολογητικά, της ήττας του αγώνα. Ο συσσωρευμένος πόνος μέσα του, που αλάφρωνε με την ειρωνία και τη σάτ.ρα. Πάντρευε το δραματικό και το γίθιμο υλικό βιωμάτων και εμπειριών, με το όητικό κεντρί και το τραγέλαφο των αντιθέσεων. Είχε διατελέσει και πρόεδρος της Δέσχης Λιανουμένων Θεσ/νίκης. Συμμετείχε στις προοδευτικές κινήσεις. Έδωσε διαλέξεις. Ιδιαίτερα φρόντισε με στοργή και πρόβαλλε και την αξία και το έργο του αλησμόνητου ποιητή της εργατιάς Άνθου Πωγωνίτη. Παλιότερα υπήρξε φίλος και συνεργάτης του «Ελ. Πνεύματος». Τα τελευταία χρόνια είχε ραγίσει το κοτήρι της καρδιάς του... και πάνω σε μια συνέντευξη της ΕΡΤ, από υπερβολική ως φαίνεται συγκίνηση, έκαψε να χτυπάει.

Αλλά η μορφή και οι αγωνιστικές λογοτεχνικές του καταθέσεις, πέρασαν στο θησαυροφυλάκιο των προοδευτικών γραμμάτων.

Δημήτρης Πουρνάρας

Στις 15 Μάρτη πέθανε στην Αθήνα ο σεβαστός φίλος λόγιος και γνωστός μαχητής της δημοκρατικής και προοδευτικής δημοσιογραφίας, συγγραφέας, μεταφραστής και εκδότης Δημήτρης Πουρνάρας, σε ηλικία 86 χρονών. Είχε γεννηθεί στο Μεγάλο Χωριό Ευρυτανίας. Σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στα πανεπιστήμια της Αθήνας και του Παρισιού

εργαζόμενος. Από τα 18 χρόνια μπήκε με φλογερό πάθος στον τίμιο πνευματικό αγώνα. Λούλεψε σαν ανταποκριτής από τη Γαλλία σε πολλές αθηναϊκές εφημερίδες. Αρχισυντάκτης και δ/ντής από το 1924 στον «Ελεύθερο Λόγο», στην «Αθηναϊκή», στη «Δημοκρατία» και ιδιοκτήτης στον «Ελεύθερο Άνθρωπο» με τον αδερφό του Ανδρέα.

Ίδρυτής το 1933 της εφημερίδας «Ανεξάρτητος», και μετά τον πόλεμο του υπέμαχου της Δημοκρατίας και καταπέλη της «Κίρκης» μοναρχίας «Ελεύθερου», που εξέδιδε με τον εξίσου γενναίο μαχητή Αλέκο Λρακόπουλο. Στον «Ελεύθερο», είχε την τιμή και ο γράφων τούτες τις φτωχές τιμητικές αράδες, να είναι ταχτικός συνεργάτης στη φιλολογική του σελίδα, από το 1962 ως τη δικτατορία των συν/ρχών, για την οποία ο Πουρνάρας και το συντακτικό του επιτελείο, πρώτοι σήμαναν τον κώδωνα του κινδύνου, και πρόβλεψαν τη λαίλαπα των ακριλιανών ... πολέμωντας, ατρόμητα και παλικαρία τις ντόπιες και ξένες σκοτεινές δυνάμεις, και τον εκφυλισμό των πολιτικών ηθών που είχαν επιβάλει με την αυλική μαφία. Ο Α.Π. είχε το ψευδώνυμο «Χαλκέντερος» και ήταν πραγματικά ένας χαλκέντερος σε τόλμη και σε αντοχή, σε προβολή και σε διάδοση της κάθε κοινωνικής αληθειας κι αδικίας, κάθε τέχνης και πατριωτικής αναγεννητικής κορείας. Είχε διατελέσει και πρόεδρος της ΕΣΗΕΑ. Η χούντα τον συνέλαβε και τον εκτόπισε...

Ο Α. Πουρνάρας είχε χρηματίσει και δ/ντής του Ρ/Σ Αθηνών από το 1950 ως το 1955.

Βαγγέλης Παπανικολάου

Ένας καλοσυνάτος, μετριοφρονas κι αθόρυφος συγγραφέας αγωνιστής και πατριώτης, διακεκριμένος εκπαιδευτικός και ανθρωπιστής, λογοτέχνης και χρονογράφος, ο Β. Παπανικολάου (Ψηνιώτης) μας αποχαιρέτησε στις 28 Γενάρη στα Γιάννινα, πάνω στα 80 του χρόνια.

Είχε γεννηθεί στην Ψήνα το 1906. Αποφοίτησε από το Λύσασκαλειο των Γιαννίνων και υπηρέτησε την παιδεία 35 χρόνια μ' ενσυνείδησία και τιμιότητα, όπως το κατά δύναμη πρόσφερε και στα προοδευτικά μας γράμματα.

Ακολουθώντας τα μηνύματα των καιρών, έδωσε το παρών από τους πρώτους και στην Εθνική Αντίσταση, γυρίζοντας από το αλβανικό μέτωπο.

Απλό, ψυχογραφικό και ζωντανό το γράψιμό του, από τους αγώνες του λαού, κυρίως της Κατοχής, συνθετε μ' ένα ύφος δικό του, την ευγένεια, την τριφερότητα και τη συμπόνια για τα δράματα, τα βάσανα και το θαιμασμό του για τους εθνικούς κ' ηρωικούς χαρακτήρες στον καιρό της σκλάβας κι αδούλωτης ρωμιοσύνης.

Με ξεχωριστό μεράκι στη γραφή, έδωσε πολλά κεισογραφήματα. Σε βιβλία του μας άφησε το «Μορφές Ζωής» (1975), «Κατοχή 1941 - 45» (1977) και «Η Ξύνη» (1979). Τα θέματά του, κοινωνικά και πατριωτικά, από το «χωνευτήρι» της ζωής και του ψυχικού του κόσμου. Ρεαλιστικός, γλαφυρός και άμεσα συγκινητικός ο λόγος του, με λεπτή ενσυναίσθηση και κειστική απόδοση. Θέματα και με λαογραφικές και ηθογραφικές αναμνήσεις. Στη χρονογραφία του με μικρές και ουσιαστικές προτάσεις, χτυπούσε το κακό και το άδικο. Ο Ψηνιώτης άφησε και έργο ανέκδοτο.

Ομιλίες

Στο τρίμηνο που πέρασε, ο δ/ντής της Περιοδικής μας Επιθεώρησης, Λ. Μάλαμας, έδωσε συνολικά 14 ομιλίες. Οι 7 από αυτές, αφορούσαν ένα πρωτότυπο ερευνητικό και αποκαλυπτικό υλικό από τον απελευθερωτικό αγώνα του 1912 - 13 στην Ήπειρο και Μακεδονία. Και οι 6 από το βίο και την πολιτεία του μεγάλου δάσκαλου του γένους μας Αθανάσιου Ψαλίδα. Αυτές οι 13 ομιλίες δόθηκαν από το Ραδιοσταθμό Ηπείρου της ΕΡΤ 2. Και μια εισήγηση και απαγγελία για τον αλησμόνητο Ηπειρώτη λογοτέχνη Βαγγέλη Παπανικολάου (Ψηνιώτη), στην Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών στα Γιάννινα.

Στις 24 Φλεβάρη, στην αίθουσα της Μιχαήλας Αβέρωφ (Γενναδίου 8), στην Αθήνα, η δυναμική ποιήτρια Άννα Μπουρατζή - Θώδα παρουσίασε με σπουδαία εισήγηση το έργο της ποιήτριας Ελένης Τσικριτέα και του Κ. Χωρεάνθη.

Συναυλία

Το Ίδρυμα «Κ. Κατσάρη» έδωσε στις 8 Μάρτη στην αίθουσα Ζ.Π.Α. στα Γιάννινα συναυλία, με την Ορχήστρα Δωματίου «Ελληνική Καμεράτα» που διευθύνει ο διαπρεπής συντοπίτης μας αρχιμουσικός Τάτσης Αποστολίδης.

Τιμητική βραδιά**για τον Αλέκο Χρυσοστομίδα**

Στις 2 Φλεβάρη, ο Δήμος Κεραιτσινίου, οργάνωσε με την Ε. Γραμμ. Πειραιά τιμητική εκδήλωση στο Δημ. Θέατρο της πόλης για τα 50 χρόνια της προσφοράς του Αλέκου Χρυσοστομίδα στο Θέατρο και στα Γράμματα. Τιμητική Επιτροπή για τον υπέροχο μάστορα της εύθυμης και σατιρικής διηγηματογραφίας, της ρεαλιστικής, όσο και σαρκαστικής συμπεκνωμένης σε λαϊκό πόνο και ανθρωπιστική ουσία ποίησης, και για το σεμνό εργάτη της θεατρικής σκηνής, Αλέκο Χρυσοστομίδα, ήταν: η Έλλη Αλεξίου, η αντιδήμαρχος Ελένη Παπαδοπούλου, ο Κώστας Βαλέτας, ο δ/ντής του Περιοδικού μας κ.ά. Ομιλητές ήταν: ο εκλεκτός ποιητής της ανθρωπιάς και της ειρήνης Παναγιώτης Τσουτάκος, ο παλιόμαχος αγωνιστής, ηθοποιός, και ποιητής Βασίλης Μισολογγίτης κ.ά. Τρεις καλλιτέχνες απαγγείλαν κείμενα από τα έργα του τιμώμενου Χρυσοστομίδα.

Οι Αρχαιρεσίες της ΠΣΕ

Στις 10 Μάρτη έγιναν στην Αθήνα οι αρχαιρεσίες της Πανεπειρωτικής Συν/νδίας Ελλάδας και εκλέχτηκε η νέα Διοίκησή της, για τρία χρόνια. Το Διοικητικό της Συμβούλιο έχει την παρακάτω σύνθεση:

- 1) Ζήκος Ντίνος, Πρόεδρος
- 2) Σπύρος Μαλάμας, Α' αντ/δρος
- 3) Γιώργος Ζυγούνας; Β' αντ/δρος
- 4) Παύλος Κοσοβίτσας, γεν. γραμματέας
- 5) Μαργαρίτης Στεργίου, ταμίας
- 6) Παναγιώτης Σοκόλης, έφορος Τύπου
- 7) Ιπποκράτης Κατσένης, έφορος πολιτιστικών
- 8) Γιώργος Ροντογιάννης, ειδικός γραμματέας
- 9) Ευθύμιος Λαμπρούσης, αναπληρωτής ταμίας
- 10) Λεωνίδας Λιαμάντης, μέλος
- 11) Κώστας Μπατσής, μέλος
- 12) Σωτήρης Κολιούσης, μέλος
- 13) Άννα Μπουρατζή-Θώδα, μέλος
- 14) Αντώνης Νούσιος, μέλος
- 15) Δημήτρης Χατζηγιάννης, μέλος
- 16) Σπύρος Καραμούτσος, μέλος
- 17) Βάσω Μάνου, μέλος κ.α.

Έργο του Λ. Μάλαμα παίχτηκε στην Πάτρα

Ο Πανεπειρωτικός Σύλλογος Πατρών - Αχαΐας, γιόρτασε φέτος την 73η επέτειο της απελευθέρωσης των Γιαννίνων και της Ηπείρου, με το ιστορικό δράμα του Λάμπρου Μάλαμα «Το Όραμα του Λυτρωμού», από τον αγώνα του 1912-13, και ομιλητή τον καθηγητή κ. Κ. Βλάχο.

Η παράσταση και η όλη εκδήλωση είχε λαμπρή επιτυχία. Το βάρος της ερμηνείας των ερασιτεχνών ηθοποιών, το σήκωσε το πολυκλαδικό Λύκειο Πατρών. Η γιορτή και με χορευτικό συγκρότημα έγινε στο Θέατρο του πανεπιστημίου.

Το ΔΗΠΕΘΗ

Ο δ/ντής του Δημ. Περιφ. Θεάτρου της Ηπείρου Νίκος Παπαδάκης, σημείωσε μετά τον «Επιθεωρητή» του Γκόγκολ και άλλη επιτυχία, στο έργο του Ντάριο Φο «Δεν πληρώνω - δεν πληρώνω», που είναι η γνωστή και πολυαγαπημένη κι από το Ληναίο - Φωτίου στην Αθήνα, πικάντικη, διασκεδαστική, και παιγνιδιάρικη φάρσα του Ιταλού συγγραφέα. Τη δίδαξε στα Γιάννινα, ο νέος σκηνοθέτης Γ. Καραχισαρίδης. Παίζουν οι ηθοποιοί: Σάσα Καστούρα, Μαρία Μακρή, Μιχ. Μπίζιος, Δ. Αραμπατζόγλου, Β. Κωσταντής, Θ. Σκαρλίγκος και Γ. Τζέρμπος.

Η μετάφραση είναι της Άννας Βαρβαρέσου, και τα σκηνικά κοστούμια του Αντ. Χαλκιά.

Ποιητικοί αγώνες στους Δελφούς

Το παράρτημα Δελφών της Πανελληνίας Ένωσης Λογοτεχνών, προκηρύσσει τους Α' ποιητικούς αγώνες στους Δελφούς, στις 8 Ιουνίου 1986, ημέρα Κυριακή.

Οι ενδιαφερόμενοι ποιητές και ποιήτριες, για περισσότερες πληροφορίες, ν' απευθύνονται στον αντιπρόσωπο του παραρτήματος Δελφών της Π.Ε.Λ., ποιητή και λογοτέχνη Θύμιο Ι. Χριστόπουλο, στο τηλέφωνο (0265) 82 335, ώρες γραφείου.

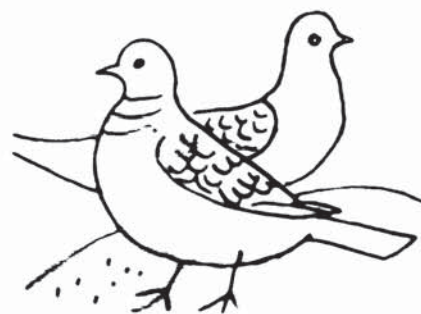
Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών
Παράρτημα Δελφών

Αναγγελίες Βιβλίων

Ποίηση

- Πέτρου Σπεντζή: «Ιουλιανός Εσπερινός»
 Γιάννη Κοφίνη: «Ω Γλυκύ μου Έαρ» (Ο ποιητής Μολόιζε)
 Θοδωρή Βλαχοδημήτρη: «Νέα από την κόλη του Νέστορα»
 Παναγή Λευκαδίτη: «Αναστάσιμο Ορατόριο»
 Παντελή Λισάρη: «Τα μάτια της θάλασσας»
 Γιάννη Κ. Σαλβαρή: «Τα λουλούδια των πειρασμών»
 Γιώργου Σκουρογιάννη: «Εμπλοκή»
 Άνθου Ροδίτη-Λιογένη: «Φύρδην -Μίγδην» (Κύπρος '86)
 Κώστα Μίσσιου: «44 ποιητικές φωνές από τη Λέσβο»
 Παύλου Γ. Λάμπρου: «Το οιαπεραστικό βλέμμα»
 Γιάννη Τζανή: «Αιθίοπες έσχατοι ανδρών» (Τραγωδία για τους πεινασμένους)
 Αμαλίας-Ελευθερίας Φωστήρη: «Ο χάρτινος κόσμος μου»
 Γιάννη Π. Ιωαννίδη: «Ο χρυσός λύχνος»
 Δημήτρη Μαλακάση—Τσέκου: «Απ' τον απέραντο Κήπο»
 Αθανασίου Αβέλλιου: «Έπαθλα και χάρητες»
 Κώστα Γαρίδη: «Κάτι να μείνει»
 Μεσεβρινού: «Επιστροφή στη Μεσημβρία, Β»
 Τάσου Κανάτη: «Ριμουλκό»
 Βασιλή Ιωακείμ: «Δεύτερη παροισία»
 Σωτήρη Δημητρίου: «Ψηλαφήσεις»
 Θεόδοτου Χάρη: «Ανατολικά της Ευδαίμονος Αραβίας»
 Μάχης Μουζάκη: 1) «Τα ωραία μας» και 2) «Ρόγγος και Ρόδο '54-'66»
 Έλπας Σπηλιωτοπούλου: «Γυμνή Ψυχή»
 Ιάσωνα Ευαγγέλου: «Ψηφιδωτό Γ'» (Τρίτη ποιητική σειρά)
 Βασιλή Γεωργιάδη: «Με το χέρι της καρδιάς»

Πεζογραφία

- Αλέκου Λιδωρίκη: «Θέατρο Β'» (4 θεατρ. έργα, εκδ. «Δωδώνη» '85)
 Λούλας Δ. Κωνσταντινίδου: «Μαρία Χόγκαν» (Αθήνα '86)
 Θεοδόση Δασκαλόπουλου: «Γεννηθήτω Άνθρωπος» (Κοινων. μυθιστ. '86)
 Χρήστου Ραχιώτη: 1) «Κατοχή» (Ρούμελη - Θεσ νίκη - Αθήνα '83) 2) «Ζωή και Αγώνας» (Εκδ. Σ. Εποχή '83)
 Κώστα Μπίρκα: «Αβδέλα» (Ιστορικολαογραφικό, Αθήνα '78)
 Πάικου Δ. Νικολαΐδη-Ασιλάνη: «Οι Τραγωδίες του Αισχύλου» (Αθήνα '86)
 Δημήτρη Σταμέλου: «Ο θάνατος του Καραϊσκάκη» (Αθήνα '85)
 Ένωσης Ελλήνων Πανεπ/κών Δ. Ευρώπης: «Η Ελληνική Διασπορά στη Δ. Ευρώπη» (Εκδ. Στ. Βασιλόπουλος, Αθήνα '85)
 Πρωτοπρ. Κ.Δ. Βαστάκη: «Μεγαλοχωρίτες και Μικροχωρίτες Εθνομάρτυρες» (Εκδ. Στ. Βασιλόπουλος, Αθήνα '85)
 Δημ. Β. Σιωμόπουλου: «Ο Λυρικός βίος των Ηπειρωτών» (Γιάννινα '85)
 Σπύρου Εργολάβου: «Πλην των Ιωαννίνων» (Κληροδοτήματα, Γιάννινα '85)
 Γιάννη Μαυρακάκη: «Τα ποιμενικά» (Λαογραφικά Κρήτης, Εκδ. Στ. Βασιλόπουλος '85)
 Αθανασίου Αβέλλιου: Τρία βιβλία για την Ιστιαία (Ξηροχώρι - Ευβοίας)
 Δημήτρη Αλεξίου: «Η κατεδάφιση προετοίμαζε την ανέγερση»
 Ελευθερίας Παπαδάκη: «Η επιστροφή των ψυχών» (Λαϊκή δοξασία - Έρευνα)
 Νίκου Τρ. Κακαϊδή: «Το Δεσποτικό» (Ίλιο - Κρετσούνιστα)
 Πετρούλας Νικολοπούλου: «Όλα για τον άνθρωπο» (Ταξιδιωτικό)

